

Quickscan Natuurwetgeving Waterstofnetwerk Noord- Nederland

**Tracédeel Eemshaven-Delfzijl-Emmen-Schoonebeek
N.V. Nederlandse Gasunie**

11 november 2022

Documentcode Gasunie WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001

STATUS
Definitief

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	PROJECTGEBIED EN INGREEP	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	8
2.3	Afbakening effecten	10
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	10
2.3.2	Doden of verwonden	10
2.3.3	Mechanische effecten	10
2.3.4	Geluid	11
2.3.5	Licht	11
2.3.6	Optische verstoring	11
2.3.7	Vermesting en verzuring	11
2.3.8	Verdroging	12
2.3.9	Samenvatting afbakening	12
3	WET NATUURBESCHERMING	13
3.1	Natura 2000-gebieden	13
3.1.1	Ligging en effectbeschrijving	13
3.1.2	Effectbeoordeling	15
3.1.3	Deelconclusie gebiedsbescherming	16
3.2	Soortbescherming	17
3.2.1	Methode	17
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	18
3.2.3	Effectbeschrijving	31
3.2.4	Toetsing	40
3.2.5	Vervolg	41
3.2.6	Deelconclusie soortbescherming	46
4	Natuurnetwerk Nederland	47
4.1	Methode	47
4.2	Ligging	47

4.3	Effectbepaling	48
4.4	Conclusie	49
5	CONCLUSIE EN VERVOLGSTAPPEN	50
5.1	Wet natuurbescherming	50
5.1.1	Gebiedsbescherming	50
5.1.2	Soortenbescherming	50
5.2	Natuurnetwerk Nederland	50
6	Bronnen	51
Bijlagen		
BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING		
	Gebiedsbescherming	52
	Soortbescherming	53
BIJLAGE B Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)		
BIJLAGE C Kaarten		
BIJLAGE D Impressie projectgebied		
Colofon		

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van de tracédelen liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Tot slot loopt van Elim middels bestaande om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind.

Deze natuurtoets richt zich alleen op de nieuw aan te leggen leidingen tracédelen Eemshaven – Tjuchem - Delfzijl, Schoonebeek en Emmen. Tevens is door Arcadis een andere quickscan opgesteld voor nieuw aan te leggen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2022) en wordt er momenteel een memo opgesteld voor de bestaande om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé om aansluitingen te realiseren (Arcadis, in prep). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

De nieuw aan te leggen leidingen vindt met name plaats in open ontgraving. De tracédelen voor de nieuw aan te leggen leidingen die lopen van Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl, Schoonebeek en Emmen zijn weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1-1 Tracédelen Eemshaven – Tjuchem - Delfzijl, Schoonebeek en Emmen

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Zie Bijlage A en Bijlage B voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming. Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 is beschreven waar het NNN is gelegen en of sprake is van negatieve effecten.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb, in Bijlage B is het kader van het NNN beschreven, in Bijlage C zijn kaarten opgenomen en Bijlage D bevat een impressie van het projectgebied.

2 PROJECTGEBIED EN INGREEP

2.1 Huidige situatie

Het nieuw aan te leggen tracé is te verdelen in drie tracédelen: Eemshaven en Delfzijl – Tjuchem (provincie Groningen), Schoonebeek (provincie Drenthe) en Emmen (provincie Drenthe). De toekomstige waterstofleiding gaat door diverse landschapstypen, die globaal verdeeld kunnen worden in landbouwgrond, (agrarisch) grasland, bosschages, water en stad. Het grootste deel van het tracédeel bestaat uit akkerbouw met omliggende bosschages. In Bijlage D zijn foto impressies van het projectgebied te vinden.

Figuur 2-1 Nieuw aan te leggen tracédeel in provincie Groningen (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving)

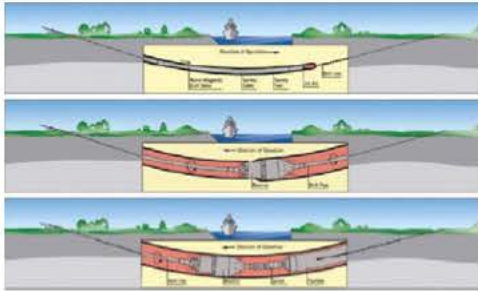
Figuur 2-2 Nieuw aan te leggen tracédelen Schoonebeek en Emmen in provincie Drenthe (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving)

2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

De voorgenomen ingreep bestaat uit het aanleggen van nieuwe waterstofleidingen en het geschikt maken van bestaande gasleidingen voor waterstof. Voor het geschikt maken zijn diverse ontwikkelingen beoogd met betrekking tot afsluiterschema's. In de Eemshaven en de haven van Delfzijl komen nieuwe afsluiterschema's en bij het huidige afsluiterschema bij Tjuchem en schema S-356 te Schoonebeek komen aansluitmogelijkheden voor mobiele lanceerinstallaties. De 35 bestaande afsluiterschema's op het bestaande tracédeel worden omgebouwd, de resterende afsluiters worden verwijderd.

De nieuw aan te leggen leidingen vindt met name plaats middels een open ontgraving van circa 1,5 à 2 meter diep. Daarnaast worden er diverse (diepe) gestuurde boringen toegepast. De gestuurde boringen worden gebruikt om onder beschermde natuur, diverse watergangen en deel infrastructuur te gaan. Indien er op bepaalde plekken niet voor een gestuurde boring is gekozen, is ervoor gekozen om de open ontgraving langs natuur (zoals NNN of bossen) te plaatsen. De gestuurde boringen gaan minimaal 10 m-mv (zie Figuur 3 voor schematische tekening van een gestuurde boring). Voor de quickscan is voor het nieuwe leidingtracé uitgegaan van een werkstrook van 50 meter ter weerszijden van de (voorlopige) tracélíjn.

Figuur 2-3 Schets van een gestuurde boring

Werkzaamheden

Open ontgraving

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen werkterreinen te worden ingericht. Bij een open ontgraving wordt de bodem afgegraven en ernaast neergelegd. Na het leggen van de leiding wordt de open ontgraving weer dichtgemaakt met de oorspronkelijke grondlagen. Indien nodig wordt hemel- en/of grondwater weggepompt en geloosd op de nabijgelegen watergangen. Naast de open ontgraving wordt een tijdelijke werkweg aangelegd voor het verplaatsen van zwaar materieel. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Gestuurde boring

Bij een gestuurde boring wordt van het intredepunt naar het uitredepunt geboord. De leiding wordt hier doorheen getrokken. Bij het uitredepunt wordt een werkterrein ingericht. De benodigde ruimte naast de boorlocatie moet voldoende zijn voor de boorinstallatie zelf en bijbehorend materieel. Hierbij wordt een bufferzone van 50 meter gehanteerd. Voor het uitvoeren van de werkzaamheden wordt in de donkere uren ook gebruik gemaakt van verlichting.

Bomenkap

In Tabel 1 staat een overzicht van de kapwerkzaamheden per locatie weergegeven. Indien het niet zeker is of kapwerkzaamheden worden uitgevoerd op de betreffende locatie wordt uitgegaan van bomenkap.

Tabel 1 Overzicht van kapwerkzaamheden per locatie

Locatie	Kapwerkzaamheden
1	Geen
2	Geen
3	Geen
4	Geen
5	Geen
6	Geen
7	Geen
8	Geen
9	Geen
10	Geen
11	Geen
12	Geen
13	Geen
A	Mogelijke kap
B	Geen
C	Geen
14	Bomenkap
15	Geen
16	Geen

17	Geen
18	Indien langs de houtwal gegraven wordt: geen kap Indien door de houtwal gegraven wordt: bomenkap Indien gestuurde boring: geen kap
19	Indien gestuurde boring: geen Indien open ontgraving: bomenkap
20	Geen
21	Bomenkap op twee smalste stroken

Planning

De uitvoering staat globaal gepland in 2024/2027.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/ of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de nieuwe leidingen maar wel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden tijdens de aanleg van de nieuwe leidingen. Ook kunnen deze effecten voortduren tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied).

Van versnippering is geen sprake. Trillingen die ontstaan door de werkzaamheden zijn zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Significant negatieve effecten door trillingen zijn dan ook uitgesloten. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Versnippering zal slechts op zeer lokale schaal optreden op locaties waar gewerkt wordt. Vernatting is uitgesloten, watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten die wel van toepassing kunnen zijn worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, bebouwing, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving of een boring plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.2 Doden of verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het kappen van bomen en het gebruik van graafmachines en ander materieel voor het aanleggen van de leiding kunnen aanwezige (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden op plantensoorten waarbij planten worden vernietigd. Denk bijvoorbeeld overrijden van machines op planten. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op planten.

Als gevolg van rijbewegingen van mobiele werktuigen in het projectgebied kunnen mechanische effecten optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.4 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouwmaterieel en vrachtverkeer. Door Krijgsveld et al (2008 en 2022) is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels. De variatie in waargenomen verstoringafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (o.a. zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd (Jongbloed, et al., 2011), met een mediaan van rond de 300 meter. Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringcontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn niet exacte verstoringafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand wordt ook voor overige soortgroepen aangehouden.

2.3.5 Licht

Net als bij geluid geldt voor licht dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vleermuizen en amfibieën zijn gevoelig voor verstoring door verlichting. Over het algemeen wordt gesteld dat een toename van lichtbelast oppervlak leidt tot een afname van de kwaliteit van het gebied als leefgebied voor soorten (verhoogde kans op predatie, afname voedselbeschikbaarheid, ongeschikt raken mitigatieroutes en vaste rust- en verblijfplaatsen, et cetera). Of deze afname in kwaliteit ook daadwerkelijk een effect heeft op de gunstige staat en de populatie hangt af van de specifieke situatie (wat wordt verlicht, met welke intensiteit en wanneer et cetera).

Gedurende de uitvoer van de werkzaamheden kunnen effecten van licht optreden wanneer werkzaamheden 's nachts plaatsvinden of wanneer het werkterrein in het kader van de veiligheid 's nachts verlicht wordt. Over het algemeen is de reikwijdte van de lichtbelasting minder groot dan die van verstoringen die optreden door geluid of visuele verstoringen. De verwachting is dat werkzaamheden alleen overdag plaatsvinden, in het winterhalfjaar kan dan echter ook in de ochtend en avond verlichting tijdelijk noodzakelijk zijn.

Nachtelijke verlichting voor beveiliging van de bouwplaats kan in het zomer- en winterhalfjaar wel nodig zijn en is dan wel de overheersende verstoring omdat dan geen werkzaamheden plaatsvinden en een sprake is van geluid of visuele verstoring. Wanneer verlichting noodzakelijk is voor de beveiliging staat deze naar beneden afgesteld en zal de reikwijdte van de lichtverstoring beperkt zijn. De maximale afstand waarop sprake is van een toename van verlichting is 150 meter vanaf de grens van de bouwlocaties.

2.3.6 Optische verstoring

Net als bij geluid en licht geldt voor visuele verstoring dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Verstoring treedt gelijktijdig op met geluid- en lichtverstoring en is de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden. Hoewel er geen éénduidige reikwijdte van optische verstoring is, valt dit ruim binnen de contouren van verstoring door geluid. Bij een veld met open zicht kan optische verstoring optreden tot 200 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voor visuele verstoring geldt dat ook over de dosis-effect relatie op andere soort(groep)en dan vogels nog maar weinig bekend is. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.7 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermisting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen. De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

Op 1 juli 2021 is de nieuwe Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering in werking getreden (Staatsblad, 2021). Deze wet regelt onder meer drie resultaatsverplichtingen voor stikstofreductie: in 2025 moet minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%. De Wet maakt een gedeeltelijke vrijstelling mogelijk van de natuurvergunningplicht voor het aspect stikstof voor activiteiten van de bouwsector.

Het Besluit stikstofreductie en natuurverbetering (Ministerie van LNV, 2021) werkt de stikstofwet verder uit, waaronder de bouwvrijstelling. De vrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten, waarvan de emissies tijdelijk en beperkt zijn. Deze bouwvrijstelling zoals deze per 1 juli 2021 in werking is getreden is per 1 november 2022 komen te vervallen.

De werkzaamheden van het aanleggen van de leiding van het huidige project kunnen geen gebruik meer maken van de bouwvrijstelling. Effecten als gevolg van de werkzaamheden kunnen op grote afstanden optreden. In de permante gebruikssituatie treedt geen stikstofuitstoot op. In Hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gevolgen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

2.3.8 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermesting leiden. Door verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat (Broekmeyer et al., 2006). Verdroging kan ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect treedt alleen op bij open ontgraving, bij de intrede- en uittredepunten van de gestuurde boringen en bij de bestaande om te bouwen c.q. te amoveren afsluiters in het bestaande gasleidingtracé. Hier wordt een reikwijdte van 200 meter aangehouden.

2.3.9 Samenvatting afbakening

De effecten zijn alleen aanwezig bij de open ontgraving, de intrede- en uittrede punten van de gestuurde boringen. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, zal nader beoordeeld moeten worden.

3 WET NATUURBESCHERMING

Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in §3.1 en vervolgens op de soortbescherming in §3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

3.1 Natura 2000-gebieden

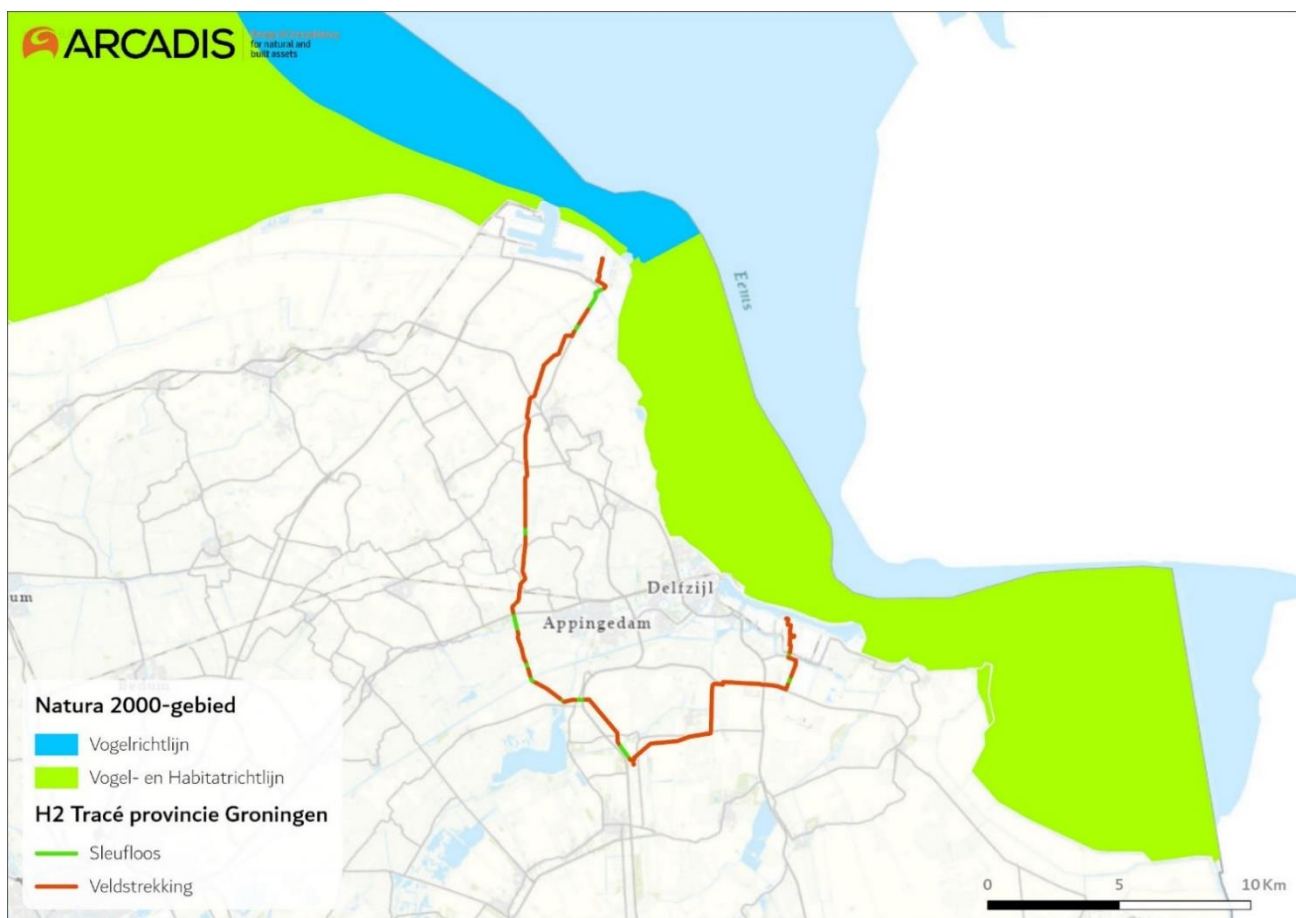
Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep, is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

3.1.1 Ligging en effectbeschrijving

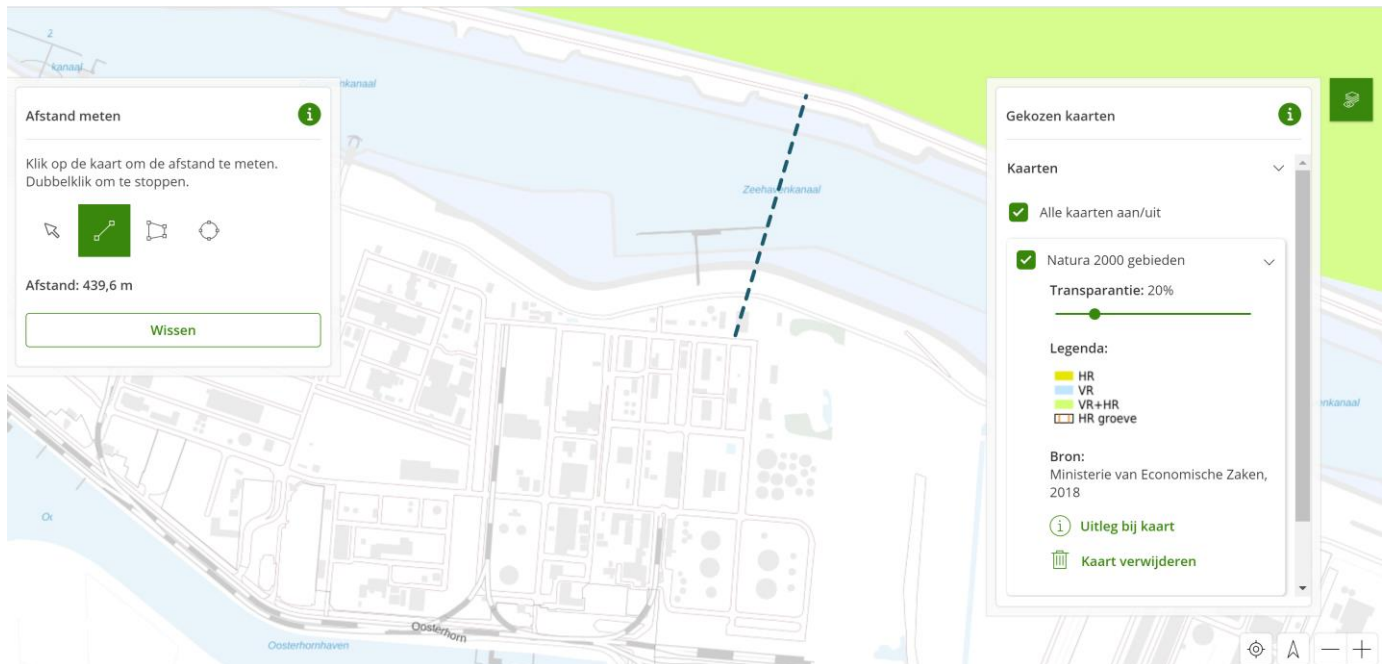
In provincie Drenthe ligt het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Bargerveen op ca. 5 km afstand van het tracédeel. In provincie Groningen is de afstand tot het dichtstbijzijnde Natura 2000-gebied Waddenzee ca. 450 m bij de startpunten ter hoogte van Delfzijl en Eemshaven (zie figuur 3-2 en 3-4). Het Natura 2000-gebied Waddenzee is aangewezen onder de habitatrictlijn met habitattypen en habitatsoorten en onder de Vogelrichtlijn. Het Natura 2000-gebied Bargerveen is tevens een habitatrictlijn en Vogelrichtlijngebied.

Verstoringseffecten op Waddenzee

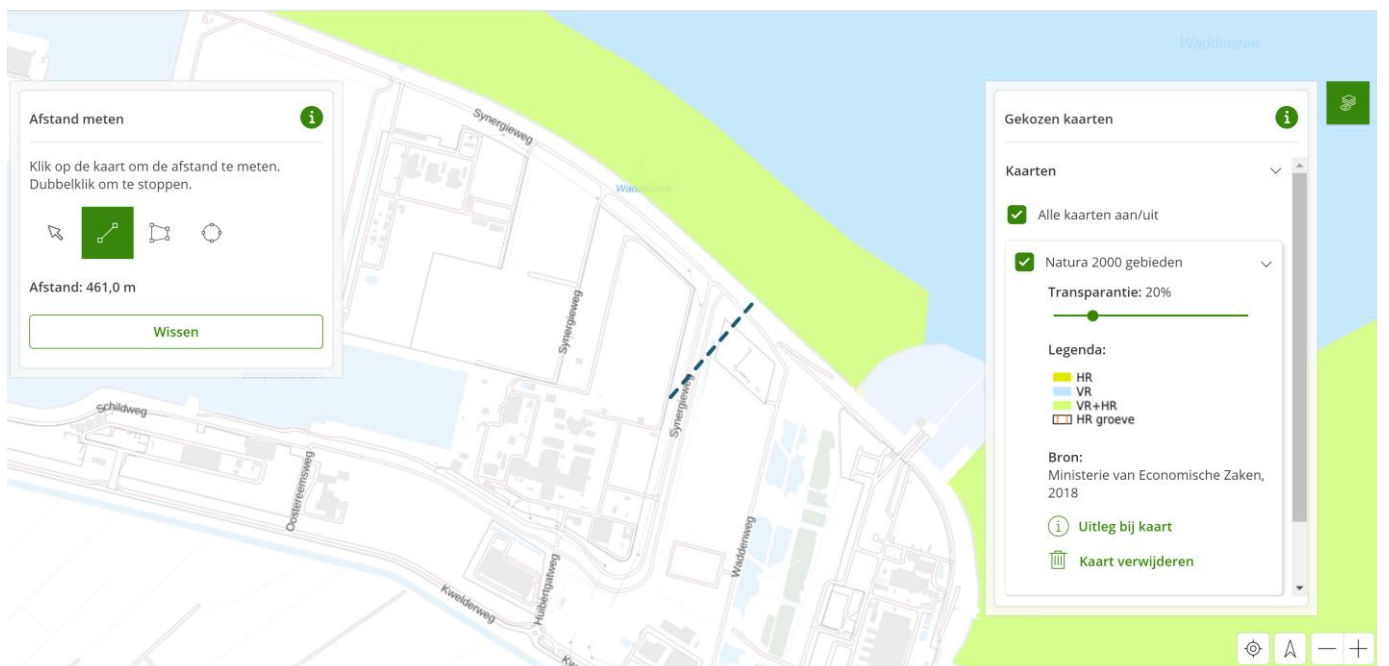
In het Natura 2000-gebied vinden geen werkzaamheden plaats. Voor verstoring wordt een contour aangehouden van circa 500 meter (geluid, licht en visueel). Een klein deel van de Waddenzee ligt binnen deze verstoringcontour. Effecten kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

Figuur 3-1 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee (Vogelrichtlijn en Vogel- en Habitatrictlijn) t.o.v. het tracédeel in provincie Groningen (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving).

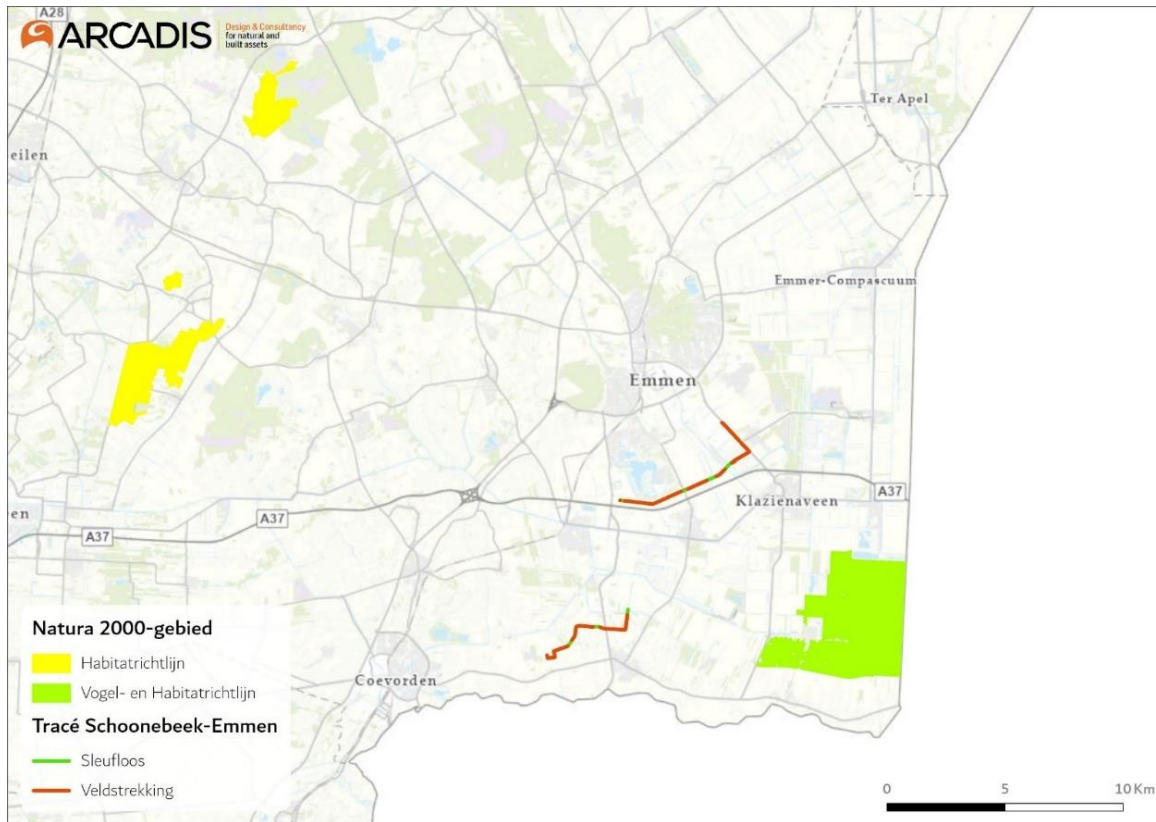
Figuur 3-2 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee t.o.v. tracédeel, locatie 1 t.h.v. Delfzijl (Groen: Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn).

Figuur 3-3 Ligging Natura 2000-gebied Waddenzee t.o.v. tracédeel, locatie 2 t.h.v. Eemshaven (Groen: Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn, Blauw: Vogelrichtlijn).

Verstoringseffecten op Bargerveen

Effecten op het Natura 2000-gebied Bargerveen zijn gezien de afstand (5 kilometer), ten opzichte van verstoringscontouren (500 meter), op voorhand uitgesloten.

Figuur 3-4 Ligging Natura 2000-gebied Bargerveen (Vogel- en Habitatrichtlijn), Natura 2000-gebied Mantingerzand (Habitatrichtlijn) en Natura 2000-gebied Mantingerbos (Habitatrichtlijn) t.o.v. het tracédeel in provincie Drenthe (sleufloos = gestuurde boring; veldstrekking = open ontgraving).

Effecten als gevolg van stikstofdepositie

In Natura 2000-gebieden kunnen effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden zijn bijvoorbeeld Mantingerzand, Waddenzee en Bargerveen. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

3.1.2 Effectbeoordeling

Zoals hierboven beschreven overlapt de verstoringscontour van twee locaties (verstoringscontour van 500 meter) met het Natura 2000-gebied Waddenzee dat op ca. 450 meter van het werkgebied ligt. Beide locaties zijn gelegen op een industrieterrein waar reeds sprake is van verstoring door bestaand achtergrondgeluid van vrachtwagens en fabrieken. De locatie bij Delfzijl ligt daarnaast ten zuiden van het Zeehavenkanaal waar scheepvaart plaatsvindt. Als uitgangspunt wordt een verstoringsreikwijdte van 500 meter gehanteerd. Hierbij wordt uitgegaan van een geheel nieuwe verstoringsbron (geluidsbron). Dat is hier niet aan de orde. Vergelijkbare geluiden zoals verkeersbewegingen vinden momenteel al plaats rondom het werkgebied (als gevolg van de functie industrieterrein). Datzelfde geldt tevens voor optische prikkels. De effecten als gevolg van de werkzaamheden vinden reeds al plaats waardoor deze geen extra versturende werking hebben. Van verstoring is geen sprake, omdat verstoringsgevoelige vogels met instandhoudingsdoelstellingen in de Waddenzee zich niet op deze locaties zullen bevinden (door reeds bestaande verstoring). De vogels die hier wel voorkomen zullen minder gevoelig zijn voor verstoring en al gewend aan de aanwezige geluid en optische prikkels die bij het industrieterrein aanwezig zijn. Hierdoor zijn negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstellingen als gevolg van verstoring door geluid, trillingen en optische prikkels op voorhand uit te sluiten.

Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.1.3 Deelconclusie gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden de Waddenzee en het Bargerveen kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

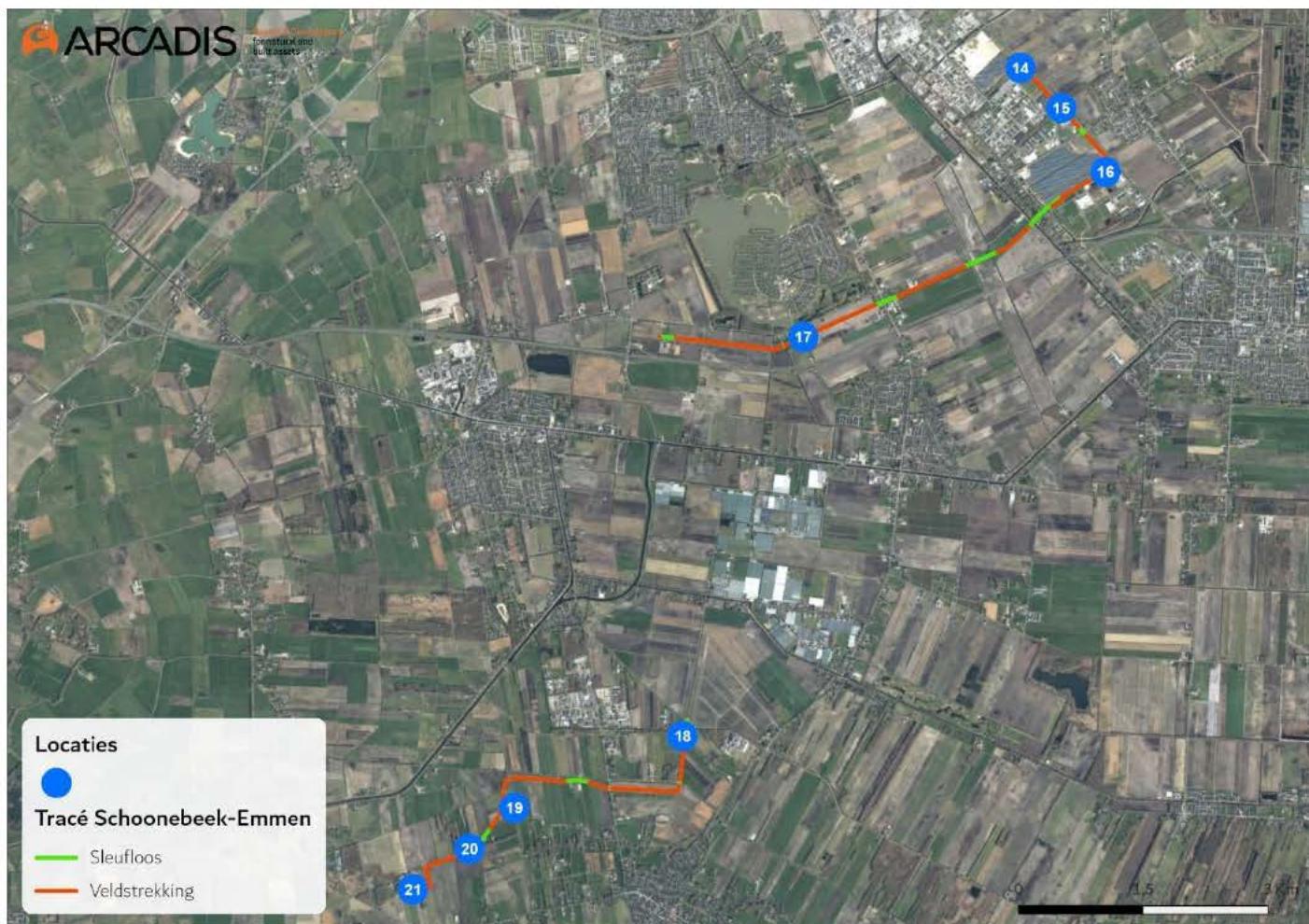
Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de respectievelijk afgelopen 5 jaar (diersoorten) en 10 jaar (plantensoorten). Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl

Er zijn twee veldbezoeken uitgevoerd op 22 en 26 juli 2022 in de ochtend en middag door Jannegreet Korthuis, ecooloog van Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren tijdens het eerste veldbezoek 21°C, windkracht 2, half bewolkt en droog en tijdens het tweede veldbezoek 19°C, windkracht 2, bewolkt en regenachtig. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het projectgebied is voor het veldbezoek op basis van landschapskenmerken ingedeeld in 22 te bezoeken punten verdeeld over de twee tracédelen. De veldbezoeken zijn op verzoek van Gasunie uitgevoerd vanaf de openbare weg. Hierdoor zijn niet alle locaties in detail bekeken.

Figuur 3-1 Tracédeel Noord (Eemshaven-Tjuchem-Delfzijl) t.o.v.de bezochte locaties tijdens het eerste veldbezoek (met uitzondering van locatie A, deze kon niet worden bezocht vanaf de openbare weg) .

Figuur 3-2 Tracédeel Schoonebeek-Emmen t.o.v. de bezochte locaties tijdens het tweede veldbezoek.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek is de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten opgehelderd, de bevindingen zijn nader toegelicht per soortgeroep in Tabel 1 (Groningen) en Tabel 2 (Drenthe). In de provincie Groningen en Drenthe geldt een vrijstelling voor een aantal algemene zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. Deze vrijstellingslijst verschilt per provincie. De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als niet beschermde soorten, dit is verder toegelicht in paragraaf 3.2.5 en Bijlage A.

3.2.2.1 Provincie Groningen

Tabel 2 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Groningse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<p>Bureauonderzoek</p> <p>Nabij het projectgebied zijn waarnemingen bekend van een aantal beschermde plantensoorten (NDFP, 2022). In 2015 is wolfskers waargenomen in Bierum, nabij locatie 4 en 5. Verder is groenknolorchis in 2013 waargenomen bij Eemshaven. De soort kan echter worden uitgesloten vanwege in 2022 uitgevoerd soortgericht onderzoek in het gebied (Arcadis, in prep).</p>	<p>Groenknolorchis is uitgesloten op basis van eerder onderzoek (Arcadis, in prep).</p> <p>Aanwezigheid van wolfskers kan niet worden uitgesloten in het projectgebied.</p>
	<p>Veldbezoek</p>	<p>Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van</p>

	<p>In het projectgebied is voornamelijk sprake van bermen, slootwallen en randen van bosschages en akkers worden waargenomen vanaf de openbare weg (zie Figuur 3-1). In de bosschages zijn voornamelijk veel boomsoorten aangetroffen zoals elzen, essen, eiken, wilgen, meidoorn. Daarnaast zijn in de bermen en slootwallen soorten aangetroffen zoals smalle weegbree, kattenstaart, grassen, brandnetel, diverse klavers, riet etc.</p> <p><u>Wolfskers</u> Tijdens het veldbezoek is bij locatie 4 en 5 (nabij Bierum) geen geschikt habitat aangetroffen voor wolfskers. De soort groeit op ruderaal of stenige plaatsen of braakliggende grond. Mogelijk zijn er elders op het tracédeel geschikte groeiplaatsen voor de soort zelf te vinden. Bijvoorbeeld langs wegen van particulieren die het tracédeel doorkruist. De soort kan niet worden uitgesloten.</p> <p>In het projectgebied is geen geschikt habitat aangetroffen voor beschermde plantensoorten omdat aangetroffen habitat voedselrijke standplaatsen betrof (zie beschrijving hierboven). Habitats van andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek en kunnen daarom worden uitgesloten.</p>	<p>verspreidingsgegevens uitgesloten.</p>
<p>Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld. Voorbeelden zijn: boomkruiper, grasmus, heggemus, Kievit, merel, tiftjaf, veldleeuwerik, zanglijster (NDFF, 2022).</p> <hr/> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn in de bosschages in het projectgebied algemene broedvogels waargenomen zoals blauwe reiger, zwarte kraai, meerkoeten, wilde eenden, houtduiven, huiszwaluwen, grote bonte specht etc. Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, graslanden, bermen, bossen en bosschages in en in de nabije omgeving van het projectgebied.</p>	<p>Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, graslanden, bermen, bossen en bosschages in het projectgebied.</p>
<p>Broedvogels met jaarrond beschermd nest</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Binnen het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende vogels met jaarrond beschermd nesten waargenomen: Buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer (NDFF, 2022)¹.</p> <hr/> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek is een bruine kiekendief foeragerend waargenomen (categorie 5 soort). Deze soort is alleen jaarrond beschermd als er onvoldoende</p>	<p>Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied.</p> <p>Tevens kunnen vogels met jaarrond beschermd nesten foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>

¹ Opgemerkt wordt dat Groningen het beleid hanteert dat essentiële nesten functioneel gezien niet weg mogen worden genomen. De provincie Groningen hanteert geen lijst van vogels met een jaarrond beschermd nest, maar erkent de lijst van andere bevoegde gezagen als hulpmiddel om de essentie van een nest aan te kunnen tonen.

uitwijkmogelijkheden zijn. Dat is hier niet het geval. Er zijn verder geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Mogelijk broeden vogels met jaarrond beschermde nesten wel langs het tracédeel maar konden deze niet worden waargenomen vanaf de openbare weg, zie Figuur 6-8 voor de mogelijke locaties.

Daarnaast kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Grondgebonden zoogdieren

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boommarter, bunzing, damhert, edelhert, eekhoorn, haas, hermelijn, otter, steenmarter, waterspitsmuis en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, egel, woelrat, wezel en diverse muissoorten (NDFF, 2022).

Veldbezoek

Het landschap van het Groningse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (mais, graan, grasland) begrenst door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen. Hier kunnen steenmarter en haas voorkomen (zie beschrijvingen hieronder). In gebieden met meer bossen, houtwallen of waterlichamen kunnen ook nog andere soorten hun leefgebied hebben.

Gebieden die niet bereikbaar waren vanaf de openbare weg zijn mogelijk ook geschikt als leefgebied voor beschermde soorten. Zoals het bos in het industrieterrein van Delfzijl, zie Figuur 6-1. Het projectgebied grenst hier aan het bos waardoor het projectgebied mogelijk onderdeel is van essentieel leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van *bunzing*, *haas*, *hermelijn*, *eekhoorn*, *boommarter* en *steenmarter*. Daarnaast is de omgeving van de waterlichamen in datzelfde gebied mogelijk geschikt en essentieel leefgebied voor *waterspitsmuis* (zie beschrijvingen hieronder)

Bever

De akkers en bosschages in de buurt van water zijn geschikt als foerageergebied voor de bever zoals bij locatie 10 (Munnikesloot) en 11 (Wagenborgermaar), zie Figuur 6-12. Mogelijk zijn de locaties geschikt leefgebied van bever. Er zijn tijdens het veldbezoek verder geen vraatsporen aangetroffen van de soort. Verblijfplaatsen op locatie 10 en 11 kunnen niet worden uitgesloten.

Boommarter

De boommarter komt hier in allerlei typen en leeftijden bos voor. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied en verblijfplaatsen bij locatie A, zie Figuur 6-1. Het leefgebied is hier essentieel omdat er in de directe omgeving onvoldoende alternatief foerageergebied beschikbaar is. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied

Projectgebied op agrarische percelen

Leefgebied van haas, damhert (incidenteel), bunzing, hermelijn, steenmarter, algemene (vrijgestelde) grondgebonden zoogdieren. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen voor steenmarter in schuren nabij het projectgebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van andere beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten. Het betreft geen essentieel foerageergebied van haas, bunzing, hermelijn en steenmarter, damhert op deze percelen door voldoende alternatieven in de omgeving.

Locatie A (kon niet worden bezocht vanaf openbare weg)

(Mogelijk) leefgebied van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en eekhoorn door aanwezigheid van dekking (en mogelijk water voor waterspitsmuis). Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en

(bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Bunzing

Bunzing leeft bij voorkeur in kleinschalige landschappen met houtwallen, greppels en sloten met overhangende vegetatie. Als verblijfplaats gebruikt de bunzing oude hopen van bijvoorbeeld konijn, mol, vos en das, of natuurlijke holtes en houtstapels. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage met hopen in de grond die mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen, zie Figuur 6-1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Damhert

Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. De soort is in NDFF waargenomen ten zuiden van Winschoten. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor damhert.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Eekhoorn is waargenomen in een groene wijk in Delfzijl nabij een park. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied) in het bos bij industrieterrein Delfzijl, zie Figuur 6-1.

Haas

Het leefgebied van de haas omvat kleinschalig gras- en bouwland, open veld als akkers en weilanden, open bos, heide en kwelders. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een klein bosschage. Hier zijn geen legers waargenomen. Op deze locatie kunnen verblijfplaatsen op voorhand worden uitgesloten. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied) in het bos bij locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als

eekhoorn. Daarnaast mogelijke verblijven voor steenmarter in de nabije installaties.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, waterspitsmuis en eekhoorn.

Locatie 12

(Mogelijk) leefgebied van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter, boommarter, eekhoorn door aanwezigheid van dekking. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van hermelijn en steenmarter door holtes in wilgen en voor steenmarter, hermelijn en bunzing door holte in grond. Rust- en verblijfplaatsen haas en eekhoorn uitgesloten door afwezigheid legers en nesten en voor de boommarter is het uitgesloten op basis van habitat (te klein bosschage).

Essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locatie uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locatie betreft geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Bos(schages) nabij projectgebied locaties 2, 6, 8, 9, B, C hebben

(Mogelijk) verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking in de bos(schages) nabij het projectgebied. Leefgebied van andere beschermde soorten is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter nabij het

foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Hermelijn

Hermelijn komt voor in allerlei soorten landschappen als er maar voldoende dekking aanwezig is. De soort heeft rust- en verblijfplaatsen in holen, hole bomen, en in rommelige plekken zoals in takkenrillen, takkenhopen en stapels stenen en dergelijke. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage waar twee oude holle wilgen staan en holen in de grond zitten die beide mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen, zie Figuur 5 1. Daarnaast heeft de soort mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied) in het bos bij Locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort het projectgebied nabij de bosschages op deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in zoet water met voldoende rust en dekking. Het tracédeel nabij locatie 10 doorkruist de Munnikesloot en nabij locatie 11 Wagenborgermaar, zie Figuur 6-12. Deze zijn zo'n 6-10 meter breed en bevindt zich tussen de mais en graanvelden nabij een bos. De omgeving is rustig en biedt voldoende dekking. Mogelijk is het projectgebied nabij locatie 10 en 11 geschikt leefgebied van de otter. Otter is verder waargenomen in de buurt van locatie 2 en 3. Hier kan de soort worden uitgesloten op basis van habitat.

Steenmarter

Steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Verblijfplaatsen van de soort zijn onder andere boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen of in gebouwen. Op locatie 12 loopt het projectgebied direct langs een bosschage waar twee oude holle wilgen staan en verder op een stenenhoop die mogelijk als essentiële verblijfplaats dienen. Verder kan de soort verblijfplaatsen hebben in installaties op NAM-terreinen en in schuren verspreid over het hele projectgebied. Daarnaast heeft de soort mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen in het bos bij locatie A, zie Figuur 5 1. Mogelijk heeft de soort ook verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (locaties 2, 6, 8, 9, B, C), zie Figuur 6-9. Daarnaast kan de soort deze locaties gebruiken als foerageergebied. Het is niet essentieel omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis komt alleen daar voor waar bodem-bedekkende vegetatie aanwezig en waar binnen een straal van 500 meter water is te vinden. Wagenborgermaar is op

projectgebied door aanwezigheid bos(schages). Daarnaast mogelijk verblijfplaatsen steenmarter op locatie 6, 8, 9, B door aanwezigheid installaties en schuren.

Essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locaties uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locaties betreffen geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Locatie 10 en 11

(Mogelijk) leefgebied van waterspitsmuis, otter, bever, haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking (en water voor waterspitsmuis). Leefgebied van andere beschermde soorten is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen van waterspitsmuis, bever, otter, haas, bunzing, hermelijn, steenmarter en boommarter door aanwezigheid van voldoende dekking. Daarnaast mogelijk verblijfplaatsen steenmarter op beide locaties door aanwezigheid installaties (op gaswinterrein) en schuren.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied van waterspitsmuis. Essentieel foerageergebied van andere beschermde grondgebonden zoogdieren is op deze locaties uitgesloten door voldoende alternatieven in de omgeving. De locaties betreffen geen essentieel foerageergebied voor deze grondgebonden zoogdieren.

Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

	<p>sommige plekken (zoals nabij locatie 11) wel ruig begroeid met onder andere riet. Mogelijk is locatie 11 geschikt leefgebied voor waterspitsmuis. Ook de combinatie van het bos nabij en de Munnikesloot nabij locatie 10 bieden mogelijk geschikt leefgebied voor de soort.</p> <p>Andere beschermde soorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten. Algemene vrijgestelde soorten kunnen voorkomen in het gehele projectgebied.</p>	
Vleermuizen	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde vleermuizen waargenomen: Meervleermuis, tweekleurige vleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootovleermuis, watervleermuis, ruige dwergvleermuis, Rosse vleermuis en laatvlieger (NDFP, 2022).</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i> Op locatie 8 en 12 zijn boomholtes waargenomen die mogelijk geschikt zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen (zie Figuur 6-10 en Figuur 6-11). Mogelijk zijn op locatie A en elders op het tracédeel ook boomholtes die niet waargenomen zijn vanaf de openbare weg. Daarnaast zijn op circa 200 meter afstand van locatie 5 woningen aangetroffen die mogelijk geschikte verblijfplaatsen hebben voor gebouwbewonende vleermuizen. Elders nabij het projectgebied kunnen ook gebouwen voorkomen die geschikt zijn als verblijfplaatsen van vleermuizen.</p> <p>Indien de vleermuizen gebruik maken van de boomholtes of gebouwen is de omgeving en mogelijk het projectgebied onderdeel van essentiële vliegroutes en foerageergebied.</p>	<p>Mogelijk geschikte verblijfplaatsen op locatie 8, 12 en A voor boombewonende vleermuizen.</p> <p>Gebouwen (woningen en schuren) langs het gehele tracédeel kunnen mogelijk geschikte verblijfplaatsen hebben voor vleermuizen.</p> <p>Mogelijk foerageergebied en essentiële vliegroutes bij locatie 5, 8, 12 en elders in het projectgebied.</p>
Reptielen	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar geen beschermde reptielen waargenomen (NDFP, 2022).</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i> Langs het tracédeel ontbreekt het aan geschikt habitat voor beschermde reptielensoorten. Deze kunnen op basis van habitat uitgesloten worden.</p>	<p>Beschermde reptielen kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens</p>
Amfibieën	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde amfibieën waargenomen: poelkikker, heikikker, (NDFP, 2022).</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i> <u>Poelkikker</u> De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Langs tracédeel Noord bevindt zich geschikt habitat voor</p>	<p>Beschermde amfibieën kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.</p>

	<p>poelkikker nabij locatie 10 en 11. De soort kan echter op basis van verspreidingsgegevens worden uitgesloten (verspreidingsatlas.nl).</p> <p><u>Heikikker</u> Heikikker komt voor in specifieke leefgebieden zoals veengebieden, half natuurlijke graslanden en bij vennen. Heikikker is waargenomen bij 't Roegwold ten zuiden van het schildmeer. Het projectgebied bevat dergelijk habitat niet. De soort kan worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.</p>	
Vissen	<p><u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar geen beschermde vissen waargenomen (NDFF, 2022).</p> <hr/> <p><u>Veldbezoek</u> Langs de waterlichamen die grenzen aan tracédeel of het tracédeel doorkruizen ontbreekt het aan geschikt habitat voor beschermde vissen.</p>	Beschermde vissen kunnen worden uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.
Overige soorten	<p><u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde overige soorten waargenomen: grote vos en teunisbloempijlstaart (NDFF, 2022).</p> <hr/> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Grote vos</u> Nabij locatie 1 betrof kort gemaaid gras en er waren veel werkzaamheden. In het bosschage ten noorden van locatie 2 staan wilgen, de waardplant van grote vos. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied bij die bosschages ten noorden van locatie 2. Direct langs het tracédeel ontbreekt het aan geschikt habitat voor grote vos. Indien er waardplanten van grote vos voorkomen op het industrieterrein in Delfzijl is dat terrein essentieel leefgebied voor de vlinder, zie Figuur 6-1.</p> <p><u>Teunisbloempijlstaart</u> Teunisbloempijlstaart is waargenomen in NDFF in Delfzijl. De waardplanten (teunisbloem, kattenstaart, basterdwederik, wilgenroosje) van de vlinder zijn niet aangetroffen bij locatie 12 en 13 (nabij Delfzijl). Leefgebied van de soort kan op deze en andere locaties op basis van habitat worden uitgesloten. Indien er waardplanten van teunisbloempijlstaart voorkomen op het industrieterrein in Delfzijl is dat terrein essentieel leefgebied voor de vlinder, zie Figuur 6-1.</p> <p>Ander geschikt habitat voor beschermde ongewervelden is niet aangetroffen in en nabij het projectgebied.</p>	Locatie A betreft mogelijk essentieel leefgebied voor teunisbloempijlstaart en grote vos.

3.2.2.2 Provincie Drenthe

Tabel 3 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Drentse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van een beschermde plantensoort: kluwenklokje is in 2015 waargenomen ten noordoosten van Klazienaveen (NDFF, 2022). Het betreft geen wilde exemplaren.</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek konden voornamelijk bermen, groenstroken op industrieterrein, slootwallen en randen van bosschages en akkers worden waargenomen vanaf de openbare weg (zie Figuur 3-2). In de bosschages zijn voornamelijk veel boomsoorten aangetroffen zoals eiken, Canadese populier, grauwe wilg, tamme kastanje, lijsterbes, daarnaast zijn in de bermen en slootwallen soorten aangetroffen zoals smalle weegbree, wilgenroosje, sint jakobskruid, grote teunisbloem, grassen, brandnetel, diverse klavers, riet etc.</p> <p><u>Kluwenklokje</u> Kluwenklokje groeit onder andere in algemene plaatsen zoals bermen en ruderaal plaatsen. Tijdens het veldbezoek is geschikt habitat (ruderaal plaatsen) waargenomen voor de soort in het Drentse deel van het projectgebied ten noordoosten van Oranjedorp, Figuur 6-5. Mogelijk groeit kluwenklokje op die locatie van het projectgebied.</p> <p>Habitats van andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen tijdens het veldbezoek en kunnen daarom worden uitgesloten.</p>	<p>Er zijn mogelijk groeiplaatsen van kluwenklokje aanwezig in het projectgebied.</p> <p>Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten.</p>
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld. Voorbeelden zijn: boomkruiper, grasmus, heggenmus, Kievit, merel, tiftjaf, veldleeuwerik, zanglijster.</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn in de bosschages in het projectgebied algemene broedvogels waargenomen zoals blauwe reiger, zwarte kraai, meerkoeten, wilde eenden, houtduiven, etc. Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen de akkers, bermen en bosschages in het projectgebied.</p>	<p>Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in de akkers, bermen en bossen van het projectgebied.</p>
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende vogels met jaarrond beschermd nesten waargenomen (categorie 1 t/m 4): Boomvalk (zuidoost), buizerd, gierwaluw, havik, huismus, kerkuil, oehoe (zuidoost), ooievaar, ransuil, roek, sperwer (zuidoost), steenuil (zuidwest) en wespandief (zuidoost) (NDFF, 2022).</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i></p>	<p>Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied.</p>

Tijdens het veldbezoek is een buizerd waargenomen (categorie 4 soort). Er zijn verder geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Mogelijk broeden vogels met jaarrond beschermde nesten wel langs het tracédeel maar zijn deze niet waargenomen vanaf de openbare weg. In Figuur 6-2 en Figuur 6-3 staan de bossen waar jaarrond beschermde nesten kunnen zitten.

Grondgebonden zoogdieren

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boommarter, damhert, das, edelhert, eekhoorn, otter, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis, wild zwijn en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, egel, woelrat, wezel en diverse missoorten (NDFF, 2022).

Veldbezoek

Bever

De akkers en bosschages in de buurt van water zijn geschikt als foerageergebied voor de bever. Bever is waargenomen ten noorden van Emmen en in Bargerveen. De soort kan worden uitgesloten in het projectgebied op basis van verspreidingsgegevens.

Boommarter

De boommarter komt hier in allerlei typen en leeftijden bos voor. De soort kan vaste rust- en verblijfplaatsen hebben in de beboste delen van het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Ook kan de soort daar essentieel foerageergebied hebben indien er een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is. Indien er geen vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan boommarter alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft.

Damhert

Het damhert komt vooral voor in lichte loofbossen en gemengde bossen, minder vaak in uitgestrekte naaldbossen. Hij heeft een voorkeur voor oudere bossen met een dichte onderbegroeiing. Belangrijk is dat er voldoende gras is. De soort is in NDFF waargenomen bij Bargerveen en Dalen. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor damhert.

Das

De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte leefgebieden. Het projectgebied ligt onder andere in (lijnvormig) bosgebied. Deze gebieden zijn geschikt habitat voor een dassenburcht, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Indien er een burcht aanwezig is in het projectgebied betreft het projectgebied ook essentieel foerageergebied. Indien er geen vaste rust- en

Projectgebied op agrarische percelen

Leefgebied van wild zwijn, das, damhert, edelhert, steenmarter, algemene (vrijgestelde) grondgebonden zoogdieren. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen voor steenmarter in schuren nabij het projectgebied. Vaste rust- en verblijfplaatsen van andere beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied van beschermde grondgebonden zoogdieren op deze percelen zijn uitgesloten. Het betreft geen essentieel foerageergebied van steenmarter, damhert, edelhert, das en wild zwijn op deze percelen door voldoende alternatieven in de omgeving.

Bos(schages) bij locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21

(Mogelijk) leefgebied van das, edelhert, damhert, eekhoorn, steenmarter, grote bosmuis en wild zwijn

verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan das alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft.

Edelhert

Het edelhert lijkt een voorkeur te hebben voor bosgebieden die grenzen aan grasgebieden en rivierdalen met oobossen. De soort is in NDFF eenmaal waargenomen ten westen van Emmen. De soort kan over het hele projectgebied foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied voor edelhert.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Mits er voldoende voedsel beschikbaar is, komen ze ook in bebouwd gebied. Eekhoorn is waargenomen in de omgeving van het hele Drentse deel van het projectgebied. De soort heeft mogelijk essentieel leefgebied (vaste rust- en verblijfplaatsen en foerageergebied) in de bossen in het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen. Ze leven in zoet water met voldoende rust en dekking. Otter is waargenomen ten noorden van Klazienaveen en bij Nieuw-Amsterdam. De open ontgravingen vinden plaats in kleine sloten in agrarisch gebied (en niet in grotere waterlichamen). Dergelijke sloten zijn geen geschikt habitat voor otter en staan ook niet in verbinding met geschikt leefgebied voor de soort. Leefgebied voor otter kan worden uitgesloten in het projectgebied.

Steenmarter

Steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. Verblijfplaatsen van de soort zijn onder andere boomholtes, takkenhopen, dichte struwelen of in gebouwen. Mogelijk heeft de soort vaste rust- en verblijfplaatsen in de bosschages van het projectgebied, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties. Ook kan de soort daar essentieel foerageergebied hebben indien er een vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is. Indien er geen vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is in het projectgebied kan steenmarter alsnog foerageren in het beboste deel van het projectgebied. De soort heeft dan echter genoeg alternatief foerageergebied waardoor het projectgebied geen essentieel foerageergebied betreft.

Veldspitsmuis

De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties, braakliggende of niet begraasde kruidenvegetaties, zoals boomgaarden. De soort is dicht bij het projectgebied waargenomen ten oosten van Nieuw-Dordrecht.

door aanwezigheid dekking.

(Mogelijk) vaste rust- en verblijfplaatsen das, boommarter, eekhoorn, grote bosmuis en steenmarter door aanwezigheid van voldoende dekking.

(Mogelijk) essentieel foerageergebied das en eekhoorn (indien vaste rust- en verblijfplaats aanwezig is). Geen essentieel foerageergebied voor boommarter, steenmarter, damhart, edelhert en wild zwijn omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is in de omgeving.

Tussen locatie 14 en 15

Mogelijk essentieel leefgebied voor veldspitsmuis tussen locatie 14 en 15 door aanwezigheid van ruige berm.

Andere beschermde soorten (waaronder bever en otter) zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.

Mogelijk heeft veldspitsmuis essentieel leefgebied in het projectgebied, zie Figuur 6-4 voor de locatie.

Grote bosmuis

De grote bosmuis komt in de hoek van Emmen heel veel voor (expert judgement, Arcadis; verspreidingsatlas, 2022). De grote bosmuis komt voor in allerlei soorten biotopen, mits er enige dekking is zoals lage begroeiing of verspreid liggende stenen. Zo komt hij voor in bosranden met weinig ondergroei, niet te nat rietland, parken, braakliggend land, duinen, heide en tuinen. Hij heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei. Op baiss van habitat- en verspreiding kan de soort niet worden uitgesloten in de bosschages.

Wild zwijn

Het wild zwijn komt voor in droge en natte voedselrijke loofbossen en gemengde bossen. Nestplekken van de soort zijn vaak in grote bossen. De bosstroken in het projectgebied zijn ongeschikt voor een vaste rust- en verblijfplaats voor de soort. Tijdens het veldbezoek zijn mogelijke wroetsporen waargenomen bij locatie 21. De soort kan incidenteel voorkomen om te foerageren in het projectgebied. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.

Andere beschermde soorten zijn op basis van verspreidingsgegevens uitgesloten. Algemene vrijgestelde soorten kunnen voorkomen in het gehele projectgebied.

Vleermuizen

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen (NDFP, 2022).

Veldbezoek

Op locatie 21 zijn boomholtes aangetroffen die mogelijk geschikte verblijfplaatsen zijn voor vleermuizen. Mogelijk zijn elders op het tracédeel ook boomholtes die niet waargenomen zijn vanaf de openbare weg. Zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor de locaties van eventuele vleermuisverblijven. Daarnaast kunnen gebouwbewonende vleermuizen verblijfplaatsen hebben in gebouwen nabij het tracédeel. Deze konden tijdens het veldbezoek niet bekeken worden vanaf de openbare weg. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen kunnen niet worden uitgesloten.

Boschages en waterpartijen (sloten) in en nabij het projectgebied zijn mogelijk onderdeel van essentiële vliegroutes. Ook kan het projectgebied geschikt zijn als foerageergebied. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied omdat er in de directe omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.

Mogelijk geschikte verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen in de te kappen bomen en voor gebouwbewonende vleermuizen in gebouwen nabij het tracédeel.

Boschages en waterelementen in en nabij het tracédeel vormen mogelijk essentiële vliegroutes.

Ook kan het projectgebied als foerageergebied gebruikt worden. Dit is echter geen essentieel foerageergebied.

Reptielen

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar hazelworm,

Leefgebied van gladde slang, hazelworm en adder zijn uitgesloten op

	<p>levendbarende hagedis, gladde slang en adder waargenomen (NDFF, 2022). Hazelworm is waargenomen in Bargerveen en ten noorden van Emmen. Levendbarende hagedis is waargenomen bij Schans de Katshaar, Bargerveen en landgoed Scholtenzathe. Gladde slang is waargenomen in Bargerveen. Adder is waargenomen in Bargerveen, natuurgebied de Klencke en 't Hooge Loo.</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i></p> <p><u>Gladde slang en adder</u> Deze komen voor in specifieke natuurgebieden in de omgeving van het projectgebied zoals Bargerveen en de Klencke (alleen adder). Ze komen hierbij voornamelijk voor in heide en hoogveen. Dergelijk habitat zoals in deze natuurgebieden zijn afwezig in het projectgebied. Leefgebied van gladde slang en adder zijn uitgesloten in het projectgebied.</p> <p><u>Hazelworm</u> De hazelworm heeft een voorkeur voor enigszins vochtige, met dichte vegetatie bedekte gebieden. Dergelijk habitat komt op of rondom het tracédeel niet voor. De dichtstbijzijnde waarnemingen van de soort zijn in Bargerveen en ten noorden van Emmen. Leefgebied van hazelworm kan worden uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens (verspreidingsatlas.nl). De soort is voor 2000 voor het laatst in de omgeving waargenomen.</p> <p><u>Levendbarende hagedis</u> De soort komt voornamelijk voor in heide en hoogveen maar ook in open bossen, ruige graslanden, bermen en laagveen. De soort is waargenomen bij Schans de Katshaar (heidegebied) vlak naast het projectgebied. Mogelijk heeft levendbarende hagedis essentieel leefgebied in de bosschages en bermen van het deel van het projectgebied dat in de buurt ligt van dit monument en heidegebied (locatie 21), zie Figuur 6-3.</p>	<p>basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Levendbarende hagedis heeft mogelijk essentieel leefgebied in projectgebied (nabij locatie 21), zie Figuur 6-3.</p>
<p>Amfibieën</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de poelkikker, heikikker, alpenwatersalamander en knoflookpad waargenomen (NDFF, 2022). Poelkikker is waargenomen ten noordwesten van locatie 14, bij het Bargerveen, ten noorden van Weiteveen, ten oosten van Dalen en bij het Amsterdamscheveld. Heikikker is waargenomen bij het Bargerveen, ten oosten van locatie 18 en ten noorden van locatie 14. Alpenwatersalamander is waargenomen in het bos ten noorden van Coevorden. Knoflookpad is waargenomen ten noorden van Emmen in het bosgebied.</p> <hr/> <p><i>Veldbezoek</i></p> <p><u>Poelkikker</u> De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water. Waterlichamen die geschikt zijn voor poelkikker zijn afwezig in het projectgebied. Poelkikker is uitgesloten op basis van habitat.</p>	<p>Beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van habitat of verspreidingsgegevens.</p> <p>Wel kunnen algemene (vrijgestelde) amfibieën voorkomen in het projectgebied.</p>

Heikikker

De heikikker komt voor bij veengebieden, half natuurlijk grasland en vennen. De soort komt niet voor in de waterlichamen bij intensieve landbouw. De waterlichamen en het landhabitat in het projectgebied zijn ongeschikt voor de soort doordat de vegetatie en waterlichamen te voedselrijk zijn. Habitat dat geschikt is voor heikikker is hierdoor afwezig in het projectgebied. Heikikker is uitgesloten op basis van habitat.

Knoflookpad

De knoflookpad wordt ook aangetroffen in verrijkte vennen aan de randen van beek- en rivierdalen en ook wel in agrarische gebieden met zandige, extensief bewerkte bodems. Dergelijk habitat is op of rondom het tracédeel niet aanwezig. De dichtstbijzijnde waarneming van de soort is op meer dan 6 km afstand van het tracédeel. De soort is uitgesloten op basis van habitat- en verspreidingsgegevens.

Alpenwatersalamander

De soort komt vaak voor in de buurt van bos en houtwallen. De dichtstbijzijnde waarneming van de soort is op 6 km afstand van het tracédeel. De soort is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.

Algemene (vrijgestelde) amfibieën

In het gehele projectgebied kunnen algemene (vrijgestelde) amfibieën voorkomen zoals gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker en kleine watersalamander.

Vissen

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied is de afgelopen 5 jaar de grote modderkruiper waargenomen in het Bargerveen (NDFP, 2022).

Beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van habitat of verspreidingsgegevens.

Veldbezoek

De grote modderkruiper prefereert ondiepe wateren met een dikke modderlaag en een uitbundige waterplantengroei. Langs de waterlichamen die grenzen aan tracédeel of het tracédeel doorkruizen ontbreekt het aan geschikt habitat voor grote modderkruiper. Andere beschermde vissensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.

Overige soorten

Bureauonderzoek

In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn de afgelopen 5 jaar de volgende beschermde overige soorten waargenomen: gevlekte witsnuitlibel (bosschage ten oosten van Dalen, bij Erica op een akker, Bargerveen, landgoed Scholtenzathe), groene glazenmaker (ten noordoosten van Emmen en tussen Bargerveen en Zwartemeer), Noordse winterjuffer (bos ten oosten van Dalen), aardbeivlinder (Bargerveen, landgoed Scholtenzathe), beekrombout (Schans de Katshaar, bos ten oosten van Dalen), grote weerschijnvlinder (Bargerveen, Dalen, Coevorden, nieuw Dordrecht, landgoed Sholtenzathe), hoogveenglanslibel (Bargerveen), kleine ijsvogelvlinder (ten oosten van Dalen), grote vos (Bargerveen, tussen Zandpol en Dalen, de Huttenheugte, natuur tussen Bargerveen en Schoonebeek), teunisbloempijlstaart (ten zuiden van Klazienaveen)

(Mogelijk) leefgebied van grote vos, grote weerschijnvlinder en teunisbloempijlstaart is mogelijk aanwezig in het projectgebied. Zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor het eventuele leefgebied van grote vos. Zie Figuur 6-6 voor eventueel leefgebied teunisbloempijlstaart en Figuur 6-7 voor eventueel leefgebied voor grote weerschijnvlinder.

<p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Grote vos</u> Grote vos is in de omgeving van het Drentse tracédeel onder andere waargenomen in bos, bosranden, tuinen en natuurgebieden. De soort heeft lep, diverse wilgensoorten en zoete kers als waardplant. Mogelijk komt de vlinder voor in de bossen en bosranden in het projectgebied omdat er mogelijk iepen en wilgen groeien, zie Figuur 6-2 en Figuur 6-3 voor het eventuele leefgebied van grote vos.</p> <p><u>Teunisbloempijlstaart</u> Teunisbloempijlstaart is vlak bij het tracédeel bij Nieuw Dordrecht waargenomen. De vlinder heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplant. Wilgenroosje en teunisbloem zijn veelvuldig waargenomen in het projectgebied ten hoogte van Nieuw Dordrecht, zie Figuur 6-6. Mogelijk heeft de vlinder essentieel leefgebied op deze locaties.</p> <p><u>Grote weerschijnvlinder</u> Grote weerschijnvlinder is vlak bij het tracédeel bij Nieuw Dordrecht waargenomen. De vlinder heeft grauwe wilg en boswilg als waardplant. De grauwe wilg is waargenomen in het projectgebied ten hoogte van Nieuw Dordrecht, zie Figuur 6-7. Mogelijk heeft de vlinder essentieel leefgebied op deze locaties.</p> <p>Habitat voor beschermde soorten als gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, hoogveenglanslibel, aardbeivlinder, kleine ijsvogelvlinder, beekrombout, Noordse winterjuffer en andere beschermde soorten zijn niet aangetroffen in het projectgebied. Deze soorten hebben alle specifieke habitats zoals laagveen, hoogveen, vennen, grote beken en rivieren. Deze ontbreken in het projectgebied en de directe omgeving. De soorten zijn uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p>	<p>Andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.</p>
---	--

3.2.3 Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen zoals beschreven in paragraaf 2.3.

Tabel 4: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Groningen

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Planten	Wolfskers	De wolfskers kan mogelijk voorkomen in het projectgebied. Indien de soort groeiplaatsen heeft binnen het tracédeel kunnen bij werkzaamheden exemplaren ontworteld worden of overreden worden waarbij ze beschadigd worden. Ook kunnen groeiplaatsen verdwijnen als gevolg van graafwerkzaamheden en verandering in bodemsubstraat.	Ja

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		<p>Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Met name de bosschages die niet bezocht konden worden zijn hiervoor geschikt (locaties 8, A, B, C, zie figuur 6-8)).</p> <p>Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Hierbij kunnen jaarrond beschermde nesten vernietigd worden en kunnen, indien werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden, broedende vogels verstoord worden en jongen of broedende vogels gedood of verwond worden. Door de werkzaamheden gaat geen essentieel foerageergebied verloren.</p> <p>Locaties 8, B en C liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Indien werkzaamheden tijdens het broedseizoen plaatsvinden kunnen effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Bever	<p>Locatie 10 en 11 zijn geschikt als foerageergebied voor de bever. Het betreft geen essentieel foerageergebied. Hierdoor is er geen sprake van aantasting van essentieel foerageergebied.</p> <p>In het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Op locatie 10 en 11 was het water niet goed toegankelijk, burchten kunnen niet worden uitgesloten. Onder deze watergangen zal een gestuurde boring plaatsvinden. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren, wel kan tijdelijke verstoring plaatsvinden op eventueel aanwezige burcht(en). Het is niet uitgesloten dat er zich binnen de verstoringscontour beverburchten bevinden. Negatieve effecten op de burcht(en) als gevolg van verstoring kunnen niet worden uitgesloten.</p> <p>Indien er op de locaties open ontgravingen plaatsvinden (zoals ook staat weergegeven op Figuur 6-12) kunnen verblijfplaatsen worden vernietigd.</p>	Ja
	Boommarter	<p>In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, A, B, C (zie figuur 6-9 en 6-10) en op locatie 10, 11 (zie figuur 6-11) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van boommarter.</p> <p>Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van</p>	Ja

		<p>boomarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 2, 6, 8, 9, B en C liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden.</p> <p>Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten.</p>	
	Kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn)	<p>In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, 12, B, C (zie figuur 6-9) en op locatie 10,11 en A (zie figuur 6-1 en figuur 6-11) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van bunzing en hermelijn.</p> <p>Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van bunzing op de grond of in bomen door materieel vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Op locaties 2, 6, 8, 9, 12, B en C vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden. Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten.</p>	Ja
	Damhert	<p>De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Met de voorgenomen ontwikkeling gaat geen essentieel foerageergebied of verblijfplaatsen verloren. Effecten op damhert zijn uitgesloten.</p>	Nee
	Eekhoorn	<p>Bij het industrieterrein Delfzijl is in de bosschage geschikt habitat aanwezig voor eekhoorn (locatie A, zie figuur6-1). Het betreft het mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied. Als gevolg van de werkzaamheden binnen de bosschage worden mogelijk verblijfplaatsen van de eekhoorn vernietigd of beschadigd en worden dieren verstoord, gedood of verwond. Ook gaat essentieel foerageergebied verloren waardoor verblijfplaatsen in de omgeving ongeschikt worden.</p>	Ja

	Haas	<p>In de bosschages bij locaties 2, 6, 8, 9, B, C (zie figuur 6-9) en op locatie 10 en 11 zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van haas. Bij genoemde bosschages zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven waardoor verblijfplaatsen behouden blijven. Het is echter niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Mogelijk zijn essentieel foerageergebied en verblijfplaatsen aanwezig bij locatie A (zie figuur 6-1). Effecten op locatie A zijn niet uitgesloten. Bij de voorgenomen werkzaamheden op deze locatie kunnen verblijfplaatsen van haas vernietigd worden en kunnen dieren vestoord, gedood of verwond worden.</p>	Ja
	Otter	<p>Het tracédeel nabij locatie 10 en 11 doorkruist respectievelijk de Munnikesloot en het Wagenborgermaar. Bij deze locaties zijn mogelijk verblijfplaatsen van de otter aanwezig. Onder watergangen door zal een gestuurde boring plaatsvinden. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren. Het is echter niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p> <p>Indien er op de locaties open ontgravingen plaatsvinden (zoals ook staat weergegeven op Figuur 6-12) kunnen verblijfplaatsen worden vernietigd.</p>	Ja
	Steenmarter	<p>Mogelijk heeft de steenmarter verblijfplaatsen in bossen/bosschages in de buurt van het projectgebied (locaties 2, 6, 8, 9, 12, B, C), zie figuur 6-9 en 6-10, en op locatie 10 en 11.</p> <p>Op locaties 2, 6, 8, 9, 12, B en C vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Hetzelfde geldt voor de installaties bij locatie A. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten. Daarnaast ligt locatie 2 in een industrieterrein met veel bestaande verstoringsbronnen waardoor er geen sprake van een nieuwe verstoringsbron veroorzaakt door de werkzaamheden. Omdat de bosschages bij locatie 10 en 11 buiten de verstoringscontour van 500 meter liggen zijn effecten op deze locaties uitgesloten.</p> <p>Op locatie A zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van</p>	Ja

		steenmarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	
	Waterspitsmuis	Op locatie 10 en 11 en A is geschikt habitat aanwezig voor waterspitsmuis. Hier kunnen potentieel verblijfplaatsen aanwezig zijn van deze soort. Ook is in dat geval het hier aanwezige foerageergebied essentieel. Onder de watergangen op deze locaties zal een gestuurde boring plaatsvinden. Daarnaast is er sprake van een afstand van circa 75 meter tussen de werkzaamheden op locatie A en geschikt leefgebied voor waterspitsmuis. Van directe effecten is dus geen sprake. Met de voorgenomen werkzaamheden gaan dan ook geen verblijfplaatsen verloren, wel kan tijdelijke verstoring plaatsvinden op eventueel aanwezige verblijfplaatsen. Het is niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.	Ja
Vleermuizen		<p>Het bos bij industrieterrein Delfzijl (locatie A) bevat boomholtes die geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd (Figuur 6-1). Mogelijk zijn elders op het tracédeel ook boomholtes die niet zijn waargenomen vanaf de openbare weg, met name de te bomen op locatie A. Op andere locaties die niet bezocht zijn worden geen bomen gekapt. Verblijfplaatsen op deze locaties blijven behouden. Nabij het projectgebied zijn op meerdere locaties gebouwen aanwezig die in potentie geschikt kunnen zijn voor gebouwbewonende vleermuizen.</p> <p>Effecten op gebouwbewonende soorten zijn vanwege de afstand van minimaal 50 meter t.o.v. de gebouwen en de aard en duur van de werkzaamheden uitgesloten. Uitgangspunt hierbij is dat verstoring door verlichting zal worden voorkomen door overdag te werken. Effecten op boombewonende soorten op locatie A zijn niet uitgesloten. De werkzaamheden raken de bomen op beide locaties, hier zal dus worden gekapt.</p>	Ja
Overige soorten – vlinders	Grote vos Teunisbloempijlstaart	Het bos bij industrieterrein Delfzijl (locatie A) bevat geschikt habitat voor grote vos en teunisbloempijlstaart (Figuur 6-1). Als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden verdwijnt mogelijk een deel van dit leefgebied en kunnen voortplantingsplaatsen van de grote vos en teunisbloempijlstaart vernietigd worden. Tevens kunnen aanwezige dieren gedood of verwond worden.	Ja

Tabel 5 - Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Drenthe

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
------------	----------	--------------------	-------------------

Planten	Kluwenklokje	Het kluwenklokjekan mogelijk voorkomen in het projectgebied. Indien de soort groeiplaatsen heeft binnen het tracédeel kunnen bij werkzaamheden exemplaren ontworteld worden over overreden worden waarbij ze beschadigd worden. Ook kunnen groeiplaatsen verdwijnen als gevolg van graafwerkzaamheden en verandering in bodemsubstraat.	Ja
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		<p>Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Met name de bosschages die niet bezocht konden worden zijn hiervoor geschikt (locatie 14, 15, 18, 19, 21 zie figuur 6-2 en 6-3).</p> <p>Op locatie 14, 19 en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Hierbij kunnen jaarrond beschermde nesten vernietigd worden en kunnen, indien werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden, broedende vogels verstoord worden en jongen of broedende vogels gedood of verwond worden.</p> <p>Locaties 15, 18, 19 (indien er geen bomen gekapt gaan worden) en 20 liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Indien werkzaamheden plaatsvinden tijdens het broedseizoen kunnen effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Boommarter	<p>In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van boommarter.</p> <p>Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja

	Damhert	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op damhert zijn uitgesloten.	Nee
	Das	<p>In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van das.</p> <p>Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van das door materieel vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 50² meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja
	Edelhert	De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor damhert. Verblijfplaatsen van damhert zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op edelhert zijn uitgesloten.	Nee
	Eekhoorn	<p>In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van eekhoorn.</p> <p>Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van eekhoorn vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja
	Steenmarter	In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van steenmarter.	Ja

² Bron: Kennisdocument Das (BIJ12, 2017)

		<p>Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	
	Veldspitsmuis	<p>De ruige berm langs de N862 (grofweg tussen locatie 14 en 15, zie figuur 6-4) is geschikt habitat voor veldspitsmuis. Hier kunnen potentieel verblijfplaatsen aanwezig zijn van deze soort. Ook is in dat geval het hier aanwezige foerageergebied essentieel. In deze berm vindt over langere afstand een open ontgraving plaats. Effecten op veldspitsmuis zijn dan ook niet uitgesloten. Bij de werkzaamheden in deze berm kunnen mogelijk verblijfplaatsen van veldspitsmuis vernietigd of beschadigd worden, kunnen dieren verstoord, gedood of verwond worden.</p>	Ja
	Grote bosmuis	<p>In de bosschages die niet bezocht konden worden (locatie 14, 15, 18, 19, 20, 21 zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig van grote bosmuis.</p> <p>Op locatie 14, 18, 19 (indien hier bomen gekapt worden) en 21 zijn effecten niet uitgesloten omdat hier mogelijk bomen gekapt gaan worden. Bij kapwerkzaamheden kunnen mogelijk verblijfplaatsen van boommarter vernietigd of beschadigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.</p> <p>Locaties 15, 19 en 20 vindt of een gestuurde boring plaats of de bosschages worden bij open ontgraving niet geraakt. Verblijfplaatsen blijven behouden. Deze locaties liggen binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen niet worden uitgesloten.</p>	Ja
	Wild zwijn	<p>De agrarische percelen bevatten geschikt habitat voor wild zwijn. Verblijfplaatsen van wild zwijn zijn uitgesloten. Het foerageergebied is niet essentieel, in de omgeving is voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Effecten op wild zwijn zijn uitgesloten.</p>	Nee
Vleermuizen		<p>Nabij het projectgebied zijn op meerdere locaties gebouwen aanwezig die in potentie geschikt kunnen zijn voor gebouwbewonende vleermuizen. Effecten op gebouwbewonende soorten zijn vanwege de afstand van minimaal 50 meter t.o.v. de gebouwen en de duur van de</p>	Ja

		<p>werkzaamheden uitgesloten. In de bossen bij locatie 21 zijn boomholtes aangetroffen in de daar aanwezige bomen die geschikt kunnen zijn als verblijfplaats voor boombewonende vleermuizen. In de bosschages bij locaties 14, 15, 18, 19, 21 C (zie figuur 6-2 en 6-3) zijn mogelijke verblijfplaatsen aanwezig voor boombewonende vleermuizen. Bij locatie 15 en 20 zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven. De verstoring is van dusdanig korte aard dat negatieve effecten als gevolg van verstoring uitgesloten zijn, daarbij wordt als uitgangspunt gehanteerd dat overdag wordt gewerkt om verstoring door verlichting te voorkomen. Effecten op de boombewonende soorten bij locatie 14, 18, 19 en 21 zijn niet uitgesloten. Bij de werkzaamheden op deze locaties kunnen bij de kap van bomen mogelijk verblijfplaatsen van boombewonende vleermuizen vernietigd of beschadigd worden, kunnen dieren verstoord, gedood of verwond worden. Voor locatie 18 is het niet uitgesloten dat er zich verblijfplaatsen bevinden binnen de verstoringscontour van 500 meter. Effecten als gevolg van verstoring door geluid, licht en optische verstoring als gevolg van het gebruik van materieel kunnen hier niet worden uitgesloten</p>	
Reptielen	Levendbarende hagedis	<p>Het bos bij locatie 21 bevat geschikt habitat voor levendbarende hagedis (Figuur 6-3). Vaste rust- en verblijfplaatsen zijn niet uit te sluiten. Door graafwerkzaamheden kunnen mogelijke verblijfplaatsen van de levendbarende hagedis vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren verstoord, gedood of verwond worden.</p>	Ja
Overige soorten	Grote vos	<p>Grote vos komt mogelijk voor in de bossen en bosranden in het projectgebied. De bosschages en bosranden van locaties 14, 15, 18, 19, 21 C (zie figuur 6-2 en 6-3) bieden geschikt habitat voor grote vos. Bij locatie 15 en 20 zal ofwel een gestuurde boring plaatsvinden onder bomen door ofwel de reikwijdte van de werkzaamheden raakt de bomen niet. De bosschages zullen dus in stand blijven. De verstoring is van dusdanig korte aard dat negatieve effecten als gevolg van verstoring uitgesloten zijn. Effecten op grote vos in- en rondom de bosschages bij locatie 14, 18, 19 en 21 zijn niet uitgesloten.</p>	Ja
	Teunisbloempijlstaart Grote weerschijnvlinder	<p>Ten zuiden van Emmen bevindt is geschikt habitat aanwezig voor Teunisbloempijlstaart nabij locatie 16 en 17 (Figuur 6-6) en grote weerschijnvlinder nabij locatie 14 en 15 (Figuur 6-7). Op locatie 15 kunnen effecten worden uitgesloten. Het geschikte habitat bevindt zich buiten de reikwijdte van de werkzaamheden. Effecten op deze soorten zijn op locatie 14, 16 en 17 niet uitgesloten omdat het tracédeel hier het habitat van deze soorten doorkruist, de werkzaamheden vinden hier plaats d.m.v. open ontgraving.</p>	Ja

3.2.4 Toetsing

3.2.4.1 Beschermingscategorieën relevante soorten

In onderstaande tabel is per soort/soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 6: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Vleermuizen, teunisbloempijlstaart, otter, bever
Andere soorten zonder vrijstelling	Boommarter, bunzing, eekhoorn, haas, hermelijn, steenmarter, levendbarende hagedis, veldspitsmuis, das, grote vos, grote bosmuis
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën

Er geldt binnen de provincies Drenthe en Groningen een vrijstelling voor de binnen het projectgebied algemeen voorkomende soorten, zie Bijlage A. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, zie verder in paragraaf 3.2.5.2

3.2.4.2 Overtreding verbodsbepalingen

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Bij onderstaande toetsing wordt uitgegaan van een worst-case-scenario. In het geval een bosschage niet bekeken is, wordt ervan uitgegaan dat er zicht nesten bevinden.

Tabel 7: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn (Dr=Drenthe, Gr=Groningen).

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten (Dr)	X	X		X	Indien werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen.
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Bomenkap locatie A (Gr) + werkzaamheden op andere locaties waarbij nesten worden vernield. Bomenkap locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr). Indien werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen: verstoring locatie 8, 12, B en C (Gr) en 15 en 20 (Dr).
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.					

Conform de huidige planning wordt er gewerkt buiten het broedseizoen. Hierdoor wordt overtreding op vogels zonder jaarrond beschermde nesten voorkomen. Echter indien werkzaamheden door onvoorziene omstandigheden later beginnen of uitlopen, kan er alsnog overtreding optreden indien (deels) in het broedseizoen gewerkt wordt.

Tabel 8: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Boombewonende vleermuizen	X	X		X	Bomenkap locatie A (Gr) en locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Teunisbloempijlstaart	X	X		X	Werkzaamheden locatie A (Gr) en locatie 14, 16 en 17 (Dr)
Otter		X			Werkzaamheden locatie 10 en 11 (Gr)
Bever		X			Werkzaamheden locatie 10 en 11 (Gr)

Het is verboden om:
 Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;
 Lid 2: opzettelijk te verstoren;
 Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
 Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
 Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor bever en otter geldt dat hierbij uitgegaan is van een worst case scenario. Een aanvullend veldbezoek dient uit te wijzen of op deze soorten daadwerkelijk burchten voorkomen, die verstoord zouden kunnen worden door de werkzaamheden.

Tabel 9: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Boommarter	X	X		Bomenkap locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Bunzing (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Eekhoorn	X	X		Bomenkap locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Haas (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Hermelijn (Gr)	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr)
Steenmarter	X	X		Bomenkamp en werkzaamheden locatie A (Gr) en locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Grote vos	X	X		Werkzaamheden locatie A (Gr) en locatie 14, 18, 19, 21 (Dr)
Das	X	X		Werkzaamheden locatie 14, 18, 19 en 21 (Dr)
Veldspitsmuis	X	X		Werkzaamheden tussen locatie 14 en 15 (Dr) – berm N862.
Levendbarende hagedis	X	X		Werkzaamheden locatie 21 (Dr)
Kluwenklokje			X	Werkzaamheden locatie 16 (Dr)
Grote weerschijnvlinder	X	X		Werkzaamheden locatie 14, 16 en 17 (Dr)
Grote bosmuis	X	X		Werkzaamheden locaties 14, 18, 19 en 21 (Dr)

Het is verboden om:
 a: opzettelijk te doden of te vangen;
 b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen
 c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus deze zal niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

3.2.5 Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om soortgericht onderzoek waar mogelijk maatregelen uit volgen, mitigerende maatregelen waarvan al bekend is dat deze genomen moeten worden en zorgplichtmaatregelen.

Overtreding van verbodsbepalingen kan (op sommige locaties) voorkomen worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze zijn hieronder uitgewerkt. Voor soorten waarvoor overtreding niet te voorkomen is, dient eerst soortgericht onderzoek plaats te vinden om vast te stellen of de soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. Dit is opgenomen in paragraaf 3.2.5.1. Om te bepalen waar onderstaande mitigatie noodzakelijk is dient allereerst een veldbezoek uitgevoerd te worden in de bosschages die niet toegankelijk waren. Op deze manier kan inzichtelijk

worden gemaakt of er geschikte verblijflocaties in deze bosschages aanwezig zijn. N.B. Indien bomenkap kan worden voorkomen d.m.v. het uitvoeren van een gestuurde boring onder de bosschages, dan kan overtreding op boombewonende soorten worden voorkomen (zie activiteit bomenkap in tabel 6, 7 en 8).

3.2.5.1 Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli maar deze periode kan afwijken.
- Indien werkzaamheden uitlopen tot in de periode vlak voor het broedseizoen dient de begeleidend ecooloog te controleren of er mogelijk sprake is van broedende vogels. Indien dit het geval is dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot na het broedseizoen.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
- Er worden geen bomen gekapt in een straal van 50 meter rondom het jaarrond beschermde nest.
- Het gebied wordt onder begeleiding van een ecooloog afgezet voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Bomen met holtes worden niet gekapt bij de werkzaamheden.
- De bomen worden onder begeleiding van een ecooloog gemarkeerd voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Indien dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vleermuizen.

Om verstoring als gevolg van verlichting te voorkomen dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Gebruik geen verlichting in de periode maart t/m november.
- Indien niet mogelijk dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - Schijn niet met verlichting op bomen met boomholtes en bomenrijen/bosranden
 - Richt verlichting zoveel mogelijk naar beneden
 - Probeer uitstraling van verlichting naar de omgeving zoveel mogelijk te voorkomen.

Marterachtigen

- Er worden geen bomen gekapt in een straal van 20 meter rondom de holtes in locatie 14 in de periode juli t/m november.
- In de periode december t/m juni dient een straal van 50 meter te worden aangehouden.
- Het gebied wordt onder begeleiding van een ecooloog voorafgaand aan de werkzaamheden afgezet.
- Indien dit niet mogelijk is dient nader onderzoek plaats te vinden naar marterachtigen.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Indien dieren aanwezig blijken, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

3.2.5.2 Nader onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten

uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Dit nader onderzoek bestaat uit een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek. Een fysieke inspectie kan worden gedaan voorafgaand aan soortgericht onderzoek om soorten eventueel nog uit te sluiten op locaties waar ze nu nog niet uitgesloten zijn. Met een fysieke inspectie wordt er op de locatie gekeken naar eventuele burchten, holen, feces of andere sporen. Indien de betreffende soorten middels een fysieke inspectie uitgesloten zijn, is soort gericht onderzoek niet nodig. Indien de betreffende soorten middels een fysieke inspectie niet uitgesloten zijn, is soortgericht onderzoek wel noodzakelijk. In Tabel 10 staat weergegeven op welke locatie en voor welke soorten mitigatie en nader onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) noodzakelijk is.

Tabel 10: Samenvatting van de vervolgstappen per locatie

Locatie en betreffende soortgroep	Mitigatie en/of nader onderzoek	Periode soortgericht onderzoek
Locatie A, 14, 18, 19*, 21		
- Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m 15 mei (afhankelijk van het type nest)
- Broedvogels	Mitigatie	
- Boombewonende vleermuizen	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	15 mei t/m 15 juli & 15 aug t/m 30 sep
- Boommarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Bladloze periode
- Steenmarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Eekhoorn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Bladloze periode
Locatie 14, 18, 19*, 21		
- Grote vos	Soortgericht onderzoek	Mrt t/m april of eind april t/m half juli
- Das	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Grote bosmuis	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
Locatie A		
- Haas	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Bunzing (Gr)	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m aug
- Hermelijn (Gr)	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m aug
- Teunisbloempijlstaart	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mei t/m september
- Grote vos	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mrt t/m april of eind april t/m half juli
Locatie 14, 16, 17		
- Grote weerschijnvlinder	Soortgericht onderzoek	April of juli
- Teunisbloempijlstaart	Soortgericht onderzoek	Mei t/m september
Locatie 14, 15		
- Veldspitsmuis	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar

Locatie 21

-	Levendbarende hagedis	Soortgericht onderzoek	April en mei
---	-----------------------	------------------------	--------------

Locatie 10, 11

-	Bever	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Maart of april
-	Otter	Fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar

*Mits hier een open ontgraving plaatsvindt. Indien er een gestuurde boring plaatsvindt is mitigatie of onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) niet nodig met uitzondering van het onderzoek naar de das.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend in de periode maart t/m 15 mei.
De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer)
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal 10 dagen.

Vleermuizen

N.B. Voor boombewonende soorten is enkel onderzoek noodzakelijk wanneer bomen gekapt worden op betreffende locatie

- 2 veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli waarvan 1 avondronde en 1 ochtendronde.
- 2 veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken zit bij voorkeur 20 dagen, maar minimaal 10 dagen.

Otter/Steenmarter/boomarter

De potentiële verblijfplaats kan onderzocht worden doormiddel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Indien noodzakelijk dienen meerdere cameravallen geplaatst te worden.

Das

Potentiële verblijfplaatsen kunnen onderzocht worden door middel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Er dient op 3 momenten verspreid over het jaar onderzoek gedaan te worden met de cameravallen.
- Aangezien het hier meerdere holtes betreft dienen meerdere cameravallen ingezet te worden.

Bunzing, hermelijn, egel

De bunzing en hermelijn zijn recent (1 maart 2022) van de vrijstellingslijst gehaald in de provincie Groningen. Momenteel is nog onbekend welke eisen de provincie Groningen gaat stellen aan een onderzoeksinspanning. Om deze reden is hieronder uitgegaan van de handreiking van de provincie Brabant. Deze wordt door meerdere provincies gehanteerd. Het kan echter zijn dat de gevraagde onderzoeksinspanning in de provincie Groningen zal afwijken.

- Het onderzoek vindt plaats met de volgende onderzoeksmaterialen:

- Sporenbuis
- Marterbox/mostella
- Cameraval en/of 'struikrover'
- Het aantal in te zetten materialen is afhankelijk van de grootte van het terrein. Hiervoor wordt tabel 4 uit Bijlage 3 van de Handreiking Kleine marters gehanteerd (Bouwens, 2017).
- De materialen worden voor zes weken in een gebied geplaatst in de periode maart t/m augustus.

Grote weerschijnvlinder

Onderzoek naar de grote weerschijnvlinder kan op twee manieren, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen in de maand juli of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de maand april. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Grote vos

Onderzoek naar de grote vos kan op twee manieren uitgevoerd worden, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen van maart t/m april of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de periode eind april – half juli. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Teunisbloempijlstaart

- Er dienen minimaal twee rondes uitgevoerd te worden in de periode mei tot september.
- Tussen deze rondes zitten minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Eekhoorn

- Er dient één veldbezoek uitgevoerd te worden in het bladloze seizoen.
- Daarbij wordt gezocht naar eekhoornnesten en sporen.

Levendbarende hagedis

- Drie inventarisatierondes in de maanden april en mei of augustus september. In de periode juni september kan tevens geïnventariseerd worden maar minimaal 2 bezoeken dienen in de periode april – mei of augustus - september te vallen.
- Gehouden tijdens goede inventarisatieomstandigheden: zonnige, half bewolkte dagen met een temperatuur tussen de 12 en 20 graden Celsius en een windkracht minder dan 5 Beaufort
- Verricht in potentieel geschikt habitat.

Haas

De haas is vanaf 18 februari 2022 niet meer vrijgesteld in de provincie Groningen. De eisen die gesteld worden aan het soortgericht onderzoek zijn op moment van schrijven van deze rapportage nog niet bekend. Voor het soortgericht onderzoek gaan we uit van de volgende uitgangspunten:

- Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode eind januari t/m juli. Het onderzoek bestaat uit twee rondes. De 1e ronde zal plaatsvinden in maart/april en de 2e ronde in juni/juli.
- Het onderzoek vindt plaats tussen 1.5 uur voor zonsondergang en 1.5 uur na zonsondergang en duurt 2 uur.
- De soort wordt na zonsondergang waargenomen met behulp van een warmtecamera van het type FLIR Scion OTM266 640 18 mm 60Hz.

Veldspitsmuis / grote bosmuis

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna worden per 24 uur meerdere controles van de vallen uitgevoerd.

Bever

- In het geval van de bever kunnen de fysieke inspectie en het soortgericht onderzoek gecombineerd worden in één veldbezoek mits het in de juiste periodes wordt uitgevoerd.
- Het veldbezoek vindt plaats in de periode maart-april.
- Tijdens het veldbezoek wordt gelet op de volgende sporen:
 - Vraatsporen aan bomen en struiken
 - Burchten
 - Beverdammen
 - Beverkanalen, uittreedplaatsen, wissels
 - Geurplekken

3.2.6 Deelconclusie soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. In Tabel 9 is een samenvatting van de vervolgstappen per locatie weergegeven.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komen dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen en/of Drenthe) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

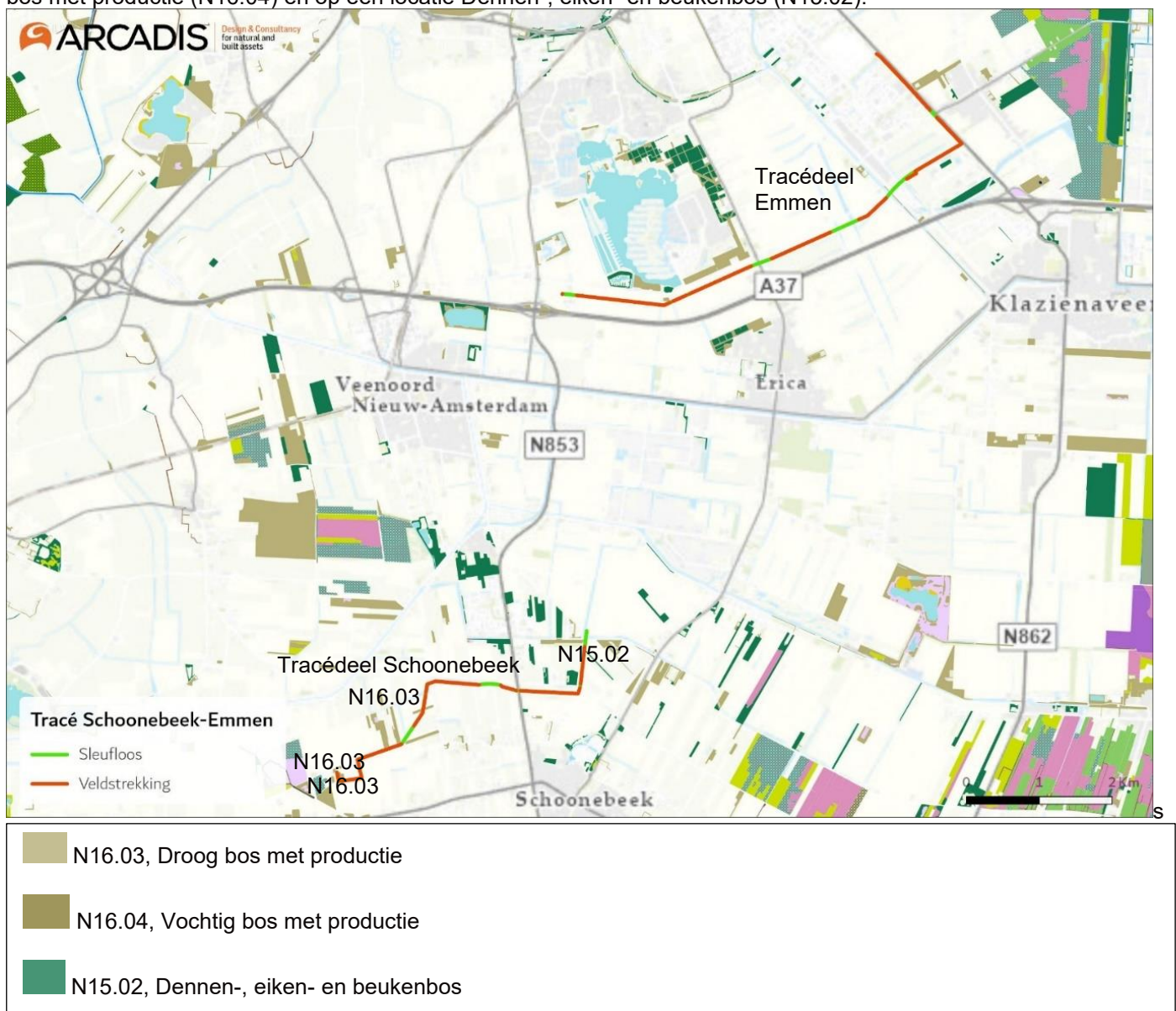
4 Natuurnetwerk Nederland

4.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarnaast de aard van de ingreep, is door bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van het voornemen. In de provincies Groningen en Drenthe is geen sprake van externe werking.

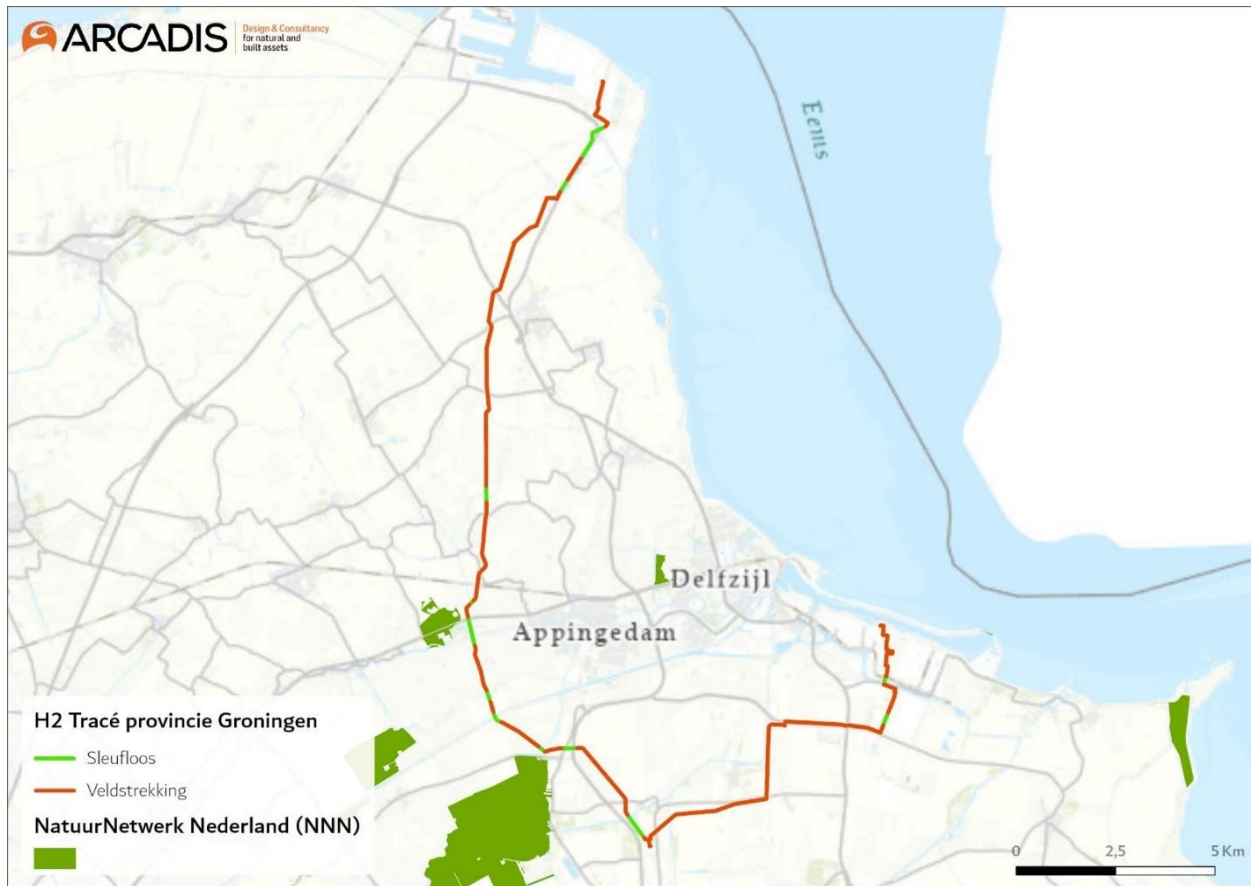
4.2 Ligging

De tracédelen in Drenthe liggen grotendeels buiten NNN. Voor tracédeel Schoonebeek geldt dat op enkele plekken het tracédeel door of zeer dicht langs NNN-gebied loopt. De drie locaties die NNN doorkruisen zijn weergegeven in Figuur 4-1. Het doorkruiste beheertype is op drie locaties droog bos met productie (N16.03) met ambitie voor vochtig bos met productie (N16.04) en op één locatie Dennen-, eiken- en beukenbos (N15.02).

Figuur 4-1 Ligging tracédeel Schoonebeek en Emmen t.o.v. NNN gebieden

Het tracédeel Emmen – Tjuchem – Delfzijl doorkruist geen NNN-gebieden, zie Figuur 4-2.

Figuur 4-2 Ligging tracédeel Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl t.o.v. NNN-gebieden

4.3 Effectbepaling

Voor gebieden die behoren tot NNN geldt dat de geplande activiteiten de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied niet mogen aantasten. Ook geldt dat zij niet mogen leiden tot significante vermindering van de oppervlakte van het gebied of van samenhang tussen gebieden. Binnen de provincies Drenthe en Groningen wordt voor het NNN geen externe werking gehanteerd. Dit houdt in, dat zolang er niet binnen de contouren van het NNN gewerkt wordt, er geen effectbepaling hoeft plaats te vinden.

Tracédeel Noord (Eemshaven- Tjuchem – Delfzijl)

Het tracédeel Noord doorkruist NNN niet (zie Figuur 4-3), van externe werking is geen sprake. Effecten op NNN zijn bij tracédeel Noord dan ook uitgesloten.

Tracédeel Zuid (Schoonebeek en Emmen)

De ligging van de tracédelen t.o.v. NNN-gebieden is weergegeven in Figuur 4-1. Het nieuw aan te leggen tracédeel bij Schoonebeek doorkruist in het zuidwestelijke NNN-gebied met beheertype N16.03 Droog bos met productie op drie punten. Kenmerkende vogelsoorten voor dit type zijn onder andere appelvink, boomklever, groene specht, keep en zwarte specht. Ter hoogte van locatie 19 wordt N16.03 doorkruist waar waarschijnlijk gebruik gemaakt wordt van een gestuurde boring. Bomen zullen op deze locatie dus niet gekapt worden. Ter hoogte van locatie 21 staat een open ontgraving gepland waardoor N16.03 Droog bos met productie op twee locaties wordt doorkruist. Hier is het nodig om enkele bomen te kappen.

Het nieuw aan te leggen tracédeel bij Schoonebeek doorkruist ook een NNN-gebied met het beheertype N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos ter hoogte van locatie 18. Hier staat voornamelijk een open ontgraving gepland door het

NNN-gebied. Kenmerkende vogelsoorten voor dit beheertype zijn onder andere appelvink, boomklever, boomleeuwerik, fluitier, geelgors en groene specht.

Voor de drie locaties geldt dat bij aanleg van de leiding middels open ontgraving mogelijk één of meerdere bomen gekapt moeten worden. Wanneer deze niet worden terug geplant leidt dit tot permanent verlies van de kwaliteit van de bomenrij. Wanneer na afronding van de werkzaamheden bomen worden teruggeplaatst van eenzelfde soort, leeftijd en formaat kunnen negatieve effecten op de Goudgroene natuurzone worden uitgesloten.

Naast verlies van oppervlak kunnen in theorie ook de soorten die van het gebied gebruikmaken worden verstoord door de werkzaamheden in zulke mate dat het gebied tijdelijk ongeschikt is als verbindingzone. Verstoring kan daarnaast invloed hebben op wezenlijke kenmerken en waarden (broedvogels). Geadviseerd wordt dan ook om buiten het broedseizoen te werken. Om effecten in zijn geheel te voorkomen wordt geadviseerd om de leiding op deze drie locaties aan te leggen middels een gestuurde boring. Op locatie 18 kan ook nog besloten worden om langs de bomenrij te graven. Op deze manier vindt er geen (tijdelijke) afname of versnippering plaats en vind er geen verstoring plaats. Bij een gestuurde boring is dan ook geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN.

4.4 Conclusie

Op de locatie waar N16.03 Droog bos met productie tweemaal wordt doorkruist (ter hoogte van locatie 21) en waar N15.02 Dennen-, eiken- en beukenbos eenmaal wordt doorkruist (ter hoogte van locatie 18) wordt geadviseerd om een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN te voorkomen. Op locatie 18 kan ook nog besloten worden om langs de bomenrij te graven. Wanneer dit niet het geval is dient voor de bomen die gekapt worden, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Aangezien de bomen in de huidige situatie niet van bijzonder ecologische waarde zijn kan met het terug planten van vergelijkbare bomen een negatief effect op de NNN-gebied uitgesloten worden.

In aanvulling op bovenstaande dient om verstoring op broedvogels te voorkomen buiten het broedseizoen te worden gewerkt.

Voor overige delen van het tracédeel is geen sprake van negatieve effecten op NNN-gebied als gevolg van de aanleg van de leidingen.

5 CONCLUSIE EN VERVOLGSTAPPEN

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden de Waddenzee en het Bargerveen kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

5.1.2 Soortenbescherming

Er zijn diverse beschermde soorten aanwezig binnen het projectgebied. Voor een aantal soorten geldt dat effecten kunnen worden voorkomen door het tracé aan te leggen middels een gestuurde boring i.p.v. een open ontgraving. Voor een aantal soorten geldt dat vervolgonderzoek uit moet wijzen of deze soorten voorkomen en of door de werkzaamheden verbodsbepalingen worden overtreden. Wanneer dit het geval blijkt te zijn dient een ontheffing te worden aangevraagd.

5.2 Natuurnetwerk Nederland

Voor het zuidwestelijke deel van tracédeel Zuid wordt geadviseerd om op de drie locaties waar NNN geraakt wordt een gestuurde boring uit te voeren in plaats van open ontgraving, om effecten op beheertype N16.03 en N15.02 te voorkomen. In het geval van N15.02 wordt anderzijds geadviseerd om langs het NNN gebied te graven zodat er geen bomen gekapt hoeven worden. Wanneer dit niet het geval is dient voor de bomen die gekapt worden, na afronding van de werkzaamheden een nieuwe boom teruggeplaatst te worden van dezelfde soort, formaat en leeftijd als de huidige bomen. Aangezien de bomen in de huidige situatie niet van bijzonder ecologische waarde zijn kan met het terug planten van vergelijkbare bomen een negatief effect op de NNN-gebied uitgesloten worden.

Voor overige delen van het tracédeel is geen sprake van negatieve effecten op NNN-gebied als gevolg van de aanleg van de leidingen.

6 Bronnen

Arcadis, (in prep). Quicscan Natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, afsluiterschema's

Arcadis, (2022). Quicscan Natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracédeel Elim-Ommen

Bouwens, S. (2017). Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming.

BIJ12 (2017). Kennisdocument levendbarende hagedis.

Jongbloed, R. H., Wal, J. T. van der, Tamis, J. E., Jonker, S. I., Koolstra, B. J. H., & Schobben, J. H. M. (2011). Nadere effectenanalyse Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone.

Krijgsveld, K. L., Smits, R. R., & van der Winden, J. (2008). Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie.

Krijgsveld, K. L., Klaasen B & Van der Winden, J., (2022) Literatuurstudie van verstoringsgevoeligheid en overzicht van maatregelen. Vogelbescherming Nederland.

BIJLAGE A WETTELIJK KADER WET NATUURBESCHERMING

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking³. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

³ De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingsen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingsen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragcode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingsen ([art 3.3 lid 2-4](#); [3.8 lid 2-5](#), [3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingsen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingsen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van LNV het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

De provincie Groningen en Drenthe hebben beide vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren

- Aardmuis
- Bosmuis
- Dwergmuis
- Dwergspitsmuis
- Egel
- Gewone bosspitsmuis
- Huisspitsmuis
- Konijn

Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Amfibieën en reptielen

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Daarnaast heeft de provincie Drenthe een vrijstelling voor:

Zoogdieren

Haas
Bunzing
Hermelijn

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;

3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.

BIJLAGE B Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat de biodiversiteit stabiel en behouden blijft. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: BARRO) heeft in titel 2.10 bepalingen opgenomen die de bescherming van het NNN moeten waarborgen. Deze bepalingen moeten worden doorvertaald in de provinciale ruimtelijke verordeningen (hierna: PRV) van de provincies.

De PRV stellen regels die ervoor moeten zorgen dat bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die betrekking hebben op NNN-gebieden geen activiteiten mogelijk maken die schadelijk zijn voor het NNN.

(art. 2.10.4, eerste lid BARRO). De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van bestemmingsplannen die in overeenstemming moeten zijn met de NNN-bepalingen van de PRV. De regels uit de PRV zijn op haar beurt weer in overeenstemming met de NNN-bepalingen van het BARRO.

Dit betekent wanneer er ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd worden deze aan de bepalingen van het NNN moeten voldoen.

Titel 2.10 heeft alleen betrekking op NNN-gebieden die door de provincies op kaart zijn vastgelegd (art. 2.10.1 en art. 2.10.2 BARRO). Echter kan bij provinciale verordening vastgesteld zijn dat nabijgelegen natuurgebieden tevens beschermd worden op grond van de NNN-regels in de verordeningen. Provincies zijn verplicht bij provinciale verordening de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden aan te wijzen. Daarbij moet bij provinciale verordening regels gesteld worden omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen ter bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 2.10.3 BARRO).

De provincies stellen regels aan bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die ervoor moeten zorgen dat er geen activiteiten mogelijk worden gemaakt die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van het oppervlakte of samenhang van het NNN (art. 2.10.4 BARRO). In de provincie Limburg is dit vastgelegd in de omgevingsverordening uit 2014. Dit betekent dat het NNN niet zomaar aangetast of gewijzigd kan worden. Echter zijn er uitzonderingen. Kort samengevat zijn er drie afwijkingsmogelijkheden, namelijk:

1. het 'Nee, tenzij-principe',
2. saldobenadering, en
3. herbegrenzing bij kleinschalige ontwikkelingen.

Van het beschermingsregime kan worden afgeweken wanneer er sprake is van het 'Nee, tenzij-principe'. Er moet sprake zijn van de volgende voorwaarden:

- a. er is sprake van groot openbaar belang,
- b. er zijn geen reële alternatieven zijn, en
- c. de negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en de samenhang worden beperkt (gemitigeerd) en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Bij provinciale verordening kan het toegestaan zijn om de begrenzing van het NNN te wijzigen. Dit is mogelijk wanneer dit leidt tot een betere samenhang of planologische inpassing (saldobenadering).

Wel moeten de wezenlijke kenmerken en waarden behouden blijven en het oppervlak van het NNN ten minste gelijk (art. 2.10.5, sub a BARRO). Wanneer er sprake is van een kleinschalige ontwikkeling kan tevens de begrenzing van het NNN gewijzigd worden (art. 2.10.5, sub b BARRO).

Bij saldobenadering worden ruimtelijke ontwikkelingen in combinatie met elkaar beoordeeld. Het doel van saldobenadering is dat er een kwaliteits- of kwantiteitsslag voor het NNN gemaakt wordt. Verder moeten deze ruimtelijke ontwikkelingen ervoor zorgen dat het NNN minimaal gelijk blijft of juist vermeerderd. Wanneer saldobenadering wordt toegepast zal dit leiden tot kwaliteitswinst voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Bij herbegrenzing gaat het om het begrenzen van het huidige NNN, met behoud van de oorspronkelijke ambitie, om zo verbinding tussen de NNN-gebieden te verbeteren. Herbegrenzing is mogelijk in twee situaties, namelijk om ecologische redenen of om andere dan ecologische redenen (kleinschalige ontwikkelingen).

De bepalingen van het BARRO zijn alleen bedoeld om de NNN-gebieden te beschermen. Het is echter mogelijk dat ruimtelijke ontwikkelingen op gronden niet behorend tot het NNN negatieve effecten met zich meebrengen voor de gronden zelf én voor de NNN-gronden. In Kamerstuk 2012/12, 30 825 nr. 192 heeft staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie gezegd dat het NNN geen externe werking heeft, maar dat men wel de Wet ruimtelijke ordening en eventuele provinciale ruimtelijke verordening in acht moet nemen. Het is namelijk zo dat de provincies Flevoland, Friesland, Noord-Brabant en Zeeland bepalingen in de ruimtelijke verordeningen hebben opgenomen die gebieden nabij het NNN beschermen (zogenoemde externe werking).

BIJLAGE C Kaarten

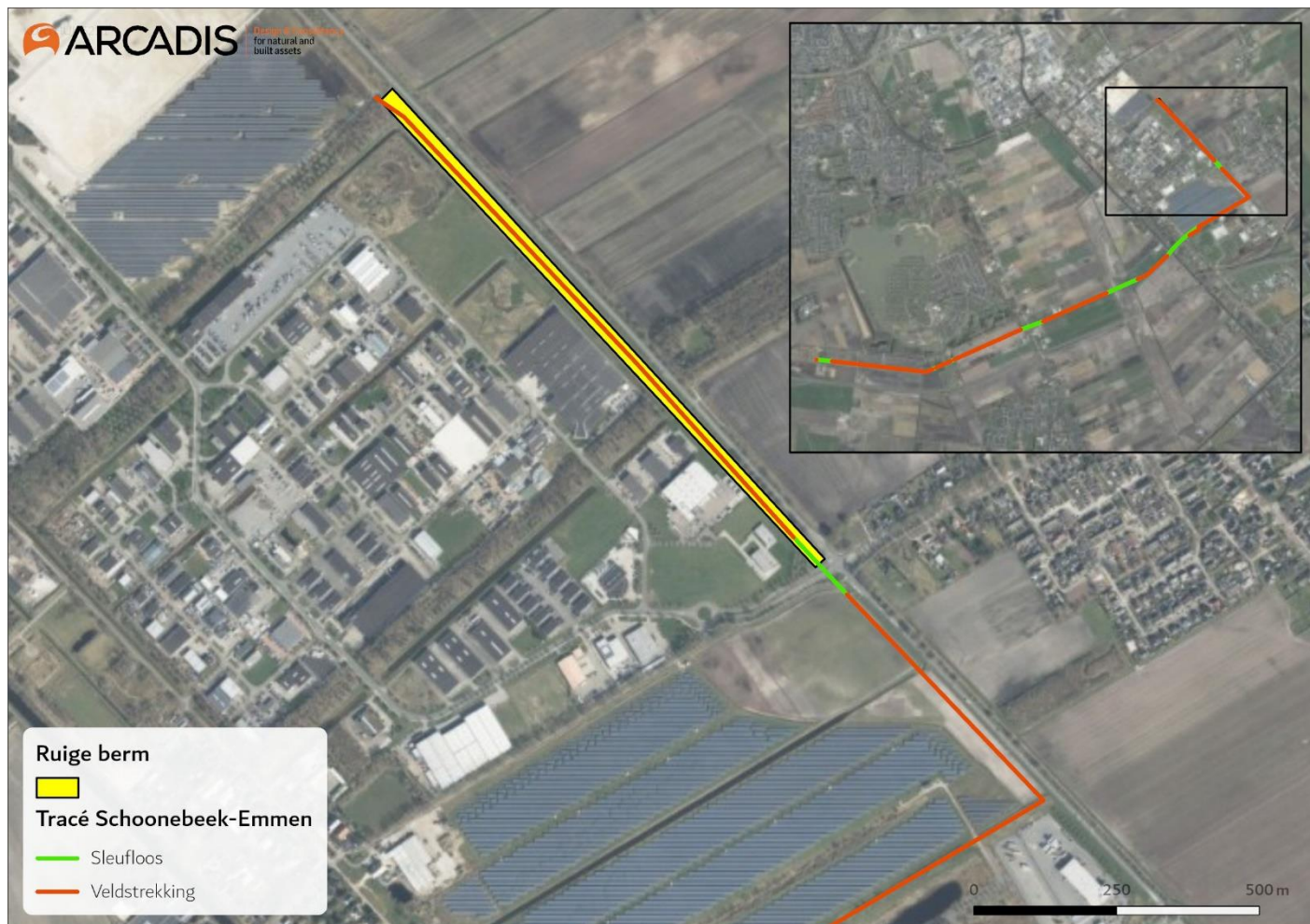
Figuur 6-1 Het bos bij locatie A is mogelijk essentieel leefgebied voor boomarter, waterspitsmuis, steenmarter, bunzing, hermelijn, haas, eekhoorn, grote vos en teunisbloempijlstaart. Het bosschage bij locatie 12 is mogelijk een vaste rust- en verblijfplaats van hermelijn, bunzing en steenmarter. Ook zijn hier mogelijk boomholtes geschikt voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd.

Figuur 6-2 Bossen op industrieterrein ten zuiden van Emmen zijn mogelijk essentieel leefgebied voor boommarter, steenmarter, das, eekhoorn en grote vos. Ook zijn hier mogelijk boomholtes geschikt voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd.

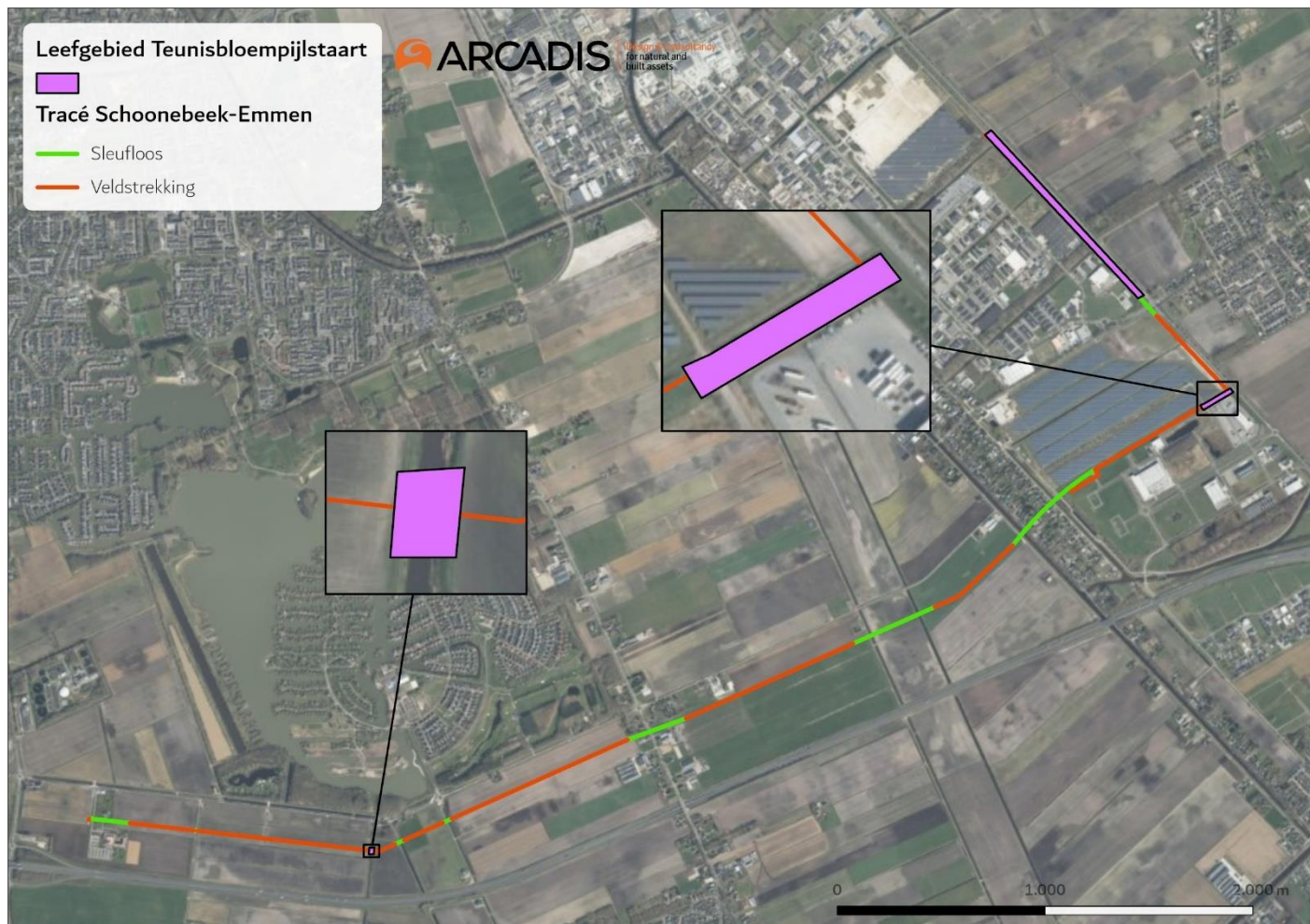
Figuur 6-3 Bossen ten hoogte van Schoonebeek zijn mogelijk essentieel leefgebied voor boommarter, steenmarter, das, eekhoorn en grote vos. Daarnaast is het bos bij locatie 21 mogelijk geschikt leefgebied voor levendbarende hagedis. Ook zijn hier mogelijk boomholtes geschikt voor vleermuizen die bij eventuele kap van bomen worden vernietigd.

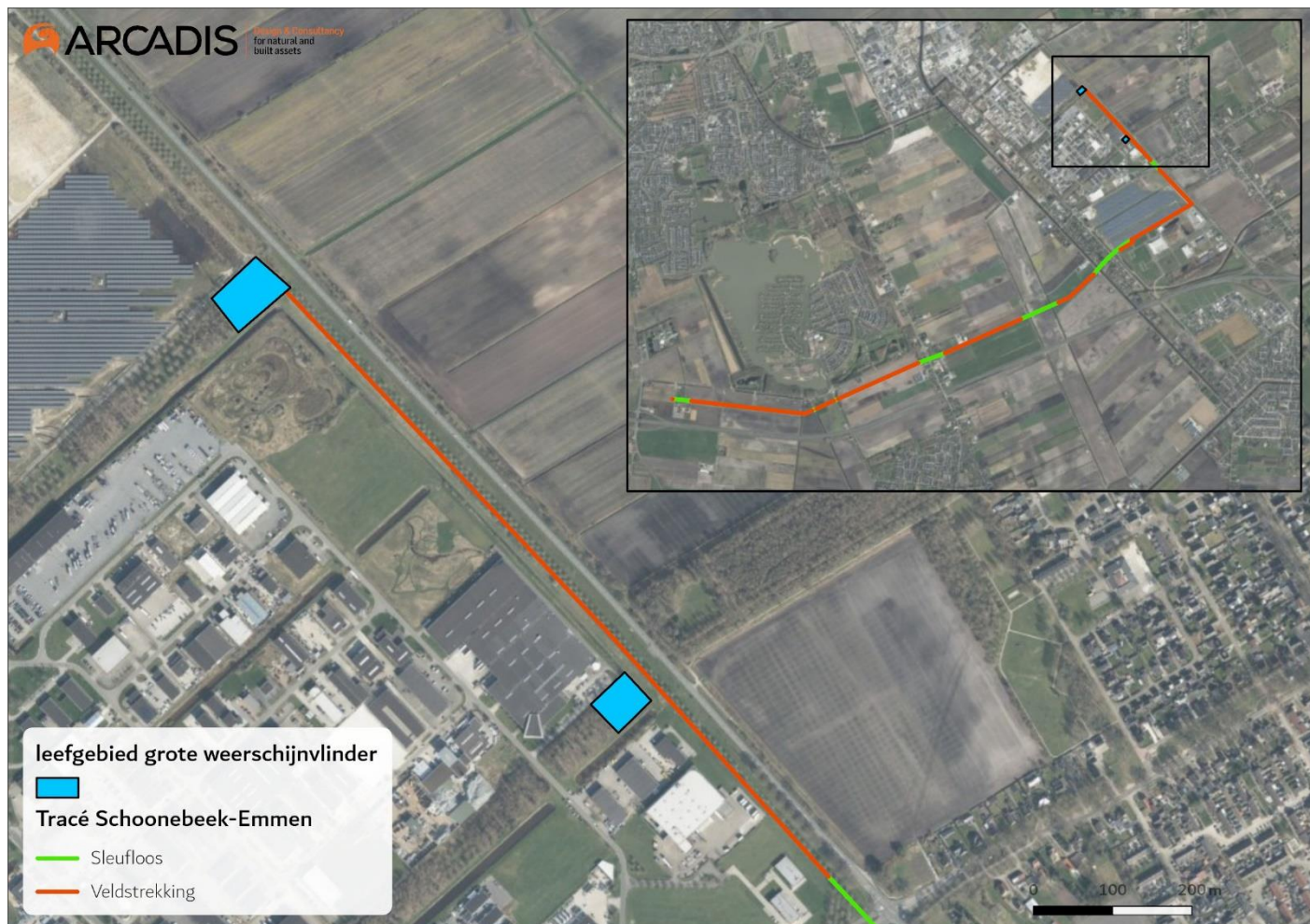
Figuur 6-4 Ruige berm langs N862 ten zuiden van Emmen is mogelijk essentieel leefgebied voor veldspitsmuis.

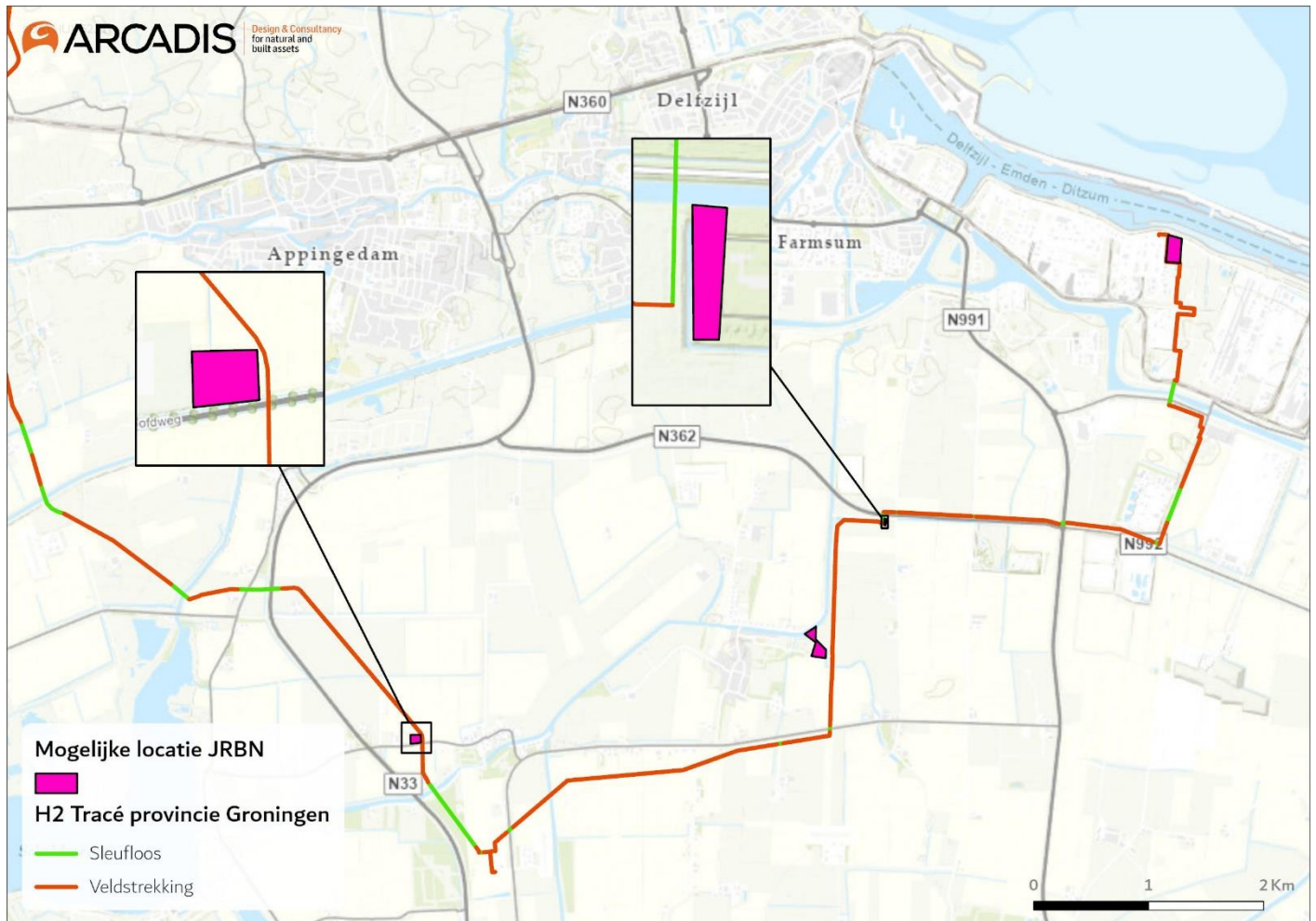
Figuur 6-5 Ruderale plaatsen ten zuiden van Emmen met mogelijke groeiplaatsen van kluwenklokje.

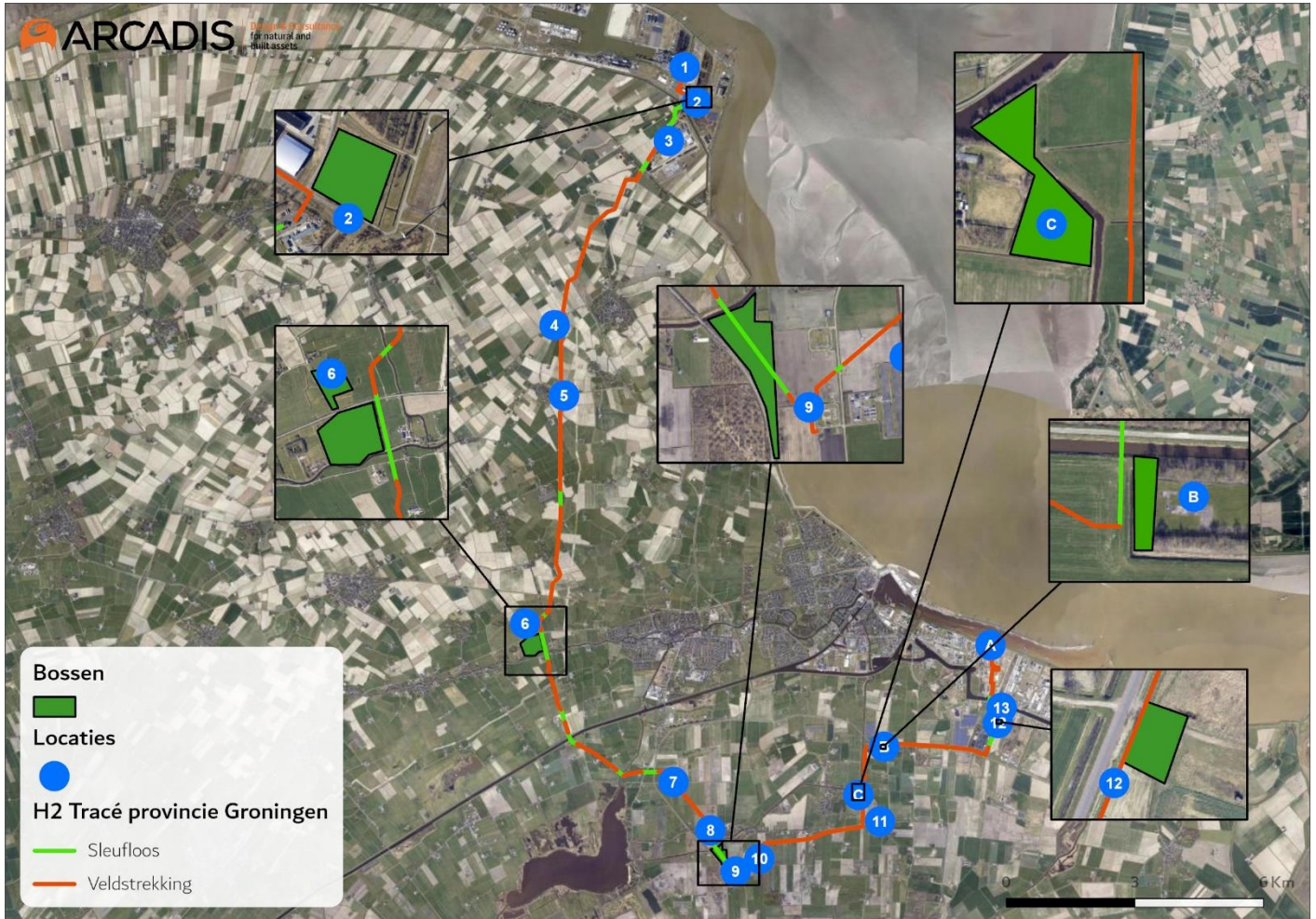
Figuur 6-6 Mogelijk leefgebied teunisbloempijlstaart vanwege aanwezige waardplanten (grote teunisbloem, wilgenroosje) ten zuiden van Emmen.

Figuur 6-7 Mogelijk leefgebied grote weerschijnvlinder vanwege aanwezige waardplanten (grauwe wilg) ten zuiden van Emmen.

Figuur 6-8 Mogelijke locaties van jaarrond beschermde nesten (JRBN) in provincie Groningen die niet zichtbaar waren vanaf de openbare weg.

Figuur 6-9 Bos(schages) nabij het projectgebied met mogelijke leefgebied (waaronder verblijfplaatsen) voor bunzing, hermelijn, haas, steenmarter en boomarter.

Figuur 6-10 Mogelijke vleermuisverblijven in boomholtes nabij locatie 8

Figuur 6-11 Boomholte nabij locatie 12

Figuur 6-12 Doorkruising van watergangen op locatie 10 (links) en 11 (rechts). Hier is mogelijk leefgebied van otter en bever.

BIJLAGE D Impressie projectgebied

Figuur 6-13 locatie 1 en 2

Figuur 6-14 locatie 3 en 4

Figuur 6-15 locatie 5 en 6

Figuur 6-16 locatie 7 en 8

Figuur 6-17 locatie 9 en 10

Figuur 6-18 locatie 11 en 12

Figuur 6-19 locatie 13 en 14

Figuur 6-20 locatie 15 en 16

Figuur 6-21 locatie 17 en 18

Figuur 6-22 locatie 19 en 20

Figuur 6-23 locatie 21

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
TRACÉDEEL EEMSHAVEN-DELFIJL-EMMEN-SCHOONEBEEK

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[REDACTED]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

D10056442:184

DATUM

11 november 2022

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[REDACTED]

Medior ecoloog

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 33
6800 LE Arnhem
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[arcadis-nederland](https://www.linkedin.com/company/arcadis-nederland)

[arcadis_nl](https://twitter.com/arcadis_nl)

[ArcadisNetherlands](https://www.facebook.com/ArcadisNetherlands)

Quickscan Natuurwetgeving | Waterstofnetwerk Noord- Nederland

**Afsluiterschema's Groningen, Drenthe en Overijssel
N.V. Nederlandse Gasunie**

14 juli 2023 - Public

DOCUMENTCODE GASUNIE
WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-003

STATUS
Definitief

Contactpersoon

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

Inleiding	4
Aanleiding	4
Huidige situatie	5
Gebiedsbescherming	14
Methode	14
Ligging	14
Effectenbeoordeling	16
Soortenbescherming	17
Methode	17
Aanwezigheid beschermde soorten	17
Effectbeschrijving	33
Toetsing	37
Overtreding verbodsbepaling	37
Vervolg	39
Mitigerende maatregelen	39
Fysieke inspectie	41
Soortgericht onderzoek	41
Conclusie en vervolgstappen	44
Bronnenlijst	46
Colofon	47

Inleiding

Aanleiding

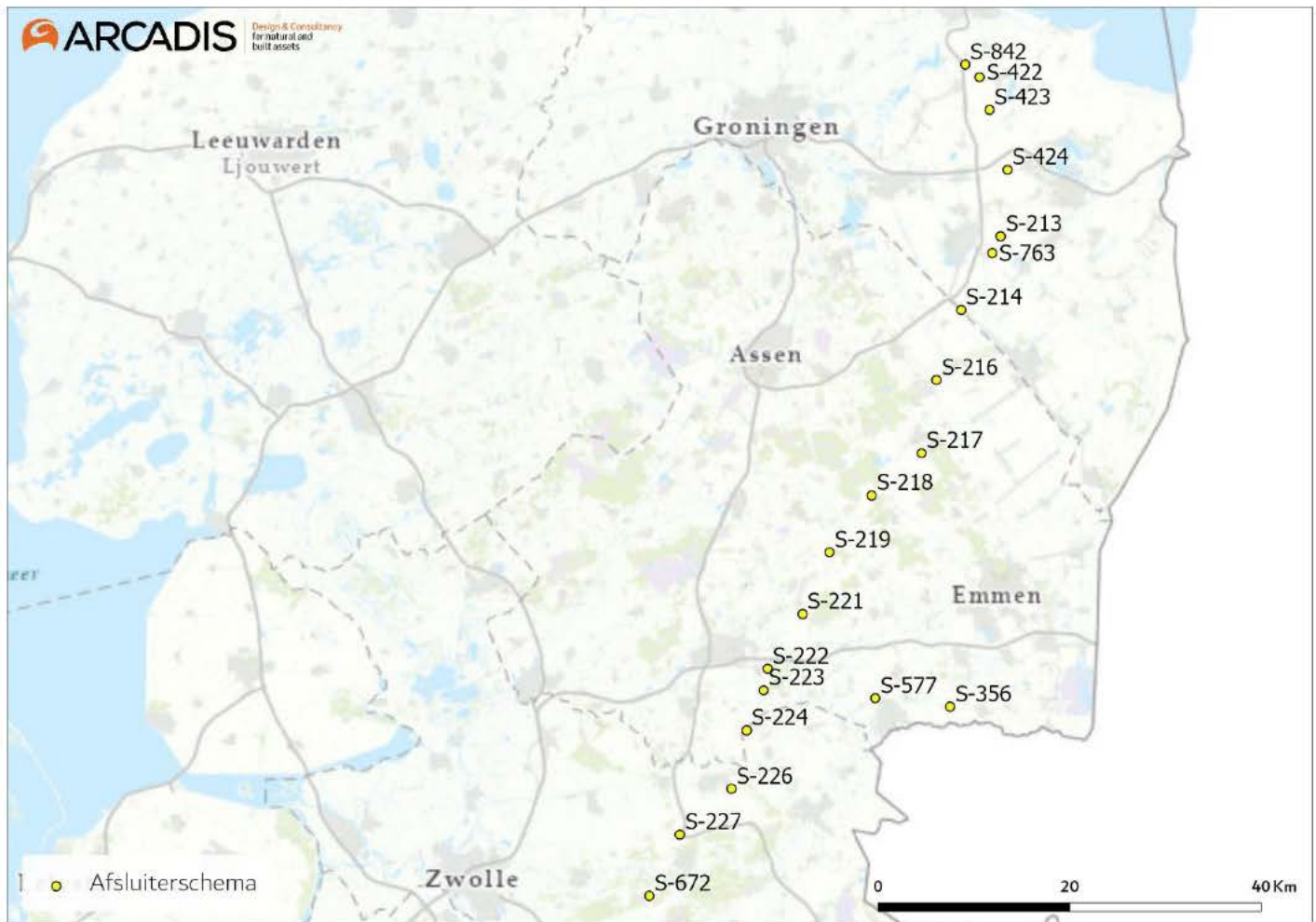
Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van het tracé liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Tot slot loopt van Elim door middel van bestaande om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind. Langs de bestaande om te bouwen leiding van Tjuchem naar Elim en Emmen liggen afsluiterschema's. Deze afsluiterschema's worden omgebouwd c.q. geamoveerd om aansluitingen te realiseren.

Deze quickscan-memo richt zich alleen op de afsluiterschema's in het bestaande gasleidingstracé. Ook zijn door Arcadis andere quickscans opgesteld voor nieuw aan te leggen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2022a) en bij Eemshaven – Tjuchem – Delfzijl en Emmen-Schoonebeek (Arcadis, 2022b). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van de MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

De ligging van de afsluiterschema's staan weergegeven in Figuur 1.

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

Het projectgebied is niet gelegen in NNN-gebied (Natuurnetwerk Nederland) maar grenst bij S-216 en S-218 wel aan NNN-gebied. Beide afsluiterschema's liggen in de provincie Drenthe. De provincie Drenthe kent geen externe werking. Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS) zijn uitgesloten. Hier wordt in deze quickscan verder niet op ingegaan.

Figuur 1 Ligging van de afsluiterschema's

Huidige situatie

De 20 afsluiterschema's liggen verspreid in de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel (zie *Figuur 1*). Ze liggen in diverse landschapstypen, die globaal verdeeld kunnen worden in landbouwgrond, (agrarisch) grasland, bosschages, wegen en watergangen. Het grootste deel van het tracé bestaat uit akkerbouw met omliggende bosschages.

Figuur 2 tot figuur 20 geven de foto-impresie weer van de afsluiterschema's op volgorde van noord naar zuid.

Figuur 2 Foto impressie S-842

Figuur 3 Foto impressie S-422

Figuur 4 Foto impressie S-423

Figuur 5 Foto impressie S-424

Figuur 6 Foto impressie S-213

Figuur 7 Foto impressie S-763

Figuur 8 Foto impressie S-214

Figuur 9 Foto impressie S-216

Figuur 10 Foto impressie S-217

Figuur 11 Foto impressie S-218

Figuur 12 Foto impressie S-219

Figuur 13 Foto impressie S-221

Figuur 14 Foto impressie S-222

Figuur 15 Foto impressie S-223

Figuur 16 Foto impressie S-224

Figuur 17 Foto impressie S-226

Figuur 18 Foto impressie S-22

Figuur 19 Foto impressie S-577

Figuur 20 Foto impressie S-356

Voorgenomen ingreep en afbakening

De voorgenomen ingreep bestaat uit het geschikt maken van bestaande gasleidingen voor waterstof. Voor het geschikt maken worden de afsluiterschema's omgebouwd. Dit vindt voornamelijk plaats binnen het hekwerk van de afsluiterschema's en het terrein buiten het hekwerk kan worden gebruikt als werkterrein voor de opstelling van materieel en opslag van het materiaal. Hiervoor is rekening gehouden met een werkterrein van 25 meter rondom de locatie. Voor locaties zonder toegangsweg, zoals bij S-557, als uitgangspunt de kortst mogelijke route nemen vanaf de openbare weg naar de afsluiterschema. Bij S-213 ook nog een switch-over gerealiseerd (zie *Figuur 1* voor de ligging van deze locatie). Bij deze locatie wordt mogelijk ook de sloot gedempt, welke tijdens het veldbezoek niet is bekeken. Voor de bevindingen van soortenbescherming nabij S-356 wordt doorverwezen naar de quickscanrapportage van tracé Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen (Arcadis, 2022b) bij locatie 21, waar deze locatie reeds behandeld is. S-356 wordt niet behandeld in dit rapport. Voor de bevindingen van soortenbescherming nabij S-672 wordt doorverwezen naar de quickscanrapportage van tracé Elim-Ommen (Arcadis, 2022a) en de conclusies voor de soorten binnen het hekwerk. Alleen de gebouwbewonende vleermuissoorten ter plaatse van S-672 worden wel behandeld in deze rapportage.

In deze rapportage is ervan uitgegaan dat er geen kap van houtopstand plaatsvindt, geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergangen (met uitzondering van S-213) en er geen gebruik wordt gemaakt van verlichting tijdens de werkzaamheden.

Wanneer de werkzaamheden plaatsvinden, is ten tijde van het schrijven van deze rapportage onbekend.

Figuur 21 Werkgebied voor het realiseren van de switch-over nabij S-213

Gebiedsbescherming

Methode

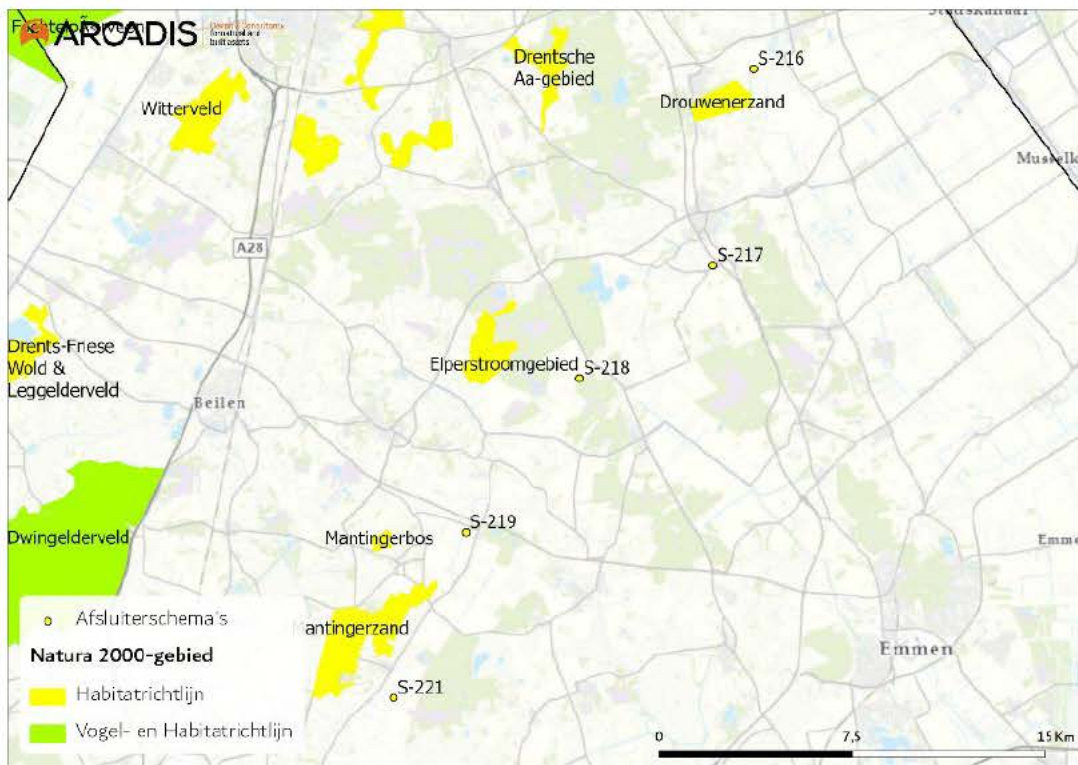
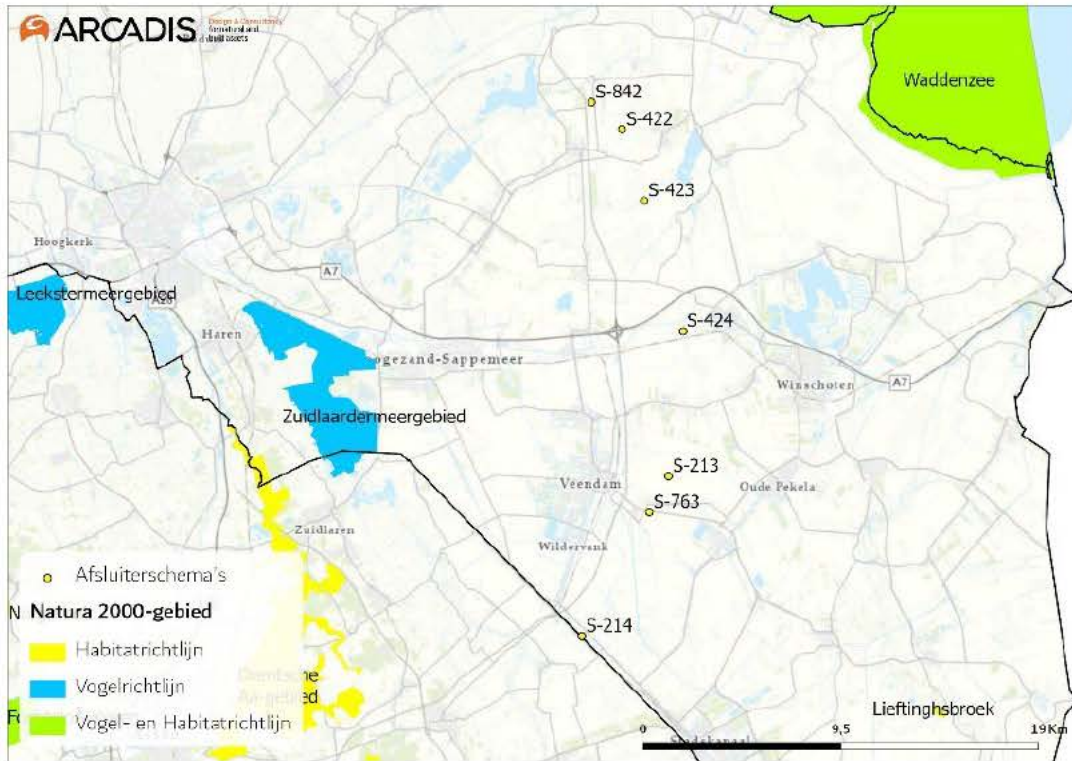
Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

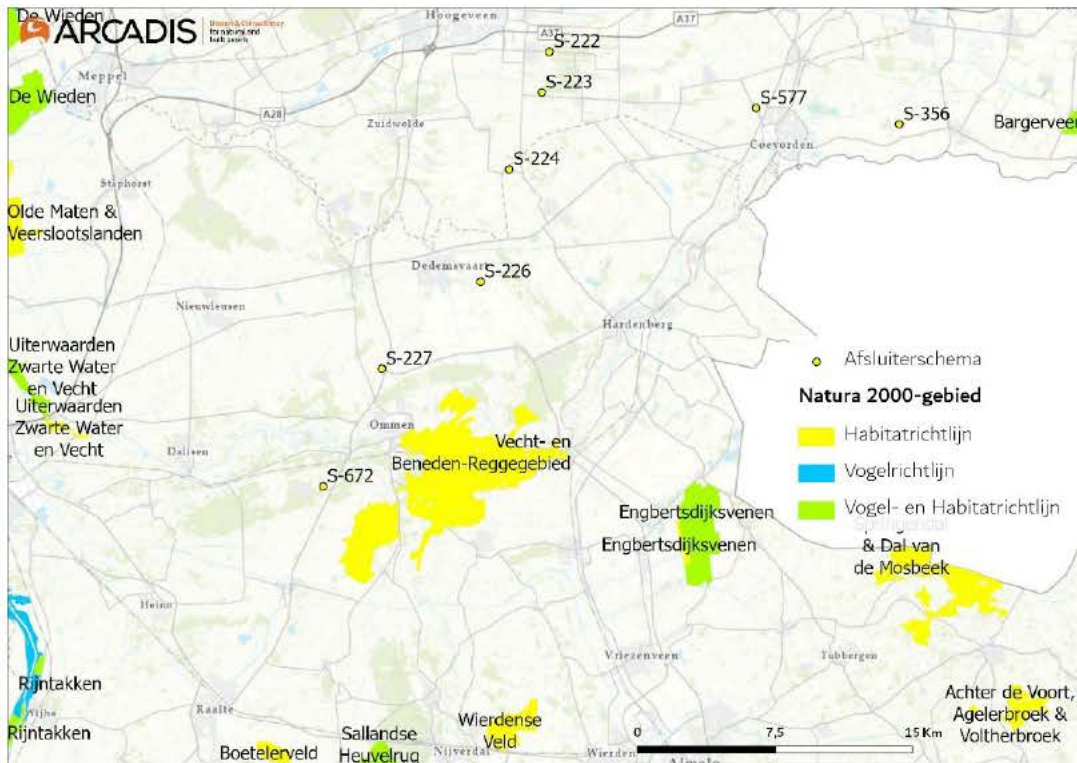
Ligging

De ligging van de afsluiterschema's ten opzichte van Natura 2000-gebieden staan weergegeven in *Figuur 22*. De kortste afstand van het projectgebied tot de Natura 2000-gebieden is weergegeven in *Tabel 1*.

Tabel 1 Overzicht dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden nabij het projectgebied

Natura 2000-gebieden	Aanwijzing	Overbelasting stikstof	Afstand tot afsluiterschema's
Waddenzee	HR en VR	Ja	7,8 km
Lieftingsbroek	HR	Ja	17,8 km
Drouwenezand	HR	Ja	0,77 km
Zuidlaardermeergebied	VR	Nee	13,5 km
Drentsche Aa	HR	Ja	7,1 km
Elperstroomgebied	HR	Ja	2,6 km
Mantingerbos	HR	Ja	2,9 km
Mantingerzand	HR	Ja	1,5 km
Bargerveen	HR en VR	Ja	8,8 km
Vecht- en Beneden Reggegebied	HR	Ja	3,7 km
Dwingelderveld	HR en VR	Ja	11,5 km
Engelbertsdijkvenen	HR en VR	Ja	17,8 km
Uiterwaarden Zwarte Water en Vecht	HR en VR	Ja	13,0 km
Olde Maten en Veerslootlanden	HR	Ja	19,9 km
Witterveld	HR	Ja	16,8 km
Holtingerveld	HR	Ja	21,8 km
Rijntakken	HR en VR	Ja	17,1 km
Springendal & Dal van de Mosbeek	HR	Ja	30,4 km
Wierdense Veld	HR	Ja	15,8 km
Sallandse Heuvelrug	HR en VR	Ja	14,2 km
Boetelerveld	HR	Ja	14,2 km
De Wieden	HR en VR	Ja	25,1 km

Figuur 22 Kaarten van de ligging van Natura 2000-gebieden t.o.v. afsluiterschema's

Effectenbeoordeling

Verstoringseffecten

Het projectgebied ligt niet in een Natura 2000-gebied. Het overgrote deel van de effecten speelt lokaal af in het projectgebied of de directe omgeving van het projectgebied. Negatieve effecten, zoals verstoring, versnippering of afname van leefgebied en mechanische effecten kunnen daardoor op voorhand worden uitgesloten voor beschermde Natura 2000-gebieden als gevolg van de werkzaamheden. Vervolgstappen als gevolg van verstoringseffecten zijn daarom niet nodig.

Effecten als gevolg van stikstofdepositie

In Natura 2000-gebieden kunnen effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstofgevoelige Natura 2000-gebieden zijn onder andere Mantingerzand, Waddenzee en Bargerveen. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen, moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten worden, zijn vervolgstappen in het kader van gebiedsbescherming niet nodig.

Soortenbescherming

Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFB) van de afgelopen vijf jaar.

Het veldbezoek is uitgevoerd op 14 en 21 september door J. Korthuis, ecoloog bij Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek op 14 september waren bewolkt met af en toe zon, 14°C en windkracht 2. De omstandigheden tijdens het veldbezoek op 21 september waren gematigd zonnig, afgewisseld met lichte bewolking, 9°C en windkracht 2. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek, waarbij op basis van de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen.

Aanwezigheid beschermde soorten

De volgende tabel geeft een overzicht van welke beschermde soorten, per soortgroep, mogelijk voorkomen binnen het projectgebied, op basis van zowel het bureauonderzoek als veldbezoek.

Tabel 2 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Groningse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<p><i>Bureauonderzoek</i></p> <p>In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde knolspirea in een tuin in Westerlee (niet wild) nabij S-424 en S-213 en kleine wolfsmelk op 7 km van het projectgebied (S-423) (NDFB, 2022).</p>	<p>Knolspirea en kleine wolfsmelk zijn uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>
	<p><i>Veldbezoek</i></p> <p>Tijdens het veldbezoek zijn voedselrijke omgevingen waargenomen met algemene kenmerkende soorten, zoals perzikkruid en vertakte leeuwentand. De omgeving bestond voornamelijk uit akkers en weilanden. Knolspirea komt voor op voedselarmere plaatsen en is daarom uitgesloten op basis van habitat. Kleine wolfsmelk groeit op open plaatsen en bij akkers, zoals maïsvelden. Binnen het hekwerk en de toegangsweg waren geen open plekken, wat als groeiplaats van de soort kan dienen. In het omliggende agrarische land was ten tijde van het veldbezoek een ingezaaid grasland. Dergelijke omgeving is ongeschikt als groeiplaats voor kleine wolfsmelk.</p> <p>Verder is de omgeving van de locaties voedselrijk en ongeschikt als groeiplaats voor andere beschermde plantensoorten. Andere beschermde plantensoorten zijn op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens uitgesloten.</p>	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i></p> <p>Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest waargenomen en gemeld (NDFB, 2022).</p>	<p>Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.</p>
	<p><i>Veldbezoek</i></p> <p>Binnen de hekwerken, in de watergangen, agrarische percelen en in de bosschages (bij S-214) kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.</p>	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i></p> <p>In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nest, zoals buizerd, gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer. Binnen een straal van</p>	<p>Broedvogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in het bosschage nabij S-214.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>500 meter van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van broedvogels met jaarrond beschermde nesten.</p> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten of potentiële nestplekken in de directe omgeving van het projectgebied, met uitzondering van locatie S-214. Tijdens het veldbezoek zat er veel blad aan de bomen. Hierdoor konden jaarrond beschermde nesten direct naast locatie S-214 niet uitgesloten worden. Voor andere locaties kunnen (potentiële) nestplekken van vogels met jaarrond beschermde nesten uitgesloten worden.</p> <p>Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen wel in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er in de omgeving van de locaties genoeg alternatief foerageergebied voorhanden is en het maar een zeer klein onderdeel van het gehele leefgebied vormt.</p>	<p>Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>
<p>Grondgebonden zoogdieren</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren, zoals bever, boommarter, bunzing, das, eekhoorn, grote bosmuis, haas, hermelijn, otter, steenmarter, waterspitsmuis, wolf en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, egel, woelrat, wezel en diverse muissorten (NDFP, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Het landschap van het Groningse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, mais, bieten, etc.) begrenst door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen. Haas en steenmarter kunnen hier voorkomen. Op locaties met water (S-423, S-424, S-214) of bosschages (S-214) kunnen ook andere soorten voorkomen, deze worden hieronder behandeld.</p> <p><u>Bever</u> Bever komen voor in het overgangsgebied tussen land en water, zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Bij de Ringmaar (S-423) en de Meeden (S-242) is geen beschutting ter hoogte van de afsluiterschema's. In het projectgebied zelf is ook geen beschutting. Bevers zijn op voorhand uitgesloten op deze locaties. Het meer Groote Gat (300m van S-214) is mogelijk geschikt leefgebied voor de soort en mogelijk zijn hier verblijfplaatsen. In het werkgebied van S-214 is voornamelijk struweel staan er een paar bomen, hier is het ongeschikt voor verblijfplaatsen en zijn ze ook niet waargenomen. Mogelijk komt de bever incidenteel foerageren in het projectgebied. Doordat het voornamelijk struweel is, is het enkel semi geschikt foerageergebied. Daarnaast is er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Boommarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Bij S-214 is een bosschage met voornamelijk struweel en enkele bomen. Er zijn hier geen holtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor de soort. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort incidenteel foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Bunzing en hermelijn</u> De beschermde kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn) komen voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. In de bosschages bij S-214 zijn mogelijk verblijfplaatsen aanwezig. Daarnaast kunnen bunzing en hermelijn op alle afsluiterschema's foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving.</p>	<p>Agrarische percelen (alle afsluiterschema's) Verblijfplaatsen van de haas zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. De haas kan wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Steenmarter heeft mogelijk verblijfplaatsen bij S-213 en S-214. Ook kan de soort in het projectgebied foerageren, het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Waterrijke omgeving (S-423, S-424, S-214) Verblijfplaatsen van bever zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Bever foerageert mogelijk incidenteel bij S-214. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Verblijfplaatsen en foerageergebied van otter zijn op voorhand uitgesloten door afwezigheid van water en/of beschutting nabij het projectgebied.</p> <p>Leefgebied van waterspitsmuis is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Bosschages (S-214) Verblijfplaatsen van boommarter, eekhoorn en</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>Das De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In en rondom het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Eekhoorn Eekhoorn heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages rondom het meer Groote Gat. In het werkgebied bij S-214 zijn geen nesten van de eekhoorn waargenomen. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren in de bosschages bij S-214. Het werkgebied betreft een klein gedeelte van het bosschage rondom het meer. Het werkgebied betreft daarom geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Grote bosmuis Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages rondom het meer Groote Gat. Het werkgebied van S-214 overlapt met deze bosschage. In het werkgebied zelf is overigens voornamelijk struweel aanwezig en dit maakt het werkgebied semi geschikt als leefgebied voor de soort. Mogelijk heeft de soort essentieel leefgebied in het werkgebied bij S-214.</p> <p>Haas Hazen hebben de voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, akkers en weilanden. Tijdens het veldbezoek zijn geen rust- en verblijfplaatsen (legers) van de haas aangetroffen in het projectgebied. Rust- en verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Hazen kunnen wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief voorhanden is. Essentieel foerageergebied is daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p>Otter Otters komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Bij de Ringmaar (S-423) en de Meeden (S-242) is geen beschutting ter hoogte van de afsluiterschema's. In het projectgebied zelf is ook geen beschutting. Otters zijn op voorhand uitgesloten op deze locaties. Het meer Groote Gat (300m van S-214) is mogelijk geschikt leefgebied voor de soort en mogelijk zijn hier verblijfplaatsen. In het werkgebied van S-214 is struweel en staan enkele bomen, hier is het ongeschikt voor verblijfplaatsen door afwezigheid van water. Door de afwezigheid van water in het werkgebied bij S-214 zal de otter daar niet foerageren. Leefgebied van de otter is op voorhand uitgesloten in het projectgebied.</p> <p>Steenmarter De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Binnen de hekken staan nog enkele installaties. Deze installaties zijn ongeschikt als verblijfplaats voor de soort. Bij S-213 is een pijp (onderdeel van mestopslag) waar de steenmarter in kan. Het is onduidelijk of de pijp toegankelijk is en de mestopslag in gebruik is. Mogelijk is deze opening en mestopslag geschikt voor een verblijfplaats. Daarnaast heeft de soort een verblijfplaats in de takkenbult bij S-214, zie Figuur 8. Verblijfplaatsen van steenmarter bij S-213 en S-214 kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. De steenmarter zou wel kunnen foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p> <p>Waterspitsmuis De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde</p>	<p>das zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk foerageren de boommarter, eekhoorn en das incidenteel bij S-214. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Mogelijk heeft de grote bosmuis een leefgebied in het bosschage bij S-214.</p> <p>Bunzing en hermelijn hebben mogelijk verblijfplaatsen in het bosschage bij S-214. Ze kunnen foerageren op alle locaties, het betreft geen essentieel leefgebied.</p> <p>Verblijfplaatsen van de wolf zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk foerageert de wolf incidenteel in het projectgebied. Het betreft geen essentieel leefgebied.</p> <p>Algemeen Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>watervegetatie en ruig begroeiende flauwe oevers. In het projectgebied zijn dergelijke oevers afwezig. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf aangetroffen in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikt alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene grondgebonden zoogdieren, zoals ree, egel, konijn en diverse algemene muizensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>	
<p>Vleermuizen</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, watervleermuis (NDFP, 2022).</p> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn er in de bomen bij S-214 geen boomholtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende vleermuissoorten.</p> <p>De gebouwen binnen het hekwerk op locaties S-214 en S-763 zijn niet geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Verblijfplaatsen zijn op voorhand uitgesloten.</p> <p>Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute.</p> <p>Mogelijk is er foerageergebied aanwezig in het projectgebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen, waterelementen en lanen in de omgeving te vinden waardoor er voldoende alternatief (geschikter) foerageergebied voorhanden is. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.</p>	<p>In het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen of gebouwbewonende vleermuizen</p> <p>Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied en/of vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute.</p>
<p>Reptielen</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde reptielensoorten. (NDFP, 2022). Locatie S-214 ligt buiten (ten noorden) het verspreidingsgebied van de Hazelworm (Verspreidingsatlas, 2022).</p> <p><i>Veldbezoek</i> Het bosschage nabij S-214 biedt geschikt habitat voor de hazelworm. Hazelworm is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	<p>Voor de hazelworm is geschikt habitat aanwezig bij S214. Deze locatie ligt echter buiten het verspreidingsgebied van deze soort. De hazelworm kan op basis van verspreiding uitgesloten worden. Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>
<p>Amfibieën</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker op 1,5 km van S-763 en op >3 km van S-213 en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten, zoals bruine kikker, meerkikker, kleine watersalamander (NDFP, 2022).</p> <p><i>Veldbezoek</i></p>	<p>De poelkikker heeft mogelijk een essentieel leefgebied bij S-763 en S-213.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p><u>Poelkikker</u> De poelkikker is waargenomen in de sloten nabij S-763 en S-213. Omdat poelkikkers als zomerbiotoop en winterbiotoop (overwinteringsplekken) ook gebruik maken van graslanden tot wel 500 m van de waterkant, is het projectgebied bij S-763 en S-213 mogelijk essentieel leefgebied.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën zoals bruine kikker, meerkikker en kleine watersalamander kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>	<p>basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>
Vissen	<p><u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen in een watergang ten zuiden van S-214 (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn droge greppels aangetroffen nabij S-214. Habitat van de grote modderkruiper is daarom uitgesloten bij S-214. Mogelijk zijn de sloten bij de andere locaties wel geschikt habitat voor de grote modderkruiper.</p> <p>Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>	<p>Grote modderkruiper is waargenomen nabij S-214 maar kan hier worden uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Watergangen bij andere locaties zijn mogelijk geschikt maar zijn hier uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p> <p>Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.</p>
Overige soorten	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van grote vos, grote weerschijnvlinder, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Grote vos</u> De soort is gebonden aan waardplanten, die voornamelijk bestaat uit de iep, maar ook zoete kers en wilgensorten. In het werkgebied van S-214 en in de directe omgeving ervan zijn dergelijke waardplanten afwezig. Op andere locaties ontbreken deze soorten eveneens. Grote vos is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Grote weerschijnvlinder</u> Grote weerschijnvlinder heeft als waardplant de boswilg en soms de grauwe wilg. De soort komt voor in oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. Dergelijk habitat is niet aanwezig in het projectgebied. De soort kan op voorhand worden uitgesloten.</p> <p><u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is leefgebied van de soort afwezig.</p> <p><u>Gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in voedselarme watertypen, zoals vennen en laagveen. Geschikt habitat op de locaties is afwezig deze soorten kunnen op basis van habitat worden uitgesloten.</p> <p>Andere beschermde vlindersoorten en libellensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	<p>Beschermde libellen, vlinders en andere ongewervelden zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>

Tabel 3 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Drentse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
<p>Flora</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde dreps (2 km van S-222 en S-223), drijvende waterweegbree (4 km van S-219), kartuizer anjer (nabij S-222, S-223, S-216, S577), knollathyrus (2 km van S-217), korensla (>4 km van S-219 en S-221) (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Dreps</u> De soort heeft groeiplaatsen bij zonnige open plaatsen, zoals bij akkers, langs spoorwegen, braakliggende grond en bij ruigten. Nabij S-223 is voornamelijk agrarisch grasland en bosschages en ruigte en nabij S-222 voornamelijk agrarisch grasland met een slootwal met riet. Op de afsluiterschema zelf groeien ook kruiden en grassen en opschietende bomen. S-222 en S-223 zijn mogelijk geschikte groeiplaatsen voor dreps, zowel binnen als buiten het hekwerk. Op de overige afsluiterschema's is de soort uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p> <p><u>Drijvende waterweegbree</u> De soort groeit op plekken zoals vennen, vijvers, beken, pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en sloten, afwateringskanaaltjes, duinplassen en kanalen. S-219 ligt direct naast het kanaal Verlengde Middenraai (valt buiten het werkgebied). Hier groeit mogelijk drijvende waterweegbree.</p> <p><u>Kartuizer anjer</u> De soort heeft groeiplaatsen bij uitgesproken stikstofarme plaatsen zoals schraal grasland, kalkgrasland, bermen en rotsachtige plaatsen. Het projectgebied heeft alleen voedselrijke groeiplaatsen. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Knollathyrus</u> De soort is een indicator van leem in zandgronden en groeit op stikstofarme en vaak kiezelrijke grond. S-217 is langs een landweggetje met kiezelrijke zandige ondergrond en in de buurt van bos, akkers en kruidenrijke bufferstroken rondom de akkers. Binnen het hekwerk liggen kiezels en staan kruiden. Mogelijk heeft de soort groeiplaatsen in en rondom S-217.</p> <p><u>Korensla</u> De soort groeit op stikstofarme tot matig voedselrijke zandgronden bij graanakkers, moestuinen, open plaatsen, braakliggende grond, rozenperken, heide en waterkanten (zandstrandjes langs riviertjes). Nabij S-221 zijn maïsvelden en is grasland en nabij S-219 agrarisch grasland, ruigte, bosschage en maïsvelden. De locaties zijn voedselrijk met soorten als riet en harig wilgenroosje. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>	<p>Dreps heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-222 en S-223. Drijvende waterweegbree heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-219. Knollathyrus heeft mogelijk groeiplaatsen bij S-216.</p> <p>Kartuizer anjer en korensla zijn uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>
<p>Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Binnen de hekwerken, in de watergangen en agrarische percelen en in de bosschages (bij S-218, S-219, S-223) en bomenrij (S-221, S-222, S-577) kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.</p>	<p>Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.</p>
<p>Broedvogels met jaarrond beschermd nest</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nesten, zoals buizerd,</p>	<p>Broedvogels met jaarrond beschermd</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer. Binnen een straal van 500 meter van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van broedvogels met jaarrond beschermde nesten.</p> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zat er veel blad aan de bomen. Mogelijk kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten in bomen tot broeden komen in de bomen bij S-218. Op de andere locaties zijn in de bomen geen jaarrond beschermde nesten waargenomen. Vogels met jaarrond beschermde nesten zouden wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>	<p>nest kunnen tot broeden komen bij S-218. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>
<p>Grondgebonden zoogdieren</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals bever, boommarter, das, eekhoorn, grote bosmuis, otter, steenmarter, veldspitsmuis, waterspitsmuis en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, egel, woelrat, bunzing, hermelijn, wezel en diverse muissoorten (NDFP, 2022).</p> <p><i>Veldbezoek</i> Het landschap van het Drentse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, mais, aardappels, etc.) begrenst door sloten en greppels en weinig begroeiing en ruigte of door wegen. Daarnaast zijn er ook afsluiterschema's met specifiekere landschapskenmerken, zoals water (S-219, S-223, S-577) of bosschages (S-218, S-219, S-223, S-577).</p> <p><u>Bever</u> De soort is waargenomen bij Voorste diep en Kanaal Buinen-Schoonoord nabij S-216 en S-217. Deze afsluiterschema's liggen niet direct in de buurt van water of bos dat grenst aan water. S-219, S-223 en S-577 liggen wel in de buurt van water resp. Kanaal Verlengde Middenraai, Zuidwolder Waterlossing, Coevorden-Zwinderen met Loodiep. Tijdens het veldbezoek zijn geen burchten of knaagsporen waargenomen in de buurt van het projectgebied. Verblijfplaatsen van de bever kunnen daarom uitgesloten worden. De bever zou wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Boommarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Geschikte boomholtes in de buurt van bos/bosschages nabij S-218, S-219 en S-223 zijn uitgesloten. Bij S-577 (zie Figuur 25, binnen projectgebied) en S-221 (zie Figuur 24, binnen projectgebied) zijn mogelijk geschikte boomholtes aanwezig. De soort kan ook foerageren bij S-218, S-219, S-577 en S-223. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is in de omgeving.</p> <p><u>Das</u> De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In het bosschage bij S-223 is een holte waargenomen met van 20cm doorsnee. Dit is te klein als verblijfplaats van een das. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort foerageren verspreid over alle projectgebieden. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Eekhoorn</u> Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Tijdens het veldbezoek zijn geen eekhoorn nesten waargenomen. Verblijfplaatsen van de eekhoorn kunnen daarom op voorhand worden uitgesloten. Mogelijk foerageert de soort wel in het projectgebied (S-218, S-219, S-223, S577). Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>	<p>Verblijfplaatsen van bever en otter zijn op voorhand uitgesloten. De bever en otter zouden wel in het projectgebied kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Verblijfplaatsen van boommarter, eekhoorn en das zijn op voorhand uitgesloten in en nabij het projectgebied. Het projectgebied met bosschages is mogelijk foerageergebied van de soorten. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages nabij S-218, S-577 en S-223.</p> <p>Veldspitsmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages en ruigtes nabij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223.</p> <p>De oevers van de watergangen bij S-223 zijn mogelijk leefgebied van de waterspitsmuis.</p> <p>De steenmarter heeft mogelijk verblijfplaatsen nabij S-219, S-221 en S-223. Het projectgebied met bosschages is mogelijk foerageergebied van de soorten. Het betreft</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>Grote bosmuis De soort heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei. Leefgebied bij S-219 is uitgesloten, omdat het er geen waarnemingen zijn gedaan in het bos in de buurt van de locatie en het bosschage bij S-219 klein en geïsoleerd is. Grote bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages nabij S-218, S-577 en S-223.</p> <p>Otter Otters komen voor in het overgangsgedebied tussen land en water, zoals moerassen, beken, rivieren en meren en is waargenomen verspreid in de buurt van projectgebied. Sloten nabij S-222 ondiep en dicht begroeit en daardoor ongeschikt voor de otter. Locaties S-219, S-223 en S-577 zijn wel geschikt. Hier zijn geen holtes waargenomen die als mogelijke verblijfplaats kunnen dienen. Verblijfplaatsen van de otter zijn hierdoor uitgesloten. De soort zou wel in het water en op de oevers kunnen foerageren. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Steenmarter In de omgeving van S-219 is een vervallen schuur. Mogelijk heeft steenmarter hier een verblijfplaats. Daarnaast is er binnen het projectgebied bij S-221 een boomholte in een berk langs de weg die mogelijk een verblijfplaats kan zijn van de soort, zie de derde waarneming van boven in Figuur 24. Daarnaast heeft de soort mogelijk een verblijfplaats onder een containergebouw bij S-223 binnen het hekwerk, dit kon van buiten het hek niet in detail worden bekeken. Verder kan de steenmarter foerageren in het gehele projectgebied. Er is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden in de omgeving. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Veldspitsmuis De veldspitsmuis is gebonden aan kleinschalig agrarisch cultuurlandschap dat niet te intensief beheerd wordt. Hij komt voor in overgangsvegetaties, lintvormige landschapselementen, opgaande kruidenvegetaties, braakliggende of niet begraaide kruidenvegetaties, zoals boomgaarden. De soort is waargenomen nabij Coevorden in de buurt van S-577. Veldspitsmuis heeft mogelijk een leefgebied in de bosschages en ruigtes nabij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223.</p> <p>Waterspitsmuis De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snelstromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. De oevers van S-219 en S-577 zijn niet geschikt voor de soort vanwege oeverbeschutting en steil talud. De oevers van de watergangen bij S-223 zijn mogelijk leefgebied van de soort.</p> <p>Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene vrijgestelde grondbonden zoogdieren Er zijn tijdens het veldbezoek waarnemingen gedaan van diverse holtes op verschillende locaties die geschikt zijn voor hermelijn en bunzing. Ook is er een holte aangetroffen van waarschijnlijk een vos en is een ree waargenomen. Daarnaast kunnen bijvoorbeeld ook diverse muisachtigen en de egel een leefgebied hebben in het projectgebied.</p>	<p>geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene grondbonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>
<p>Vleermuizen</p>	<p>Bureauonderzoek In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis, baardvleermuis, brandts vleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, watervleermuis (NDFP, 2022).</p> <p>Veldbezoek Tijdens het veldbezoek zijn er in de bomen bij S-218, S-221 en S-577 boomholtes waargenomen die als verblijfplaats kunnen dienen voor</p>	<p>In het projectgebied zijn bij S-218 en S-221 mogelijk verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen.</p> <p>Gebouwbewonende vleermuizen kunnen een verblijfplaats</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>boombewonende vleermuissoorten (zie Figuur 23 – Figuur 25 voor de locaties). Op de andere locaties zijn geen geschikte boomholtes aangetroffen.</p> <p>Figuur 23: Mogelijke vleermuisverblijfplaatsen bij S-218 in eiken</p> <p>Figuur 24: Mogelijke vleermuis (en steenmarter en boomarter in derde waarneming van boven) verblijfplaats(en) bij S-221 in berken</p>	<p>hebben in het gebouw bij S-223.</p> <p>Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied en/of vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegroute.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	 <p><i>Figuur 25: Mogelijke vleermuis en boomarter verblijven bij S-577 in berken</i></p> <p>De gebouwen binnen het hekwerk op locatie S-223 is mogelijk geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen. Andere gebouwen op locaties zijn ongeschikt door het materiaal.</p> <p>Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute.</p> <p>Mogelijk is er foerageergebied aanwezig in het projectgebied. Er zijn voldoende alternatieve bossen en lanen in de omgeving te vinden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.</p>	
<p>Reptielen</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde reptielensoorten, zoals adder, gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang en zandhagedis (NDFF, 2022).</p> <p><i>Veldbezoek</i></p> <p><u>Adder</u> Adders zijn voornamelijk waargenomen op heide en in bos nabij heide. S-218 ligt tegen een bos aan met heide. Mogelijk kan het projectgebied bij S-218 onderdeel zijn van het leefgebied van adders.</p> <p><u>Gladde slang</u> Gladde slang is waargenomen bij een heideveld nabij S-221. Het projectgebied zelf is geen geschikt habitat voor de soort. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Hazelworm</u> De randen van bos en bosschage en de houtwallen in projectgebieden S-218, S-219, S-223 en S-577 bieden geschikt habitat voor de hazelworm. Mogelijk heeft de hazelworm hier een leefgebied.</p> <p><u>Levendbarende hagedis</u> De soort heeft als voorkeurs habitat heide en hoogveen maar komt ook voor op andere plekken, zoals open bos en ruige graslanden. Het is een vochtminnende soort die in de genoemde landschapstypen veel wordt aangetroffen op oevers</p>	<p>Leefgebied van gladde slang, levendbarende hagedis en zandhagedis zijn uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Leefgebied van adder en levendbarende hagedis is mogelijk bij S-218.</p> <p>Leefgebied van hazelworm is mogelijk bij S-218, S-219, S-223 en S-577.</p> <p>Leefgebied van ringslang is mogelijk bij S-221.</p> <p>Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>en vochtige terreindelen. Het projectgebied bij S-218 ligt in de buurt van een leefgebied van de soort. Mogelijk heeft de soort een leefgebied op deze locatie.</p> <p><u>Ringslang</u> De ringslang is gebonden aan waterrijke habitats. Deze liggen veelal op zandgronden en op de overgangen van zandgrond naar veen- en kleigronden. Locatie S-221 ligt in het verspreidingsgebied van de ringslang. Mogelijk heeft de soort een leefgebied in het projectgebied.</p> <p><u>Zandhagedis</u> In het binnenland komt de soort vooral voor in droge struikheideterreinen. Dit habitat ontbreekt in het projectgebied. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p>	
<p>Amfibieën</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker, heikikker, knoflookpad, kamsalamander, alpenwatersalamander en rugstreepad en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten, zoals bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker, kleine watersalamander (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> <u>Poelkikker</u> De poelkikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit half natuurlijke graslanden en agrarisch gebied. Er is mogelijk leefgebied van de soort bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577.</p> <p><u>Heikikker</u> De soort leeft in specifieke habitats zoals heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Agrarische gebieden zijn geen onderdeel van hun leefgebied. Het projectgebied heeft geen geschikt habitat voor de soort.</p> <p><u>Knoflookpad</u> De soort heeft een specifiek leefgebied ten westen van Odoorn. De soort is in het projectgebied uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p> <p><u>Kamsalamander</u> Het leefgebied van de soort is bosrijk, bevat houtwallen of struweel en wordt vaak gekenmerkt door kleinschaligheid in de directe omgeving van het voortplantingswater. De soort komt voor nabij S-218. In het projectgebied ontbreekt echter geschikt habitat door afwezigheid van water als voortplantingshabitat en struwelen, bosschages, bossen, houtwallen of houtsingels als landhabitat. De kamsalamander is ook is het waargenomen nabij S-577, hier heeft het een mogelijk landhabitat en voortplantingswater in het projectgebied.</p> <p><u>Rugstreepad</u> De rugstreepad leeft in het Natura 2000-gebied Mantingerzand en Mantingerveld nabij S-221. Het projectgebied heeft echter geen geschikt habitat voor de rugstreepad. De soort is uitgesloten op basis van habitat en verspreidingsgegevens.</p> <p><u>Alpenwatersalamander</u> De soort komt voor in kleinschalige landschappen met bos, houtwallen en struwelen en in niet snelstromend water en zonder te veel vis. Dergelijk habitat zonder te veel vis komt voor bij S-223 en S-577, mogelijk heeft de soort hier een leefgebied.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën zoals bastaardkikker, gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	<p>De poelkikker heeft mogelijk een essentieel leefgebied bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577.</p> <p>Mogelijk heeft de kamsalamander leefgebied bij S-577.</p> <p>Mogelijk heeft de alpenwatersalamander een leefgebied bij S-223 en S-577.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
<p>Vissen</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen in een watergang ten zuiden van S-214 (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> <u>Grote modderkruiper</u> De soort is waargenomen nabij S-216, S-222 en S-223 en kan mogelijk ook voorkomen in de watergangen bij S-219 en S-221. Deze watergangen liggen in het projectgebied. De watergangen in en rondom deze locaties is mogelijk leefgebied van de soort.</p> <p>Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/ of verspreidingsgegevens.</p>	<p>Grote modderkruiper heeft mogelijk een leefgebied bij S-216, S-219, S-221, S-222 en S-223.</p> <p>Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.</p>
<p>Overige soorten</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van gentiaanblauwtje, grote vos, grote weerschijnvlinder, kleine ijsvogelvlinder, kommavlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan, teunisbloempijlstaart, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, gevlekte glanslibel, Kempense heidelibel en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek is een niet beschermde bloedrode heidelibel waargenomen.</p> <p><u>Gentiaanblauwtje, grote weerschijnvlinder, kommavlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan,</u> De soorten leven in specifieke habitats zoals natte heide, vochtige heischrale graslanden, duinen, moerassen, blauwgraslanden etc. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Grote vos</u> De soort is gebonden aan waardplanten die voornamelijk bestaat uit de iep, maar ook zoete kers en wilgensoorten. In het werkgebied van S-219 en in de directe omgeving ervan zijn enkele wilgen aanwezig. Grote vos heeft mogelijk een leefgebied bij S-219.</p> <p><u>Kleine ijsvogelvlinder</u> De soort leeft in bos met waardplanten als kamperfoelie. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Teunisbloempijlstaart</u> De soort heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplanten. Dergelijke waardplanten komen voor bij S-217 en S-219. Mogelijk heeft de soort hier een leefgebied.</p> <p><u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is habitat van de soort afwezig.</p> <p><u>Gevlekte glanslibel</u> De soort komt voor in sterk verlandende vennen, petgaten en in moerasbossen en mogelijk ook in vegetatierijke sloten. Mogelijk is S-223 een geschikt leefgebied voor de soort. Door de verspreidingsgegevens is de soort alsnog uit te sluiten in het projectgebied.</p> <p><u>Gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, Noordse winterjuffer, Kempense heidelibel, oostelijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in specifieke habitats zoals voedselarme vennen, heidevelden, ondiepe moerassen, laagveen etc. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soorten uitgesloten.</p>	<p>Grote vos heeft mogelijk een leefgebied bij S-219.</p> <p>Teunisbloempijlstaart heeft mogelijk een leefgebied bij S-217 en S-219.</p> <p>Gevlekte glanslibel heeft geschikt habitat bij S-223. De soort is uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p> <p>Andere beschermde libellen en vlinders zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	Andere beschermde vlindersoorten en libellensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.	

Tabel 4 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten binnen het Overijsselse deel van projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de beschermde bergnachtsorchis op meer dan 4 km van S-227 (NDFF, 2022).	Bergnachtsorchis is uitgesloten op basis van habitat. Andere beschermde plantensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn voedselrijke omgevingen waargenomen met algemene kenmerkende soorten zoals perzikkruid en vertakte leeuwentand. De omgeving bestond voornamelijk uit akkers en weilanden. Bergnachtsorchis groeit in bossen, struwelen, bosranden, grasland (kalkgrasland, lemig blauwgrasland en soms in matig voedselrijk, vochtig en humeus weiland), zeeduinen en soms in het winterbed van rivieren. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied. Groeiplaatsen voor bergnachtsorchis zijn op voorhand uitgesloten. Verder is de omgeving van het projectgebied voedselrijk en ongeschikt als groeiplaats voor andere beschermde plantensoorten. Beschermde plantensoorten zijn op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens uitgesloten.	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermde nesten waargenomen en gemeld (NDFF, 2022).	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	<i>Veldbezoek</i> Binnen de hekwerken, in de watergangen en agrarische percelen kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> In en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermde nesten, zoals buizerd, gierzwaluw, huismus, ooievaar, roek, ransuil, sperwer.	Jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen waarnemingen gedaan van jaarrond beschermde nesten in de directe omgeving van het projectgebied. In het projectgebied en direct rondom het projectgebied zijn grote bomen of gebouwen afwezig. Jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen in het projectgebied foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er genoeg alternatief foerageergebied voorhanden is.	
Grondgebonden zoogdieren	<i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde grondgebonden zoogdieren zoals boommarter, bunzing, das, eekhoorn, egel, otter, steenmarter, wezel, wolf en algemene (vrijgestelde) soorten zoals ree, vos, konijn, woelrat en diverse muissoorten (NDFF, 2022).	Verblijfplaatsen en foerageergebied van de boommarter, eekhoorn, egel en otter zijn op voorhand uitgesloten.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p><u>Veldbezoek</u> Het landschap van het Overijsselse deel van het projectgebied bestaat voornamelijk uit productieland (grasland, aardappelakkers etc.) begrensd door sloten met steil talud en weinig begroeiing of door wegen.</p> <p><u>Boommarter</u> Boommarters komen uitsluitend voor in voornamelijk oudere bossen. Er zijn geen bomen in het projectgebied en dus geen verblijfplaatsen van de soort in het projectgebied. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Door de afwezigheid van bos in de omgeving heeft de soort geen essentieel leefgebied in de omgeving van het projectgebied. Ook zijn er direct rondom het projectgebied geen schuilmogelijkheden. Foerageergebied van de soort is daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p><u>Bunzing, hermelijn en wezel</u> De beschermde kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn en wezel) komen voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Potentiële verblijfplaatsen van bunzing en hermelijn zijn niet waargenomen tijdens het veldbezoek. Er zijn bij S-226 wel 2 kleine holtes waargenomen, die mogelijk als verblijfplaats kunnen dienen voor de wezel. Er zijn echter in en direct rondom het projectgebied zijn geen schuilmogelijkheden aanwezig. Verblijfplaatsen van de wezel kunnen daarom, net als die van de bunzing en hermelijn, op voorhand worden uitgesloten. Daarnaast kunnen kleine marters wel op alle afsluitschema's foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving.</p> <p><u>Das</u> De das leeft in allerlei soorten biotopen, met een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. In en rondom het projectgebied zijn geen burchten aangetroffen. Burchten van de das zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort wel incidenteel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van foerageergebied in de omgeving.</p> <p><u>Eekhoorn</u> Eekhoorns komen voor op plekken met bomen zoals in bossen, tuinen en parken. In het projectgebied zijn geen groenstroken en ook niet in de directe omgeving van het projectgebied. Leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van de soort is daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p><u>Egel</u> Leefgebied van de egel is heel divers en kan voorkomen in tuinen, parken, bos en struweel. In het projectgebied is dergelijke dekking afwezig. Leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) van de soort is daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p><u>Otter</u> Otters komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. In en rondom het projectgebied is geschikt habitat afwezig, omdat het bestaat uit agrarische percelen. Verblijfplaatsen en foerageergebied van de soort zijn op voorhand uitgesloten.</p> <p><u>Steenmarter</u> De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Binnen de hekken staan nog enkele installaties. Deze installaties zijn ongeschikt als verblijfplaats voor de soort. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. De steenmarter zou wel kunnen foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p>	<p>Verblijfplaatsen van bunzing, das, hermelijn, steenmarter, wezel en wolf zijn op voorhand uitgesloten. Mogelijk kunnen de soorten wel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Algemeen Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene grondgebonden zoogdieren kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p><u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikter alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied. Leefgebied van andere beschermde soorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene grondgebonden zoogdieren zoals ree, egel, konijn en diverse algemene muizensoorten kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>	
Vleermuizen	<p><u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van de diverse vleermuissoorten (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Bomen, die als verblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende vleermuissoorten, zijn afwezig in en direct rondom het projectgebied. Dergelijke verblijfplaatsen zijn op voorhand uitgesloten.</p> <p>De gebouwen binnen het hekwerk op locaties S-224 (roosters), S-226 en S-227 (roosters) zijn niet geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuizen vanwege het materiaal. Mogelijk zijn de gebouwen binnen het hekwerk nabij locatie S-672 wel geschikt voor gebouwbewonende vleermuizen.</p> <p>Mogelijk zijn er vliegroutes aanwezig in het projectgebied. In het projectgebied zijn voldoende lijnvormige landschapselementen (bomen en watergangen) die vleermuizen als alternatieve vliegroute kunnen gebruiken. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute.</p> <p>Door de afwezigheid van bos, lanen of water is er geen foerageergebied aanwezig in of direct rondom het projectgebied. Daarnaast zijn in de omgeving betere alternatieven te vinden. Foerageergebied is op voorhand uitgesloten.</p>	<p>In het projectgebied zijn geen verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen. Mogelijk zijn er bij locatie S-672 geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen.</p> <p>Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als vliegroute door vleermuizen. Er zijn voldoende alternatieven in de omgeving. Het projectgebied betreft geen essentiële vliegroute.</p> <p>Foerageergebied is op voorhand uitgesloten in het projectgebied.</p>
Reptielen	<p><u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van beschermde de reptielensoorten adder, hazelworm en levendbarende hagedis (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn alleen agrarisch grasland en akkers aangetroffen. Dergelijk habitat is ongeschikt voor soorten als adder, hazelworm en levendbarende hagedis. Beschermde reptielensoorten zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.</p>	<p>Beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>
Amfibieën	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker, heikikker en knoflookpad en de vrijgestelde algemene amfibieënsoorten zoals bruine kikker etc. (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Poelkikker</u> De poelkikker heeft een zeer duidelijke voorkeur voor de landschapstypen heide en hoogveen. Ook wordt de soort gemeld uit half natuurlijke graslanden en agrarisch gebied. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. In het projectgebied en de omgeving zijn geen begroeide waterlichamen die een geschikt leefgebied voor de soort vormen. Leefgebied is op voorhand uitgesloten.</p>	<p>Beschermde amfibieën zijn uitgesloten in het projectgebied op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p><u>Knoflookpad</u> De soort heeft een specifiek leefgebied in het rivierdal van de Vecht ten oosten van Ommen. De soort is in het projectgebied uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens.</p> <p><u>Heikikker</u> De soort leeft in specifieke habitats zoals heide, hoogveen, laagveen en halfnatuurlijk grasland. Agrarische gebieden zijn geen onderdeel van hun leefgebied. Het projectgebied heeft geen geschikt habitat voor de soort.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied. Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	
Vissen	<p><u>Bureauonderzoek</u> De Beschermde grote modderkruiper is waargenomen bij S-227 en nabij S-224 (NDFP, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Tijdens het veldbezoek zijn droge greppels aangetroffen nabij S-227. Habitat van de grote modderkruiper is daarom uitgesloten bij S-227. Mogelijk heeft de soort wel een leefgebied in de sloot in het projectgebied van S-224.</p> <p>Andere beschermde vissen op voorhand uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>	<p>Grote modderkruiper heeft mogelijk een leefgebied bij S-224.</p> <p>Andere beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.</p>
Overige soorten	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn waarnemingen bekend van grote vos, grote weerschijnvlinder, sleedoorpage, kommavvlinder, gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, beekrombout en groene glazenmaker in de omgeving van het projectgebied (NDFP, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Gentiaanblauwtje, grote weerschijnvlinder, kommavvlinder, veenbesparelmoervlinder, veenhooibeestje, zilveren maan.</u> De soorten leven in specifieke habitats zoals natte heide, vochtige heischrale graslanden, duinen, moerassen, blauwgraslanden etc. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Grote vos en grote weerschijnvlinder</u> De soorten zijn gebonden aan waardplanten, die voornamelijk bestaat uit de iep maar ook zoete kers en wilgensoorten voor grote vos en wilgensoorten voor grote weerschijnvlinder. Dergelijke bomen zijn afwezig in het projectgebied. De soorten zijn uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Kleine ijsvogelvlinder</u> De soort leeft in bos met waardplanten als kamperfoelie. Dergelijk habitat is afwezig in het projectgebied en daarom is de soort uitgesloten op basis van habitat.</p> <p><u>Teunisbloempijlstaart</u> De soort heeft wilgenroosje, kattenstaart, teunisbloem en basterdwederik als waardplanten. Dergelijke waardplanten komen voor bij S-217 en S-219. Mogelijk heeft de soort hier een leefgebied.</p> <p><u>Groene glazenmaker</u> Groene glazenmaker komt voor bij diverse waterelementen als er maar krabbescheer aanwezig is. In het projectgebied is habitat van de soort afwezig.</p>	<p>Beschermde libellen en vlieders zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p><u>Gevlekte glanslibel</u> De soort komt voor in sterk verlande vennen, petgaten en in moerasbossen en mogelijk ook in vegetatierijke sloten. Mogelijk is S-223 een geschikt leefgebied voor de soort. Door de verspreidingsgegevens is de soort alsnog uit te sluiten in het projectgebied.</p> <p><u>Beekrombout</u> De soort komt voor bij beken en rivieren. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soort uitgesloten.</p> <p><u>Gevlekte witsnuitlibel, sierlijke witsnuitlibel, Noordse winterjuffer, Kempense heidelibél, oostelijke witsnuitlibel</u> De soorten komen voor in specifieke habitats zoals voedselarme vennen, heidevelden, ondiepe moerassen, laagveen etc. Geschikt habitat op de locaties is afwezig en daarom is leefgebied van de soorten uitgesloten.</p> <p><u>Sleedoorn passage</u> Sleedoornpage is afhankelijk van houtwallen, bos en sleedoorstruwelen. Dergelijke eisen zijn afwezig in het projectgebied. De soort is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Andere beschermde vlindersoorten, libellensoorten en ongewervelden zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	

Effectbeschrijving

In de onderstaande tabellen is per provincie en soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen, zoals beschreven in paragraaf 2.3.

Tabel 5: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Groningen

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in de bomen nabij S-214. Deze bomen blijven behouden, waardoor er geen nestplekken van jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Wel kunnen bij werkzaamheden in het broedseizoen broedende vogels verstoord worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Bever, bunzing, boomarter, das, eekhoorn, haas, hermelijn, wolf	Door de voorgenomen werkzaamheden zal geen foerageergebied verloren gaan, omdat de bosschages behouden blijven.	Nee
	Grote bosmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de bosschages en struweel behouden blijven.	Nee
	Steenarter	De mestopslag bij S-213 en de takkenbuit bij S-214 blijft behouden, maar opslagmateriaal kan de potentiële opening van de	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		potentiële verblijfplaats blokkeren, waardoor de verblijfplaats vernietigd wordt en de aanwezige dieren gedood of verwond.	
Vleermuizen		Vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden tevens geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Poelkikker	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-763 en S-213 kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja

Tabel 6: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Drenthe

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vaatplanten	Derps	Als er groeiplaatsen van de derps aanwezig zijn bij S-222 en S-223, kunnen deze worden vernietigd door de voorgenomen werkzaamheden.	Ja
	Drijvende waterweegbree	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen effect hebben op groeiplaatsen van de drijvende waterweegbree, omdat het kanaal onaangetast blijft.	Nee
	Knollathyrus	Als er groeiplaatsen van knollathyrus aanwezig zijn bij S-217, kunnen deze worden vernietigd door de voorgenomen werkzaamheden.	Ja
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in de bomen nabij S-218. Deze bomen blijven behouden, waardoor er geen nestplekken van jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Wel kunnen bij werkzaamheden in het broedseizoen broedende vogels verstoord worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of gewond raken.	Ja
	Bever, das, eekhoorn, otter	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen effect hebben op de soorten, omdat de bosschages (en grote watergangen) onaangetast blijven.	Nee
	Steenmarter	Door de werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de steenmarter nabij S-221 en S-223 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaatsen blijven behouden, omdat er geen bomen worden gekapt of gebouwen worden gesloopt. Daarnaast staat de boom langs de kant van de weg. Hier worden geen materialen geplaatst. De ingang zal dus niet geblokkeerd	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		worden. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden. Eventuele verblijfplaatsen bij S-219 liggen op voldoende afstand van het werkterrein (100m). Verblijfplaatsen blijven behouden en dieren worden niet verstoord, verwond of gedood.	
	Boommarter	Door werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de boommarter bij S-221 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaats blijft behouden, omdat er geen bomen worden gekapt. Daarnaast staat de boom langs de kant van de weg. Hier worden geen materialen geplaatst. De ingang zal dus niet geblokkeerd worden. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden. Door werkzaamheden nabij de eventuele verblijfplaats van de boommarter bij S-577 kunnen aanwezige dieren worden verstoord. De verblijfplaats blijft behouden, omdat er geen bomen worden gekapt. Ook worden er geen dieren gedood of verwond als gevolg van de werkzaamheden.	Ja
	Grote bosmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de bosschages, houtwal en struweel bij S-218, S-223 en S-577 behouden blijven.	Nee
	Veldspitsmuis	Door de voorgenomen werkzaamheden bij S-217, S-218, S-219, S-577 en S-223 kunnen verblijfplaatsen van veldspitsmuis vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Waterspitsmuis	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan, omdat de oeverzones behouden blijven.	Nee
Vleermuizen	Boombewonende vleermuissoorten	Verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
	Gebouwbewonende vleermuissoorten	Als er in de gebouwen bij S-223 verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, kunnen aanwezige verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen dieren gedood of verwond worden. Ook kan er verstoring optreden.	Ja
Reptielen	Adder, levendbarende hagedis	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-218 van de adder vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Hazelworm	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-218, S-219, S-223 en S-577 van de hazelworm vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Ringslang	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen bij S-221 van de ringslang vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
	Poelkikker	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-216, S-221, S-222, S-223 en S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Alpenwatersalamander	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-223 en S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Kamsalamander	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-577 kunnen verblijfplaatsen en leefgebied vernietigd worden. Ook kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
Vissen	Grote modderkruiper	Omdat er geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergangen bij S-216, S-219, S-221, S-222 en S-223, is er geen negatief effect op de soort.	Nee
Vlinders	Grote vos	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-219 kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
	Teunisbloempijlstaart	Als gevolg van de werkzaamheden bij S-217 en S-219 kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja

Tabel 7: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden – Provincie Overijssel

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Bunzing, das, hermelijn, steenmarter, wezel, wolf	Met de voorgenomen werkzaamheden gaan geen verblijfplaatsen van deze soorten verloren. Ook gaat er geen essentieel foerageergebied verloren.	Nee
Vleermuizen	Boombewonende vleermuissoorten	Vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting, waardoor verstoring voorkomen wordt.	Nee
	Gebouwbewonende vleermuissoorten	Als er in de gebouwen bij S-223 verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, kunnen aanwezige verblijfplaatsen vernietigd worden en kunnen dieren gedood of verwond worden. Ook kan er verstoring optreden.	Ja
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
Vissen	Grote modderkruiper	Omdat er geen werkzaamheden plaatsvinden in de watergang bij S-224, blijft het leefgebied en daarmee de verblijfplaatsen behouden. Ook worden er geen dieren gedood, verwond of verstoord.	Nee

Toetsing

In onderstaande tabel is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort.

Tabel 8: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten, vogels met jaarrond beschermde nesten (Gr, Dr, Ov)
Habitatrichtlijnsorten	Poelkikker (Gr, Dr) vleermuizen (Dr, Ov), kamsalamander, teunisbloempijlstaart (Dr)
Andere soorten zonder vrijstelling	Steenmarter (Gr, Dr), boommarter, veldspitsmuis, adder, hazelworm, levendbarende hagedis, ringslang, alpenwatersalamander, grote vos, dreps, knollathyrus (Dr)
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en amfibieën (Gr, Dr, Ov)

**N.B. Bunzing, wezel en hermelijn zijn nu nog vrijgesteld in provincie Drenthe. Mogelijk gaat het beleid omtrent deze soorten wijzigen in provincie. Als de soorten beschermd worden onder Wnb, moeten bunzing, wezel en hermelijn alsnog getoetst worden onder de beschermingscategorie 'Andere soorten zonder vrijstelling' (artikel 3.10).*

Er geldt binnen de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel een vrijstelling voor de binnen het projectgebied algemeen voorkomende soorten. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht (zie verder in paragraaf 3.6.1).

Overtreding verbodsbepaling

In de onderstaande tabellen is per soort(groep), op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf, aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Bij onderstaande toetsing wordt uitgegaan van een worst-case-scenario. In het geval een bosschage niet bekeken is, wordt ervan uitgegaan dat er zicht nesten bevinden.

Tabel 9: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Als werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen (Gr, Dr, Ov).
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Als werkzaamheden plaatsvinden in het broedseizoen S-214 (Gr) S-218 (Dr)

Het is verboden om:
 Lid 1: te doden of te vangen;
 Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
 Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;
 Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.
 Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing als de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Tabel 10: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vleermuizen		X			Werkzaamheden S-223 (Dr) S-672 (Ov)
Poelkikker	X	X		X	Plaatsen materieel, graafwerkzaamheden S-763, S-213 (Gr) S-216, S-221, S-222, S-223, S-577 (Dr)
Kamsalamander	X	X		X	Werkzaamheden S-577 (Dr)
Teunisbloempijlstaart	X				Werkzaamheden S-217, S-219 (Dr)

Het is verboden om:
 Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;
 Lid 2: opzettelijk te verstoren;
 Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
 Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
 Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 11: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten (Gr=Groningen, Dr=Drenthe, Ov=Overijssel).

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Steenmarter	X	X		Plaatsen materieel S-213, S-214 (Gr) S-221, S-223 (Dr)
Boommarter	X			Plaatsen materiaal S-577 (Dr)
Veldspitsmuis	X	X		Werkzaamheden in ruigte/struweel S-217, S-218, S-219, S-577, S-223 (Dr)
Adder	X	X		Werkzaamheden S-218 (Dr)
Levend barende hagedis	X	x		Werkzaamheden S-218 (Dr)
Hazelworm	X	X		Werkzaamheden S-218, S-219, S-223, S-577 (Dr)
Ringslang	X	X		Werkzaamheden S-221 (Dr)
Alpenwatersalamander	X	X		Werkzaamheden S-223, S-577 (Dr)
Grote vos	X			Werkzaamheden S-219 (Dr)
Dreps			X	Werkzaamheden S-222, S-223 (Dr)
knollathyrus			X	Werkzaamheden S-217 (Dr)

Het is verboden om:
 a: opzettelijk te doden of te vangen;
 b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen;
 c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus zal deze niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om fysieke inspectie, soortgericht onderzoek, mitigerende maatregelen en zorgplichtmaatregelen.

Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli, maar deze periode kan afwijken.
- Als dat niet mogelijk is, dienen de volgende stappen genomen te worden:
 - Een ecofoon checkt voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied op broedende vogels.
 - Voorafgaand aan het broedseizoen dienen onderstaande maatregelen genomen te worden:
 - Verwijder vegetatie in en rondom het projectgebied.
 - Plaats linten verspreid in het projectgebied.
 - Bij geen broedende vogels kunnen werkzaamheden doorgang vinden. In dat geval dient het projectgebied elke week gecontroleerd te worden op broedende vogels.
 - Bij broedende vogels dient op de betreffende locatie gewacht te worden tot de jonge vogels zijn uitgevlogen of het nest hebben verlaten.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
- Als dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Er wordt geen materiaal geplaatst in een afstand van 5 meter rondom de potentiële verblijfplaatsen in het gebouw bij S-233 en S-672.

Steenmarter / boommarter

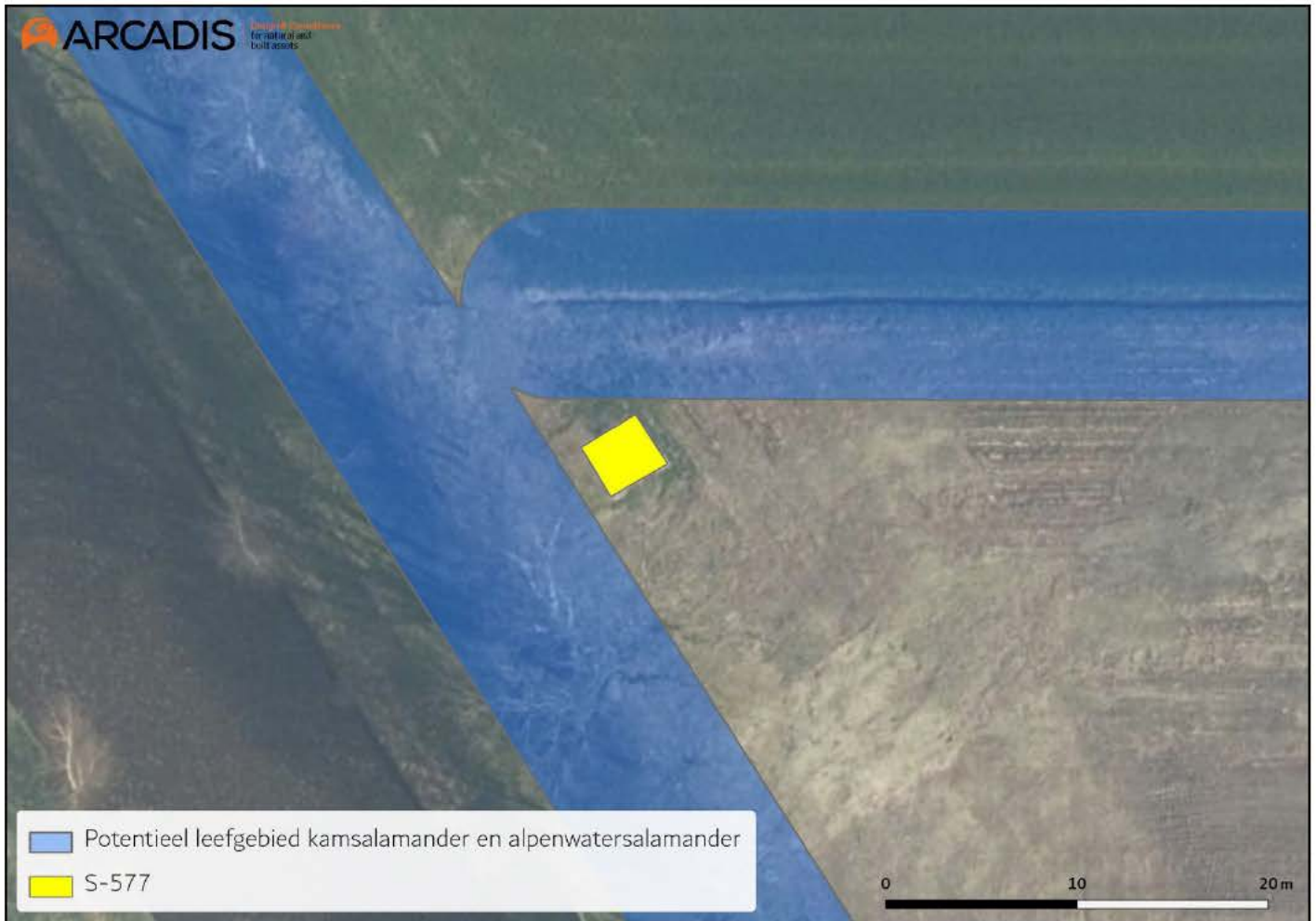
Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Er wordt geen materiaal geplaatst in een afstand van 5 meter rondom de potentiële verblijfplaatsen bij S-213 (pijp van mestopslag), S-214 (takkenbult), S-221 (boomholte berk) en S-223 (onder containergebouw) voor de steenmarter en S-221 (boomholte berk) en S-557 (boomholtes houtwal) voor de boommarter.

Kamsalamander / alpenwatersalamander

Om verblijfplaatsen te behouden dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Geen werkzaamheden binnen 5 meter van de houtwal en sloot bij S-577 voor de kamsalamander en alpenwatersalamander (zie Figuur 26). Het werkterrein dient buiten het leefgebied te blijven.
- Het werkterrein bij S-223 dient binnen het hekwerk plaats te vinden voor de alpenwatersalamander. Hier is geen leefgebied voor de alpenwatersalamander.

Figuur 26: Potentieel leefgebied voor kamsalamander en alpenwatersalamander bij S-577. Werkterrein dient buiten het potentiële leefgebied te blijven.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Als er dieren aanwezig blijken te zijn, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

Fysieke inspectie

Er dient een fysieke inspectie plaats te vinden voor de volgende soorten:

Tabel 12: Overzicht fysieke inspectie

Soortgroep	Locatie
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	S-214 (Gr) S-218 (Dr)
Gebouwbewonende vleermuizen	S-223 (Dr) S-672 (Ov)
Steenmarter	S-213, S-214 (Gr) S-221, S-223 (Dr)
Boommarter	S-221, S-557 (Dr)

Als na de inspectie blijkt dat de verblijfplaatsen of leefgebieden ongeschikt zijn voor de hierboven genoemde lijst, kunnen de betreffende soorten alsnog worden uitgesloten.

Soortgericht onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten, waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Dit nader onderzoek bestaat uit een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek. Een fysieke inspectie kan worden gedaan voorafgaand aan soortgericht onderzoek om soorten eventueel nog uit te sluiten op locaties waar ze nu nog niet uitgesloten zijn. Met een fysieke inspectie wordt er op de locatie gekeken naar eventuele burchten, holen, feces of andere sporen. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie uitgesloten zijn, is soort gericht onderzoek niet nodig. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie niet uitgesloten zijn, is soortgericht onderzoek wel noodzakelijk. In Tabel 13 staat weergegeven op welke locaties en voor welke soorten mitigatie en nader onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) noodzakelijk is.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend in de periode maart t/m 15 mei.
De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer).
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal 10 dagen.

Vleermuizen

- 2 veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli waarvan 1 avondronde en 1 ochtendronde.
- 2 veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken zit bij voorkeur 20 dagen, maar minimaal 10 dagen.

Steenmarter / boommarter

De potentiële verblijfplaats kan onderzocht worden door middel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Nabij de potentiële verblijfplaats dient een cameraval geplaatst te worden.
- De cameraval dient minimaal 3 weken te draaien.
- Indien noodzakelijk, dienen meerdere cameravallen geplaatst te worden.

Veldspitsmuis

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna worden per 24 uur minimaal 2 controles van de vallen uitgevoerd. Dit voor 3 achtereenvolgende dagen.

Hazelworm

- Plaatsen van reptielenplaten, minimaal 1 maand voor de eerste controle.
- 4 controle bezoeken vinden plaats in de maanden juni tot september.

Ringslang

- Er zijn 4 bezoeken nodig en minimaal 3 keer met optimale omstandigheden (bij zonneschijn als de temperatuur nog laag is, 15 °C, of op een warme dag na een koude periode) in de maanden april tot en met september met een voorkeur voor april, mei, augustus en september.
- Tussen de eerste en laatste bezoek zit een spreiding van minimaal 1 maand.
- Reptielenplaten neergelegd in het potentiële leefgebied.

Adder / levendbarende hagedis

- Er vinden 3 veldbezoeken plaats, waarvan minimaal 2 in de optimale periode (zonnig / half bewolkt, 12-20 °C, < 5 Bft).
- De bezoeken vinden plaats in de periode van half april tot eind mei (juni tot juli) en augustus tot September.
- Tussen de eerste en het laatste bezoek zit een spreiding van minimaal 1 maand.
- Eén maand voor het eerste veldbezoek worden reptielenplaten neergelegd in het potentiële leefgebied.

Kamsalamander

- Er is één bezoek nodig aan het projectgebied voor het zomer- en winterbiotoop door een deskundig ecooloog. Hierbij wordt materiaal gekeerd om zich eronder verschuilende exemplaren te vinden.
- Er zijn 2-4 bezoeken nodig om voortplantingswater te onderzoeken tussen april en augustus. Dit wordt gedaan met een periode van 20 dagen tussen de bezoeken, met windstil water en een schepnet.

Alpenwatersalamander

- Er is één bezoek nodig aan het projectgebied door een deskundig ecooloog in de maanden juni tot oktober voor de zomerbiotoop van de soort. Hierbij wordt materiaal gekeerd om zich eronder verschuilende exemplaren te vinden.
- Er zijn twee bezoeken nodig aan het projectgebied door een deskundig ecooloog in de maanden maart tot en met augustus voor de voortplantingsbiotoop van de soort. Hierbij worden exemplaren gevangen met een schepnet. Er zitten twee weken tussen de bezoeken.

Poelkikker

- Er dienen twee veldbezoeken te komen tussen de maanden mei tot juli op warme, vochtige avonden vanaf een uur voor zonsondergang.
- Er zit 10 dagen tussen de bezoeken.

Grote vos

Onderzoek naar de grote vos kan op twee manieren uitgevoerd worden, namelijk het zoeken naar actieve dieren in het voortplantingsseizoen van maart t/m april of het zoeken naar rupsen op de te kappen bomen in de periode eind april-half juli. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

- Er dienen minimaal 2 rondes uitgevoerd te worden.
- Tussen deze rondes zit minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Teunisbloempijlstaart

- Er dienen minimaal twee rondes uitgevoerd te worden in de periode mei tot september.
- Tussen deze rondes zitten minimaal 10 dagen.
- Deze rondes vinden plaats bij geschikt weer (droog, zonnig, voldoende warm, niet te veel wind).

Dreps

- Er dienen twee veldbezoeken uitgevoerd te worden door een deskundig ecooloog in de bloeiperiode van de soort, juni tot en met augustus.
- Er moet minimaal een maand zitten tussen de veldbezoeken.

Knollathyrus

- Er dienen twee veldbezoeken uitgevoerd te worden door een deskundig ecooloog in de bloeiperiode van de soort, tussen 15 april tot 15 juni.

Conclusie en vervolgstappen

Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden, zijn vervolgstappen niet nodig.

Soortenbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels, vleermuizen, reptielen, amfibieën en vlinders. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen, zoals weergegeven in paragraaf 3.6.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen omtrent mitigatie en nader onderzoek staan per locatie weergegeven in Tabel 13. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek zijn omschreven in paragraaf 3.6.3.

Als uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen/Provincie Drenthe/Provincie Overijssel) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

N.b. Bunzing en hermelijn zijn nu nog vrijgesteld in provincie Drenthe. Mogelijk gaat het beleid omtrent deze soorten wijzigen in provincie. Als de soorten beschermd worden onder Wnb, moeten bunzing en hermelijn alsnog getoetst worden onder de beschermingscategorie 'Andere soorten zonder vrijstelling' (artikel 3.10).

Tabel 13: Overzicht vervolgstappen per soort(groep). M= mitigerende maatregel, F= fysieke inspectie, S= soortgericht onderzoek

Provincie Groningen								
Soortgroep	S-842	S-422	S-423	S-424	S-213	S-763	S-214	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	M	M	M	M	M	M	M	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest							F	
Steenmarter					M (of F of S)		M (of F of S)	
Poelkikker					S	S		
Provincie Drenthe								
Soortgroep	S-216	S-217	S-218	S-219	S-221	S-222	S-223	S-557
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	M	M	M	M	M	M	M	M
Broedvogels met jaarrond beschermd nest			F					
Vleermuizen							M (of F of S)	
Dreps						S	S	
Knollathyrus		S						
Steenmarter					M (of F of S)		M (of F of S)	
Boommarter					M (of F of S)			M (of F of S)
Veldspitsmuis		S	S	S			S	S
Adder			S					
Levendbarende hagedis			S					
Hazelworm			S	S			S	S
Ringslang					S			
Poelkikker	S				S	S	S	S
Alpenwatersalamander							M (of S)	M (of S)
Kamsalamander								M (of S)
Grote vos				S				
Teunisbloempijlstaart			S	S				
Provincie Overijssel								
Soortgroep	S-224	S-226	S-227	S-672				
Broedvogels	M	M	M					
Vleermuizen				M (of F of S)				

Bronnenlijst

Arcadis. (2022a). *Quickscan natuurwetgeving waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracé Elim-Ommen.*

Arcadis. (2022b). *Quickscan Natuurwetgeving Waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracé Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen.* Arnhem: Arcadis.

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING | WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
AFSLUITERSHEMA'S GRONINGEN, DRENTHE EN OVERIJSEL

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[Redacted]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

1.1

DATUM

14 juli 2023

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[Redacted]

VRIJGEGEVEN DOOR

[Redacted]

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[Arcadis](#)

[arcadis.nl](#)

[ArcadisNetherlands](#)

Quickscan Natuurwetgeving | Waterstofnetwerk Noord- Nederland

**Tracédeel N33 Alternatieven
N.V. Nederlandse Gasunie**

23 maart 2023

Documentcode Gasunie: WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-004

STATUS
Definitief

Contactpersoon

[Redacted]
Junior Adviseur Ecologie

[Redacted]
[Redacted]

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Projectgebied en ingreep	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	8
2.3	Afbakening effecten	11
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	11
2.3.2	Doden of verwonden	11
2.3.3	Mechanische effecten	11
2.3.4	Geluid	12
2.3.5	Optische verstoring	12
2.3.6	Vermesting en verzuring	12
2.3.7	Verdroging	12
2.3.8	Samenvatting afbakening	13
3	Wet natuurbescherming	14
3.1	Natura 2000-gebieden	14
3.1.1	Ligging	14
3.1.2	Effectbeoordeling	15
3.1.3	Deelconclusie gebiedsbescherming	15
3.2	Soortbescherming	15
3.2.1	Methode	15
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	16
3.2.3	Effectbeschrijving	21
3.2.4	Toetsing	24
3.2.5	Overtreding verbodsbepaling	24
3.2.6	Vervolg	25
3.2.6.1	Mitigerende maatregelen	25
3.2.6.2	Fysieke inspectie	25
3.2.6.3	Soortgericht onderzoek	25
3.2.7	Deelconclusie soortbescherming	26

4	Conclusie en vervolgstappen	27
4.1	Gebiedsbescherming	27
4.2	Soortbescherming	27
	Colofon	33

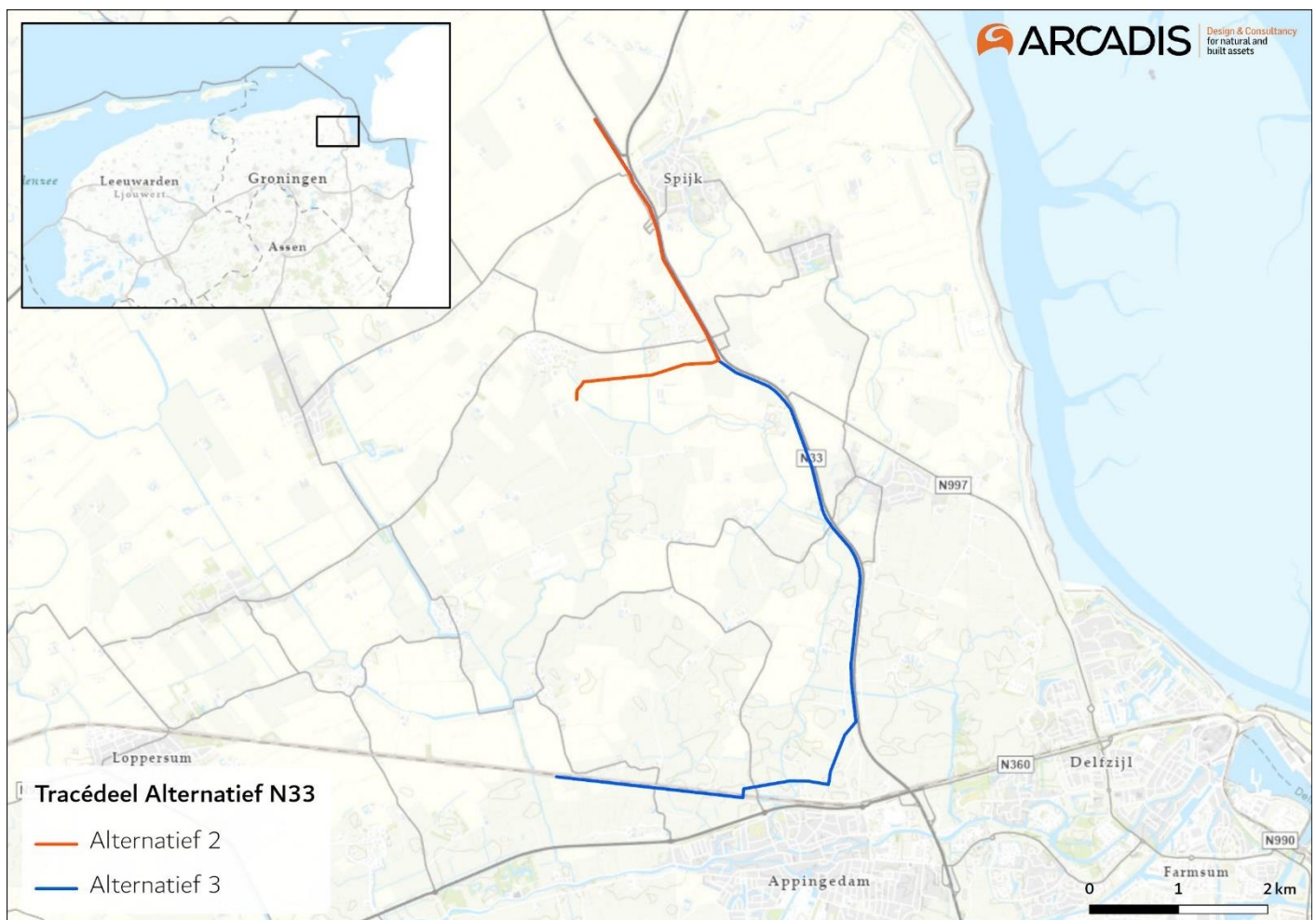
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van het tracé liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Daarnaast loopt van Elim middels bestaande om te bouwen leidingen naar het compressorstation in Ommen, hier is ook sprake van een klein stukje nieuw aan te leggen leiding op het eind. Tot slot komen er mogelijk een nieuw aan te leggen leidingen langs de N33 tussen Appingedam en Spijk als alternatief op het oorspronkelijke tracédeel. Deze nieuw aan te leggen tracédeel wordt de N33 Alternatieven genoemd.

Deze natuurtoets richt zich alleen op de N33 Alternatieven. Tevens is door Arcadis een andere quickscan opgesteld voor nieuw te bouwen leidingen bij Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen (Arcadis, 2022a), voor nieuw te bouwen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2023b) en voor de om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé om aansluitingen te realiseren (Arcadis, 2023c). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

Tracédeel N33 Alternatieven bestaat uit Alternatief 2 en Alternatief 3 en de ligging van het tracédeel en de alternatieven is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1: Ligging tracédeel N33 Alternatieven bestaande uit Alternatief 2 en Alternatief 3.

Het projectgebied bestaat uit tracédeel N33 Alternatieven en een werkgebied van 50 meter aan weerszijden van het tracédeel. Het projectgebied ligt niet in NNN-gebied (Natuurnetwerk Nederland) en grenst tevens niet aan NNN-gebied. In de provincie Groningen wordt niet uitgegaan van externe effecten op NNN-gebied. Effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland zijn uitgesloten. Hier wordt in deze quickscan verder niet op ingegaan.

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Wet natuurbescherming (hierna Wnb) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Zie Bijlage A voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming. Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 staat de conclusie over de gebiedsbescherming en de soortbescherming beschreven.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb.

2 Projectgebied en ingreep

2.1 Huidige situatie

Het nieuw te leggen tracédeel N33 Alternatieven is gelegen in provincie Groningen. N33 Alternatieven is te verdelen in twee delen: Alternatief 2 en Alternatief 3. In het noorden van het projectgebied lopen Alternatief 2 en Alternatief 3 parallel aan elkaar en aan de N33. Ten zuiden van Losdorp buigt Alternatief 2 af naar Godlinze in het westen en Alternatief 3 loopt door langs de N33 tot Appingedam waarna het afbuigt en de spoorlijn volgt richting Oosterwijtwerd, zie Figuur 1. De toekomstige waterstofleiding kruist landbouwgrond, (agrarisch) grasland, bosschages, watergangen zoals sloten, Groote Heekt, Marsumermaar, Losdorpstemaar, Godlinzemaar, Bierumermaar en Krewerdermaar en diverse wegen en kruispunten. In Figuur 2 is een foto impressie van het projectgebied te zien.

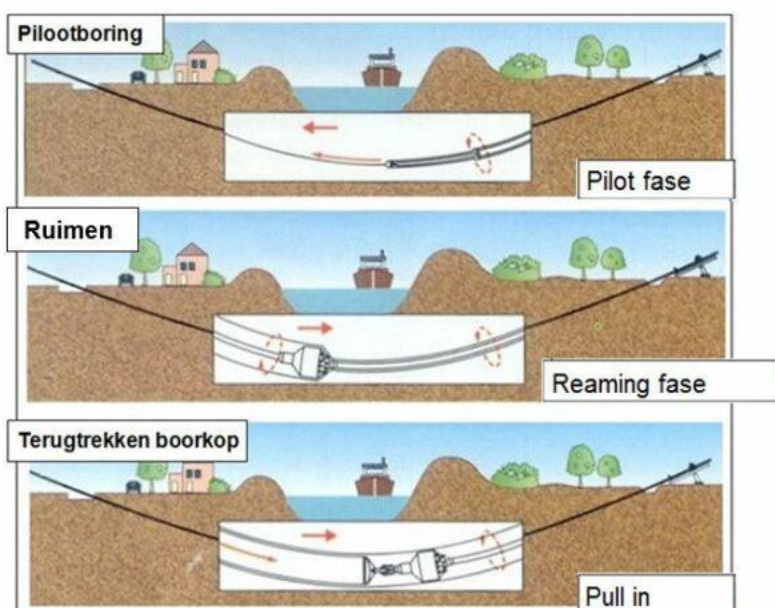

Figuur 2: Foto impressie van het projectgebied

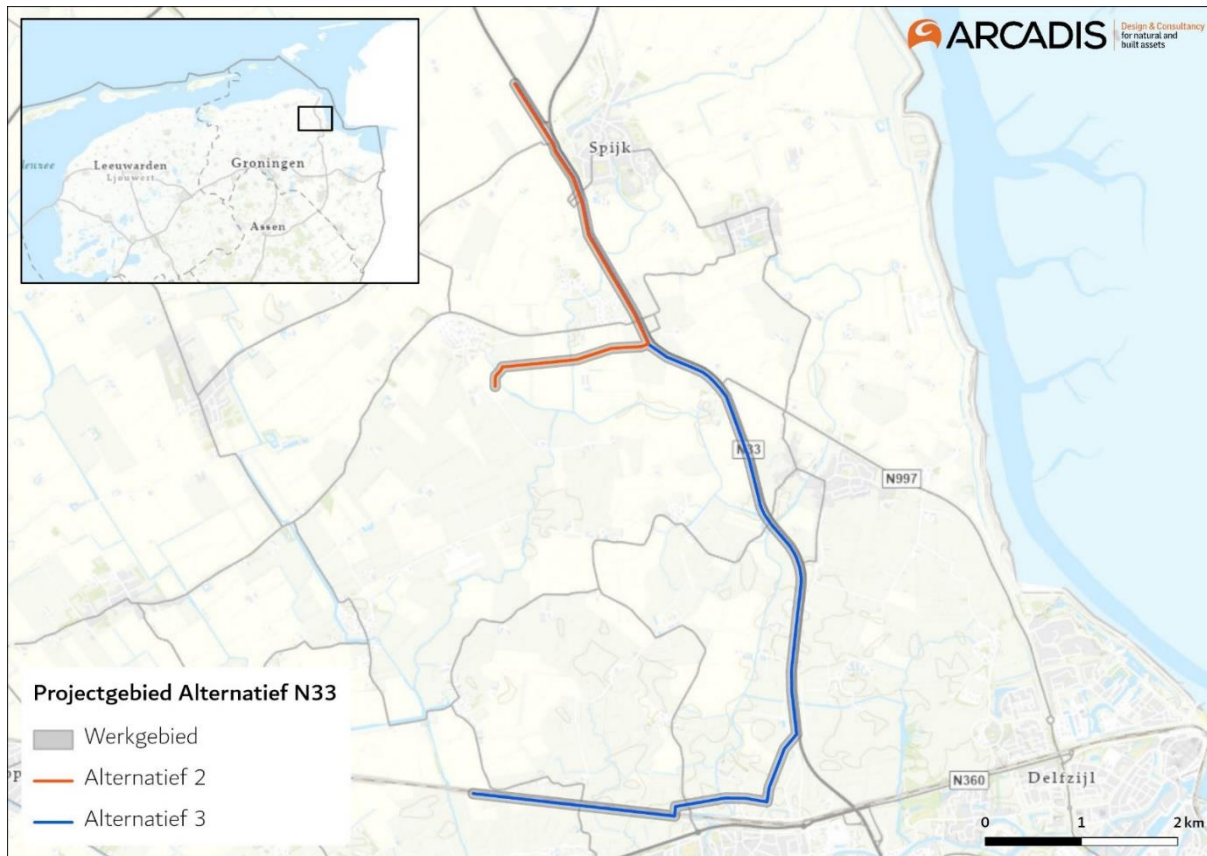
2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

De voorgenomen ingreep bestaat uit het aanleggen van nieuwe waterstofleidingen. De nieuw te leggen leiding vindt deels plaats middels een open ontgraving van circa 1,5 à 2 meter diep. Ook wordt er gebruik gemaakt van natte zinkers om door watergangen heen te gaan. Daarnaast wordt er een (diepe) gestuurde boring toegepast. De gestuurde boringen worden bijvoorbeeld gebruikt om onder watergangen en wegen door te gaan. De gestuurde boringen gaan dieper dan 10m-mv (zie Figuur 3 voor schematische tekening van een gestuurde boring). Voor de quickscan is uitgegaan van een werkgebied van 50 meter ter weerszijden van de (voorlopige) tracédeel N33 Alternatieven, zie Figuur 4.

Figuur 3: Schets van een gestuurde boring

Figuur 4: Projectgebied bestaande uit N33 Alternatieven (Alternatief 2 en 3) en het werkgebied.

Werkzaamheden

De werkzaamheden worden uitgevoerd bij daglicht waardoor gebruik van verlichting niet nodig is. Daarnaast zal bomenkap niet plaatsvinden. De werkzaamheden vinden plaats middels open ontgraving, gestuurde boring (GFT, HDD en persing) en natte zinkers. Waar op het tracédeelte de gestuurde boringen, open ontgravingen en natte zinkers plaatsvinden wordt weergegeven in Figuur 5 en Tabel 1. Hieronder staat een uitleg van elk van de werkzaamheden.

Open ontgraving

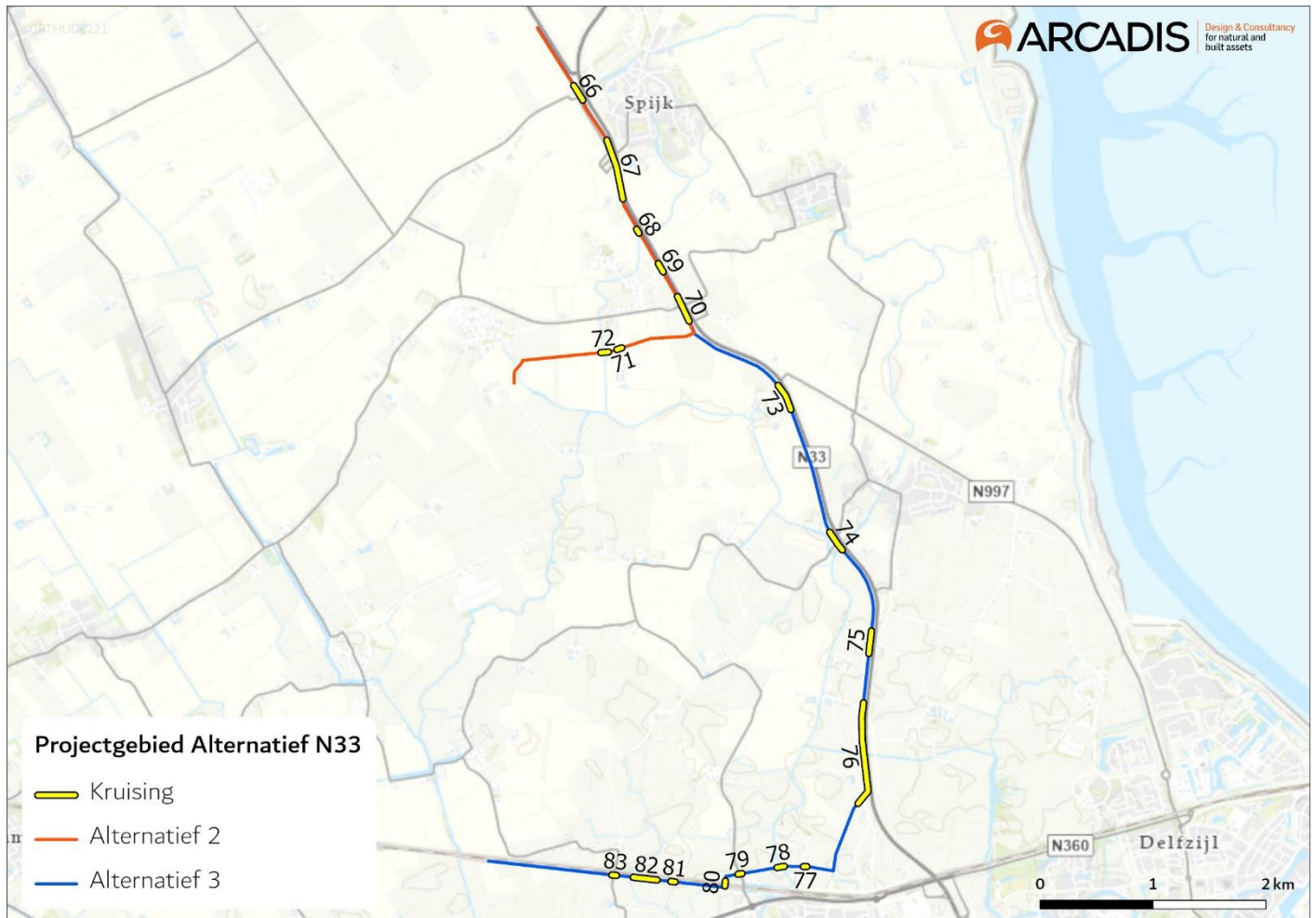
Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen werkterreinen te worden ingericht. Bij een open ontgraving wordt de bodem afgegraven en ernaast neergelegd. Na het leggen van de leiding wordt de open ontgraving weer dichtgemaakt met de oorspronkelijke grondlagen. Indien nodig wordt hemel- en/of grondwater weggepompt en geloosd op de nabijgelegen watergangen. Naast de open ontgraving wordt een tijdelijke werkweg met rijplaten aangelegd voor het verplaatsen van zwaar materieel.

Natte zinker

Als onderdeel van de werkzaamheden voor het plaatsen van een natte zinker wordt er gebaggerd. Ook wordt er een werkterrein aan één of beide zijden van de watergang ingericht voor de benodigde werktuigen. De zinker wordt bij voorkeur gebouwd op één van de nabij gelegen oevers, zodat één van de kranen op de wal blijft staan om één van de opgaande einden te kunnen optillen. Het andere opgaande einde wordt met behulp van een hijsvaartuig gehesen en over gevaren. Hierbij wordt een bufferzone van 50 meter gehanteerd.

Gestuurde boring (HDD, GFT, persing)

Bij een gestuurde boring wordt van het intredepunt naar het uitredepunt geboord. De leiding wordt hier doorheen getrokken, zie Figuur 3. Bij het uitredepunt wordt een werkterrein ingericht. De benodigde ruimte naast de boorlocatie moet voldoende zijn voor de boorinstallatie zelf en bijbehorend materieel. Hierbij wordt een bufferzone van 50 meter gehanteerd.

Figuur 5: Ligging van kruisingen op het tracédeel N33 Alternatieven en de nummering van de kruisingen. Op de kruisingen vinden gestuurde boringen plaats en worden natte zinkers geplaatst, zie ook Tabel 1. Op de delen tussen de kruisingen vindt open ontgraving plaats.

Tabel 1: Type werkzaamheden bij de kruisingen.

Kruising	Type werkzaamheden
66	GFT (boring)
67	HDD (boring)
68	Natte zinker
69	GFT (boring)
70	GFT (boring)
71	GFT (boring)
72	Natte zinker
73	HDD (boring)
74	GFT (boring)
75	GFT (boring)
76	HDD (boring)
77	Persing (boring)
78	Natte zinker
79	Persing (boring)

Kruising	Type werkzaamheden
80	GFT in mantel (boring)
81	Persing (boring)
82	GFT (boring)
83	Persing (boring)

Planning

De uitvoering staat globaal gepland in 2024/2027.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/ of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de nieuwe leidingen maar wel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden tijdens de aanleg van de nieuwe leidingen. Ook kunnen deze effecten voortduren tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied).

Van versnippering is geen sprake. Trillingen die ontstaan door de werkzaamheden zijn zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Significant negatieve effecten door trillingen zijn dan ook uitgesloten. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Versnippering zal slechts op zeer lokale schaal optreden op locaties waar gewerkt wordt. Vernatting is uitgesloten, watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten die wel van toepassing kunnen zijn worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, bebouwing, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving, een boring of een ontgraving van schema's plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.2 Doden of verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het kappen van bomen en het gebruik van graafmachines en ander materieel voor het aanleggen van de leiding kunnen aanwezig (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden op plantensoorten waarbij planten worden vernietigd. Denk bijvoorbeeld overrijden van machines op planten. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op planten.

Als gevolg van rijbewegingen van mobiele werktuigen in het projectgebied kunnen mechanische effecten optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.4 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouw materieel en vrachtverkeer. Door Krijgsveld et al (2008 en 2022) is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels. De variatie in waargenomen verstoringafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (o.a. zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd (Jongbloed, et al., 2011), met een mediaan van rond de 300 meter. Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringcontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn niet exacte verstoringafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand wordt ook voor overige soortgroepen aangehouden.

2.3.5 Optische verstoring

Net als bij geluid en licht geldt voor visuele verstoring dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Verstoring treedt gelijktijdig op met geluid- en lichtverstoring en is de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden. Hoewel er geen éénduidige reikwijdte van optische verstoring is, valt dit ruim binnen de contouren van verstoring door geluid. Bij een veld met open zicht kan optische verstoring optreden tot 200 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voor visuele verstoring geldt dat ook over de dosis-effect relatie op andere soort(groep)en dan vogels nog maar weinig bekend is. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.6 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermisting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen. De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

De bouwvrijstelling voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten die per 1 juli 2021 gold is per 1 november 2022 komen te vervallen als gevolg van een Raad van State uitspraak. De werkzaamheden van het aanleggen van de leiding van het huidige project kunnen daarom geen gebruik meer maken van de bouwvrijstelling. Effecten als gevolg van de werkzaamheden kunnen op grote afstanden optreden. In de permante gebruikssituatie treedt geen stikstofuitstoot op. In Hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gevolgen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

2.3.7 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermisting leiden. Door verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat (Broekmeyer et al., 2006). Verdroging kan ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect treedt alleen op bij open ontgraving, bij de intrede- en uitredpunten van de gestuurde boringen en bij de om te bouwen c.q. te amoveren afsluiters in het bestaande gasleidingtracé. Hier wordt een reikwijdte van 200 meter aangehouden.

2.3.8 Samenvatting afbakening

De effecten zijn alleen aanwezig bij de open ontgraving, de intrede- en uittrede punten van de gestuurde boringen. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, zal nader beoordeeld moeten worden.

3 Wet natuurbescherming

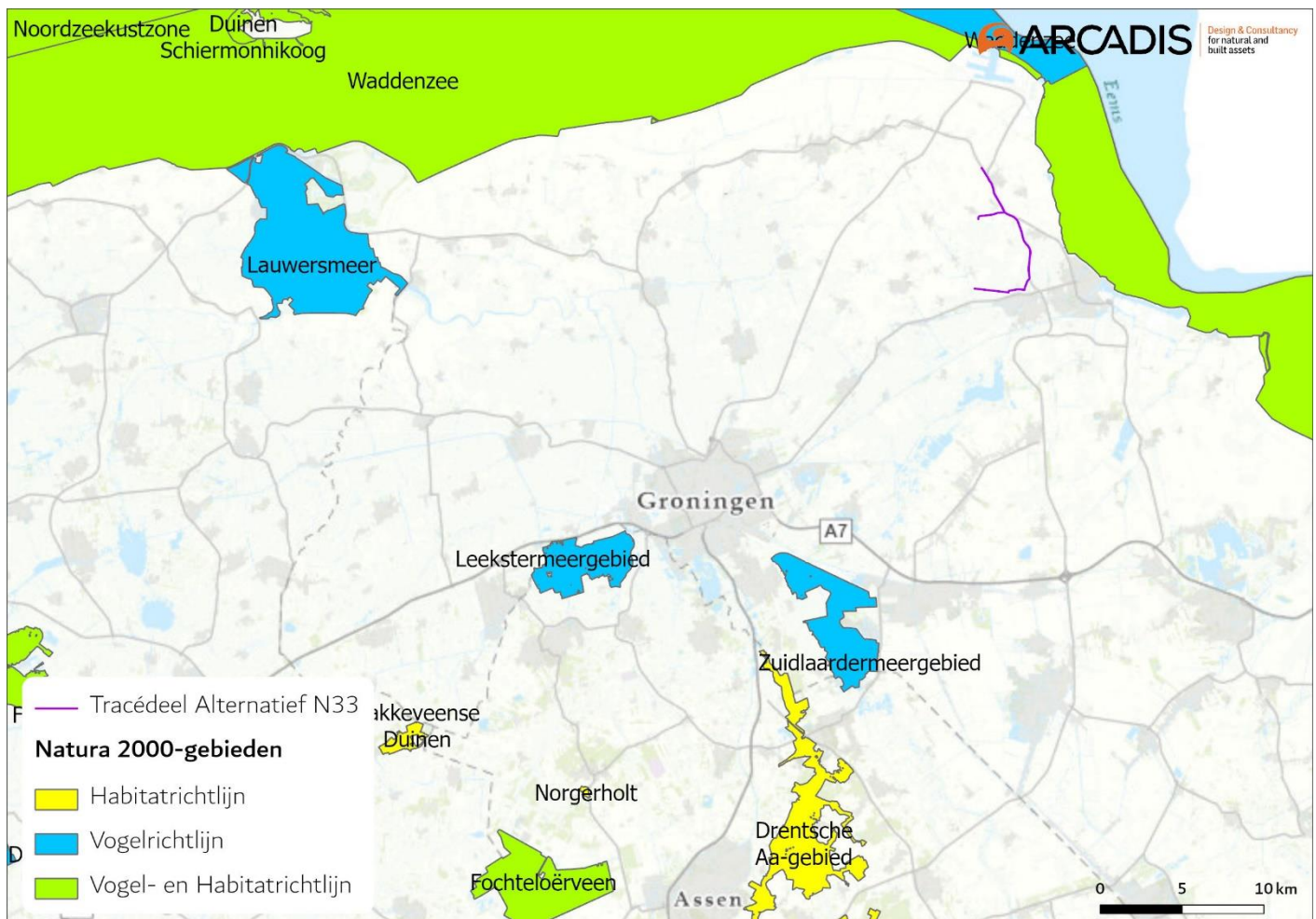
Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in §3.1 en vervolgens op de soortbescherming in §3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

3.1 Natura 2000-gebieden

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep, is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen.

3.1.1 Ligging

De ligging van de afsluiterschema's ten opzichte van Natura 2000-gebieden staan weergegeven in Figuur 6. De kortste afstand van het projectgebied tot de Natura 2000-gebieden is weergegeven in Tabel 2.

Figuur 6: Tracédeel N33 Alternatieven t.o.v. Natura 2000-gebied

Tabel 2 Overzicht dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden nabij het projectgebied

Natura 2000-gebieden	Aanwijzing	Overbelasting stikstof	Afstand tot projectgebied
Waddenzee	HR en VR	Ja	2,1 km
Lieftingsbroek	HR	Ja	39,9 km
Duinen Schiermonnikoog	HR en VR	Ja	40,9 km
Zuidlaardermeergebied	VR	Nee	19,6 km
Drentsche Aa	HR	Ja	25,6 km
Leekstermeergebied	VR	Nee	25,9 km
Lauwersmeer	VR	Nee	34,6 km
Norgerholt	HR	Ja	38,6 km
Fochteloërveen	HR en VR	Ja	41,6 km
Bakkeveense duinen	HR	Ja	42,9 km

3.1.2 Effectbeoordeling

Het overgrote deel van de in paragraaf 2.3 beschreven effecten kan, gezien de lokale aard van de effecten (maximaal 500 meter) en de afstand tot omliggende Natura 2000-gebieden, op voorhand uitgesloten worden. Uitzondering zijn effecten als gevolg van stikstofdepositie. Stikstofdepositie kan (in lagere hoeveelheden) over een groot gebied optreden. In omliggende Natura 2000-gebieden kunnen hierdoor effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden zijn bijvoorbeeld Waddenzee, Lieftingsbroek, en Duinen Schiermonnikoog. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Negatieve effecten zoals verzuring en vermisting als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.1.3 Deelconclusie gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten en mechanische effecten op omliggende Natura 2000-gebieden kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de respectievelijk afgelopen 5 jaar. Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl

Er is een veldbezoek uitgevoerd op 19 januari 2023 in de middag door Jannegreet Korthuis, ecooloog bij Arcadis. De omstandigheden tijdens het veldbezoek waren tijdens het eerste veldbezoek 2°C, windkracht 2, bewolkt, regenachtig en zonnig. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het veldbezoek is op verzoek van Gasunie uitgevoerd vanaf de openbare

weg/toegangsweg van de Gasunie. Hierdoor is het nieuw aan te leggen tracédeel N33 Alternatieven niet in detail bekeken.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek is de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten opgehelderd, de bevindingen zijn nader toegelicht per soortgeroep in Tabel 3. In de provincie Groningen geldt een vrijstelling voor een aantal algemene zoogdieren en amfibieën, zie Bijlage A. De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als niet beschermde soorten, dit is verder toegelicht in paragraaf 3.2.6 en Bijlage A.

In de onderstaande tekst wordt vaak verwezen naar kruisingen. Zie voor de ligging van die kruisingen Figuur 5 en voor de type werkzaamheden Tabel 1.

Tabel 3 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Flora	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen een straal van 5 kilometer om het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde flora (NDFF, 2023).	Beschermde plantensoorten kunnen op basis van habitat en/of verspreidingsgebied worden uitgesloten in het projectgebied.
	<i>Veldbezoek</i> Het projectgebied ligt in een voedselrijk agrarisch landschap. De plantensoorten die hier voorkomen zijn bijvoorbeeld riet, Engels raaigras en fluitenkruid. Beschermde plantensoorten komen voor in zeer specifieke habitats, deze ontbreken in het projectgebied. Op basis van habitat en/of verspreidingsgebied kunnen beschermde plantensoorten op voorhand worden uitgesloten.	
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> Binnen het gehele projectgebied is de afgelopen 5 jaar een grote diversiteit aan beschermde vogelsoorten zonder jaarrond beschermd nest waargenomen en gemeld (NDFF, 2023).	Algemene broedvogels kunnen tot broeden komen in het projectgebied of in de directe omgeving van het projectgebied.
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn meerdere algemene broedvogels waargenomen zoals kraaien en meerkoeten. Ook zijn er meerdere nesten van algemene broedvogels waargenomen in de bomen en bosschages van het projectgebied. In de bosschages, watergangen, akkers en graslanden in het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied kunnen algemene broedvogels tot broeden komen.	
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<i>Bureauonderzoek</i> In projectgebied en in de omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van diverse broedvogels met jaarrond beschermd nest, zoals boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw. Er zijn twee buizerdnest waargenomen ter hoogte van Marsum en Spijk beide op 1 km van het projectgebied (NDFF, 2023).	Er is mogelijk een jaarrond beschermd nest net buiten de grenzen van het projectgebied. Mogelijk zijn er nog meer nesten in bomen bij kruising 68, 75 en 78. Daarnaast zijn er mogelijk nesten in het huis bij kruising 66 en de boerderij bij kruising 73. Broedvogels met jaarrond beschermd nest kunnen hier tot broeden komen. Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen in het projectgebied
	<i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn meerdere buizerds waargenomen. Ook is er een waarneming gedaan van een mogelijk jaarrond beschermd nest net buiten de grenzen van het werkgebied (50m van het tracédeel), zie Figuur 7 voor de locatie van dit nest. Broedvogels met jaarrond beschermd nest zoals buizerd, havik, sperwer, boomvalk etc. kunnen in dit nest tot broeden komen. Bij kruising 68, 75 en 78 staan bomen waar broedvogels met jaarrond beschermd nest tot broeden kunnen komen. Deze bomen konden niet in detail bekeken	

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>worden vanaf de openbare weg. Mogelijk zitten hier jaarrond beschermde nesten in.</p> <p>Verder kunnen gebouwbewonende broedvogels met jaarrond beschermde nesten zoals huismus, gierzwaluw en kerkuil mogelijk tot broeden komen in het huis bij kruising 66 en de leegstaande boerderij bij kruising 73.</p> <p>Daarnaast kunnen broedvogels met jaarrond beschermde nesten ook foerageren in het gehele projectgebied. In de omgeving van het projectgebied is voldoende alternatief foerageergebied voorhanden. Het projectgebied betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p><i>Figuur 7: Locatie van mogelijk jaarrond beschermd nest. De stippellijnen geven de kruisingen weer met de daar bijhorende door Gasunie gehanteerde nummering van kruisingen.</i></p>	<p>foerageren. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p>
<p>Grondgebonden zoogdieren</p>	<p>Bureauonderzoek In het projectgebied en in de directe omgeving van het projectgebied zijn waarnemingen bekend van bever, bunzing (dode exemplaren), eekhoorn, haas, hermelijn, steenmarter, waterspitsmuis en wolf (NDFF, 2022).</p> <p>Veldbezoek</p> <p>Bever Bever komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Steile hoge oevers met bos zijn de locaties waar bevers holen graven of burchten bouwen. Er zijn geen bossen aan de oevers van de watergangen in het projectgebied (Groote Heekt, Marsumermaar, Losdorpstemaar, Godlinzemaar, Bierumermaar en Krewerdermaar). Daarnaast zijn er tijdens het veldbezoek geen burchten aangetroffen in het projectgebied. Verblijfplaatsen van de bever zijn daarom op voorhand uitgesloten in het projectgebied. Bij de watergangen Spijkstermaar (kruising 68), Bierumermaar (kruising 74) en Krewerdermaar (kruising 74), Groote Heekt (kruising 78) kruist het staan enkele struiken en</p>	<p>Verblijfplaatsen van de bever en wolf zijn uitgesloten in het projectgebied. het projectgebied betreft mogelijk foerageergebied voor de bever en wolf. Het is geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende betere alternatieve foerageergebieden in de omgeving zijn.</p> <p>Bunzing, eekhoorn, hazen hermelijn en steenmarter hebben mogelijk verblijfplaatsen in het projectgebied. Het projectgebied betreft</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>bomen op de oevers. De bever zou hier incidenteel in het projectgebied kunnen foerageren. Het betreft geen essentieel leefgebied omdat er voldoende geschikter foerageergebied in de omgeving te vinden is.</p> <p>Bunzing en hermelijn De beschermde kleine marterachtigen (bunzing en hermelijn) komen voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Bij kruising 66, 67, 68, 69, 73, 74, 75, 76, 78 zijn bosschages waar zich mogelijk verblijfplaatsen van de soorten bevinden. Daarnaast is er ook een bosschage net buiten het projectgebied waar mogelijk een verblijfplaats voor de soorten is, zie Figuur 8. Mogelijk hebben de soorten ook een verblijfplaats in de begroeiende oevers van in Losdorpermaar (kruising 68 en 72), Godlinzemaar, Krewerdermaar (kruising 74), Bierumermaar (kruising 74), Marsumermaar (kruising 76), Groote Heekt (kruising 78). Daarnaast zijn enkele sloten bij kruising 66, 67 en 76 ook mogelijk geschikt voor een verblijfplaats. De bunzing en hermelijn kunnen ook foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van foerageergebied in de omgeving.</p> <p>Eekhoorn Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. In de bomen nabij kruising 66, 67, 69, 73, 74 zijn geen nesten van de soort waargenomen. Bij kruising 68, 75, 76, 78 en de locatie van Figuur 8 zijn bosschages waar zich mogelijk nesten van de eekhoorn bevinden. De eekhoorn kan ook foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van foerageergebied in de omgeving.</p> <p>Haas Hazen hebben de voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, akkers en weilanden. Hazen hebben verblijfplaatsen (legers) in bosranden, windkeringen, ruigtezomen en onder heggen. Ook in hoog gras of tussen de kluiten van een geploegde akker vind je</p>	<p>mogelijk foerageergebied voor de soorten. Het is geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende betere alternatieve foerageergebieden in de omgeving zijn.</p> <p>Waterspitsmuis heeft mogelijk essentieel leefgebied in het projectgebied.</p> <p>Algemene zoogdieren zoals diverse muizensoorten, vos, ree, mol etc. kunnen in het gehele projectgebied voorkomen.</p>

Figuur 8: Locatie bosschage buiten projectgebied.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>hazenlegers. Verspreid over het hele projectgebied, op de geploegde akkers, in graslanden en in bosschages (kruising 66, 67, 73, 74, 75, 76 en locatie van Figuur 8) kunnen hazenlegers voorkomen. Daarnaast kunnen hazen foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief voorhanden is. Essentieel foerageergebied is daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p><u>Steenmarter</u> De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Bij kruising 66, 67, 68, 69, 73, 74, 75, 76, 78 en locatie van Figuur 8 zijn bosschages met her en der takkenhopen waar zich mogelijk verblijfplaatsen van de soort bevinden. Daarnaast staat bij kruising 73 een leegstaande boerderij met mogelijk een verblijfplaats van de soort. De steenmarter kan ook foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied door de aanwezigheid van foerageergebied in de omgeving.</p> <p><u>Waterspitsmuis</u> De waterspitsmuis komt voor in en langs schoon, niet te voedselrijk, vrij snel stromend tot stilstaand water met een behoorlijk ontwikkelde watervegetatie en ruig begroeide oevers. Mogelijk heeft de soort een essentieel leefgebied in Losdorpermaar (kruising 68 en 72), Godlinzemaar, Krewerdermaar (kruising 74), Bierumermaar (kruising 74), Marsumermaar (kruising 76), Grootte Heekt (kruising 78). Daarnaast zijn enkele sloten bij kruising 66, 67 en 76 ook mogelijk essentieel leefgebied voor de soort.</p> <p><u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikt alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Algemene (vrijgestelde) zoogdieren</u> Algemene zoogdieren zoals diverse muizensoorten, vos, ree, mol etc. kunnen in het gehele projectgebied voorkomen.</p>	
<p>Vleermuizen</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er zijn diverse soorten vleermuizen waargenomen in de omgeving van het projectgebied zoals baardvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, gewone/kleine/ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis. Er zijn geen waarnemingen bekend in het projectgebied (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Boombewonende vleermuizen</u> Tijdens het veldbezoek zijn twee mogelijke boomholtes waargenomen bij kruising 73 die als potentiële vleermuisverblijfplaats kunnen dienen voor boombewonende vleermuissoorten zoals rosse vleermuis, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Mogelijk zijn er meer bomen in het projectgebied met holtes die als verblijfplaats dienen voor vleermuissoorten welke niet bekeken konden worden vanaf de openbare weg zoals bij kruising 68 en 78.</p>	<p>Boombewonende vleermuissoorten hebben mogelijk verblijfplaatsen in boomholtes in het projectgebied. Gebouwbewonende vleermuissoorten hebben mogelijk een verblijfplaats in een huis bij kruising 66 en in een boerderij bij kruising 73.</p> <p>Het projectgebied herbergt mogelijk essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied voor de vleermuissoorten zoals bij de watergangen, bomenrijen en</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
	<p>Het projectgebied herbergt mogelijk essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied voor de boombewonende vleermuissoorten zoals bij de watergangen, bomenrijen en bosschages in het projectgebied.</p> <p><u>Gebouwbewonende vleermuizen</u> Mogelijk zijn een huis bij kruising 66 en een boerderij bij kruising 73 geschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten zoals gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, gewone grootovrvleermuis. Beide gebouwen bevinden zich in het projectgebied.</p> <p>Het projectgebied herbergt mogelijk essentiële vliegroutes en essentieel foerageergebied voor de gebouwbewonende vleermuissoorten zoals bij de watergangen, bomenrijen en bosschages in het projectgebied.</p>	<p>bosschages in het projectgebied.</p>
Reptielen	<p><u>Bureauonderzoek</u> In de omgeving van het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde reptielensoorten (NDFF, 2023) ook strekt de verspreiding van de soorten niet tot aan het projectgebied maar verder naar het zuiden (verspreidingsatlas, 2023).</p> <p><u>Veldbezoek</u> De waterkant van de vele sloten en grotere watergangen zou mogelijk geschikt kunnen zijn voor de ringslang. Doordat de ringslang niet in de omgeving voorkomt is de aanwezigheid van de soort uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Tijdens het veldbezoek is verder geen geschikt habitat aangetroffen voor beschermde reptielensoorten in of rondom het projectgebied.</p> <p>Andere beschermde reptielen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p>	<p>Beschermde reptielensoorten kunnen uitgesloten worden op basis van habitat en/of verspreidingsgebied.</p>
Amfibieën	<p><u>Bureauonderzoek</u> Er is een waarnemingen bekend van de beschermde poelkikker bij Oosterwijtwerd op 900 meter van het projectgebied (NDFF, 2022).</p> <p><u>Veldbezoek</u></p> <p><u>Poelkikker</u> De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het veldbezoek was tijdens de wintermaanden waardoor de oevers van de sloten waren niet begroeid. Mogelijk zijn alle sloten geschikt voortplantingswater. De soort kan bermen en grasland tot wel 200m van de sloten (het eventuele voortplantingswater) gebruiken als landhabitat waar ook verblijfplaatsen kunnen zitten. Mogelijk heeft de soort een essentieel leefgebied in de sloten en graslanden in het projectgebied.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>	<p>Poelkikker heeft mogelijk een essentieel leefgebied in het projectgebied.</p> <p>Andere beschermde amfibieën zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en/of habitat.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieën kunnen voorkomen in en in de omgeving van de sloten en verharde watergang in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Toetsing vereist?
Vissen	Bureauonderzoek Er zijn geen waarnemingen bekend van beschermde vissen (NDFF, 2022).	Beschermde vissen zijn uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.
	Veldbezoek De watergangen zijn mogelijk geschikt habitat voor de grote modderkruiper. Het verspreidingsgebied strekt zich echter niet tot het projectgebied maar verder naar het zuiden. Grote modderkruiper is daarom uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens. Andere beschermde vissen zijn op voorhand uitgesloten op basis van verspreidingsgegevens en habitat.	
Overige soorten	Bureauonderzoek Er is een waarnemingen bekend van de teunisbloempijlstaart op 1,8 km van het projectgebied in een tuin in Delfzijl (NDFF, 2022).	De teunisbloempijlstaart heeft mogelijk een leefgebied bij de bosschages in het projectgebied. Andere vlindersoorten en libellesoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.
	Veldbezoek	
	Teunisbloempijlstaart De soort komt voor in open plekken in vochtige bossen, bosranden en warme open plaatsen. Verder heeft de soort wilgenroosje, teunisbloem, basterdwederik en kattenstaart als waardplanten. Omdat het veldbezoek in de wintermaanden plaatsvond en de specifieke waardplanten niet waargenomen konden wordt ervan uitgegaan dat de waardplanten mogelijk een groeiplaats hebben nabij de bosschages in het projectgebied. Verder bestaat het landschap voornamelijk uit agrarische percelen waar geen ruigtezones waargenomen zijn. Mogelijk heeft de soort daarom een leefgebied bij de bosschages bij kruising 66, 67, 68, 69, 73, 74, 75, 76, 78. Andere vlindersoorten en libellesoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.	

3.2.3 Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen zoals beschreven in paragraaf 2.3.

Tabel 4: Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Indien de werkzaamheden in het broedseizoen plaats vinden kunnen nesten van vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Vogels met jaarrond beschermde nesten		<p>Vogels met jaarrond beschermd nest kunnen tot broeden komen in de het nest tussen kruising 70 en 73 (zie Figuur 6 voor de locatie) en in de bomen bij kruising 68, 75 en 78 die niet in detail bekeken konden worden vanaf de openbare weg. Deze bomen blijven behouden waardoor er geen nestplekken van jaarrond beschermde nesten verloren gaan. Het nest tussen kruising 70 en 73 en eventuele nesten bij kruising 68 en 75 zal door de werkzaamheden niet verstoord worden omdat het direct naast de N33 ligt. Aan de andere kant van de N33 vinden de werkzaamheden plaats. De inzet van materiaal en de verstoring die dat geeft is vergelijkbaar met het verkeer dat op de N33. Hierdoor zal er geen extra verstoring optreden door de werkzaamheden.</p> <p>Een eventueel nest bij kruising 78 staat op een bedrijventerrein en langs het spoor. Er zal hier ook geen extra verstoring optreden door de werkzaamheden.</p>	Nee
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Bever, wolf	Er zijn geen verblijfplaatsen in het projectgebied en de directe omgeving waardoor er bij de werkzaamheden geen verblijfplaatsen vernietigd worden. Door de voorgenomen werkzaamheden zal geen essentieel foerageergebied verloren gaan omdat de bosschages behouden blijven en er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.	Nee
	Bunzing en hermelijn	<p>Bij kruising 68, 72 en 78 wordt de watergang doorkruist middels een zogenaamde natte zinker. Hierbij wordt ook gebaggerd. Verblijfplaatsen van bunzing en hermelijn in de begroeide oevers kunnen vernietigd worden en er kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.</p> <p>Bij kruising 66, 67, 74 en 76 vindt een gestuurde boring plaats in de vorm van HDD of GFT onder de watergang door. Eventuele verblijfplaatsen van de soorten in de oevers blijven hierdoor op deze kruisingen gespaard. Negatieve effecten kunnen op deze locaties op voorhand uitgesloten worden.</p> <p>Door de voorgenomen werkzaamheden bij de bosschages (kruising 66, 67, 68, 69, 73, 74, 75, 76, 78 zijn bosschages) gaan geen verblijfplaatsen en foerageergebied verloren gaan omdat de bosschages behouden blijven.</p>	Ja
	Eekhoorn	Door de voorgenomen werkzaamheden gaan geen verblijfplaatsen en foerageergebied verloren gaan omdat de bosschages behouden blijven.	Nee
	Haas	<p>Door de voorgenomen werkzaamheden bij de bosschages zullen geen verblijfplaatsen verloren gaan omdat er niet gekapt gaat worden.</p> <p>Door de voorgenomen werkzaamheden in agrarische graslanden en akkers kunnen verblijfplaatsen (legers) vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.</p>	Ja
	Waterspitsmuis	Bij kruising 66, 67, 74 en 76 vindt een gestuurde boring plaats in de vorm van HDD of GFT. Het leefgebied van de soort blijft hierdoor op deze kruisingen gespaard. Negatieve effecten kunnen op deze locaties op voorhand uitgesloten worden.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		Bij kruising 68, 72 en 78 wordt de watergang doorkruist middels een zogenaamde natte zinker. Hierbij wordt ook gebaggerd. Verblijfplaatsen van waterspitsmuizen kunnen vernietigd worden en er kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	
	Steenmarter	Door de voorgenomen werkzaamheden gaan geen verblijfplaatsen en foerageergebied verloren gaan omdat de bosschages en boerderij behouden blijven. Met de voorgenomen werkzaamheden gaat er geen essentieel foerageergebied verloren omdat in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is en het een klein onderdeel van het gehele leefgebied betreft.	Nee
Vleermuizen		Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Daarnaast blijven ook de gebouwen in het projectgebied behouden. Eventuele verblijfplaatsen voor vleermuissoorten blijven daarom behouden. Vliegroutes en foerageergebied rondom het plangebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden tevens geen dieren gedood of verwond. Ook wordt er geen gebruik gemaakt van verlichting waardoor verstoring van verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden voorkomen wordt.	Nee
Amfibieën	Algemene amfibieën	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Ja
	Poelkikker	Als gevolg van de werkzaamheden in de sloten in het projectgebied kunnen voortplantingsplaatsen vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden. Als gevolg van de werkzaamheden in het grasland kunnen verblijfplaatsen in het landhabitat (<200 meter rondom voortplantingswater/sloten) vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
Overige soorten	Teunisbloempijlstaart	Door de voorgenomen werkzaamheden zal geen leefgebied verloren gaan omdat de bosschages/ruigte behouden blijven.	Nee

3.2.4 Toetsing

In onderstaande tabel is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 5: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Poelkikker
Andere soorten zonder vrijstelling	Bunzing, haas, hermelijn, waterspitsmuis
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en algemene amfibieën

Er geldt binnen de provincie Groningen een vrijstelling voor de binnen het projectgebied algemeen voorkomende soorten. Deze zijn hieronder daarom niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, zie verder in paragraaf 3.6.1.

3.2.5 Overtreding verbodsbepaling

In de onderstaande tabellen is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Bij onderstaande toetsing wordt uitgegaan van een worst-case-scenario. In het geval een bosschage niet bekeken is, wordt ervan uitgegaan dat er zicht nesten bevinden.

Tabel 6: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Werkzaamheden in het broedseizoen
Het is verboden om: Lid 1: te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen; Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben; Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding. Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.					

Tabel 7: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Poelkikker	X	X		X	Graafwerkzaamheden
Het is verboden om: Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen; Lid 2: opzettelijk te verstoren; Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen; Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen; Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.					

Tabel 8: Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van andere soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Bunzing	X	X		Plaatsen natte zinker, baggerwerkzaamheden
Haas	X	X		Graafwerkzaamheden
Hermelijn	X	X		Plaatsen natte zinker, baggerwerkzaamheden
Waterspitsmuis	X	X		Plaatsen natte zinker, baggerwerkzaamheden
Het is verboden om: a: opzettelijk te doden of te vangen; b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen				

Voor 3.10 soorten geldt dat er geen verbodsbepaling van toepassing is op het opzettelijk verstoren. De verstoring in deze is van beperkte duur in tijd en ruimte, dus deze zal niet leiden tot het verlaten van de verblijfplaats. Overtreding door het indirect vernietigen van verblijfplaats als gevolg van verstoring is dan ook uitgesloten.

3.2.6 Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om fysieke inspectie, soortgericht onderzoek, mitigerende maatregelen en zorgplichtmaatregelen.

3.2.6.1 Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m juli maar deze periode kan afwijken.
- Indien dat niet mogelijk is dienen de volgende stappen genomen te worden:
 - Een ecooloog checkt voorafgaand aan de werkzaamheden het projectgebied op broedende vogels.
 - Voorafgaand aan het broedseizoen dienen onderstaande maatregelen genomen te worden:
 - Verwijder vegetatie in en rondom het projectgebied
 - Plaats linten verspreid in het projectgebied
 - Bij geen broedende vogels kunnen werkzaamheden doorgang vinden. In dat geval dient het projectgebied elke week gecontroleerd te worden op broedende vogels.
 - Bij broedende vogels dient op de betreffende locatie gewacht te worden tot de jonge vogels zijn uitgevlogen of het nest hebben verlaten.

Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Indien dieren aanwezig blijken, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben.

3.2.6.2 Fysieke inspectie

Er dient een fysieke inspectie te worden gedaan te worden bij kruising 68, 72 en 78. De inspectie kan jaarrond worden uitgevoerd. Tijdens de inspectie wordt gezocht naar mogelijke verblijfplaatsen van de bunzing en hermelijn. Indien er mogelijke verblijfplaatsen worden aangetroffen op de locaties dient er een soortgericht onderzoek te worden gedaan.

3.2.6.3 Soortgericht onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Bunzing en hermelijn

De methode die het meest gehanteerd wordt door provincies is de 'Handreiking kleine marters Noord-Brabant'. Dit onderzoek zal ook plaatsvinden conform deze handreiking. Als het onderzoek plaatsvindt in de meest actieve periode

(maart t/m augustus) dienen de onderzoeksmaterialen minimaal 6 weken in het veld te staan. Buiten de actieve periode (met minder trefkans) worden de eenheden verdubbeld en minimaal 12 weken geplaatst. Het onderzoek vindt plaats met de volgende onderzoeksmaterialen:

- Sporenbuis en/of marterbox/mostella (hermelijn)
- Cameraval en/of 'struikrover' (bunzing)

Haas

De haas is vanaf 18 februari 2022 niet meer vrijgesteld in de provincie Groningen. De eisen die gesteld worden aan het soortgericht onderzoek zijn op moment van schrijven van deze rapportage nog niet bekend. Voor het soortgericht onderzoek gaan we uit van de volgende uitgangspunten in de graslanden en akkers van het projectgebied:

Het onderzoek wordt uitgevoerd in de periode eind januari t/m juli. Tijdens het onderzoek wordt gezocht naar hazenlegers en andere sporen van hazen.

Poelkikker

Onderzoek dient uitgevoerd te worden langs de sloten en in de weilanden in het projectgebied volgens de volgende methode:

- Er dienen twee veldbezoeken te komen tussen de maanden mei tot juli op warme, vochtige avonden vanaf een uur voor zonsondergang.
- Er zit minimaal 10 dagen tussen de bezoeken.

Waterspitsmuis

Onderzoek dient uitgevoerd te worden bij kruising 68, 72 en 78 volgens de volgende methode:

- De inventarisatie wordt uitgevoerd met behulp van life traps.
- Deze worden geplaatst op verschillende locaties binnen geschikt habitat, daarna worden per 24 uur meerdere controles van de vallen uitgevoerd.

3.2.7 Deelconclusie soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels en amfibieën. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep, in dit geval bunzing, hermelijn, poelkikker, waterspitsmuis en haas. De vervolgstappen in het kader van fysieke inspectie zijn omschreven in 3.2.5.2 en in het kader van soortgericht onderzoek in paragraaf 3.2.5.3.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

4 Conclusie en vervolgstappen

4.1 Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten op Natura 2000-gebieden zijn uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

4.2 Soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten zoogdieren, vogels en amfibieën. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep in dit geval naar bunzing, hermelijn, waterspitsmuis, haas en poelkikker. De vervolgstappen in het kader van fysieke inspectie zijn omschreven in 3.2.5.2 en in het kader van soortgericht onderzoek in paragraaf 3.2.5.3.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

Bijlage A Wettelijk kader wet Natuurbescherming

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking¹. Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

¹ De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))

en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art. 3.1 lid 1), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren (art. 3.1 lid 2), het rapen of onder zich hebben van eieren (art. 3.1 lid 3) en het opzettelijk storen van vogels (art. 3.1 lid 4). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort (art. 3.1 lid 5).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen (art 3.5 lid 1), het opzettelijk verstoren (art 3.5 lid 2), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren (art 3.5 lid 3) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.5 lid 4). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen (art 3.5 lid 5).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen (art 3.10 lid 1 onder a) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (art 3.10 lid 1 onder b). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen (art 3.10 lid 1 onder c).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragcode (art. 3.31 lid 1). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

- een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
- een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;
- een bestendig gebruik;
- ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen (art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van LNV het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

De provincie Groningen heeft vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren

- Aardmuis
- Bosmuis
- Dwergmuis
- Dwergspitsmuis
- Gewone bosspitsmuis
- Huisspitsmuis
- Konijn
- Ondergrondse woelmuis

Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Vos
Woelrat

Amfibieën en reptielen

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.3 lid 4](#)):

1. in het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. in het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. ter bescherming van flora of fauna;
5. voor onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt, of
6. om het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van: ([art 3.8 lid 5](#)):

1. in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. voor onderzoek en onderwijs, repopulatie of herintroductie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten, of
5. om het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen

soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met: (art 3.10 lid 2):

1. in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daaropvolgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied;
2. ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen;
3. ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied waarin de dieren zich bevinden;
4. ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren;
5. in het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw;
6. in het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;
7. in het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING | WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
TRACÉDEEL N33 ALTERNATIEVEN

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[REDACTED]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

D10059468:92

DATUM

23 maart 2023

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[REDACTED]

Ecoloog

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Quickscan Natuurwetgeving | Waterstofnetwerk Noord- Nederland

**Additionele afsluiterschema's | Groningen
N.V. Nederlandse Gasunie**

15 december 2023 - Public

DOCUMENTCODE GASUNIE
WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-005

STATUS
Definitief

Contactpersoon

ARCADIS

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Projectgebied en ingreep	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	8
2.3	Afbakening effecten	9
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	9
2.3.2	Doden en verwonden	9
2.3.3	Mechanische effecten	9
2.3.4	Optische verstoring	9
2.3.5	Geluid	10
2.3.6	Licht	10
2.3.7	Verdroging	10
2.3.8	Vermesting en verzuring	10
2.4	Samenvatting afbakening	11
3	Wet natuurbescherming	12
3.1	Natura 2000-gebieden	12
3.1.1	Ligging en effectbeschrijving	12
3.1.2	Effectbeoordeling	13
3.1.3	Deelconclusie gebiedsbescherming	13
3.2	Soortbescherming	14
3.2.1	Methode	14
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	14
3.2.3	Effectbeschrijving	24
3.2.4	Toetsing	26
3.2.4.1	Beschermingscategorieën relevante soorten	26
3.2.4.2	Overtreding verbodsbepalingen	26
3.2.5	Vervolg	28
3.2.5.1	Mitigerende maatregelen	28
3.2.5.2	Zorgplicht	34
3.2.5.3	Fysieke inspecties	34
3.2.5.4	Soortgericht onderzoek	34
3.2.6	Deelconclusie	36

4	Natuurnetwerk Nederland	41
4.1	Methode	41
4.2	Ligging	41
4.3	Effectbepaling	41
4.4	Conclusie	42
5	Conclusies en vervolgstappen	43
5.1	Wet natuurbescherming	43
5.1.1	Gebiedsbescherming	43
5.1.2	Soortenbescherming	43
5.2	Natuurnetwerk Nederland	44
6	Referenties	45
	Colofon	64

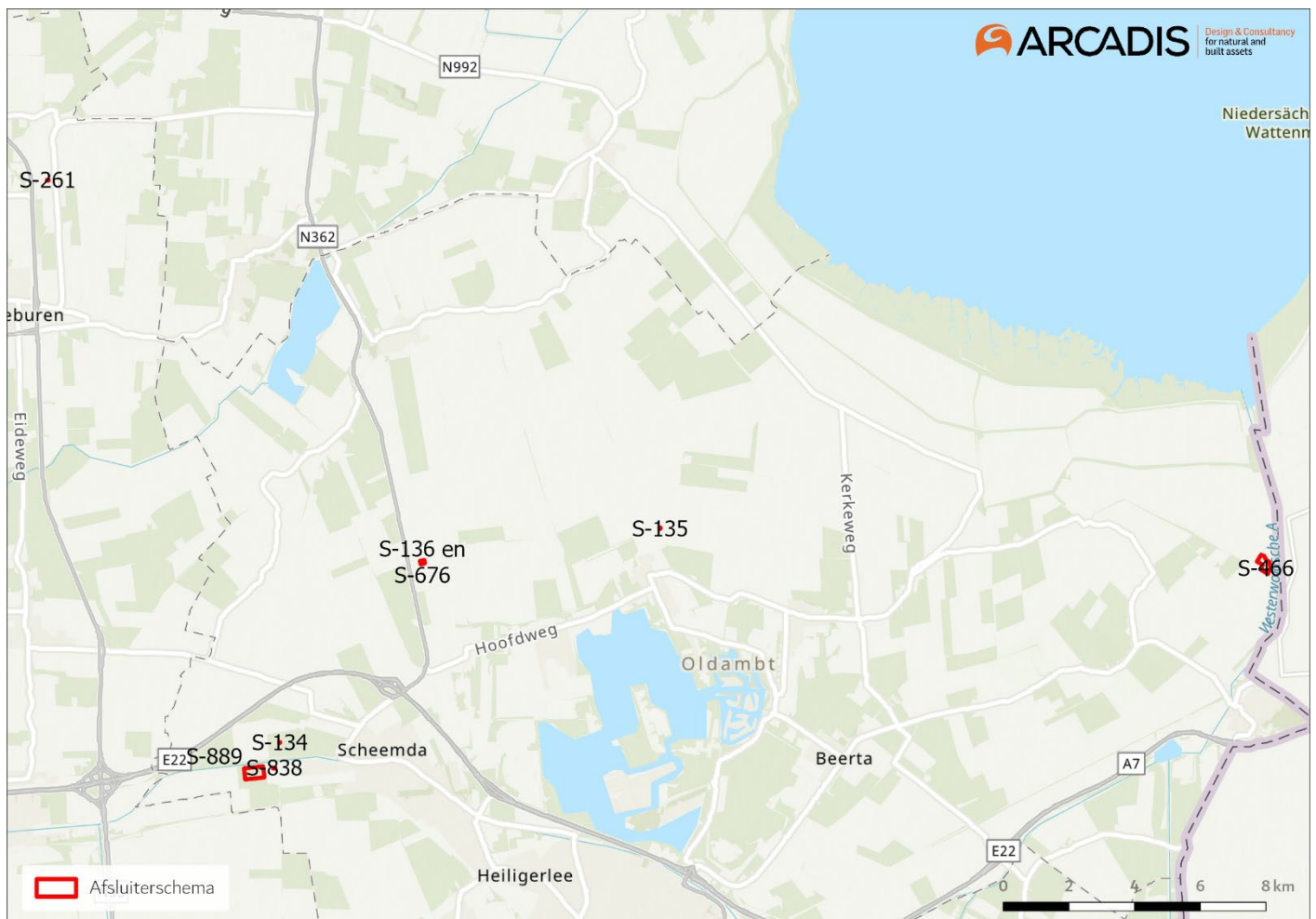
1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw aan te leggen leidingen en bestaande om te bouwen leidingen en afsluiterschema's van een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. Door de voorgenoemde ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten, kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden (beiden Wet natuurbescherming) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Zie Bijlage A (Wnb) en Bijlage B (NNN) voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming.

Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan zijn ter onderbouwing van het MER en het projectbesluit, alsmede een eventuele vergunnings- of ontheffingsaanvraag op grond van de Wnb.

Deze quickscan onderzoekt onderdelen van dit netwerk in Groningen. De werkzaamheden betreffen acht afsluiterschema's in de buurt van Tjuchem (S-261), Scheemda (S-134, S-838 en S-889), Midwolda (S-136, S-676 en S-135) en Oude Statenzijl (S-466). Alle werkzaamheden vinden plaats op al bestaande afsluiterschema's. De locaties van de voorgenoemde werkzaamheden zijn aangegeven in Figuur 1-1. Deze quickscan richt zich alleen op de acht bovengenoemde locaties. Overige werkzaamheden voor Waterstofnetwerk Noord-Nederland zijn door Arcadis onderzocht in andere quickscans (WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-001 d.d. 11-11-2022, Arcadis 2022; WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-004 d.d. 23-03-2023, Arcadis 2023).

Figuur 1-1 Afsluiterschema's waar voorgenoemde werkzaamheden plaatsvinden.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb¹, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 is beschreven waar het NNN is gelegen en of sprake is van negatieve effecten.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb, in Bijlage B is het kader van het NNN beschreven, in Bijlage C zijn kaarten opgenomen en Bijlage D bevat een impressie van het projectgebied.

¹ Dit rapport is opgesteld toen de Wnb nog in werking was. Per 1 januari 2024 gaat de Wnb op in de Omgevingswet. Voor de (ecologische) inhoud van deze quickscan en de conclusies ten aanzien van benodigde vervolgonderzoek heeft dit echter geen gevolgen.

2 Projectgebied en ingreep

2.1 Huidige situatie

De om te bouwen afsluiterschema's liggen op verschillende, bestaande Gasunie terreinen in Groningen. In het kader van de ombouw worden bij de genoemde afsluiterschema's passtukken geplaatst, daar waar nu een afsluiter zit. Een aantal afsluiterschema's liggen in de buurt van bosschages en watergangen. Anderen zijn omringd door akkerland. Gasunie terreinen zijn betegeld, met gras begroeid, verhard met steenslag of een mix hiervan. In Figuur 2-1 zijn luchtfoto's weergegeven per locatie.

Figuur 2-1 Luchtfoto's per projectgebied. V.l.n.r. afsluiterschema's S-134, S-135, S-136 & S-676, S-261, S-466, S-838, en S-889.

2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

De voorgenomen werkzaamheden bestaan in het kader van de ombouw uit het plaatsen van passtukken (daar waar nu een afsluiter zit) op de afsluiterschema's op Gasunie terreinen in Groningen. Deze worden aangelegd door middel van open ontgravingen. Dit zal plaatsvinden op deels verharde en deels onverharde Gasunie terreinen. De gemiddelde uitvoeringsduur van de werkzaamheden zal ongeveer twee tot drie weken per locatie zijn.

Werkzaamheden

Voor het plaatsen van passtukken (daar waar nu de afsluiter zit) op deze afsluiterschema's moet de gasstroom onderbroken worden. Maatregelen worden getroffen om gastransport via andere leidingen in stand te houden. Waar nodig worden restanten gas afgeblazen. Na het aanbrengen van de passtukken wordt de leiding weer aangesloten op het gastransportnet. De werkzaamheden blijven voor zover bekend binnen de Gasunie terreinen. Het is onbekend wat de oppervlakte van de open ontgraving is. Tijdens de werkzaamheden zullen sloten niet gedempt worden en bomen en struiken niet gekapt/gesnoeid worden. Het is mogelijk dat er rijplaten gebruikt worden. Deze worden binnen de hekken van de Gasunie terreinen geplaatst. Bij de locaties zal voor twee tot drie weken tijdelijke bemaling worden toegepast.

Planning

De uitvoering staat globaal gepland tussen 2024 en 2027.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de afsluiterschema's, maar mogelijk wel tijdens de uitvoering van de werkzaamheden tijdens de aanleg van de afsluiterschema's. Deze effecten kunnen voortduren (na-ijlen) tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied). In de afbakening van de effecten wordt een buffer van 25 meter rondom het projectgebied aangehouden. Binnen deze buffer kan tijdelijke aantasting van leefgebied plaatsvinden (met uitzondering van vergraving). Er wordt uitgegaan van tijdelijke bemaling op elke locatie. Het projectgebied en de buffer worden hieronder genoemd als werkgebied.

Van versnippering is door aard en omvang van de ingreep geen sprake. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Trillingen, die ontstaan door de werkzaamheden, zijn daardoor zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Vernatting is uitgesloten en watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten, die wel van toepassing kunnen zijn, worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden, verblijfplaatsen of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Tijdelijk oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt en/of rijpaltten worden gebruikt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.2 Doden en verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het gebruik van graafmachines en ander materieel voor de werkzaamheden bij het afsluiterschema kunnen aanwezige (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden, waarbij groeiplaatsen en leefgebied worden vernietigd. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten. Denk bijvoorbeeld overrijden door machines van vegetaties.

2.3.4 Optische verstoring

Aanwezigheid van mensen en machines kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden en grote zoogdieren zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat (bij sterke en langdurige verstoring) de reproductie te ver achterblijft om een duurzame populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Optische verstoring treedt meestal gelijktijdig op met andere vormen van verstoring, waardoor de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden is. Als uitgangspunt voor deze beoordeling is gebruik gemaakt van de verstoringsafstanden van recreatie op land door Krijgsveld et al (2022).

De verstoringsafstand van verschillende vogelsoorten hierbij is maximaal 550 meter. De optische verstoring treedt gedurende de aanlegfase op door gebruik van bouwmaterieel, verkeersbewegingen en menselijke bewegingen.

Over de dosis-effect relatie van optische verstoring op andere soort(groep)en dan vogels is nog maar weinig bekend. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.5 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouwmaterieel en vrachtverkeer, werkzaamheden en het afblazen van gas. Door onderzoekers is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels (Krijgsveld et al., 2022). De variatie in waargenomen verstoringafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (onder andere zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd met een mediaan van rond de 300 meter (Jongbloed et al., 2011). Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringcontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn niet exacte verstoringafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand wordt ook voor overige soortgroepen aangehouden.

Verstoring door geluid kan leiden tot verstoring van diersoorten, waardoor een deel van het leefgebied tijdelijk niet gebruikt wordt. Ook hiervoor geldt dat dit optreedt in de aanlegfase door gebruik van bouw materiaal en vrachtverkeer, werkzaamheden en het afblazen van gas. De reikwijdte ligt binnen en buiten de begrenzing van het projectgebied en is afhankelijk van het landschap (open of gesloten) en de aanwezigheid van andere bronnen van geluid en trillingen, zoals snelwegen en industrieterreinen. Voor geluid en trillingen zijn weinig absolute getallen bekend voor verstoringafstanden, omdat dit per type geluid verschilt. Beredeneerd is dat de grenswaarden van de verstoring van vogels op 42 dB(A) ligt (Garniel et al., 2007; Reijnen et al., 1997; Sierdsema & Foppen, 2014). Gezien de aard van de werkzaamheden kan in deze situatie uit worden gegaan dat het effect van optische verstoring maatgevend is.

2.3.6 Licht

Net als bij optische verstoring en geluid geldt voor licht dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vleermuizen, vogels en amfibieën zijn gevoelig voor verstoring door verlichting (Cora de Leeuw, 2017). Over het algemeen wordt gesteld dat een toename van verlicht oppervlak leidt tot een afname van de kwaliteit van het gebied als leefgebied voor soorten (verhoogde kans op predatie, afname voedselbeschikbaarheid, ongeschikt raken mitigatieroutes en vaste rust- en verblijfplaatsen). Of deze afname in kwaliteit ook daadwerkelijk een effect heeft op de gunstige staat en de populatie hangt af van de specifieke situatie (wat wordt verlicht, met welke intensiteit en wanneer).

Gedurende de uitvoering van de werkzaamheden kunnen effecten van licht optreden wanneer werkzaamheden 's nachts plaatsvinden of wanneer het werkterrein in het kader van de veiligheid 's nachts verlicht wordt. Gezien de aard van de werkzaamheden is het aannemelijk dat de effecten van verstoring door licht niet verder zullen reiken dan de optische verstoring.

2.3.7 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op, doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermesting leiden. Door langdurige verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat. Verdroging kan, als gevolg van toegenomen voedselbeschikbaarheid, ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantensoorten. Dit effect treedt op bij open ontgraving. Uitgangspunt voor de beoordeling is dat de effecten enkel lokaal optreden, omdat het water in de directe omgeving wordt teruggepompt.

2.3.8 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermesting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen, zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden, wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen.

De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

Bij de werkzaamheden voor de aanleg van de afsluiterschema's wordt stikstof uitgestoten. In de permante situatie treedt geen stikstofuitstoot op. Effecten in de gebruiksfase kunnen op voorhand uitgesloten worden.

2.4 Samenvatting afbakening

Geconcludeerd wordt dat alle bovengenoemde effecten als gevolg van de werkzaamheden voor de voorgenomen werkzaamheden op voorhand niet uit te sluiten zijn. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, moet nader beoordeeld worden. In de volgende hoofdstukken zijn middels bureaustudies en een veldbezoek bepaald op welke beschermde gebieden (Natura 2000-gebieden en NNN) en beschermde soorten mogelijk negatieve effecten optreden.

3 Wet natuurbescherming

Onder de Wet natuurbescherming valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Wnb) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Wnb). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in paragraaf 3.1 en vervolgens op de soortbescherming in paragraaf 3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

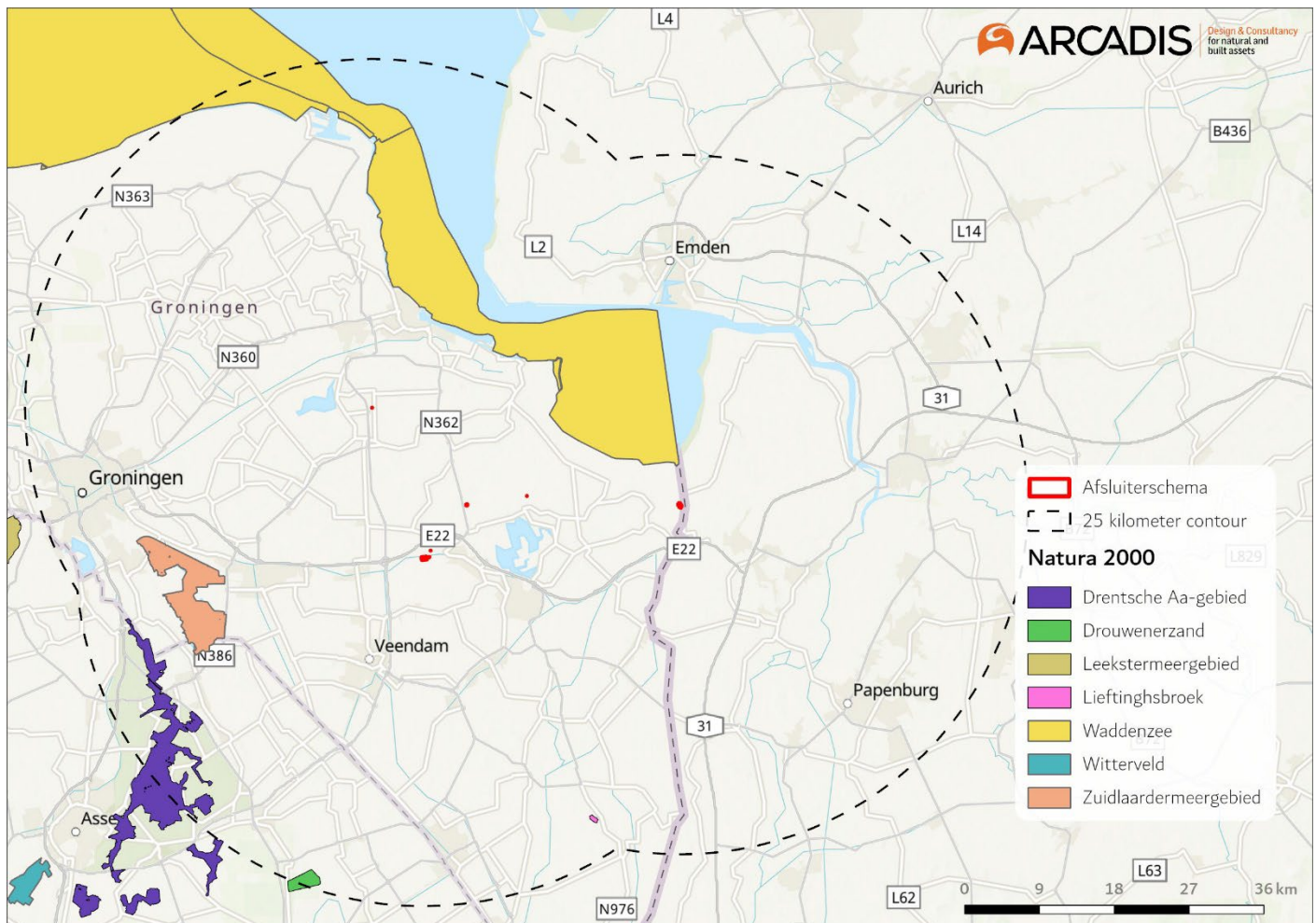
3.1 Natura 2000-gebieden

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep is aan de hand van een bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen. Er is een afstand van 25 km gehanteerd, aangezien dit de maximale afstand is die wordt gehanteerd bij stikstofmodelleringen in AERIUS.

3.1.1 Ligging en effectbeschrijving

Gezien de afstand tussen de afsluiterschema's, waar de werkzaamheden worden uitgevoerd, en de Natura 2000-gebieden kunnen directe en indirecte effecten met uitzondering van stikstofdepositie op voorhand met zekerheid worden uitgesloten.

In Natura 2000-gebieden kunnen wel effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie, als daar overbelaste stikstofgevoelige habitattypen of leefgebieden van soorten aanwezig zijn. Binnen een afstand van 25 kilometer (de maximale rekenafstand voor projectberekeningen in AERIUS Calculator) ligt een aantal Natura 2000-gebieden: Waddenzee, Zuidlaardermeergebied, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand en Lieftingsbroek (Figuur 3-1). In het Zuidlaardermeergebied komen geen stikstofgevoelige habitats voor en in de overige gebieden wel. In het deel van de Waddenzee, dat binnen de maximale rekenafstand ligt, zijn die echter niet overbelast. In Lieftingsbroek en de delen van het Drouwenerzand en Drentsche Aa-gebied binnen de maximale rekenafstand komen wel overbelaste habitats voor. Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen voor die gebieden niet op voorhand niet worden uitgesloten.

Figuur 3-1 Natura 2000-gebieden in de omgeving van het projectgebied. De rode contourlijn laat zien welke (delen van) Natura 2000-gebieden binnen de maximale rekeafstand liggen. Door die (delen van) Natura 2000-gebieden kunnen effecten niet op voorhand met zekerheid worden uitgesloten. In de afbeelding ontbreken de Duitse Natura 2000-gebieden.

3.1.2 Effectbeoordeling

Directe en indirecte effecten (behalve effecten door stikstofdepositie) op Natura 2000-gebieden kunnen op basis van afstand worden uitgesloten.

3.1.3 Deelconclusie gebiedsbescherming

Stikstofeffecten kunnen niet worden uitgesloten voor de Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand en Lieftingsbroek. Andere significante gevolgen kunnen wel worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten nog steeds niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden, zijn vervolgstappen niet nodig.

3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

In het kader van de soortenbescherming is door middel van een bureaustudie en veldbezoek inzichtelijk gemaakt welke beschermde soorten per soortgroep mogelijk voorkomen binnen en in de directe omgeving van het projectgebied. Hiervoor is een onderzoeksgebied gehanteerd, bestaande uit het projectgebied inclusief vijf kilometer rondom het projectgebied (totale onderzoeksgebied is hierdoor ongeveer 78,5 km²). Voor de bureaustudie zijn de verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (hierna NDFF) aangevuld met de soortinformatie van de landelijke soortenorganisaties.

NDFF-Natuurloket

Het natuurloket van de NDFF geeft toegang tot het uitvoerportaal van de NDFF, waarin alle beschikbare gevalideerde gegevens van organismen in Nederland zijn opgeslagen (NDFF, 2023a). In dit portaal zijn de volgende gegevens opgezocht:

- Vaatplanten: waarnemingen van beschermde plantensoorten uit de periode 2013-2023. Hiervoor zijn de gegevens uit de laatste tien jaar gebruikt, omdat deze soorten minder mobiel zijn. Voor deze soortgroep is de kans groter dat beschermde planten of zaden hiervan voor langere tijd aanwezig blijven.
- Overige soortgroepen: waarnemingen van beschermde soorten uit de periode 2018-2023, met uitzondering van soorten waarvoor binnen het Ministerie van LNV een vrijstelling geldt en broedvogels zonder jaarrond beschermd nest.

NDFF Verspreidingsatlassen

Naast de gegevens uit het NDFF-Natuurloket zijn de verspreidingsgegevens uit de NDFF Verspreidingsatlas geraadpleegd voor informatie over de beschermde soorten (NDFF, 2023b). De verspreidingsatlassen bestaan uit een naslagwerk met algemene informatie en informatie over de ecologie en verspreiding van beschermde soorten.

Soortenorganisaties

Naast de informatie over beschermde soorten, is de online beschikbare informatie van de verschillende soortenorganisaties gebruikt. De geraadpleegde soortenorganisaties zijn:

- de Vlinderstichting (De Vlinderstichting, 2023);
- EIS-kenniscentrum insecten (EIS, 2023);
- FLORON (FLORON, 2023);
- RAVON (RAVON, 2023);
- SOVON (SOVON, 2023);
- Zoogdiervereniging (Zoogdiervereniging, 2023).

Veldbezoek

Het veldbezoek is uitgevoerd op 6 juni 2023 gedurende de ochtend en de middag. De weersomstandigheden tijdens het veldbezoek waren 14-18°C, windkracht 4 en onbewolkt. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheidsbeoordeling. Dit is een veldonderzoek, waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn op basis van regionale verspreiding en de geschiktheid van het habitat ter plaatse. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het veldbezoek is uitgevoerd buiten de hekwerken van de afsluiterschema's. Hierdoor zijn niet alle locaties in hoog detail bekeken.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

Op basis van het bureauonderzoek en het veldbezoek is de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten onderzocht. De bevindingen zijn per soortgroep nader toegelicht in Tabel 3-1. In de provincie Groningen geldt een vrijstelling voor een aantal algemene zoogdieren en amfibieën (Bijlage A). De zorgplicht geldt altijd, zowel voor beschermde als niet beschermde soorten. Vrijgestelde soorten in de provincie Groningen zijn aangegeven met een asterisk (*).

Tabel 3-1 Voorkomen en functie leefgebieden van beschermde soorten per relevante soortgroep. Vrijgestelde soorten in de provincie Groningen zijn aangegeven met een asterisk (*).

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Conclusie
Flora	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde plantensoorten: Kleine wolfsmelk.</p> <p><i>Veldbezoek</i> In het projectgebied de volgende elementen te vinden: bermen (met ongemaaid gras), kruidenrijk grasland, slootwallen, akkerlanden, bosschages (wilg, hazelaar en vlier).</p> <p><u>Kleine wolfsmelk</u> Kleine wolfsmelk groeit op akkers met graan, stoppelvelden, braakliggende grond en in bermen. Daarnaast groeit het op kalkrijke vaak kleiige niet te sterk bemeste grond.</p> <p>Rondom afsluiterschema's is geschikt habitat gevonden. Tussen afsluiterschema's S-135 (1,8km), S-136 en S-676 (4km) is in 2022 een waarneming gedaan. Omdat de grond van S-136 en S-676 kalkarme klei is, is deze locatie geen geschikte groeiplaats voor de soort. S-135 ligt op kalkrijke klei en wordt omringt door graanakkers. De geschikte groeiplaatsen van kleine wolfsmelk zijn te vinden rondom S-135. Zie bijlage D voor een foto impressie van het S-135.</p>	<p>Binnen het projectgebied van S-135 zijn de beschermde functies van kleine wolfsmelk niet uit te sluiten.</p> <p>Aanwezigheid van andere beschermde soorten (flora) zijn op basis van verspreidingsgegevens en 'expert judgement' uitgesloten.</p>
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van broedvogels zonder jaarrond beschermd nest. Hieronder vallen onder andere bosvogels, struweelvogels, watervogels en akker- en weidevogels.</p> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn meerdere algemene broedvogels waargenomen. Deze kunnen broeden in nesten in bosschages, watergangen, akkers en graslanden rondom het projectgebied.</p> <p>Tijdens het veldbezoek van een Gasunie medewerker gehoord dat er regelmatig scholeksters broeden op locaties van de Gasunie. Deze opmerking wordt ingeschat als betrouwbaar.</p>	<p>Binnen het projectgebied zijn de beschermde functies van broedvogels zonder jaarrond beschermd nest niet uit te sluiten</p>
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde soorten: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief en zwarte wouw.</p> <p>In deze ecologische quickscan wordt onderscheid gemaakt tussen categorie 1 tot en met 4 soorten en categorie 5 soorten. Categorie 1 tot en met 4 soorten zijn jaarrond beschermd. Categorie 5 soorten zijn enkel beschermd (buiten het</p>	<p>Voor categorie 5 soorten zijn geen zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden aangetroffen. Ook zijn er voldoende nest alternatieven in de omgeving. Wel kunnen de nesten gebruikt worden door categorie 1 tot en met 4 soorten, zoals de boomvalk en ransuil.</p> <p>Binnen het projectgebied van S-838, S-889 en S-261 zijn de</p>

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

broedseizoen) als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen. Nesten van categorie 5 soorten worden bij aantreffen wel benoemd, omdat deze gebruikt kunnen worden door categorie 1 tot en met 4 soorten, zoals de boomvalk en ransuil.

Veldbezoek

Tijdens het veldbezoek zijn enkele locaties gevonden waar jaarrond beschermde broedvogels tot broeden kunnen komen.

Aangrenzend aan S-838 en vrijwel direct aangrenzend aan S-889 (er zit een klein weiland van 50 meter breed tussen) staat een bos van ongeveer 3,6 ha met onder andere beuk, wilg, hazelaar en vlier. Hier kunnen jaarrond beschermde nesten zitten.

Bij afsluiterschema S-261 staat op 50 meter afstand ten oosten het project gebied een bomenrij en op 200 meter ten westen het project gebied een bos op 200 meter afstand. Hier kunnen jaarrond beschermde nesten zitten.

De overige locaties zijn ongeschikt voor broedvogels met jaarrond beschermde nesten.

beschermde functies van boomvalk, buizerd, havik, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer **niet uit te sluiten**.

Binnen het projectgebied kunnen de beschermde functies van gierzwaluw, grote gele kwikstaart, huismus, kerkuil, steenuil, wespandief en zwarte wouw worden **uitgesloten**.

De aanwezigheid van andere vogels met jaarrond beschermde nesten kunnen op basis van verspreiding, habitatvoorkeur en expert judgement worden uitgesloten. Wel kunnen vogels met jaarrond beschermde nesten foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.

Grondgebonden zoogdieren

Bureauonderzoek

In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde soorten: bever, bosmuis*, bunzing, das, eekhoorn, egel*, grote bosmuis, haas, hermelijn, huisspitsmuis*, konijn*, otter, ree*, steenmarter, veldmuis*, vos*, wezel*, woelrat* en wolf.

Veldbezoek

Aangrenzend aan S-838 en vrijwel direct aangrenzend aan S-889 (er zit een klein weiland van 50 meter breed tussen) staat een bos van ongeveer 3,6 ha. met onder andere beuk, wilg, hazelaar en vlier. Hier kunnen bosmuis*, bunzing, das, eekhoorn, egel*, grote bosmuis, haas, huisspitsmuis*, konijn*, ree*, steenmarter, veldmuis*, vos*, wezel* en wolf voorkomen. Bij afsluiterschema's S-838, S-136 en S-676 zijn mogelijk holen van kleine marterachtigen gevonden. Zie Figuur 3-2 en Figuur 3-3. Daarnaast hebben kleine marterachtigen of de steenmarter mogelijk een verblijfplaats binnen de hekken bij S-136, S-676, S-466 en S-889.

Binnen het projectgebied zijn de verblijfplaatsen van bosmuis*, bunzing, das, egel*, grote bosmuis, haas, huisspitsmuis*, hermelijn, konijn*, steenmarter, veldmuis* en wezel* **niet uit te sluiten**

Binnen het projectgebied zijn foerageergebieden van bosmuis*, bunzing, das, eekhoorn, egel*, grote bosmuis, haas, huisspitsmuis*, hermelijn, konijn*, ree*, steenmarter, veldmuis*, vos* en wezel* **niet uit te sluiten**. De foerageergebieden worden echter ingeschat als niet essentieel.

Voor bever, otter, woelrat* en wolf is essentieel leefgebied **uitgesloten** op basis van de verspreiding en/of afwezigheid van geschikte habitats binnen het projectgebied.

Figuur 3-2 Hol voor afsluiterschema S-838. Tussen de 5 cm en 10 cm.

Figuur 3-3 Hol bij afsluiterschema's S-136 en S-676. Tussen de 5 cm en 10 cm.

De overige afsluiterschema's liggen in akkerlanden en langs bermen. De locaties zijn veelal omringt met gras. Deze locaties kunnen geschikt zijn voor bunzing, haas, konijn*, steenmarter, veldmuis*, vos*, wezel* en wolf.

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

Bever

Bevers komen voor in het overgangsgedebied tussen land en water, zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Steile hoge oevers met bos zijn de locaties waar bevers holen graven of burchten bouwen.

Verblijfplaatsen en mogelijk foerageergebied zijn niet waargenomen in het projectgebied. Daarnaast wordt het projectgebied niet als geschikt habitat voor de bever geacht.

Bosmuis*

Bosmuis komt voor in zowel bossen als open terreinen, zolang er maar voldoende dekking is zoals lage begroeiing of verspreid liggende stenen.

De bosmuis heeft mogelijk een leefgebied in het projectgebied. De bosmuis is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Bunzing

De bunzing heeft voorkeur voorgebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Echter kan de bunzing ook open en halfopen landschappen voorkomen. Dit komt voor in vrijwel het gehele projectgebied. Er zijn mogelijke verblijfplaatsen aangetroffen bij S-838, S-136 en S-676. Daarnaast kan de bunzing verblijfplaatsen hebben binnen de hekken bij S-261, S-466 en S-889. Daarnaast zijn alle projectlocaties mogelijk foerageergebied van de bunzing. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatieven voorhanden zijn.

Das

De das heeft voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, hekken en houtwallen. Maar ook open terreinen, zoals vochtige heiden en rivierdalen zijn geschikte leefgebieden.

In het projectgebied en in de omgeving van het projectgebied zijn geen sporen/burchten waargenomen van de das. De das kan foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er voldoende alternatieven in de omgeving te vinden zijn.

Eekhoorn

Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Bij S-889 en S-838 is voedsel aanwezig voor de eekhoorn. Mogelijk heeft de eekhoorn essentieel leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) direct buiten de hekken van S-889 en S-838. Verblijfplaatsen en foerageergebied zijn daarom op voorhand niet uitgesloten.

Egel*

De egel komt voor in tuinen, bosranden, struweel en loofbos, liefst met ondergroei, zijn goede leefgebieden.

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

Mogelijk heeft de egel essentieel leefgebied (verblijfplaatsen en foerageergebied) direct buiten de hekken van S-889 en S-838. Verblijfplaatsen en foerageergebied zijn daarom op voorhand niet uitgesloten. De egel is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Grote bosmuis

De grote bosmuis komt voor in bosranden met weinig ondergroei, niet te nat rietland, parken, braakliggend land, duinen, heide en tuinen. Hij heeft voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei.

In de buurt (ongeveer 2,5 km) van S-889 en S-838 is een waarneming gedaan van de grote bosmuis. Ook is hier geschikt habitat. Mogelijk heeft de grote bosmuis leefgebied op deze locaties.

Haas

Hazen hebben de voorkeur voor kleinschalig gras- en bouwland, akkers en weilanden. Tijdens het veldbezoek is een haas waargenomen bij S-136 en binnen de hekken bij S-466. Er zijn geen hazenlegers aangetroffen in of direct rondom de afsluiterschema's of het gras was kort gemaaid en daardoor ongeschikt. Alleen bij S-466 waren delen van de locatie wel geschikt door hoger gras. Hazen kunnen wel foerageren in het gehele projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied omdat er voldoende alternatief voorhanden is. Essentieel foerageergebied is daarom op voorhand uitgesloten.

Hermelijn

Hermelijn komt voor in allerlei soorten landschappen als er maar voldoende dekking aanwezig is. Hieronder vallen ook open en halfopen landschappen, zoals weilanden. Afsluiterschema's zouden voldoende dekking kunnen bieden. De soort heeft rust en verblijfplaatsen in hopen, holle bomen en in rommelige plekken, zoals in takkenrillen, takkenhopen en stapels stenen en dergelijke.

Er zijn mogelijke verblijfplaatsen aangetroffen bij S-838, S-136 en S-676. Daarnaast kunnen deze mogelijk voorkomen binnen de hekken bij S-261, S-466 en S-889. Daarnaast zijn alle projectlocaties mogelijk foerageergebied van de hermelijn. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er voldoende alternatieven voorhanden zijn.

Huisspitsmuis*

Huisspitsmuizen komen voor in graslanden, bosranden, weiden, tuinen, parken, heggen en het gehele jaar door ook in gebouwen. Ze geven de voorkeur aan droge leefomstandigheden.

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

De huisspitsmuis heeft mogelijk een leefgebied in het projectgebied. De huisspitsmuis is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Konijn*

Konijnen leven in hollen en hebben daarom een voorkeur voor zandige bodems waarin het makkelijk graven is. Ze prefereren halfopen landschappen, zoals perken, tuinen en bosranden.

Tijdens het veldbezoek zijn verblijfplaatsen niet waargenomen en zijn daarom uitgesloten. Het projectgebied kan wel foerageergebied zijn van de soort. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er alternatieven voorhanden zijn. Het konijn is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Otter

De otter leeft in oeverzones met voldoende dekking en rust van allerlei soorten stromende wateren, zoals meren, plassen, rivieren, kanalen, beken en moerassen.

Verblijfplaatsen en essentieel foerageergebied komen niet voor in het projectgebied.

Ree*

De ree leeft in bosachtige streken met open plekken en aangrenzende velden met dekking, maar ook in heidevelden, rietvelden, duinen en akkerbouwgebieden.

Bosachtige streken met open plekken en dekking komt voor in vrijwel het gehele projectgebied. Daarnaast is er in het gebied ook veel akkerbouw te vinden. Verblijfplaatsen en foerageergebied zijn op voorhand daarom niet uitgesloten. De ree is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Steenmarter

De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Echter kan de steenmarter in alle biotopen voorkomen.

Verblijfplaatsen zouden kunnen voorkomen bij S-889 en S-466. Foerageergebieden kunnen in het gehele projectgebied voorkomen. Het betreft geen essentieel foerageergebied, omdat er genoeg alternatieven voorhanden zijn.

Veldmuis*

De veldmuis komt voor in open gebieden met grassen en/of granen, zoals graanakkers, wegbermen, dijken, spoorwegtaluds, slootkanten, boomgaarden, graslanden en klavervelden. Ze hebben een voorkeur voor drogere gebieden met kort gras.

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

De veldmuis heeft mogelijk een leefgebied in het projectgebied. De veldmuis is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Vos*

De vos komt in vele leefgebieden voor, zowel in bos en parken, heide en venen, duinen, polders en landbouwgebieden maar ook aan de randen van of in dorpen en steden.

Tijdens het veldbezoek zijn geen verblijfplaatsen van de vos waargenomen en zijn daarom op voorhand uitgesloten. Bij afsluiterschema S-134 zijn uitwerpselen van een vos gevonden. Mogelijk gebruikt de vos het projectgebied als foerageergebied. Het is geen essentieel foerageergebied. De vos is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Wezel*

Wezels leven in open, droge natuur-en cultuurlandschappen. Zoals bossen, duinen, wei-en akkerland. Ze zijn te vinden in bosschages, houtstapels en hekken.

Bij S-838, S-136 en S676 zijn holen gevonden die geschikt zijn voor kleine marterachtigen. Zie Figuur 3-2 en Figuur 3-3. Verblijfplaatsen en foerageergebied zijn in het projectgebied op voorhand niet uitgesloten. De wezel is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Woelrat*

De woelrat komt met name voor in de buurt van schoon, stilstaand zoet water, zoals beken, rivieren, sloten, greppels en meren. Hij heeft een voorkeur voor gebieden met een gelijkmatige waterstand met steile oevers die begroeid zijn en die meerdere vegetatielagen hebben.

Dit komt in het gehele projectgebied niet voor. De woelrat is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Wolf

Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf in het projectgebied. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Door voldoende geschikter alternatief foerageergebied in de omgeving betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied.

Vleermuizen

Bureauonderzoek

In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde soorten: baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis en watervleermuis.

Binnen het projectgebied zijn de beschermde functies boombewonende vleermuizen (Verblijfplaatsen en vliegroutes: S-838) en gebouwbezonende vleermuizen (Verblijfplaatsen: S-889, S-261 en S-466) **niet uit te sluiten**

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

Veldbezoek

Boombewonende vleermuizen

In het bos bij afsluiterschema S-838 staan mogelijk bomen met holtes. Deze holtes kunnen als verblijfplaats dienen voor boombewonende vleermuizen namelijk baardvleermuis, rosse vleermuis, watervleermuis, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. Tijdens het veldbezoek zijn geen holtes aangetroffen. Echter zijn niet alle bomen bekeken en beoordeeld. S-838 ligt direct aan een bomenrij en watergang die in potentie als vliegroute kan dienen. Rondom deze locatie zijn geen gelijke landschapselementen in dezelfde richting.

Gebouwbewonende vleermuizen

Mogelijk zijn bij S-889, S-261 en S-466 verblijfplaatsen in gebouwen voor gebouwbewonende soorten. Dit zijn de volgende soorten: baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. Rondom deze locaties zijn geen mogelijke vliegroutes.

Reptielen

Bureauonderzoek

In het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend van de beschermde soorten. Ook valt het projectgebied buiten de bekende verspreidingsgebieden van de beschermde soorten.

Binnen het projectgebied kunnen de beschermde functies van reptielen worden **uitgesloten**.

Amfibieën

Bureauonderzoek

In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde soorten: poelkikker, de vrijgestelde bruine kikker*, gewone pad* bastaardkikker*, meerkikker* en kleine watersalamander*.

Binnen het projectgebied zijn de beschermde functies van de bruine kikker*, kleine water salamander*, gewone pad*, bastaardkikker*, meerkikker* en poelkikker **niet uit te sluiten**

Veldbezoek

In de buurt van afsluiterschema S-889, S-838, S-136, S-676 en S-466 liggen (afwaterings)sloten en/of wateren. Dit is geschikt habitat voor amfibieën.

Bruine kikker*

De bruine kikker komt in allerlei watertypen voor, met een voorkeur voor kleine geïsoleerde wateren en kleine lijnvormige wateren.

Dit komt voor bij S-889, S-838, S-136, S-676 en S-466. De bruine kikker is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Kleine watersalamander*

De kleine watersalamander is een soort met een brede keuze aan habitats, zoals kleine stroompjes, vijvers, sloten, vennetjes, moerassen en hoogveen.

Dit komt voor bij S-889, S-838, S-136, S-676 en S-466. De kleine watersalamander is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Soortgroep

Aanwezigheid soorten

Conclusie

Poelkikker

De poelkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur goed begroeid zijn. Het is een kritische soort, die houdt van voedselarm en schoon water.

Dit komt voor bij S-889, S838, S-136, S-676 en S-466. Aan de hand van de verspreiding van de poelkikker kan de soort alleen voorkomen bij de watergangen van S-889, S-838, S-136 en S-676. S-466 buiten het verspreidingsgebied van de poelkikker.

Gewone pad

De gewone pad komt voor in vele habitats en heeft voorkeur voor kleinschalig, gevarieerd landschap. De soort ontbreekt op plaatsen zonder voortplantingswateren, geheel open landschappen en wateren met een te hoog zoutgehalte.

Dit komt voor bij S-889 en S-838. De gewone pad is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Bastaardkikker

De bastaardkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De soort is weinig kieskeurig en komt in allerlei habitats voor.

Dit komt voor bij S-889, S-838, S-136, S-676 en S-466. De bastaardkikker is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Meerkikker

De meerkikker is een zon- en warmteminnende soort met een voorkeur voor onbeschaduwde wateren. De oeverzone moet bij voorkeur begroeid zijn. Het water is vaak omvangrijk of maakt deel uit van een groter complex van wateren.

Dit komt voor bij S-889, S-838, S-136, S-676 en S-466. De meerkikker is vrijgesteld in de provincie Groningen.

Vissen

Bureauonderzoek

In het onderzoeksgebied zijn geen waarnemingen bekend van de grote modderkruiper. Echter zijn de watergangen wel verbonden met watergangen waar waarnemingen van de grote modderkruiper gedaan zijn. Omdat het hier gaat om een lastig waar te nemen soort, kan het projectgebied wel onderdeel zijn van het verspreidingsgebied van de grote modderkruiper.

Veldbezoek

In de buurt van afsluiterschema S-261, S-889, S838, S134, S-136, S-676 en S-466 liggen (afwaterings)sloten en/of wateren. Dit is geschikt habitat voor de grote modderkruiper.

Binnen het projectgebied (S-261, S-889, S838, S134, S-136, S-676 en S-466) zijn de beschermde functies van de grote modderkruiper **niet uit te sluiten**.

Soortgroep	Aanwezigheid soorten	Conclusie
Overige soorten	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het onderzoeksgebied zijn waarnemingen bekend van de volgende beschermde soorten: grote vos en grote weerschijnvlinder.</p> <p><i>Veldbezoek</i> <u>Grote vos</u> Habitat van de grote vos is vochtige, open bossen, bosranden, boomgaarden en andere plekken met grote vrijstaande bomen. Waardplanten (iep, populier en wilg) van de grote vos zijn aangetroffen bij S-838. Ook zijn er in de buurt geschikte overwinterplaatsen.</p> <p><u>Grote weerschijnvlinder</u> Habitat van de grote weerschijnvlinder is oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. Dit is niet aangetroffen in het projectgebied.</p>	<p>Binnen het projectgebied (S-838) zijn de beschermde functies van de grote vos niet uit te sluiten.</p> <p>Binnen het projectgebied kunnen de beschermde functies van de grote weerschijnvlinder worden uitgesloten.</p>

3.2.3 Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen, zoals beschreven in paragraaf 2.3. Vrijgestelde soorten (Algemene grondgebonden zoogdieren en algemene amfibieën) worden niet meegenomen in de effectbeschrijving. Deze soorten staan genoemd in Bijlage A.

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Flora	Kleine wolfsmelk	De kleine wolfsmelk kan mogelijk voorkomen in het projectgebied bij S-135. Als de soort groeiplaatsen heeft binnen het projectgebied, kunnen bij werkzaamheden exemplaren ontworteld worden of overreden worden, waarbij ze beschadigd worden. Ook kunnen groeiplaatsen verdwijnen als gevolg van graafwerkzaamheden en verandering in bodemsubstraat.	Ja
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten		Als de werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, kunnen nesten van (grond) broedende vogels zonder jaarrond beschermde nesten vernietigd worden. Ook kunnen broedende vogels verstoord worden en kunnen jonge of broedende vogels gedood of verwond worden.	Ja
Vogels met jaarrond beschermde nesten		Vogels met (jaarrond) beschermd nest kunnen tot broeden komen in en in de omgeving van het projectgebied. Met name bij locatie S-889, S-838 en S-261 kan dit voorkomen.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
		Kapwerkzaamheden vinden niet plaats. De afstand van S-261 en S-889 is voldoende (>75m) van de eventuele jaarrond beschermde nesten. Verstoring zal hier niet plaatsvinden. Eventuele nesten binnen een straal van 75m rondom S-838 kunnen wel verstoord worden door optische, geluids- en licht effecten.	
Grondgebonden zoogdieren	Algemene grondgebonden zoogdieren (vrijgestelde soorten)	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene grondgebonden zoogdieren vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Nee
	Bunzing en hermelijn	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen eventuele verblijfplaatsen van de bunzing en hermelijn bij de ingang van S-136, S-676 en S-838 vernietigd worden. Daarnaast kunnen binnen de hekken bij S-136, S-261, S-676, S-466 en S-889 ook nog verblijfplaatsen zitten die vernietigd kunnen worden. Daarnaast kunnen aanwezige dieren worden verwond of gedood.	Ja
	Das	De voorgenomen werkzaamheden zullen geen negatieve effecten hebben op het foerageergebied van de das omdat de bosschages behouden blijven.	Nee
	Eekhoorn	Habitat is geschikt voor de eekhoorn rondom S-838. Als gevolg van de werkzaamheden kunnen dieren worden verstoord.	Ja
	Grote bosmuis	De werkzaamheden vinden niet plaats in het bosschage bij S-838. Grote bosmuizen ondervinden daarom geen negatieve effecten.	Nee
	Haas	Werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van de haas bij S-466 vernietigen. Aanwezige dieren kunnen hierbij gedood of verwond raken.	Ja
	Steenmarter	Verblijfplaatsen zouden kunnen voorkomen bij S-889 en S-466. Foerageergebieden kunnen in het gehele projectgebied voorkomen. Als gevolg van de werkzaamheden kunnen dieren worden verstoord. Als buizen/gebouwen met verblijfplaatsen worden verwijderd, kunnen verblijfplaatsen worden vernietigd.	Ja
Vleermuizen		Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Daarnaast blijven ook de gebouwen in het projectgebied behouden. Eventuele verblijfplaatsen voor vleermuissoorten blijven daarom behouden. Mogelijk worden verblijfplaatsen in gebouwen geblokkeerd door het plaatsen van materiaal. Vliegroutes en foerageergebied rondom het projectgebied blijven behouden doordat er niet gekapt wordt. Hierdoor worden ook geen dieren gedood of verwond. Geluid en licht kunnen zorgen voor verstoring.	Ja

Soortgroep	Subgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Reptielen	n.v.t.		Nee
Amfibieën	Algemene amfibieën (vrijgestelde soorten)	Bij de voorgenomen werkzaamheden kunnen verblijfplaatsen van algemene amfibieën vernietigd worden en kunnen dieren verstoord, gedood of verwond raken.	Nee
	Poelkikker	Als gevolg van de tijdelijke bemalingen in de sloten in het projectgebied kan het leefgebied mogelijk plaatselijk achteruitgaan. Hierdoor moet de soort mogelijk wegtrekken. In het ergste geval kunnen voortplantingsplaatsen vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden. Als gevolg van de werkzaamheden in het grasland kunnen verblijfplaatsen in de landhabitat (overwinteringsplekken) vernietigd worden en kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
Vissen	Grote modderkruiper	Als gevolg van tijdelijke bemaling in het projectgebied kan het leefgebied mogelijk plaatselijk achteruitgaan. Hierdoor moet de soort mogelijk wegtrekken. In het ergste geval kunnen aanwezige dieren gedood, verwond of verstoord worden.	Ja
Overige soorten	Grote vos	Door de voorgenomen werkzaamheden zal geen leefgebied verloren gaan, omdat de bosschages/ruigte behouden blijven.	Nee

3.2.4 Toetsing

3.2.4.1 Beschermingscategorieën relevante soorten

In Tabel 3-2 is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 3-2 Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten en vogels met jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Vleermuizen en poelkikker
Andere soorten zonder vrijstelling	Kleine wolfsmelk, steenmarter, grote modderkruiper, haas, bunzing en hermelijn
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren en algemene amfibieën.

3.2.4.2 Overtreding verbodsbepalingen

In de onderstaande tabellen (Tabel 3-3, Tabel 3-4 en Tabel 3-5) is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Wnb kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of, en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 3-3 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.1 ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vogels zonder jaarrond beschermde nesten	X	X		X	Werkzaamheden in broedseizoen
Vogels met jaarrond beschermde nesten	X			X	Werkzaamheden in broedseizoen. Uitgaande van geen kapwerkzaamheden.

Het is verboden om:
 Lid 1: te doden of te vangen;
 Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;
 Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;
 Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding.
 Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Tabel 3-4 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.5 ten aanzien van soorten van de Habitatrichtlijn.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vleermuizen	X	X		X	Werkzaamheden in de avond of 's nachts in de periode maart tot en met november.
Poelkikker	X	X		X	Graafwerkzaamheden en andere grond roerende activiteiten. Het lozen van bemalingswater in watergangen.

Het is verboden om:
 Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;
 Lid 2: opzettelijk te verstoren;
 Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;
 Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;
 Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 3-5 Mogelijke overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 3.10 lid 1 ten aanzien van soorten van andere soorten.

Soort	a	b	c	Als gevolg van
Kleine wolfsmelk			X	Graafwerkzaamheden en andere grond beroerende activiteiten.
Bunzing	X	X		Werkzaamheden, zoals graafactiviteiten, kunnen rust- en verblijfplaatsen en foerageergebieden van kleine marterachtigen verstoren of vernielen. Ook kunnen individuen gedood worden tijdens de werkzaamheden.
Haas	X	X		Werkzaamheden, zoals graafactiviteiten, kunnen rust- en verblijfplaatsen en foerageergebieden van de haas verstoren of vernielen. Ook kunnen individuen gedood worden tijdens de werkzaamheden.
Hermelijn	X	X		Werkzaamheden, zoals graafactiviteiten, kunnen rust- en verblijfplaatsen en foerageergebieden van kleine marterachtigen verstoren of vernielen. Ook kunnen individuen gedood worden tijdens de werkzaamheden.
Eekhoorn	X	X		Werkzaamheden, zoals graafactiviteiten, kunnen rust- en verblijfplaatsen en foerageergebieden van de eekhoorn verstoren of vernielen. Ook kunnen individuen gedood worden tijdens de werkzaamheden.

Steenmarter	X	X		Werkzaamheden, zoals graafactiviteiten, kunnen rust- en verblijfplaatsen en foerageergebieden van de steenmarter verstoren of vernielen. Ook kunnen individuen gedood worden tijdens de werkzaamheden.
Grote modderkruiper	X	X		Tijdens de werkzaamheden kan de grote modderkruiper gedood worden door (tijdelijke) bemalingsactiviteiten (lozen van bemalingswater). Ook kunnen voortplantings- en rustplaatsen beschadigd worden door (tijdelijke) bemaling.
<p>Het is verboden om:</p> <p>a: opzettelijk te doden of te vangen;</p> <p>b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen</p> <p>c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen</p>				

3.2.5 Vervolg

In deze paragraaf zijn een aantal vervolgstappen beschreven. Het gaat hierbij om soortgericht onderzoek waar mogelijk maatregelen uit volgen, mitigerende maatregelen waarvan al bekend is dat deze genomen moeten worden en zorgplichtmaatregelen.

Overtreding van verbodsbepalingen kan (op sommige locaties) voorkomen worden door het nemen van mitigerende maatregelen. Deze zijn hieronder uitgewerkt. Voor soorten, waarvoor overtreding niet te voorkomen is, dient eerst soortgericht onderzoek plaats te vinden om vast te stellen of de soorten daadwerkelijk aanwezig zijn. Dit is opgenomen in paragraaf 3.2.5.4. Om te bepalen waar onderstaande mitigatie noodzakelijk is, dient allereerst een veldbezoek uitgevoerd te worden in de bosschages die nog niet volledig onderzocht zijn. Op deze manier kan inzichtelijk worden gemaakt of er beschermde functies in deze bosschages aanwezig zijn.

3.2.5.1 Mitigerende maatregelen

Vogels zonder jaarrond beschermde nesten

- Werkzaamheden worden buiten het broedseizoen uitgevoerd. Deze loopt globaal van half maart t/m september maar deze periode kan afwijken.
- Als werkzaamheden uitlopen tot in de periode vlak voor het broedseizoen, of starten vlak na het broedseizoen, dient de begeleidend ecooloog te controleren of er sprake is van broedende vogels. Als dit het geval is, dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot na het broedseizoen.
- Ontmoedigen door vooraf aan het broedseizoen nestplaatsen ongeschikt maken onder begeleiding van een ecooloog.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- Er wordt niet gewerkt rondom (jaarrond) beschermde nesten in de periode maart t/m september.
- Als dit niet mogelijk is, wordt er niet gewerkt in een straal van 75 meter rondom de jaarrond beschermde nesten in het broedseizoen. Een eventueel nest wordt gelokaliseerd door middel van een fysieke inspectie. Bij aanwezigheid van een jaarrond beschermd nest wordt het gebied onder begeleiding van een ecooloog afgezet voorafgaand aan de werkzaamheden.
- Als dit niet mogelijk is, dient nader onderzoek plaats te vinden voor vogels met jaarrond beschermde nesten.

Vleermuizen

Om verstoring als gevolg van verlichting te voorkomen dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Gebruik geen verlichting in de periode maart t/m november.
- Indien niet mogelijk, dienen de volgende maatregelen genomen te worden:

- Schijn niet met verlichting op bomen, gebouwen, bosschages en watergangen.
- Richt verlichting zoveel mogelijk naar beneden.
- Probeer uitstraling van verlichting naar de omgeving zoveel mogelijk te voorkomen.
- Een verlichtingspaal dient goedgekeurd te worden door een ter zake deskundig ecooloog.

Om blokkering van verblijfplaatsen te voorkomen dient materiaal niet direct tegen gebouwen of andere objecten te plaatsen. Deze kunnen fungeren als verblijfplaats voor vleermuizen.

Eekhoorn

- Werken buiten de kwetsbare periode van november tot augustus. Werkzaamheden uitvoeren tussen begin september en eind oktober om verstoring te voorkomen.
- Als dit niet mogelijk is, moet er een fysieke inspectie uitgevoerd worden naar eventuele nesten. Als er een nest wordt waargenomen, werken buiten de voortplantingsperiode en 20m afstand houden van het nest. Als werken buiten de voortplantingsperiode niet mogelijk is, 50m afstand houden van het nest.
- Het gebied wordt onder begeleiding van een ecooloog voorafgaand aan de werkzaamheden afgezet. Als er geen nest wordt aangetroffen, hoeft er niet gemitigeerd te worden.

Bunzing, hermelijn en steenmarter

- Bij locatie S-136 en S-676 kan er gemitigeerd worden door niet te werken in de aangegeven locaties in Figuur 3-4, bij S-466 kan gemitigeerd worden door niet te werken binnen de oranje vlakken in Figuur 3-5 en bij S-889 kan gemitigeerd worden, zoals weergegeven staat in Figuur 3-6.
- Als mitigatie niet mogelijk is, moet er een fysieke inspectie plaatsvinden op locatie.

Figuur 3-4 Mitigatie steenmarter, buzning en hermelijn, buiten de oranje vlakken werken. Locatie S-136 en S-676.

Figuur 3-5: Mitigatie steenmarter, bunzing en hermelijn, buiten de oranje vlakken werken. Locatie S-466.

Figuur 3-6: Mitigatie steenmarter, buzning en hermelijn, buiten de oranje vlakken werken. Locatie S-889.

Haas

- Geen werkzaamheden uitvoeren binnen het groene vlak in Figuur 3-7.
- Indien niet mogelijk, locatie ontmoedigen door te maaien voor de start van het voorplantingsseizoen en kort te houden gedurende de uitvoering van werkzaamheden, met voorafgaand een check van een deskundig ecoloog op aanwezige (jonge) hazen.

Figuur 3-7: Locatie mogelijke hazenlegers

Poelkikker

- Mitigatie voor de poelkikker kan door het plaatsen van amfibieschermen, maar soortgericht onderzoek wordt aangeraden in verband met inspanning.
- Maak vóór aanvang van de werkzaamheden het projectgebied ontoegankelijk door het plaatsen van amfibieschermen. Dit scherm bestaat uit stevig kunststofmateriaal (geen worteldoek) van 50 cm hoog. 10 cm wordt hierbij in de grond geplaatst en 40cm boven de grond. Vervolgens kunnen aanwezige amfibieën binnen de schermen worden gevangen en verplaatst naar geschikt leefgebied buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden.
- De werkzaamheden worden niet uitgevoerd in de sloten of buiten de kwetsbare voortplantingsperiode van de poelkikker.

Grote modderkruiper

- Er dienen geen werkzaamheden te worden uitgevoerd die invloed hebben op het waterpeil in de sloten of de sliblaag in de sloten. Als er bemaald gaat worden en één van deze/beide effecten wel optreedt in een sloot waar mogelijk grote modderkruiper zit, dient soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd.

3.2.5.2 Zorgplicht

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Werk één richting op, zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Hou het werkgebied zo klein mogelijk.
- Verwijder eerst vegetatie in een gebied voordat er gegraven wordt.
- Als dieren aanwezig blijken, staak de werkzaamheden totdat deze het projectgebied verlaten hebben

3.2.5.3 Fysieke inspecties

Door fysieke inspecties kan functioneel leefgebied voor soorten nog uitgesloten of aangetoond worden. Fysieke inspecties zijn nodig voor de onderstaande soorten (zie de tabel hieronder).

Tabel 3-3-6: Fysieke inspecties overzicht

Soort	Afsluiterschema's	Opmerkingen
Bunzing	S-136 en S-676, S-261, S-466, S-889	O.a. binnen hekwerk, S-136 en S-676, S-466 en S-889 kunnen gemitigeerd worden, FI bij S-261 noodzakelijk, FI kan het hele jaar door
Hermelijn	S-136 en S-676, S-261, S-466, S-889	O.a. binnen hekwerk, S-136 en S-676, S-466 en S-889 kunnen gemitigeerd worden, FI bij S-261 noodzakelijk, FI kan het hele jaar door
Steenmarter	S-136 en S-676, S-466, S-889	Kan gemitigeerd worden, binnen hekwerk, FI kan het hele jaar door
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	S-838	Kan gemitigeerd worden, Najaar/winter (bladloze periode)
Eekhoorn	S-838	Kan gemitigeerd worden, Najaar/winter (bladloze periode)
Vleermuizen	S-261, S-466, S,838, S-889 (baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)	Kan gemitigeerd worden, FI kan het hele jaar door
Grote modderkruiper	S-889, S-838, S-134, S-136, S-676, S-466	Kan gemitigeerd worden, FI kan het hele jaar door

3.2.5.4 Soortgericht onderzoek

Op basis van de quickscan kan de aanwezigheid van een aantal beschermde soorten en/of soortgroepen niet worden uitgesloten. Omdat bij uitvoering van de werkzaamheden sprake kan zijn van overtreding van verbodsbepalingen van de Wnb, dient nader onderzoek te worden uitgevoerd voordat beoordeeld kan worden of negatieve effecten uitgesloten kunnen worden en welke maatregelen noodzakelijk zijn. Het gaat hierbij om soorten, waarbij met mitigerende maatregelen overtreding niet geheel voorkomen kan worden of dat nader onderzoek noodzakelijk is om te bepalen of mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Dit nader onderzoek bestaat uit een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek. Een fysieke inspectie kan worden gedaan voorafgaand aan soortgericht onderzoek om soorten eventueel nog uit te sluiten op locaties waar ze nu nog niet uitgesloten zijn. Met een fysieke inspectie wordt er op de locatie gekeken naar eventuele burchten, holen, feces of andere sporen. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie uitgesloten zijn, is soort gericht onderzoek niet nodig. Als de betreffende soorten door middel van een fysieke inspectie niet uitgesloten zijn, is soortgericht onderzoek wel noodzakelijk. In Tabel 13 staat weergegeven op welke locatie en voor welke soorten mitigatie en nader onderzoek (fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek) noodzakelijk is.

Het soortgericht veldonderzoek dient als volgt uitgevoerd te worden:

Vogels met jaarrond beschermde nesten

- 4 veldbezoeken gedurende de ochtend of avond (afhankelijk van soort) in de periode maart t/m midden mei (afhankelijk van soort).
De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog weer).
- Tussen de veldbezoeken zit minimaal tien dagen.

Vleermuizen

De voorgestelde mitigerende maatregelen sluiten negatieve effecten op vleermuizen uit. Mochten de mitigerende maatregelen niet volledig uitgevoerd kunnen worden, dient onderstaand soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd.

Onderstaand soortgericht onderzoek is afgeleid van het vleermuisprotocol 2021 (Netwerk Groene Bureaus, 2021). De volgende soorten moeten onder andere worden onderzocht: baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootvleermuis. Onderstaande onderzoek is afgeleid van de hoogste onderzoeks-intensiteit. Het gaat hier om soortgericht onderzoek naar verblijfplaatsen van gebouwbewonende soorten.

- Twee veldbezoeken in de periode 15 mei t/m 15 juli, waarvan één avondronde en één ochtendronde.
- Twee veldbezoeken in de periode 15 augustus t/m 30 september (gedurende de nacht).
- De veldbezoeken vinden plaats bij gunstige weersomstandigheden (droog, voldoende warm, niet te veel wind).
- Tussen de veldbezoeken naar verblijfplaatsen zit bij voorkeur twintig dagen, maar minimaal tien dagen.

Steenmarter, hermelijn en bunzing

De potentiële verblijfplaats kan onderzocht worden door middel van cameravallen. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten (BIJ12, 2024):

- Nabij het potentiële leefgebied dient een cameraval geplaatst te worden volgens de sardientjes methode.
- De cameraval dient minimaal acht weken te draaien.
- Indien noodzakelijk, dienen meerdere cameravallen geplaatst te worden (één cameraval per 0,25 hectare geschikt leefgebied).

Grote modderkruiper

Voor de grote modderkruiper dient soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd:

- Inventarisatie door middel van e-DNA onderzoek in de periode maart t/m oktober.
- Als de grote modderkruiper aanwezig blijkt te zijn, dient een aanvullend onderzoek door middel van elektrovisseren te worden uitgevoerd. Dit om een inschatting te maken van de lokale populatiegrootte.
- Onderzoek door middel van elektrovisseren dient in de periode maart t/m juni (optimale periode) plaats te vinden. De periode juli t/m november is toegestaan mits er nog geen koude periode is ingetreden.

E-DNA onderzoek is de meest geschikte methode om de af- of aanwezigheid van de grote modderkruiper aan te tonen. Deze geeft echter geen indicatie van aantallen. Deze methode is dus geschikt voor het uitsluiten van de grote modderkruiper, maar bij aanwezigheid dient elektrovisseren te worden toegepast om een inschatting in aantallen te maken.

Poelkikker

- Er dienen twee veldbezoeken te komen tussen de maanden mei tot juli op warme, vochtige avonden vanaf een uur voor zonsondergang.
- Er zitten tien dagen tussen de bezoeken.

Kleine wolfsmelk

- Er dienen twee veldbezoeken uitgevoerd te worden door een deskundig ecooloog in de bloeiperiode van de soort, tussen juni en half september.

3.2.6 Deelconclusie

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten planten, zoogdieren, vogels, amfibieën en vissen. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid van beschermde soorten tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen, zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.4.

Tabel 3-7 is een samenvatting van de vervolgstappen per locatie.

Als uit het soortgericht onderzoek naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een ontheffing Wet natuurbescherming noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een ontheffing Wet natuurbescherming moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een ontheffingsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (provincie Groningen) eenmalig verlengd worden met zeven weken.

Tabel 3-7 Vervolgstappen per afsluiterschema

Locatie en betreffende soort(groep)	Mitigatie en/of nader onderzoek	Periode soortgericht onderzoek
S-261		
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november
- Vleermuizen (baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	15 mei t/m 15 juni & 15 augustus t/m 30 augustus
- Hermelijn	Fysieke inspectie	Kan het hele jaar
- Bunzing	Fysieke inspectie	Kan het hele jaar
S-134		
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
- Poelkikker	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mei t/m juli
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november
S-889		
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
- Steenmarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Bunzing	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	
- Hermelijn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Vleermuizen (baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	15 mei t/m 15 juni & 15 augustus t/m 30 augustus
- Poelkikker	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mei t/m juli
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november
S-838		
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.

Locatie en betreffende soort(groep)	Mitigatie en/of nader onderzoek	Periode soortgericht onderzoek
- Broedvogels met jaarrond beschermde nesten	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Maart t/m 15 mei (afhankelijk van het soort)
- Eekhoorn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Bladloze periode
- Bunzing	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Hermelijn	Soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Vleermuizen (baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)	Mitigatie	15 mei t/m 15 juni & 15 augustus t/m 30 augustus
- Poelkikker	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mei t/m juli
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november
S-136 en S-676		
- Kleine wolfsmelk	Soortgericht onderzoek	Juni t/m september
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
- Poelkikker	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mei t/m juli
- Bunzing	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Hermelijn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november
S-135		
- Kleine wolfsmelk	Soortgericht onderzoek	Juni t/m september
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
S-466		
- Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	n.v.t.
- Steenmarter	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Bunzing	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Hermelijn	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar

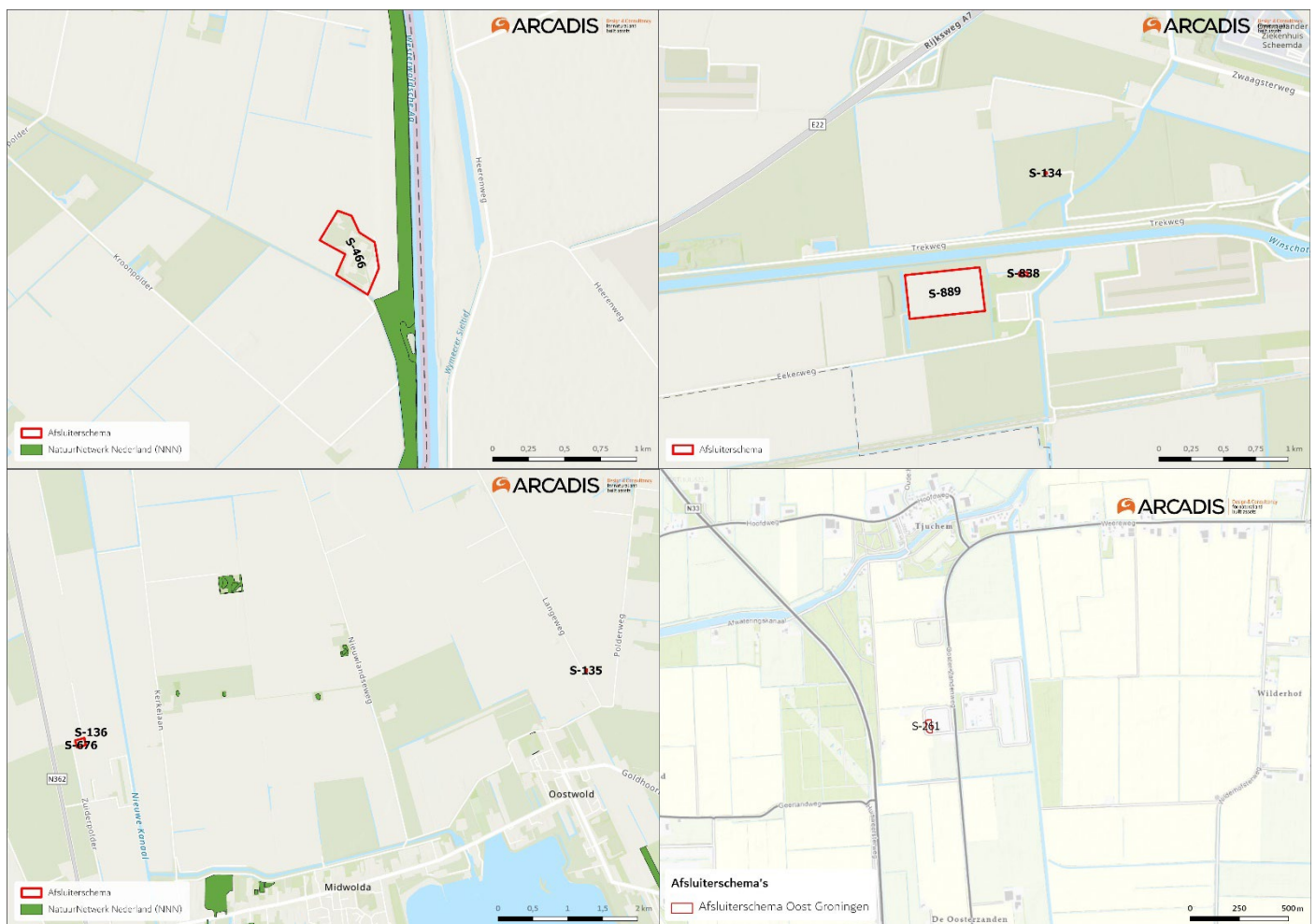
Locatie en betreffende soort(groep)	Mitigatie en/of nader onderzoek	Periode soortgericht onderzoek
- Haas	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Verspreid over het jaar
- Vleermuizen (baardvleermuis, Brandts vleermuis, gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis)	Mitigatie, indien niet mogelijk, fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	15 mei t/m 15 juni & 15 augustus t/m 30 augustus
- Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Juli t/m november

4 Natuurnetwerk Nederland

4.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarnaast de aard van de ingreep, is door bureaustudie bepaald of mogelijk sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van het voornemen. In de provincie Groningen is geen sprake van externe werking.

4.2 Ligging

Figuur 4-1 Ligging onderzoeksgebied ten opzichte van NNN, linksboven voor S-466, rechtsboven voor S-889, S-838 en S-134, linksonder voor S-135, S-136 en S-676, en rechtsonder voor S-261.

4.3 Effectbepaling

Voor gebieden, die behoren tot NNN, geldt dat de geplande activiteiten de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied niet mogen aantasten. Ook geldt dat zij niet mogen leiden tot significante vermindering van de oppervlakte van het gebied of van samenhang tussen gebieden. Binnen de provincie Groningen wordt voor het NNN geen externe werking gehanteerd. Dit houdt in, dat zolang er niet binnen de contouren van het NNN gewerkt wordt, er geen toetsing hoeft plaats te vinden. Echter worden (mogelijk) optredende effecten wel beschreven. Dit is het geval in alle projectgebieden.

Projectgebieden S-889, S-838, S-134, S-135, S-136, S-676 en S-261 liggen ieder om minimaal 850 meter afstand. Bij deze afsluiterschema's is er geen sprake van versturende effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van NNN. Daarnaast wordt ook ingeschat dat mogelijk verdrogende effecten door bemaling niet zover reiken.

Binnen de verstoringscontouren van projectgebied S-466 liggen twee beheertypen NNN, namelijk N12.02 (Kruiden- en faunarijk grasland) en N04.02 (zoete plas). Beide beheertypen worden gekwalificeerd door middel van planten en insecten (en vissen bij zoete plas). Verstoring zal geen effect hebben op de wezenlijke kenmerken en waarden van deze beheertypen. Volgens een droogtegevoeligheidskaart zijn de beheertypen bij projectgebied S-466 niet droogtegevoelig (Klimaat-effectatlas, 2024).

4.4 Conclusie

De werkzaamheden vinden niet plaats binnen de grenzen van NNN. Gezien in Groningen geen sprake is van externe werking is toetsing niet nodig. De voorgenomen werkzaamheden hebben tevens negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

5 Conclusies en vervolgstappen

5.1 Wet natuurbescherming

5.1.1 Gebiedsbescherming

Negatieve verstoringseffecten (met uitzondering van stikstofdepositie) op Natura 2000-gebieden de Waddenzee, Zuidlaardermeergebied, Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand en Lieftingsbroek kunnen worden uitgesloten. Negatieve effecten als gevolg van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden Drentsche Aa-gebied, Drouwenerzand en Lieftingsbroek zijn niet uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Als daaruit komt dat effecten nog steeds niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk, zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Wnb. Als de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden, zijn vervolgstappen niet nodig

5.1.2 Soortenbescherming

Er zijn diverse beschermde soorten aanwezig binnen het projectgebied. Voor een aantal soorten geldt dat effecten kunnen worden voorkomen door mitigerende maatregelen, zoals werken buiten het broedseizoen. Voor een aantal soorten geldt dat vervolgonderzoek uit moet wijzen of deze soorten voorkomen in de projectgebieden en of door de werkzaamheden verbodsbepalingen worden overtreden. Wanneer dit het geval blijkt te zijn, dient een ontheffing te worden aangevraagd. De bovengenoemde vervolgstappen zijn te vinden in Tabel 5-1.

Tabel 5-1 Overzichtstabel met de vervolgstappen per afsluiterlocatie. Indien mitigatie niet mogelijk is, dient een fysieke inspectie te worden uitgevoerd. Als het nodig blijkt te zijn, moet daarna soortgericht onderzoek worden uitgevoerd.

	S-261	S-134	S-889	S-838	S-136 en S-676	S-135	S-466
Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten	Mitigatie	Mitigatie	Mitigatie	Mitigatie	Mitigatie	Mitigatie	Mitigatie
Broedvogels met jaarrond beschermde nesten				Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek			
Vleermuizen (verblijfplaatsen)	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek		Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek				Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek
Poelkikker		Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek		

Kleine wolfsmelk			Soortgericht onderzoek	Soortgericht onderzoek		
Bunzing	Fysieke inspectie	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Soortgericht onderzoek	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	
Haas					Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	
Hermelijn	Fysieke inspectie	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Soortgericht onderzoek	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	
Eekhoorn			Mitigatie			
Steenmarter		Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek			Mitigatie, indien niet mogelijk fysieke inspectie, als nodig soortgericht onderzoek	
Grote modderkruiper	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek	Mitigatie of soortgericht onderzoek

5.2 Natuurnetwerk Nederland

De werkzaamheden vinden niet plaats binnen de grenzen van NNN. Gezien in Groningen geen sprake is van externe werking, is toetsing niet nodig. De voorgenomen werkzaamheden hebben ook negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

6 Referenties

BIJ12. (2024). *Kennisdocument Kleine marterachtigen*.

<https://www.bij12.nl/onderwerp/natuurinformatie/kennisdocumenten-soorten-natuurbescherming/>

Cora de Leeuw. (2017). *Lichtvervuiling in de natuur*.

<https://edepot.wur.nl/440665#:~:text=Veel%20amfibie%C3%ABn%2C%20vooral%20padden%2C%20zijn,om%20wegen%20over%20te%20steken.>

De Vlinderstichting. (2023). *De Vlinderstichting*. <https://www.vlinderstichting.nl/>

EIS. (2023). *EIS - Kenniscentrum Insecten*. <https://www.eis-nederland.nl/>

FLORON. (2023). *FLORON*. <https://www.floron.nl/>

Garniel, A. D., W.D., Mierwald, U., & Ojowski, U. (2007). *Vögel und Verkehrslärm*.

Jongbloed, R. H., van der Wal, J. T., Tamis, J. E., Jonker, S. I., Koolstra, B. J. H., & Schobben, J. H. M. (2011).

*Nadere effectenanalyse Natura 2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone. IMARES Rapport C170/11
ARCADIS rapport 075990726:C (pp. 1–19).*

Klimaat-effectatlas. (2024). *Droogtegevoeligheid natuur*. <https://www.klimaat-effectatlas.nl/nl/droogtegevoeligheid-natuur>

Krijgsveld, K. L., Klaassen, B., & van der Winden, J. (2022). *Verstoring van vogels door recreatie—Literatuurstudie
van verstoringgevoeligheid en overzicht van maatregelen—Deel 2 Soortbesprekingen*.

NDFP. (2023a). *NDFP Uitvoerportaal*. <https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal>

NDFP. (2023b). *NDFP Verspreidingsatlas*. <https://www.verspreidingsatlas.nl/>

Netwerk Groene Bureaus. (2021). *Vleermuisprotocol 2021*. <https://www.netwerkgroenebureaus.nl/werken-aan-kwaliteit/soortinventarisatieprotocollen/vleermuisprotocol>

RAVON. (2023). *RAVON*. <https://www.ravon.nl/>

Reijnen, R., Foppen, R., & Veenbaas, G. (1997). Disturbance by traffic of breeding birds: Evaluation of the effect and considerations in planning and managing road corridors. *Biodiversity & Conservation* 1997 6:4, 6(4), 567–581.
<https://doi.org/10.1023/A:1018385312751>

Sierdsema, H., & Foppen, R. (2014). *Inschatting versturende invloed werkparken ADT op vogels*.

SOVON. (2023). *SOVON*. <https://sovon.nl/>

Zoogdierverseniging. (2023). *Zoogdierverseniging*. <https://www.zoogdierverseniging.nl/>

Bijlage A Wettelijk kader Wet natuurbescherming

Gebiedsbescherming

Algemeen

Natura 2000 is een Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Onder Natura 2000-gebieden vallen de gebieden die op grond van de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn zijn aangewezen/ aangemeld. De Europese Unie heeft deze twee richtlijnen vastgesteld die moeten zorg dragen voor de bescherming van de belangrijkste Europese natuurwaarden: de Vogelrichtlijn uit 1979 en de Habitatrichtlijn uit 1992. Hoewel het om twee afzonderlijke richtlijnen gaat, worden ze vanwege hun overeenkomsten vaak in één adem genoemd. Men spreekt dan over de 'Vogel- en Habitatrichtlijn'. De Europese Unie heeft alle Vogel- en Habitatrichtlijngebieden ondergebracht in een samenhangend netwerk 'Natura 2000'.

Bij de bescherming van Natura 2000-gebieden staan de habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en kwalificerende vogelsoorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen gelden centraal.

De wet biedt verschillende instrumenten om deze instandhoudingsdoelstellingen te realiseren:

- Het treffen van instandhoudingsmaatregelen.
- Het treffen van passende maatregelen om te voorkomen dat de kwaliteit van habitats verslechterd of soorten verstoord worden.
- Beoordelingsplicht voor plannen, projecten en andere handelingen die kunnen leiden tot (significante) verslechtering of significante verstoring van Natura 2000-gebieden. Voor projecten en andere handelingen geldt daartoe een vergunningplicht.

Het is verboden zonder vergunning een project uit te voeren dat -gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied- de kwaliteit van de natuurlijke habitats of habitats van soorten in dat gebied kan verslechteren of een significant verstoring effect kan hebben op de soorten waarvoor dat gebied is aangewezen (art 2.7 lid 2). Wanneer het een project betreft dat niet direct verband houdt met, of nodig is voor het beheer van een gebied, en dat afzonderlijk of in cumulatie significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied, wordt de vergunning niet verleend nadat uit een passende beoordeling is gebleken dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast (art 2.7 lid 3 onder a en art 2.8 lid 1). Een uitzondering is een project dat een herhaling of voortzetting is van een ander project, of deel uitmaakt van een ander plan, waarvoor al een passende beoordeling is gemaakt en een nieuwe passende beoordeling geen nieuwe gegevens op inzichten op kan leveren (art 2.8 lid 2).

De vergunning voor een project wordt alleen verleend wanneer zeker is dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast en de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar worden gebracht, dit geldt ook voor externe werking². Hiervan mag alleen worden afgeweken wanneer alternatieve oplossingen voor het project ontbreken en wanneer sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang. Bovendien moet voorafgaande aan het toestaan van een afwijking zeker zijn dat alle schade gecompenseerd wordt (de ADC-toets) (art 2.8 lid 4).

Habitatrichtlijn

De Habitatrichtlijn heeft tot doel bij te dragen aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het in stand houden van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (uitgezonderd vogels) op het Europese grondgebied van de lidstaten waarop de richtlijn van toepassing is. De richtlijn onderscheidt daarbij te beschermen gebieden en te beschermen soorten.

Vogelrichtlijn

De Vogelrichtlijn bestaat uit een lijst van zeldzame of bedreigde vogelsoorten. De leefgebieden en belangrijke overwinteringsgebieden voor deze soorten worden aangewezen als speciale beschermingszones (Vogelrichtlijngebieden).

² De nadelige invloed van activiteiten buiten een Natura 2000-gebied op natuurwaarden binnen het Natura 2000-gebied.

Soortbescherming

Algemeen

De Wet natuurbescherming (Wnb) is op 1 januari 2017 in werking getreden. De wet is in de plaats gekomen van de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. De wet is ingedeeld in hoofdstukken en kent een algemeen deel (hoofdstuk 1), delen over Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2), soorten (hoofdstuk 3), houtopstanden, hout en houtproducten (hoofdstuk 4), verder delen die gaan over vrijstellingen, beschikkingen en verplichtingen (hoofdstuk 5), financiële bepalingen (hoofdstuk 6), handhaving (hoofdstuk 7), overige bepalingen (hoofdstuk 8) en tot slot een beschrijving van het overgangsrecht (hoofdstuk 9) en een beschrijving van de wijziging van overige wetten (hoofdstuk 10). In navolgende paragrafen is een samenvattende beschrijving van de voor dit rapport relevante delen van de wet gegeven.

De Wnb kent een algemene zorgplicht. Deze houdt in dat iedereen voldoende zorg in acht moet nemen om schade aan soorten te voorkomen, ook voor soorten die niet beschermd zijn ([art 1.11, lid 1](#)). Dit houdt in ieder geval in dat handelen of nalaten van handelen dat schadelijk kan zijn zo veel mogelijk achterwege gelaten dient te worden ([art 1.11, lid 2](#)). Deze algemene zorgplicht geldt altijd en overal, met slechts als uitzondering handelingen die op grond van de Visserijwet worden uitgevoerd ([art 1.11, lid 3](#)).

Categorieën

De wet maakt onderscheid in drie categorieën van beschermde soorten, namelijk:

- Soorten Vogelrichtlijn (Wnb paragraaf 3.1)
- Soorten Habitatrichtlijn (Wnb paragraaf 3.2)
- Andere soorten (Wnb paragraaf 3.3)

Soorten Vogelrichtlijn

Alle van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn zijn in Nederland beschermd. De soorten van artikel 1 van Vogelrichtlijn zijn alle vogelsoorten die op het Europese grondgebied van de lidstaten van de EU voorkomen. Het deel daarvan dat van nature in Nederland voorkomt, is dus beschermd ([art. 3.1 lid 1](#)).

Soorten Habitatrichtlijn

In deze categorie vallen alle in het wild levende dieren zoals genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn,
- bijlage II bij het Verdrag van Bern of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bonn; ([art. 3.5 lid 1](#))
- en (in hun natuurlijke verspreidingsgebied) planten van soorten, genoemd in:

- bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn of;
- bijlage I bij het Verdrag van Bern; ([art. 3.5, lid 5](#))

Het gaat hierbij dus om meer dan alleen de soorten van de Habitatrichtlijn (namelijk ook soorten van de conventies van Bern en Bonn). Omdat echter in de Wnb paragraaf 3.2 “soorten Habitatrichtlijn” als titel heeft, wordt dit ook hier zo gebruikt om deze groep van beschermde soorten aan te duiden.

Andere soorten

Naast de soorten, waarvan de bescherming op Europees niveau verplicht is gesteld, is er ook een aantal soorten op nationaal niveau beschermd. Dit is dus een “nationale kop” op de Europese bescherming. Het gaat hierbij om soorten die zeer zeldzaam en/of bedreigd zijn, en waarvan het duurzaam voortbestaan niet is verzekerd als geen beschermingsmaatregelen worden getroffen. De soorten waar het om gaat zijn opgenomen op de bijlage bij de wet ([art. 3.10, lid 1 onder a en c](#)).

Verbodsbepalingen

Ten aanzien van soorten van de Vogelrichtlijn verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art. 3.1 lid 1](#)), het opzettelijk vernielen van nesten, rustplaatsen en eieren ([art. 3.1 lid 2](#)), het rapen of onder zich hebben van eieren ([art. 3.1 lid 3](#)) en het opzettelijk storen van vogels ([art. 3.1 lid 4](#)). Het verbod tot opzettelijk storen geldt niet in het geval de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort ([art. 3.1 lid 5](#)).

Ten aanzien van de soorten van de Habitatrichtlijn beschermde diersoorten verbiedt de wet het opzettelijk doden of vangen ([art 3.5 lid 1](#)), het opzettelijk verstoren ([art 3.5 lid 2](#)), het opzettelijk vernielen of rapen van eieren ([art 3.5 lid 3](#)) en het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.5 lid 4](#)). Ten aanzien van de Europees beschermde plantensoorten verbiedt de wet het opzettelijk te plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen en vernielen ([art 3.5 lid 5](#)).

Ten aanzien van de andere beschermde diersoorten geldt slechts een verbod tot het opzettelijk doden of vangen ([art 3.10 lid 1 onder a](#)) en het opzettelijk beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen ([art 3.10 lid 1 onder b](#)). Ten aanzien van de andere beschermde plantensoorten geldt een verbod tot opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen ([art 3.10 lid 1 onder c](#)).

Gedragcodes, vrijstellingen en ontheffingen

Gedragcode

De in het voorgaande beschreven verbodsbepalingen zijn niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd volgens een door de minister van LNV vastgestelde gedragcode ([art. 3.31 lid 1](#)). Het moet dan gaan om handelingen die plaatsvinden in het kader van:

een bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer;

een bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of de bosbouw;

een bestendig gebruik;

ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Vrijstelling

Provinciale staten en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kunnen vrijstelling verlenen van de verbodsbepalingen ([art 3.3 lid 2-4; 3.8 lid 2-5, 3.10 lid 2](#)). Voor zover het gaat om de hiervoor beschreven verbodsbepalingen, kan in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een ontheffing worden verleend van de verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 en 3.10, dus ten aanzien van alle beschermde soorten. Een vrijstelling mag alleen worden verleend wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan. Deze zijn gelijk aan de voorwaarden waaronder een ontheffing verleend kan worden (zie hier onder).

Voor welke soorten een vrijstelling geldt, verschilt per bevoegd gezag (ministerie van LNV en de afzonderlijke provincies). De lijst met vrijgestelde soorten van het ministerie is alleen van toepassing op handelingen waarvoor de minister van LNV het gevoegd gezag is. Voor handelingen waarvoor gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn, geldt de vrijstellingslijst van de betreffende provincie.

De provincie Groningen heeft vrijstelling verleend voor onderstaande soorten:

Zoogdieren

Aardmuis

Bosmuis

Dwergmuis

Dwergspitsmuis

Egel

Gewone bosspitsmuis

Huisspitsmuis

Konijn

Ondergrondse woelmuis
Ree
Rosse woelmuis
Tweekleurige bosspitsmuis
Veldmuis
Vos
Wezel
Woelrat

Amfibieën en reptielen

Bastaardkikker
Bruine kikker
Gewone pad
Kleine watersalamander
Meerkikker

Ontheffing

Voor soorten, waarvoor (in de betreffende provincie) geen vrijstelling geldt, moet wanneer niet volgens een gedragscode wordt gewerkt een ontheffing worden aangevraagd wanneer er een handeling wordt uitgevoerd waardoor een verbodsbepalingen van artikel 3.1, 3.5 of 3.10 van de Wnb wordt overtreden ([art 3.3 lid 1,3](#); [3.8 lid 1,3](#), [3.10 lid 2](#)). Of deze ontheffing kan worden verleend, hangt af of voldaan wordt aan de voorwaarden. De voorwaarden waaraan moet worden voldaan, verschillen per categorie.

De eerste eis die wordt gesteld, is dat er geen andere bevredigende oplossing mag zijn. Dat betekent -ook in combinatie met de in artikel 1.11 beschreven zorgplicht- dat wanneer een overtreding redelijkerwijs te voorkomen is, en ontheffing niet mogelijk is. De werkzaamheden moeten dan op zodanige wijze worden uitgevoerd dat er geen overtreding van de wet plaatsvindt. Te denken valt aan het kappen van bomen buiten het broedseizoen, of het afzetten van en het wegvangen van soorten in het werkgebied. Verder kan een ontheffing alleen worden verleend wanneer is aangetoond dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soort. Daarnaast gelden er per categorie verschillende aanvullende voorwaarden.

Voor [soorten van de Vogelrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van ([art 3.3 lid 4](#)):

1. het belang van de volksgezondheid of de openbare veiligheid;
2. het belang van de veiligheid van het luchtverkeer;
3. voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren;
4. bescherming van flora of fauna;
5. onderzoek of onderwijs, het uitzetten of herinvoeren van soorten, of voor de daarmee samenhangende teelt;
6. het vangen, het onder zich hebben of elke andere wijze van verstandig gebruik van bepaalde vogels in kleine hoeveelheden selectief en onder strikt gecontroleerde omstandigheden toe te staan.

Voor [soorten van de Habitatrichtlijn](#) kan alleen een ontheffing worden verleend in het geval van ([art 3.8 lid 5](#)):

1. het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats;
2. voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom;
3. het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
4. onderzoek en onderwijs, repopulatie of herinstructie van deze soorten, of voor de daartoe benodigde kweek, met inbegrip van de kunstmatige vermeerdering van planten;

5. het onder strikt gecontroleerde omstandigheden mogelijk te maken op selectieve wijze en binnen bepaalde grenzen een beperkt, bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde dieren van de aangewezen soort te vangen of onder zich te hebben, onderscheidenlijk een beperkt bij de ontheffing of vrijstelling vastgesteld aantal van bepaalde planten van de aangewezen soort te plukken of onder zich te hebben.

Voor de **andere beschermde soorten**, gelden de voorwaarden die gelden voor de overige Europees beschermde soorten aangevuld met het volgende (**art 3.10 lid 2**):

1. In het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied.
2. Ter voorkoming van schade of overlast, met inbegrip van schade aan sportvelden, schietterreinen, industrieterreinen, kazernes of begraafplaatsen.
3. Ter beperking van de omvang van de populatie van dieren, in verband met door deze dieren ter plaatse en in het omringende gebied veelvuldig veroorzaakte schade of in verband met de maximale draagkracht van het gebied, waarin de dieren zich bevinden.
4. Ter voorkoming of bestrijding van onnodig lijden van zieke of gebrekkige dieren.
5. In het kader van bestendig beheer of onderhoud in de landbouw of bosbouw.
6. In het kader van bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, vliegvelden, wegen, spoorwegen of bermen, of in het kader van natuurbeheer.
7. In het kader van bestendig beheer of onderhoud van de landschappelijke kwaliteiten van een bepaald gebied, of in het algemeen belang.

Bijlage B Wettelijk kader Natuurnetwerk Nederland (NNN)

Het Natuurnetwerk Nederland (hierna: NNN) is een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden. Dit netwerk moet ervoor zorgen dat de biodiversiteit stabiel en behouden blijft. Het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: BARRO) heeft in titel 2.10 bepalingen opgenomen die de bescherming van het NNN moeten waarborgen. Deze bepalingen moeten worden doorvertaald in de provinciale ruimtelijke verordeningen (hierna: PRV) van de provincies.

De PRV stellen regels die ervoor moeten zorgen dat bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die betrekking hebben op NNN-gebieden geen activiteiten mogelijk maken die schadelijk zijn voor het NNN.

(art. 2.10.4, eerste lid BARRO). De gemeente is verantwoordelijk voor het vaststellen van bestemmingsplannen die in overeenstemming moeten zijn met de NNN-bepalingen van de PRV. De regels uit de PRV zijn op haar beurt weer in overeenstemming met de NNN-bepalingen van het BARRO.

Dit betekent wanneer er ruimtelijke ontwikkelingen gerealiseerd worden deze aan de bepalingen van het NNN moeten voldoen.

Titel 2.10 heeft alleen betrekking op NNN-gebieden die door de provincies op kaart zijn vastgelegd (art. 2.10.1 en art. 2.10.2 BARRO). Echter kan bij provinciale verordening vastgesteld zijn dat nabijgelegen natuurgebieden tevens beschermd worden op grond van de NNN-regels in de verordeningen. Provincies zijn verplicht bij provinciale verordening de wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden aan te wijzen. Daarbij moet bij provinciale verordening regels gesteld worden omtrent de inhoud van bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen ter bescherming, instandhouding en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden (art. 2.10.3 BARRO).

De provincies stellen regels aan bestemmingsplannen en omgevingsvergunningen die ervoor moeten zorgen dat er geen activiteiten mogelijk worden gemaakt die per saldo leiden tot een significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden, of tot een significante vermindering van het oppervlakte of samenhang van het NNN (art. 2.10.4 BARRO). In de provincie Limburg is dit vastgelegd in de omgevingsverordening uit 2014.

Dit betekent dat het NNN niet zomaar aangetast of gewijzigd kan worden. Echter zijn er uitzonderingen. Kort samengevat zijn er drie afwijkingsmogelijkheden, namelijk:

1. het 'Nee, tenzij-principe';
2. saldobenadering;
3. herbegrenzing bij kleinschalige ontwikkelingen.

Van het beschermingsregime kan worden afgeweken wanneer er sprake is van het 'Nee, tenzij-principe'.

Er moet sprake zijn van de volgende voorwaarden:

- a. Er is sprake van groot openbaar belang.
- b. Er zijn geen reële alternatieven.
- c. De negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden, oppervlakte en de samenhang worden beperkt (gemitigeerd) en de overblijvende negatieve effecten worden gecompenseerd.

Bij provinciale verordening kan het toegestaan zijn om de begrenzing van het NNN te wijzigen. Dit is mogelijk wanneer dit leidt tot een betere samenhang of planologische inpassing (saldobenadering).

Wel moeten de wezenlijke kenmerken en waarden behouden blijven en het oppervlak van het NNN ten minste gelijk (art. 2.10.5, sub a BARRO). Wanneer er sprake is van een kleinschalige ontwikkeling kan tevens de begrenzing van het NNN gewijzigd worden (art. 2.10.5, sub b BARRO).

Bij saldobenadering worden ruimtelijke ontwikkelingen in combinatie met elkaar beoordeeld. Het doel van saldobenadering is dat er een kwaliteits- of kwantiteitsslag voor het NNN gemaakt wordt. Verder moeten deze ruimtelijke ontwikkelingen ervoor zorgen dat het NNN minimaal gelijk blijft of juist vermeerderd. Wanneer saldobenadering wordt toegepast zal dit leiden tot kwaliteitswinst voor de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN.

Bij herbegrenzing gaat het om het begrenzen van het huidige NNN, met behoud van de oorspronkelijke ambitie, om zo verbinding tussen de NNN-gebieden te verbeteren. Herbegrenzing is mogelijk in twee situaties, namelijk om ecologische redenen of om andere dan ecologische redenen (kleinschalige ontwikkelingen).

De bepalingen van het BARRO zijn alleen bedoeld om de NNN-gebieden te beschermen. Het is echter mogelijk dat ruimtelijke ontwikkelingen op gronden niet behorend tot het NNN negatieve effecten met zich meebrengen voor de gronden zelf én voor de NNN-gronden. In Kamerstuk 2012/12, 30 825 nr. 192 heeft staatssecretaris van Economische zaken, Landbouw en Innovatie gezegd dat het NNN geen externe werking heeft, maar dat men wel de Wet ruimtelijke ordening en eventuele provinciale ruimtelijke verordening in acht moet nemen. Het is namelijk zo dat de provincies Flevoland, Friesland, Noord-Brabant en Zeeland bepalingen in de ruimtelijke verordeningen hebben opgenomen die gebieden nabij het NNN beschermen (zogenoemde externe werking).

Bijlage C Kaartmateriaal

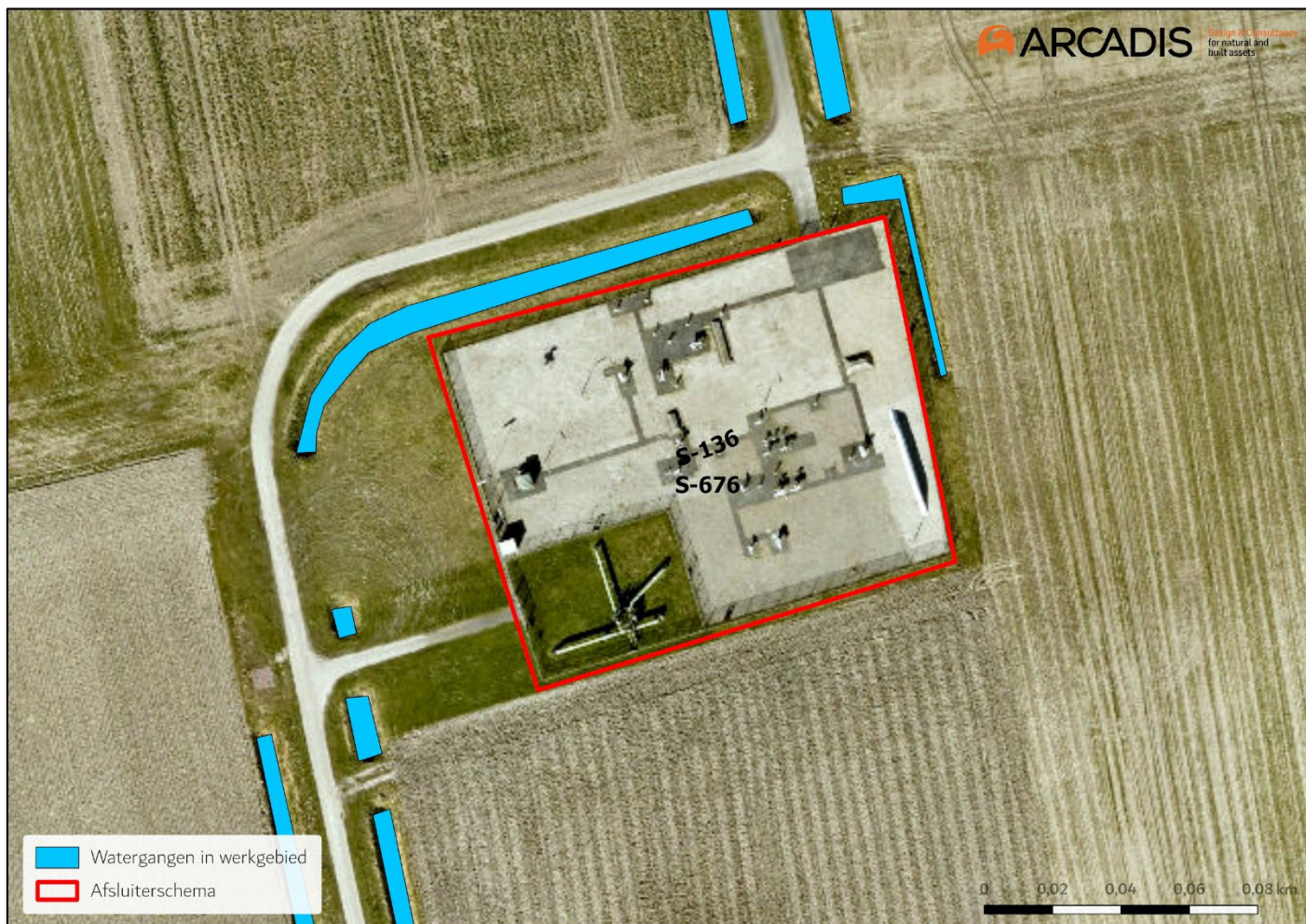
Figuur 6-1 Bos geschikt voor vogels met/zonder jaarrond beschermd nest

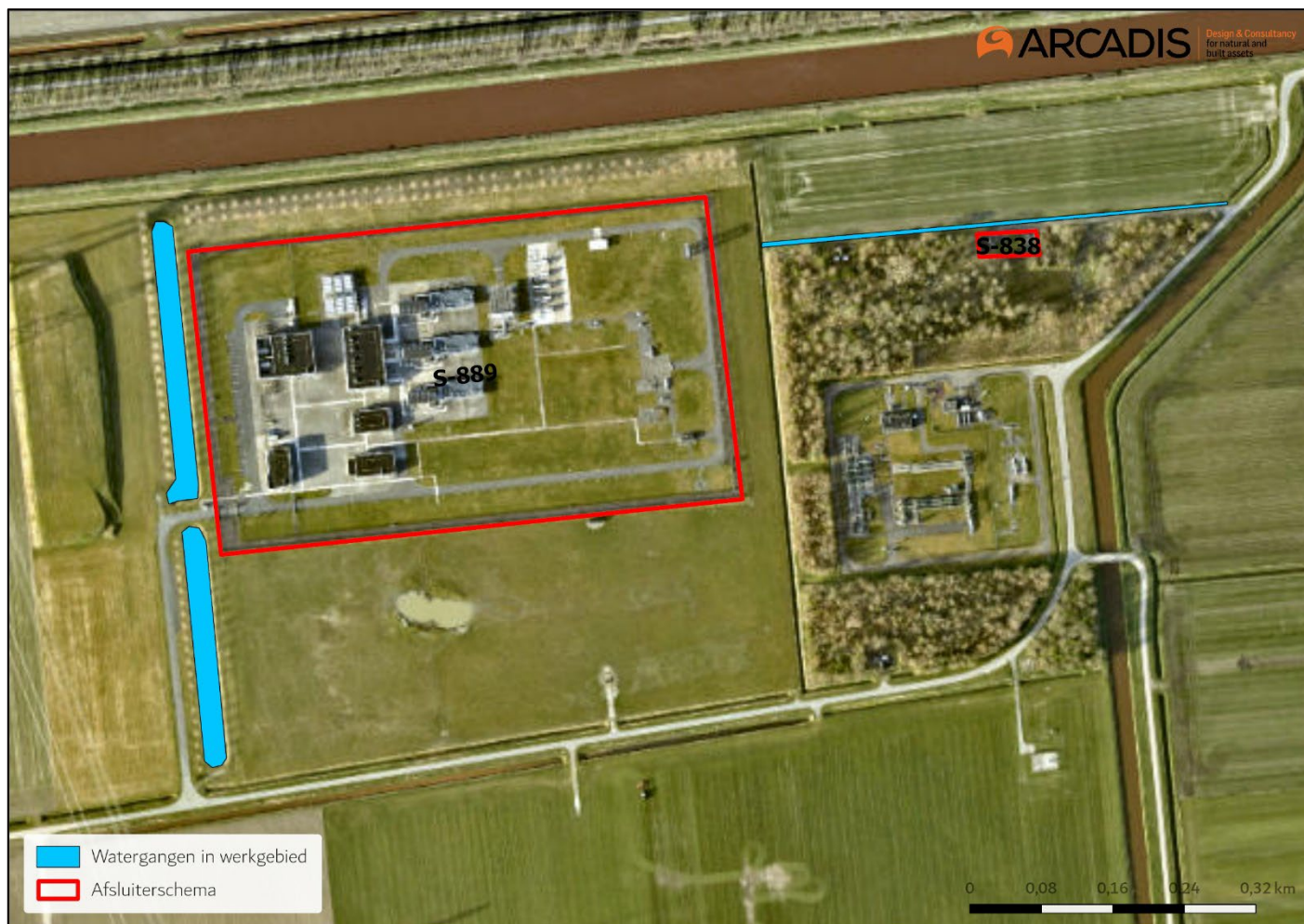
Figuur 6-2 Bos geschikt voor (kleine) zoogdieren en vogels met/zonder jaarrond beschermd nest

Figuur 6-3 Mogelijke groeiplaatsen kleine wolfsmelk

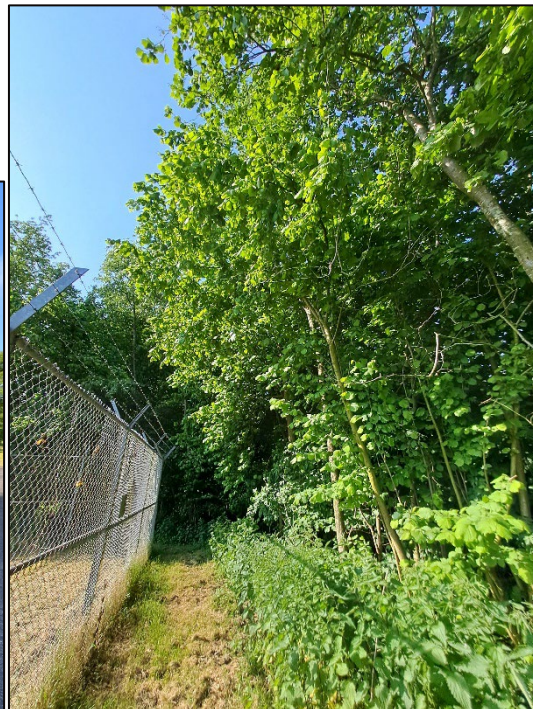

Figuur 6-4 Watergangen geschikt voor poelkikker

Figuur 6-5 Watergangen geschikt voor poelkikker en grote modderkruiper

Bijlage D Impressie veldbezoek

Figuur 6-6 Afsluiterschema S-838. Bosschages zijn geschikt voor grondgebonden zoogdieren en jaarrond beschermde nesten. Daarnaast is de watergang geschikt voor poelkikker en grote modderkruiper.

Figuur 6-7 Afsluiterschema S-889. Bomen geschikt voor jaarrond beschermde nesten en watergang geschikt voor poelkikker en grote modderkruiper.

Figuur 6-8 Afsluiterschema S-134. Begroeiing biedt dekking voor grondgebonden zoogdieren.

Figuur 6-9 Afsluiterschema S-261. In de bosschage onder andere worden jaarrond beschermde nesten verwacht.

Figuur 6-10 Afsluiterschema S-136 en S-676. Watergang geschikt voor poelkikker en grote modderkruiper.

Figuur 6-11 Afsluiterschema S-135. Geschikt biotoop voor kleine wolfsmelk. Daarnaast kan het afsluiterschema het geschikte dekking of verblijfplaatsen bieden voor grondgebonden zoogdieren.

Figuur 6-12 Afsluiterschema S-466. Op het terrein is voldoende dekking voor grondgebonden zoogdieren.

Figuur 6-13 Afsluiterschema S-466.

Colofon

QUICKSCAN NATUURWETGEVING | WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND
ADDITIONELE AFSLUITERSHEMA'S | GRONINGEN

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

Arcadis

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

1.0

DATUM

15 december 2023

STATUS

Definitief

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende datagedreven duurzame ontwerp-, advies- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij zijn met 36.000 architecten, data-analisten, ingenieurs, projectplanners, water- en duurzaamheidexperts. Onze gedeelde passie is: Improving quality of life. Toewijding aan de strategie 'accelerating a planet positive future' onderschrijft onze wereldwijde samenwerking met klanten en hoe we hen helpen met duurzame projectkeuzes. We combineren digitale met mensgerichte innovaties en omarmen toekomstgerichte vaardigheden op het gebied van milieu, energie, water, gebouwen, transport en infrastructuur. We werken vanuit meer dan dertig landen en rapporteerden in 2023 een bruto omzet van 5 miljard euro. www.arcadis.com

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 220
3800 AE Amersfoort
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Waterstofnetwerk Noord- Nederland | Quicksan Natuurwetgeving

**Scheemda - Oude-Statenzijl | Nieuw aan te leggen leiding
N.V. Nederlandse Gasunie**

4 maart 2024 - Internal

DOCUMENTCODE GASUNIE
WNN-ARC-OMG-GEN-ECO-008

STATUS
Definitief

Contactpersoon

[Redacted]
Junior Adviseur Ecologie

[Redacted]
[Redacted]

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Leeswijzer	6
2	Projectgebied en voornemen	7
2.1	Huidige situatie	7
2.2	Voorgenomen ingreep	9
2.3	Afbakening effecten	9
2.3.1	Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen	9
2.3.2	Doden of verwonden	10
2.3.3	Mechanische effecten	10
2.3.4	Geluid	10
2.3.5	Optische verstoring	10
2.3.6	Vermesting en verzuring	10
2.3.7	Verdroging	11
2.3.8	Samenvatting afbakening	11
3	Omgevingswet	12
3.1	Natura 2000-gebieden	12
3.1.1	Methode	12
3.1.2	Ligging	12
3.1.3	Effectbeoordeling	12
3.1.4	Deelconclusie gebiedsbescherming	12
3.2	Soortbescherming	12
3.2.1	Methode	12
3.2.2	Aanwezigheid beschermde soorten	13
3.2.3	Effectbeschrijving	21
3.2.4	Toetsing	21
3.2.4.1	Beschermingscategorieën relevante soorten	21
3.2.4.2	Overtreding verbodsbepaling	22
3.2.5	Vervolg	23
3.2.5.1	Mitigerende maatregelen	23
3.2.5.2	Soortgericht onderzoek	23
3.2.6	Deelconclusie soortbescherming	24
4	Natuurnetwerk Nederland	26

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Gasunie werkt aan een nationaal waterstofnetwerk dat vraag naar en aanbod van waterstof verbindt. Het project bestaat uit nieuw te bouwen leidingen en bestaande, om te bouwen leidingen voor een ondergronds waterstofnetwerk in Noord-Nederland. De startpunten van het tracé liggen in Delfzijl en Eemshaven en lopen beide naar Tjuchem, beide betreffen nieuw aan te leggen leidingen. Vanaf Tjuchem loopt een bestaande, om te bouwen leiding naar Elim langs Zuidwending en van Elim een bestaande, om te bouwen leiding naar Emmen. Ook komen er twee nieuw aan te leggen leidingen in de buurt van Emmen en nabij Schoonebeek. Daarnaast loopt er een tracédeel van Elim middels bestaande, om te bouwen leidingen naar het productieterrein in Ommen. Hier is ook sprake van een klein stukje nieuw te bouwen leiding nabij Gasunie locatie Ommen. Ook komt er mogelijk een nieuw aan te leggen leiding langs de N33 tussen Appingedam en Spijk als alternatief op het oorspronkelijke tracédeel. Dit nieuw aan te leggen tracédeel wordt N33 Alternatieven genoemd. Tot slot komt er een nieuw aan te leggen leiding nabij Scheemda op het tracédeel tussen Scheemda en Oude Statenzijl. Het nieuw aan te leggen gedeelte betreft enkel 280 meter van dit tracédeel.

Deze natuurtoets richt zich alleen op het nieuw aan te leggen tracédeel Scheemda-Oude Statenzijl. Tevens is door Arcadis een andere quickscan opgesteld voor nieuw te bouwen leidingen bij Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen (Arcadis, 2022a), voor nieuw te bouwen leidingen bij Elim-Ommen (Arcadis, 2023b) en voor de om te bouwen c.q. te amoveren afsluiterschema's in het bestaande gasleidingtracé om aansluitingen te realiseren (Arcadis, 2023c; Arcadis, 2023d). De resultaten van de quickscans dienen ter onderbouwing van de MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

De ligging van het tracédeel is weergegeven in Figuur 1.

Figuur 1: Ligging van het projectgebied.

Door de voorgenomen ingreep is mogelijk sprake van negatieve effecten op beschermde soorten of kwalificerende waarden van Natura 2000-gebieden in het kader van de Omgevingswet (hierna Ow) of effecten op wezenlijke kenmerken en waarden van het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen EHS). Zie Bijlage A voor een beschrijving van het wettelijk kader van deze soort- en gebiedsbescherming. Gasunie heeft Arcadis gevraagd om voor bovengenoemde ontwikkeling een quickscan op te stellen om eventuele negatieve effecten op beschermde soorten en gebieden en benodigde vervolgstappen in het kader van de Wnb in beeld te brengen. De resultaten van de quickscan dienen ter onderbouwing van de het MER en het projectbesluit alsmede een eventuele vergunningaanvraag op grond van de Wnb.

1.2 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk is een beschrijving van het projectgebied in de huidige situatie opgenomen, evenals een beschrijving van de voorgenomen ingreep. Hoofdstuk 3 betreft de Wnb, hierin is een beschrijving van de ligging en effecten op Natura 2000-gebieden opgenomen, evenals een beschrijving van aanwezigheid van beschermde soorten met effectbeschrijving en toetsing. In hoofdstuk 4 is beschreven waar het NNN is gelegen en of sprake is van negatieve effecten.

Bijlage A beschrijft het wettelijk kader van de Wnb en in Bijlage A is het kader van het NNN beschreven.

2 Projectgebied en voornemen

2.1 Huidige situatie

Het projectgebied ligt langs de Eekerweg in Scheemda, provincie Groningen. Het ligt ten zuiden van het Winschoterdiep en de A7, ten westen van Scheemda, ten noorden van het spoor en ten oosten van de N33. De omgeving van het projectgebied bestaat uit een windmolenpark, meerdere gasunieterreinen met bosschages en akkerland met sloten. Het projectgebied zelf loopt van afsluiterschema locatie S-889 tot S-838 en doorkruist daarbij een hekwerk, weiland, grasstrook, sloot en akkerland. Zie Figuur 2 voor een schematische indeling van het projectgebied.

Figuur 2: Schematische indeling projectgebied.

Figuur 3: Foto impressie van het projectgebied

2.2 Voorgenomen ingreep

Voornemen

Gasunie is voornemens de nieuw aan te leggen leiding te realiseren middels een open ontgraving.

Werkzaamheden

Voor het uitvoeren van de werkzaamheden dienen werkterreinen te worden ingericht. Bij een open ontgraving wordt de bodem afgegraven en ernaast neergelegd. Na het leggen van de leiding wordt de open ontgraving weer dichtgemaakt met de oorspronkelijke grondlagen. Indien nodig wordt hemel- en/of grondwater weggepompt en geloosd op de nabijgelegen watergangen. Naast de open ontgraving wordt een tijdelijke werkweg met rijplaten aangelegd voor het verplaatsen van zwaar materieel.

Kapwerkzaamheden zijn voor dit project niet aan de orde.

Planning

Ten tijde van het schrijven van deze quickscan is de planning van de uitvoering niet bekend.

2.3 Afbakening effecten

Door het uitvoeren van de werkzaamheden kunnen op verschillende manieren effecten optreden op beschermde soorten en/ of gebieden. Er treden geen effecten op tijdens de gebruiksfase van de nieuwe leidingen maar wel tijdens de aanleg van de nieuwe leidingen. Ook kunnen deze effecten voortduren tot na het afronden van de werkzaamheden (bijvoorbeeld de hersteltijd van het gebied).

Trillingen die ontstaan door de werkzaamheden zijn zeer beperkt in omvang en reikwijdte, waardoor deze niet doorwerken op soorten. Significant negatieve effecten door trillingen zijn dan ook uitgesloten. Heiwerkzaamheden zijn niet aan de orde. Versnippering kan slechts op zeer lokale schaal tijdelijk optreden op locatie waar gewerkt wordt. Vernatting is uitgesloten, watertoevoer is niet van toepassing. De overige effecten die wel van toepassing kunnen zijn worden in onderstaande paragrafen besproken.

2.3.1 Aantasting en/of verlies van leefgebieden of groeiplaatsen

Onder (tijdelijke) aantasting of (permanent) verlies van leefgebieden of groeiplaatsen vallen de gevolgen van betreding, vergraving, bebouwing, insporing van de bodem door zwaar verkeer, et cetera, die optreden ten gevolge van menselijke activiteiten. Het gaat in alle gevallen om een tijdelijke of permanente fysieke aantasting van groeiplaatsen of leefgebieden, wat ertoe kan leiden dat planten verdwijnen of dieren het leefgebied voor kortere of

langere tijd verlaten, dat de reproductie achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt.

Oppervlakteverlies van leefgebieden en groeiplaatsen treedt overal op waar open ontgraving, een boring of een ontgraving van schema's plaatsvindt en kan eventueel ook optreden op plekken waar zwaar materieel af en aan rijdt. De reikwijdte is tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.2 Doden of verwonden

Onder doden of verwonden vallen effecten door werkzaamheden op dieren met verwonding of doding ter gevolg. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op dieren.

Als gevolg van het kappen van bomen en het gebruik van graafmachines en ander materieel voor het aanleggen van de leiding kunnen aanwezige (beschermde) diersoorten worden gedood of verwond. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.3 Mechanische effecten

Onder mechanische effecten vallen effecten van werkzaamheden op plantensoorten waarbij planten worden vernietigd. Denk bijvoorbeeld overrijden van machines op planten. Het gaat hierbij in alle gevallen om directe, fysieke effecten op planten.

Als gevolg van rijbewegingen van mobiele werktuigen in het projectgebied kunnen mechanische effecten optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect reikt tot de begrenzing van het werkgebied en eventuele aanvoerroutes.

2.3.4 Geluid

Verstoring door geluid treedt alleen in de aanlegfase op door gebruik van bouw materieel en vrachtverkeer. Door Krijgsveld et al (2008 en 2022) is een literatuuronderzoek uitgevoerd naar het effect van aanwezigheid van mensen en recreatie op vogels. De variatie in waargenomen verstoringsafstanden is voor veel soorten groot. Voor soorten van open gebieden (o.a. zeevogels, steltlopers en weidevogels) worden afstanden tot boven de 500 meter genoemd (Jongbloed, et al., 2011), met een mediaan van rond de 300 meter. Voor soorten van gesloten gebieden (bos) is de afstand aanzienlijk kleiner, maar eveneens sterk variabel. Voor de huidige activiteit in open gebied wordt een worst case verstoringscontour van 500 meter aangehouden voor vogels. Voor andere soortgroepen zijn geen exacte verstoringsafstanden bekend. Om deze reden wordt deze afstand ook voor overige soortgroepen aangehouden.

2.3.5 Optische verstoring

Net als bij geluid en licht geldt voor optische/visuele verstoring dat dit kan leiden tot verstoring van diersoorten. Met name vogels van open gebieden zijn hier erg gevoelig voor. Dit kan leiden tot stress en/of vluchtgedrag van individuele dieren, wat vervolgens ertoe kan leiden dat dieren het leefgebied voor kortere of langere tijd verlaten, dat de reproductie te ver achterblijft om een goede populatie in stand te houden of dat er een toename van sterfte plaatsvindt. Verstoring treedt gelijktijdig op met geluid- en lichtverstoring waarbij de specifieke oorsprong niet altijd goed te duiden is. Hoewel er geen éénduidige reikwijdte van optische verstoring is, valt dit ruim binnen de contouren van verstoring door geluid. Bij een veld met open zicht kan optische verstoring optreden tot 200 meter (Krijgsveld et al., 2022).

Voor visuele verstoring geldt dat ook over de dosis-effect relatie op andere soort(groep)en dan vogels nog maar weinig bekend is. Hier zijn nauwelijks gekwantificeerde gegevens van beschikbaar. Dat aanwezigheid van niet natuurlijke elementen ook op andere soorten een negatief effect heeft, is wel aannemelijk.

2.3.6 Vermesting en verzuring

Stikstofdepositie leidt tot vermisting (verrijking) van ecosystemen via de lucht (droge en natte neerslag van ammoniak en stikstofoxiden). De groei in veel natuurlijke landecosystemen zoals bossen, vennen, duinen en heidevelden wordt gelimiteerd door de beschikbaarheid van stikstof. Het gevolg van stikstofdepositie is dat deze extra stikstof extra groei geeft. Als de stikstofdepositie boven een bepaald kritisch niveau komt, neemt een beperkt aantal plantensoorten sterk toe ten koste van meerdere andere. Hierdoor neemt de biodiversiteit af. Stikstofdepositie kan ook verzurend werken, waarbij bodem en grondwater chemisch van karakter veranderen en waardoor soorten en habitattypen van basische, neutrale en zwak zure omstandigheden kunnen verdwijnen. De oorspronkelijk aanwezige planten worden daarbij

vrijwel geheel verdrongen en/of verdwijnen en er ontstaat dus een ander vegetatietype. In hoeverre en in welke mate effecten door stikstofdepositie optreden, is afhankelijk van lokale factoren als hydrologische conditie, fosforgehalten, zuurgraad en het gevoerde beheer.

De bouwvrijstelling voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten die per 1 juli 2021 gold is per 1 november 2022 komen te vervallen als gevolg van een Raad van State uitspraak. De werkzaamheden van het aanleggen van de leiding van het huidige project kunnen daarom geen gebruik meer maken van de bouwvrijstelling. Effecten als gevolg van de werkzaamheden kunnen op grote afstanden optreden. In de permante gebruikssituatie treedt geen stikstofuitstoot op. In Hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de gevolgen van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden.

2.3.7 Verdroging

Verdroging kan optreden als gevolg van lagere grondwaterstanden en/of afnemende kwel. Als gevolg hiervan kan een vochttekort ontstaan bij grondwaterafhankelijke vegetaties. Daarnaast treden er veranderingen op doordat de aard en de beschikbaarheid van voedingsstoffen verandert. Doordat de doorluchting van de bodem toeneemt, wordt er meer organisch materiaal afgebroken. Op deze manier kan verdroging tevens tot vermesting leiden. Door verdroging kan een gebied ongeschikt worden voor de voorkomende planten en dieren en zo leiden tot een verandering in de soortensamenstelling en uiteindelijk de aanwezige habitat (Broekmeyer et al., 2006). Verdroging kan ook tot verdichting van de vegetatie leiden.

Als gevolg van tijdelijke bemalingen in het projectgebied kan verdroging optreden op aanwezige plantsoorten. Dit effect treedt op bij open ontgraving. Hier wordt een reikwijdte van 200 meter aangehouden.

2.3.8 Samenvatting afbakening

De effecten zijn aanwezig bij de open ontgraving. Of daadwerkelijk sprake is van negatieve effecten en welke gevolgen dit heeft, zal nader beoordeeld moeten worden.

3 Omgevingswet

Onder de Omgevingswet valt de bescherming van Natura 2000-gebieden (hoofdstuk 2 Ow) en beschermde soorten (hoofdstuk 3 Ow). In dit hoofdstuk wordt eerst ingegaan op de Natura 2000-gebieden in paragraaf 3.1 en vervolgens op de soortbescherming in paragraaf 3.2. Het wettelijk kader is opgenomen in Bijlage A.

3.1 Natura 2000-gebieden

3.1.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden en daarnaast de aard van de ingreep, is aan de hand van een bureauonderzoek bepaald of mogelijk sprake is van negatieve effecten als gevolg van het voornemen. Er is een afstand van 25 km gehanteerd aangezien dit de maximale afstand is die wordt gehanteerd bij stikstofmodelleringen in AERIUS.

3.1.2 Ligging

De ligging van het projectgebied ten opzichte van Natura 2000-gebieden in de omgeving zijn weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1 Overzicht dichtstbijzijnde Natura 2000-gebieden nabij het projectgebied

Natura 2000-gebieden	Aanwijzing	Overbelasting stikstof	Afstand tot projectgebied
Waddenzee	HR en VR	Ja	13km
Zuidlaardermeergebied	VR	Nee	15km
Drentsche Aa	HR	Ja	20km
Lieftingsbroek	HR	Ja	22km
Drouwenerzand	HR	Ja	24km

3.1.3 Effectbeoordeling

Het overgrote deel van de in paragraaf 2.3 beschreven effecten kan, gezien de lokale aard van de effecten (maximaal 500 meter) en de afstand tot omliggende Natura 2000-gebieden, op voorhand uitgesloten worden. Uitzondering zijn effecten als gevolg van stikstofdepositie. Stikstofdepositie kan (in lagere hoeveelheden) over een groot gebied optreden. In omliggende Natura 2000-gebieden kunnen hierdoor effecten optreden als gevolg van stikstofdepositie. Stikstof gevoelige Natura 2000-gebieden zijn bijvoorbeeld Waddenzee, Drentsche Aa, Lieftingsbroek en Drouwenerzand. Stikstofdepositie als gevolg van de werkzaamheden kan optreden in de wijde omgeving. Negatieve effecten zoals verzuring en vermessing als gevolg van stikstofdepositie kunnen op voorhand niet worden uitgesloten.

3.1.4 Deelconclusie gebiedsbescherming

Effecten als gevolg van stikstofuitstoot kunnen niet worden uitgesloten voor de Natura 2000-gebieden. Andere negatieve effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moet een AERIUS-berekening gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten nog steeds niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Ow. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden, zijn vervolgstappen niet nodig.

3.2 Soortbescherming

3.2.1 Methode

Er is een bureauonderzoek en een veldbezoek uitgevoerd. Voor het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van vrij beschikbare informatie, zoals verspreidingsgegevens van de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) van de afgelopen vijf jaar. Daarnaast is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- www.verspreidingsatlas.nl
- www.zoogdiervereniging.nl
- www.ravon.nl
- www.vlinderstichting.nl

Het eerste veldbezoek is uitgevoerd op 4 september 2023 door Jannegreet Korthuis, ecooloog bij Arcadis. De weersomstandigheden waren zonnig, 23°C en windkracht 1. Het onderzoek bestond uit het uitvoeren van een habitatgeschiktheids-beoordeling. Dit bestaat uit een veldonderzoek waarbij op basis van de uitkomsten van het bureauonderzoek en de fysieke kenmerken van het projectgebied een indicatie wordt gegeven van het mogelijk voorkomen van beschermde plant- en diersoorten. Tijdens het veldbezoek is globaal geïnventariseerd of en welke soorten (mogelijk) in en om het gebied aanwezig zijn. Hierbij is aandacht besteed aan alle relevante soortgroepen en beoordeeld of mogelijke standplaatsen, verblijfplaatsen, voortplantingsplaatsen of leefgebieden binnen of in de directe omgeving van het ingreepgebied (kunnen) worden aangetast bij ontwikkelingen. Het tweede veldbezoek is uitgevoerd op 30 november 2023 door Jannegreet Korthuis. De weersomstandigheden waren bewolkt, droog, -2°C en windkracht 1. Dit veldbezoek bestaat uit een inspectie in de bladloze periode waarbij naar nesten en verblijfplaatsen gezocht is.

3.2.2 Aanwezigheid beschermde soorten

In Tabel 2 is per soortgroep weergegeven of en zo ja, welke beschermde soorten mogelijk voorkomen binnen het projectgebied, op basis van zowel het bureauonderzoek als veldbezoek.

Tabel 2. Voorkomen en functie leefgebied van beschermde soorten binnen het projectgebied per relevante soortgroep.

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
Flora	<p>Bureauonderzoek</p> <p>Dichtstbijzijnde waarnemingen van beschermde plantensoorten zijn kleine wolfsmelk op ongeveer 7 km van het projectgebied en knolspirea op ongeveer 4 km van het projectgebied in een tuin in Westerlee (niet wild) (NDF, 2023).</p> <p>Het projectgebied ligt op een kalkarme poldervaaggronden: klei.</p> <p>Kleine wolfsmelk groeit doorgaans op akkerranden maar ook op andere plekken die recent omgewoeld zijn of een open structuur hebben (pioniervegetatie) op matig voedselrijke, kalkrijke, vaak kleiige, niet te sterk bemeste grond. De soort is in de omgeving waargenomen op kalkarme kleigrond. In het projectgebied is dergelijke ondergrond ook aanwezig.</p> <p>Knolspirea komt vaak voor op kalkhoudende grond (leem, löss en mergel) en groeit in Westerlee op lemig fijn zand. In het projectgebied liggen kleigronden waardoor geen geschikte groeiplaatsen voor knolspirea aanwezig zijn (Esri Nederland, 2018).</p> <p>Verder zijn er geen waarnemingen van beschermde plantensoorten in het projectgebied en de omgeving (NDF, 2023).</p> <p>Veldbezoek</p> <p>Tijdens het veldbezoek zijn algemene soorten waargenomen in voedselrijke omstandigheden zoals akkerdistel, paardenbloem, kamille, heermoes, gewone brunel, wilgenroosje, bosaardbei, klein hoefblad, hopklaver en riet.</p> <p>Kleine wolfsmelk</p> <p>De kleine wolfsmelk kan, onder andere, voorkomen op open plekken zoals omgewerkte of braakliggende grond en open plekken van dijken en bermen. De soort is niet waargenomen tijdens het veldbezoek. Verder zijn ook geen open plekken waargenomen die geschikt zouden kunnen zijn voor kleine wolfsmelk.</p> <p>Ook habitat voor andere beschermde plantensoorten ontbreekt in het projectgebied.</p>	<p>Knolspirea is op basis van habitat (specifieker ondergrond) op voorhand uitgesloten.</p> <p>Het voorkomen van de kleine wolfsmelk in het projectgebied is op basis van geschikt habitat uitgesloten.</p> <p>Andere beschermde planten zijn op basis van habitat en/of verspreiding uitgesloten.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en de omgeving zijn waarnemingen bekend van diverse algemene broedvogels (NDFF, 2023).</p> <p><i>Veldbezoek</i> Verschillende broedvogels kunnen tot broeden komen in het lange gras op de dijk en in bomen aan de rand van het projectgebied. Tijdens het veldbezoek zijn enkele algemene vogelsoorten gezien, waaronder de zwarte kraai, houtduif en fazant. Aangezien het veldbezoek buiten het broedseizoen plaats vond, zijn er geen nesten vastgesteld in het projectgebied.</p>	<p>Algemene broedvogels kunnen mogelijk tot broeden komen in het gehele projectgebied of in de directe omgeving.</p>
Broedvogels met jaarrond beschermd nest	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en de omgeving zijn waarnemingen bekend van (NDFF, 2023):</p> <ul style="list-style-type: none"> • buizerd • havik • gierzwaluw • grote gele kwikstaart • huiszwaluw (categorie 5) • huismus • kerkuil • ooievaar • ransuil • roek • sperwer <p>Andere broedvogels met jaarrond beschermde nesten kunnen ook voorkomen in het projectgebied zoals (NDFF, 2023; Verspreidingsatlas, 2023):</p> <ul style="list-style-type: none"> • blauwe reiger (categorie 5) • boerenzwaluw (categorie 5) • boomvalk, bosuil (categorie 5) • draaihals (categorie 5) • groene specht (categorie 5) • grote bonte specht (categorie 5) • ijsvogel (categorie 5) • kleine bonte specht (categorie 5) • oeverzwaluw (categorie 5) • raaf (categorie 5) • slechtvalk • spreeuw (categorie 5) • steenuil • tapuit (categorie 5) • torenvalk (categorie 5) • wespendif • zeearend (categorie 5) • zwarte specht (categorie 5) • zwarte wouw <p>Hierboven staan vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten van categorie 1-4 en categorie 5. Vogels uit categorie 1-4 hebben nesten die jaarrond beschermd zijn. Categorie 5 houdt in provincie Groningen in dat nesten enkel jaarrond beschermd zijn als er sprake is van een zwaarwegend of ecologisch belang, bijvoorbeeld als er onvoldoende uitwijkmogelijkheden voorhanden zijn.</p> <p><i>Veldbezoek</i></p>	<p>Er zijn geen jaarrond beschermde nesten aanwezig in het bosschage nabij het projectgebied.</p> <p>Nesten van gebouw/bewonende vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn op voorhand uitgesloten.</p> <p>Vogels met jaarrond beschermde nesten gebruiken het projectgebied mogelijk als foerageergebied. Er zijn echter voldoende alternatieven in de omgeving, hierdoor betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	<p>Tijdens het eerste veldbezoek zijn meerdere buizerds waargenomen boven het projectgebied. Doordat er blad aan de bomen zat kon tijdens het eerste veldbezoek de aanwezigheid van jaarrond beschermde nesten van o.a. diverse roofvogelsoorten niet worden uitgesloten. Tijdens het tweede veldbezoek in de bladloze periode zijn geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen in bomen nabij het projectgebied. Jaarrond beschermde nesten zijn daarom uitgesloten in de directe omgeving van het projectgebied. Door het ontbreken van bebouwing in het projectgebied zijn nestlocaties van gebouwde bewonende vogelsoorten zoals de kerkuil, huismus en huis- en gierzwaluw op voorhand uitgesloten.</p> <p>Mogelijk wordt het projectgebied gebruikt als foerageergebied door de bovengenoemde broedvogels met jaarrond beschermde nesten (zie bureauonderzoek). Het projectgebied betreft een zeer klein onderdeel van het gehele leefgebied van deze soorten en er is voldoende alternatief foerageergebied in de omgeving waardoor er geen sprake is van essentieel foerageergebied.</p>	
<p>Grondgebonden zoogdieren</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> In het projectgebied en omgeving zijn waarnemingen bekend van de beschermde:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bever • bunzing • damhert • das • eekhoorn • grote bosmuis • haas • hermelijn • otter • steenmarter • waterspitsmuis • wolf <p>Daarnaast zijn er waarnemingen bekend van algemene vrijgestelde muizensoorten, egel, konijn, ree en vos (NDFP, 2023).</p> <p><i>Veldbezoek</i></p> <p><u>Bever</u> Bever komen voor in het overgangsgebied tussen land en water zoals moerassen, beken, rivieren en meren. Tijdens het beide veldbezoeken zijn geen burchten of (vraat)sporen aangetroffen. Verblijfplaatsen zijn daarom op voorhand uitgesloten. Het bosschage in het projectgebied zou geschikt kunnen zijn voor de bever als foerageergebied omdat het grenst een brede watergang ten oosten van het projectgebied. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatieven zijn en geen vraatsporen aangetroffen zijn.</p> <p><u>Bunzing</u> De bunzing komt voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Tijdens beide veldbezoeken is in de bosschages geschikt leefgebied met voldoende dekking waargenomen voor de soort. Hier kan de bunzing verblijven. De bunzing kan het projectgebied ook gebruiken als foerageergebied. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied aanwezig is.</p> <p><u>Das</u> De das heeft een voorkeur voor kleinschalig akker- en weidelandschap met verspreide bosjes, heggen en houtwallen. Maar ook open terreinen zijn</p>	<p>Verblijfplaatsen van de bunzing, haas en hermelijn zijn niet uitgesloten in het projectgebied. De soorten kunnen daarnaast foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>De bever, das, eekhoorn, otter, steenmarter en wolf het projectgebied kunnen gebruiken als (incidenteel) foerageergebied, dit betreft echter geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Het damhert heeft mogelijk rust- en verblijfplaatsen in het projectgebied. De soort heeft geen vaste rust- en verblijfplaatsen. Daarnaast kan het incidenteel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p>Het bosschage betreft mogelijk essentieel leefgebied van de grote bosmuis.</p> <p>De waterspitsmuis is uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Algemene vrijgestelde grondgebonden zoogdieren, zoals de vos, ree, egel, diverse (spits)muizensoorten en mol kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	<p>geschikte leefgebieden. In het projectgebied zijn geen mogelijke verblijfplaatsen van de das aangetroffen. Wel zou de das het projectgebied kunnen gebruiken als foerageergebied. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p> <p><u>Eekhoorn</u> Eekhoorns komen voor in loofbos, naaldbos of gemengd bos maar ook in tuinen, parken en houtwallen in de buurt van bos. Tijdens het tweede veldbezoek zijn geen nestplaatsen van de eekhoorn aangetroffen. Verblijfplaatsen in het bosschage zijn daarom op voorhand uitgesloten. Mogelijk kan de soort incidenteel foerageren in het projectgebied. Het betreft geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Grote bosmuis</u> De grote bosmuis heeft een voorkeur voor oude open eiken- en beukenbossen, met een uitgebreide struiklaag en weinig ondergroei. Het bosschages bestaat uit voedsel biedende vegetatie zoals hazelaar en andere bes- en noot-houdende soorten. Het projectgebied (bosschage) bevat dus geschikt habitat voor de grote bosmuis.</p> <p><u>Haas</u> Het leefgebied van de haas omvat kleinschalig gras- en bouwland, open veld als akkers en weilanden, open bos, heide en kwelders. Hazen maken legers in bosranden, windkeringen, ruigtezomen, onder heggen en in hoog gras. De haas kan voorkomen in het projectgebied. Tijdens het beide veldbezoeken zijn geen legers aangetroffen. De haas kan wel legers gaan maken in de beschutte oevers van sloten en in de grasstrook. Verblijfplaatsen van de haas kunnen niet worden uitgesloten in het projectgebied.</p> <p><u>Hermelijn</u> De hermelijn komt voor in gebieden met voldoende dekking in de vorm van struweel, houtwallen, bosschages en ruigtes. Tijdens het beide veldbezoeken is in de bosschages en in de oever van de sloot geschikt leefgebied met voldoende dekking waargenomen voor de soort. Daarnaast zijn er ook molshopen waargenomen in het werkgebied met sporen van andere soorten dan de mol. Deze mollennesten kan de hermelijn gebruiken als verblijfplaats. De hermelijn kan het projectgebied ook gebruiken als foerageergebied. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p> <p><u>Damhert</u> Het damhert maakt mogelijk gebruik van het projectgebied. Het damhert maakt geen gebruik van vaste rust- en verblijfplaatsen. Ook kan de soort foerageren in het projectgebied. Het betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p> <p><u>Otter</u> De otter komt voor in oeverzones met voldoende dekking en rust in allerlei soorten stromende wateren. De otter gebruikt hierbij boomstronken, wortelstelsels en oude hopen als verblijfplaats. Tijdens het beide veldbezoeken zijn geen verblijfplaatsen van de otter aangetroffen. Wel kan de otter incidenteel voorkomen in het projectgebied, bijvoorbeeld om te foerageren. Dit zal geen essentieel foerageergebied zijn, aangezien er voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is in de omgeving.</p> <p><u>Steenmarter</u> De steenmarter heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en groenstroken. Tijdens het beide veldbezoeken zijn geen mogelijke verblijfplaatsen van de steenmarter</p>	

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	<p>waargenomen in het projectgebied. In het bosschage zou de steenmarter wel kunnen verblijven in takkenhopen of holtes in de grond. De steenmarter kan het projectgebied wel gebruiken als foerageergebied. Dit betreft echter geen essentieel foerageergebied, aangezien er in de omgeving voldoende alternatief foerageergebied voorhanden is.</p> <p><u>Waterspitsmuis</u> De waterspitsmuis komt voor langs schoon, niet te voedselrijk water met begroeiende oevers met voldoende schuilmogelijkheden. De oevers langs de waterkant in het projectgebied zijn erg steil en er is weinig dekking en er zijn weinig schuilmogelijkheden. Het projectgebied is om deze reden niet geschikt als habitat voor de waterspitsmuis. Hierdoor is het voorkomen van de waterspitsmuis in het projectgebied uitgesloten.</p> <p><u>Wolf</u> Er zijn geen verblijfplaatsen van de wolf in het projectgebied aangetroffen. De wolf kan incidenteel foerageren in het projectgebied. Doordat het projectgebied maar een zeer klein onderdeel is van het gehele leefgebied en er voldoende geschikt alternatief foerageergebied in de omgeving aanwezig is, betreft het projectgebied geen essentieel foerageergebied.</p> <p><u>Algemene (vrijgestelde) grondgebonden zoogdieren</u> Tijdens het veldbezoek zijn ook sporen van meerdere algemene grondgebonden zoogdiersoorten gevonden, muizenholen, reeënsporen en molshopen. Vrijgestelde soorten zoals de wezel, mol, diverse (spits)muizensoorten, ree en vos kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>	
<p>Vleermuizen</p>	<p><u>Bureauonderzoek</u> In het projectgebied en de omgeving zijn waarnemingen bekend van de gewone dwergvleermuis, kleine dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger, rosse vleermuis, baardvleermuis, franjestaart, gewone grootoorvleermuis, tweekleurige vleermuis, watervleermuis, meervleermuis (NDFP, 2023; Verspreidingsatlas, 2023).</p> <p><u>Veldbezoek</u> Ten zuiden van het tracédeel is een bosschage waar mogelijk boombewonende vleermuizen kunnen verblijven in holtes en scheuren van de bomen. Verblijfplaatsen van boombewonende vleermuissoorten zijn daarom niet uitgesloten.</p> <p>Er zijn geen gebouwen aanwezig in het projectgebied. Verblijfplaatsen van gebouwbewonende vleermuizen zijn daarom op voorhand uitgesloten.</p> <p>De sloten en de noordzijde van het bosschage kan als foerageergebied en als vliegrouete dienen voor vleermuizen. Het betreft geen essentieel foerageergebied of essentiële vliegrouete doordat er alternatief foerageergebied in de omgeving is zoals het Winschoterdiep, de watergang aan de oostzijde van het projectgebied, de dijk, andere sloten, de zuid- en oostzijde van de bosschage dat grenst aan het projectgebied, en andere bosschages, zie figuur 4.</p>	<p>In het projectgebied zijn mogelijk verblijfplaatsen voor boombewonende vleermuizen en verblijfplaatsen voor gebouwbewonende soorten zijn op voorhand uitgesloten.</p> <p>Aanwezige sloten en het bosschage in het projectgebied worden mogelijk gebruikt als vliegrouete en foerageergebied. Het betreffen geen essentiële functies.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	 <p><i>Figuur 4: Alternatieve vliegroutes en foerageergebied.</i></p>	
<p>Reptielen</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> Er is een leefgebied bekend van de beschermde levendbarende hagedis bij Meerstad. Dit betreft een geïsoleerde populatie. Het projectgebied zelf ligt buiten het verspreidingsgebied van de levendbarende hagedis en andere beschermde reptielensoorten (NDFF, 2023; Verspreidingsatlas, 2023).</p> <p><i>Veldbezoek</i> In het projectgebied is geen geschikt habitat zoals heide, open bosgebied, hoogveen of ruig grasland aanwezig voor reptielen zoals de levendbarende hagedis. De akker en grasland waar het tracé doorloopt is ongeschikt. Ook de noordkant van het bosschage is ongeschikt door gebrek aan zoninval en open plekken. De zuidkant van het bosschage (buiten projectgebied en verstoringscontour) is mogelijk semi geschikt. Deze locatie ligt echter zeer geïsoleerd doordat het midden in landbouwgebied ligt. Daarnaast betreft de populatie van de levendbarende hagedis nabij Meerstad een geïsoleerde populatie. Door de geïsoleerde ligging kan de levendbarende hagedis uitgesloten worden.</p> <p>Andere beschermde reptielensoorten zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>	<p>De aanwezigheid van beschermde reptielen in het projectgebied is uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p>
<p>Amfibieën</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> Er zijn waarnemingen bekend van beschermde heikikker bij 't Roegwold (10 km). Het projectgebied ligt zelf niet in het verspreidingsgebied van de heikikker (NDFF, 2023; Verspreidingsatlas, 2023). Leefgebied van de heikikker is daarom uitgesloten in het projectgebied. Daarnaast is de poelkikker in de directe omgeving van het projectgebied waargenomen. Andere beschermde amfibieën komen niet voor in de omgeving van het projectgebied (NDFF, 2023; Verspreidingsatlas, 2023).</p> <p><i>Veldbezoek</i></p> <p><u>Poelkikker</u> De voortplantingsbiotoop van de poelkikker is divers en bestaat uit vennen, hoogveenputten, poelen en sloten. Met name op de Pleistocene zandgronden, maar ook in smalle sloten op kleigronden en in uiterwaarden. Veel watervegetatie is belangrijk voor de soort. Daarnaast bestaat de zomerbiotoop uit onder andere grasland en de winterbiotoop uit onder andere grasland, struwelen, bos en hoog gelegen wegbermen. Dit landhabitat kan</p>	<p>De poelkikker heeft mogelijk vaste rust- en verblijfplaatsen en potentiële voortplantingsplaatsen in het projectgebied.</p> <p>De aanwezigheid van andere beschermde amfibieën in het projectgebied zijn uitgesloten op basis van habitat en/of verspreidingsgegevens.</p> <p>Algemene (vrijgestelde) amfibieënsoorten kunnen voorkomen in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	<p>tot 200m rondom het voorplantingswater voorkomen. De watergang langs de Kanaalweg en de watergang ten zuiden van het projectgebied zoals beschreven in een eerdere quickscan (Arcadis, 2023d) zijn mogelijk voortplantingswater. Het bosschage in het projectgebied is mogelijk landhabitat voor de soort. Daarnaast zijn tijdens het veldbezoek veel groene kikkers (spec.) waargenomen. De soort heeft mogelijk essentieel functioneel leefgebied in het projectgebied.</p> <p><i>Figuur 5: Mogelijk voortplantingswater poelkikker.</i></p> <p>Mogelijk komen er ook algemene (vrijgestelde) amfibieënsoorten (zoals bruine kikker, gewone pad, bastaardkikker, meerkikker en kleine watersalamander) voor in het projectgebied, de aanwezigheid van overige beschermde amfibieënsoorten kan echter ook op basis van het habitat/verspreiding worden uitgesloten.</p>	
<p>Vissen</p>	<p><i>Bureauonderzoek</i> Er zijn geen beschermde vissoorten waargenomen in het projectgebied en de omgeving (NDFF, 2023; Verspreidingsatlas, 2023).</p> <p><i>Veldbezoek</i> Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde vissoorten aangetroffen in het projectgebied of de nabije omgeving.</p> <p><u>Grote modderkruiper</u> Grote modderkruiper geeft de voorkeur aan ondiepe wateren met een dikke sliblaag en veel waterplanten. De watergang die het tracédeel doorkruist is suboptimaal geschikt habitat voor de grote modderkruiper. De watergang ten zuiden van het projectgebied zoals beschreven in een eerdere quickscan (Arcadis, 2023d) is mogelijk leefgebied van de soort, zie Figuur 6 voor mogelijk leefgebied van de soort. Het voorkomen van deze soort is daarom niet uitgesloten in het projectgebied.</p>	<p>Mogelijk komt de grote modderkruiper voor in het projectgebied.</p> <p>Er komen geen andere beschermde vissoorten voor in het projectgebied.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	 <p>Figuur 6: Mogelijk leefgebied grote modderkuiper.</p> <p>Overige beschermde vissoorten kunnen op basis van verspreiding uitgesloten worden in het projectgebied.</p>	
<p>Overige soorten</p>	<p>Bureauonderzoek Er zijn waarnemingen bekend van beschermde libellen zoals beekrombout, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker en sierlijke witsnuitlibel en beschermde vlindersoorten zoals grote vos en grote weerschijnvlinder in de omgeving van het projectgebied. In het projectgebied zijn geen waarnemingen bekend (NDFF, 2023).</p> <p>Veldbezoek Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde overige soorten aangetroffen. Er is ook geen geschikt habitat voor deze soorten in het projectgebied.</p> <p>Beekrombout De soort komt voor bij grotere beken en kleine rivieren. Soms ook in grote rivieren en in kanalen met slib of zand afzet. De soort heeft een leefgebied bij ten zuidwesten van Veendam. In het projectgebied is dergelijk water afwezig en/of is geen slib of zand afzet aanwezig. Het voorkomen van beekrombout in het projectgebied kan worden uitgesloten op basis van habitat.</p> <p>Gevlekte witsnuitlibel en sierlijke witsnuitlibel De soorten komen voor in voedselarme watertypen zoals vennen en laagveen. Geschikt habitat is afwezig in het projectgebied en daarom kan het voorkomen van de gevlekte witsnuitlibel en de sierlijke witsnuitlibel in het projectgebied worden uitgesloten.</p> <p>Groene glazenmaker De groene glazenmaker komt alleen voor op plaatsen waar veel krabbescheer voorkomt. In het projectgebied is geen krabbescheer aangetroffen, en de groene glazenmaker kan daarom uitgesloten worden in het projectgebied.</p> <p>Grote vos De soort heeft als waardplanten vaak grote vrijstaande bomen van de volgende soorten: iep, zoete kers, populier en sommige wilgensoorten. In het projectgebied zijn waardplanten zoals iep, populier en wilg aangetroffen</p>	<p>De grote vos heeft mogelijk waardplanten in het projectgebied.</p> <p>Het voorkomen van overige beschermde soorten kan op basis van habitat en/of verspreiding worden uitgesloten.</p>

Soortgroep	Aanwezigheid beschermde soorten / geschiktheid habitat	Conclusie
	<p>in het bosschage. Het bosschage is vrij open waardoor er mogelijk geschikte waardplanten in of aan de rand van het projectgebied voorkomen.</p> <p><u>Grote weerschijnvlinder</u> Habitat van de grote weerschijnvlinder is oudere, vochtige loofbossen, wilgenbroekbossen of groepen samenhangende bosjes in beekdalen. Dit is niet aangetroffen in het projectgebied.</p>	

3.2.3 Effectbeschrijving

In de onderstaande tabel is per soortgroep voor de (mogelijk) aanwezige soorten, op basis van de conclusie in de vorige paragraaf, een beschrijving gegeven van mogelijke effecten als gevolg van het voornemen zoals beschreven in hoofdstuk 2. Algemeen voorkomende grondgebonden zoogdieren (algemene (spits)muizensoorten, egel, wezel, vos, konijn, ree etc.), en amfibieën (bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker, gewone pad en kleine watersalamander) zijn hierin niet meegenomen. Voor deze soorten geldt de zorgplicht, zie verder in paragraaf 3.2.5.1.

Tabel 3. Effecten per soortgroep als gevolg van werkzaamheden.

Soortgroep	Mogelijke effecten	Toetsing vereist?
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	Indien er werkzaamheden plaatsvinden in oevers, op het grasland of op akker tijdens het broedseizoen van vogels kunnen broedende vogels en jongen gedood worden, kunnen eieren en nesten worden vernietigd en kunnen broedende vogels worden verstoord.	Ja
Vleermuizen	Kapwerkzaamheden vinden niet plaats. Eventuele verblijfplaatsen blijven daarom behouden. Door gebruik van verlichting tijdens de werkzaamheden in de actieve periode van de vleermuizen kunnen verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebied verstoord worden.	Ja
Haas	Door de graafwerkzaamheden kunnen verblijfplaatsen vernietigd worden en aanwezige dieren verwond of gedood.	Ja
Hermelijn	De werkzaamheden vinden plaats in open ontgraving in de grasstrook en oever. Verblijfplaatsen kunnen vernietigd worden en aanwezige dieren verwond of gedood.	Ja
Grote bosmuis	Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Eventueel leefgebied blijft daarom behouden.	Nee
Bunzing	De werkzaamheden vinden plaats buiten het bosschage en blijft daarom onaangetast en daarmee blijven mogelijke verblijfplaatsen behouden.	Nee
Bever, damhart, das, otter, steenmarter, wolf	Er vinden geen kapwerkzaamheden plaats. Eventueel foerageergebied in het bosschage blijft daarom behouden. In de akker, weiland en grasstrook vindt een open ontgraving plaats. Deze is tijdelijk en lokaal van aard. Er gaat geen foerageergebied verloren.	Nee
Poelkikker	De werkzaamheden vinden plaats buiten het bosschage waardoor eventueel landhabitat in het dit bos behouden blijft. In de sloot vinden wel werkzaamheden plaats. Potentiële voortplantingsplaatsen kan hierdoor verloren gaan en aanwezige dieren verwond of gedood.	Ja
Grote modderkruiper	In de watergang ten zuiden van het projectgebied wordt niet gewerkt. Eventueel leefgebied blijft daarom onaangetast in deze sloot. In de westelijke sloot wordt wel gewerkt, doormiddel van een open ontgraving. Door de werkzaamheden in deze sloot gaat wel mogelijk leefgebied verloren. Eventueel aanwezige dieren raken mogelijk verwond of worden gedood.	Ja
Grote vos	Eventuele waardplanten worden niet gekapt. Er zullen geen negatieve effecten optreden voor de grote vos als gevolg van de werkzaamheden.	Nee

3.2.4 Toetsing

3.2.4.1 Beschermingscategorieën relevante soorten

In Tabel 4 is per soortgroep opgenomen tot welke beschermingscategorie deze behoort:

Tabel 4: Beschermingscategorie van de relevante soorten.

Beschermingscategorie	Soort/ soortgroep
Vogelrichtlijnsoorten	Vogels zonder jaarrond beschermde nesten
Habitatrichtlijnsoorten	Vleermuizen, poelkikker
Andere soorten zonder vrijstelling	Haas, hermelijn, grote modderkruiper
Andere soorten met vrijstelling	Algemene grondgebonden zoogdieren, algemene amfibieën.

3.2.4.2 Overtreding verbodsbepaling

In de onderstaande tabellen (Tabel 5-7) is per soort(groep) op basis van de effectbeschrijving in de vorige paragraaf aangegeven welke verbodsbepalingen van de Omgevingswet kunnen worden overtreden als gevolg van de werkzaamheden. Daarbij is geen rekening gehouden met eventueel mogelijke mitigerende maatregelen. Op basis van de uitkomst van deze toetsing is bepaald of en zo ja, welke mitigerende maatregelen nodig zijn. Deze zijn beschreven in de volgende paragraaf.

Tabel 5: Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1, lid 2, onderdeel 9, Omgevingswet). Het verbod geldt voor Vogelrichtlijnsoorten voor de handelingen die in deze tabel zijn aangegeven en die mogelijk wel het gevolg zijn van het initiatief.

Soort	Lid 1	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Broedvogels zonder jaarrond beschermd nest	X	X		X	Indien werkzaamheden in het broedseizoen uitgevoerd worden.

Het is verboden om:

Lid 1: te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen;

Lid 3: eieren te rapen en deze onder zich te hebben;

Lid 4: opzettelijk te verstoren; verstoring toegestaan indien niet van wezenlijke invloed op de staat van instandhouding;

Lid 5: Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.

Tabel 6: Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1, lid 2, onderdeel 9, Omgevingswet). Het verbod geldt voor Habitatrichtlijnsoorten voor de handelingen die in deze tabel zijn aangegeven en die mogelijk wel het gevolg zijn van het initiatief.

Soort	Lid 1 5	Lid 2	Lid 3	Lid 4	Als gevolg van
Vleermuizen		X		X	Als verlichting gebruikt wordt tijdens de werkzaamheden dan kan dit de verblijfplaatsen, vliegrouete en/of het foerageergebied verstoren.
Poelkikker	X	X	X	X	Graafwerkzaamheden in de sloot

Het is verboden om:

Lid 1: opzettelijk te doden of te vangen;

Lid 2: opzettelijk te verstoren;

Lid 3: eieren van dieren opzettelijk te vernielen of te rapen;

Lid 4: voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren te beschadigen of te vernielen;

Lid 5: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Tabel 7: Het is verboden om zonder omgevingsvergunning een flora- en fauna-activiteit te verrichten (art. 5.1, lid 2, onderdeel 9, Omgevingswet). Het verbod geldt voor Andere soorten voor de handelingen die in deze tabel zijn aangegeven en die mogelijk wel het gevolg zijn van het initiatief.

Soort	a	b	c	Soort
Haas	X	X		Graafwerkzaamheden
Hermelijn	X	X		Graafwerkzaamheden

Grote modderkruiper	X	X	Graafwerkzaamheden in de sloot
---------------------	---	---	--------------------------------

Het is verboden om:

a: opzettelijk te doden of te vangen;

b: vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te beschadigen of te vernielen;

c: opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

3.2.5 Vervolg

3.2.5.1 Mitigerende maatregelen

Broedvogels zonder jaarrond beschermde nesten

De werkzaamheden dienen, daar waar mogelijk, uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen (loopt van circa 15 maart tot 15 juli voor veel vogelsoorten (Vogelbescherming, 2024)). Deze periode kan per soort verschillen en daardoor afwijken.

Indien dat niet mogelijk is, dienen de volgende stappen genomen te worden:

- Voorafgaand aan het broedseizoen ontmoedigende maatregelen nemen (verwijderen vegetatie rondom projectgebied of plaatsen van linten). Voorafgaand aan de ontmoedigende maatregelen en werkzaamheden wordt het projectgebied gecheckt door een ecooloog op broedende vogels. Ook in de maanden vlak voor en vlak na het broedseizoen, want vogels kunnen ook tot broeden komen buiten 15 maart tot 15 juli.
- Bij geen broedende vogels kunnen werkzaamheden doorgang vinden. In dat geval dient het projectgebied elke week gecontroleerd te worden op broedende vogels.
- Bij broedende vogels dient op de betreffende locatie gewacht te worden met het uitvoeren van de werkzaamheden tot de jonge vogels zijn uitgevlogen en/of niet meer gebonden aan het nest zijn.

Vleermuizen

De volgende mitigerende maatregelen dienen te worden uitgevoerd:

- Gebruik geen verlichting in de periode maart t/m november tussen zonsondergang en zonsopkomst.
- Indien dit niet mogelijk is, dienen de volgende maatregelen genomen te worden:
 - voorkom verlichting richting bosschages en sloten rondom het projectgebied.

Zorgplicht

De Ow kent een algemene zorgplicht. Dit betekent dat zorgvuldig met aanwezige planten en dieren moet worden omgegaan. Daarom moeten de volgende maatregelen genomen worden:

- Maai voorafgaand aan de werkzaamheden de vegetatie in het werkgebied kort. Hierdoor wordt het voor grondgebonden zoogdieren minder aantrekkelijk om te verblijven in deze zone tijdens aanleg. De maaiwerkzaamheden vinden in één richting plaats en op een rustig tempo.
- Voer de werkzaamheden rustig uit beginnend bij het water om te voorkomen dat dieren het water in gejaagd worden, waar ze kunnen verdrinken. Bij de werkzaamheden wordt één richting opgewerkt, zodat aanwezige dieren kunnen vluchten.
- Het materieel moet zorgvuldig en deskundig worden gebruikt, zodat geen onnodige schade wordt veroorzaakt of onnodige verstoring optreedt.
- Werkgebieden en werkpaden worden zo klein mogelijk gehouden.

3.2.5.2 Soortgericht onderzoek

Er is soortgericht onderzoek nodig naar de volgende soorten:

- Haas
- Hermelijn
- Poelkikker
- Grote modderkruiper

Haas

De haas is vanaf 18 februari 2022 niet meer vrijgesteld in de provincie Groningen waardoor bij overtreding ten aanzien van deze soorten mogelijk soortgericht onderzoek en een omgevingsvergunning nodig is. De

eisen die gesteld worden zijn op moment van schrijven van de quickscan nog niet bekend. Het soortgericht onderzoek kan er als volgt uit komen te zien:

- 2 avondbezoeken met de nachtkijker.
- Warme en droge avonden.

Hermelijn

Er is soortgericht onderzoek nodig om aan te tonen of de hermelijn wel of geen verblijfplaatsen heeft in het projectgebied. Dit onderzoek wordt uitgevoerd volgens het Kennisdocument Kleine marterachtigen (BIJ12, 2024).

- Het onderzoek wordt uitgevoerd met behulp van een cameraval of struikrover.
 - Het onderzoek vindt plaats in de periode van begin juni tot halverwege november.
- Er kan ook een omgevingsvergunning voor de hermelijn aangevraagd worden op een habitat-geschiktheidsbeoordeling, hiervoor is een vooroverleg met de het bevoegd gezag noodzakelijk.

Poelkikker

- Er dienen twee veldbezoeken plaats te vinden tussen de maanden mei tot juli op warme, vochtige avonden vanaf een uur voor zonsondergang.
- Er zitten 10 dagen tussen de bezoeken.

Grote modderkruiper

Voor de grote modderkruiper dient soortgericht onderzoek te worden uitgevoerd:

- Inventarisatie door middel van eDNA onderzoek in de periode maart t/m oktober
- Indien de grote modderkruiper aanwezig blijkt te zijn, dient een aanvullend onderzoek d.m.v. elektrovisen te worden uitgevoerd. Dit om een inschatting te maken van de lokale populatiegrootte
- Onderzoek d.m.v. elektrovisen dient in de periode maart t/m juni (optimale periode) plaats te vinden.
- De periode juli/m november is toegestaan mits er nog geen koude periode is ingetreden.

eDNA onderzoek is de meest geschikte methode om de afwezigheid of de aanwezigheid van de grote modderkruiper aan te tonen. Deze geeft echter geen indicatie van aantallen. Deze methode is dus geschikt voor het uitsluiten van de grote modderkruiper maar bij aanwezigheid dient elektrovisen te worden toegepast om een inschatting in aantallen te maken.

3.2.6 Deelconclusie soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op diverse beschermde soorten grondgebonden zoogdieren, vogels, amfibieën en vissen. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Omgevingswet. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen, zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek is weergegeven in paragraaf 3.2.5.3 en in het kader van fysieke inspectie is weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. In Tabel 8 is een samenvatting van de vervolgstappen per locatie weergegeven.

Indien uit de soortgericht onderzoeken naar voren komt dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een omgevingsvergunning noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een omgevingsvergunning moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een vergunningsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

Tabel 8: Overzicht vervolgstappen per soort.

Soort(groep)	Vervolg	Waar?
Broedvogels	Mitigatie	Hele projectgebied
Vleermuizen	Mitigatie	Hele projectgebied
Haas	Soortgericht onderzoek	Hele projectgebied
Hermelijn	Soortgericht onderzoek	Oever waarin wordt gegraven
Poelkikker	Soortgericht onderzoek	Sloot waarin wordt gegraven
Grote modderkruiper	Soortgericht onderzoek	Sloot waarin wordt gegraven

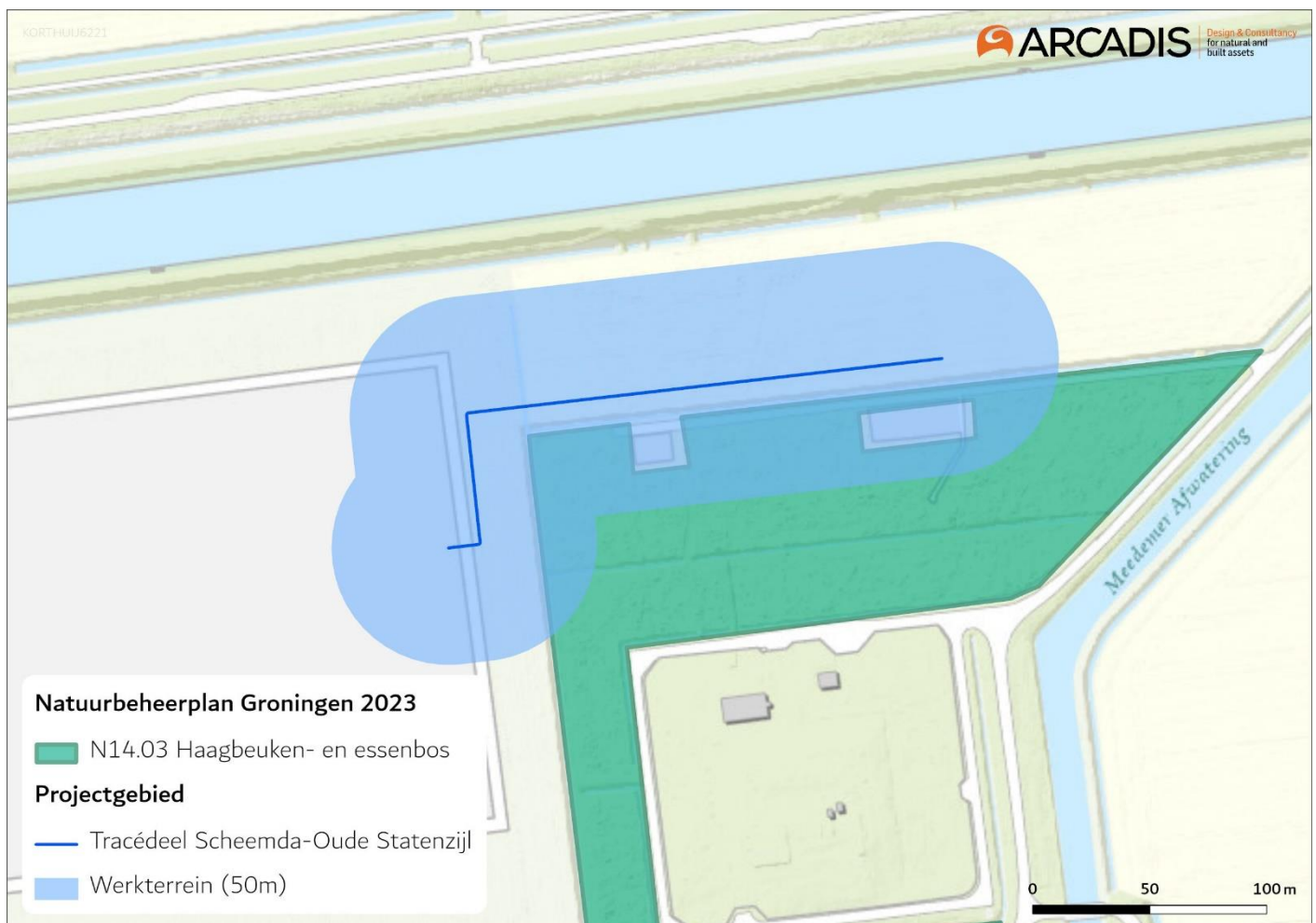
4 Natuurnetwerk Nederland

4.1 Methode

Op basis van de ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en daarnaast de aard van de ingreep, is door bureauonderzoek bepaald of mogelijk sprake is van significant negatieve effecten als gevolg van het voornemen. In de provincie Groningen is geen sprake van externe werking.

4.2 Ligging

In Figuur 7 is de ligging van het projectgebied weergegeven ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland-gebied. Het tracédeel ligt buiten NNN-gebied en het werkterrein (50m) ligt binnen NNN-gebied. Het betreft beheertype N14.03 Haagbeuken- en essenbos.

Figuur 7: Ligging van het projectgebied ten opzichte van Natuurnetwerk Nederland.

4.3 Effectbeoordeling

Als werkterrein is een ruime buffer genomen rondom het tracédeel. Dit werkterrein hoeft niet in zijn geheel gebruikt te worden voor de aanleg van het nieuw te bouwen tracédeel. Kapwerkzaamheden (binnen N14.03 Haagbeuken- en essenbos) zijn daarom niet aan de orde. Binnen de provincie Groningen wordt voor het NNN geen externe werking gehanteerd. Dit houdt in, dat zolang er niet binnen de contouren van het NNN gewerkt wordt, er geen effectbepaling hoeft plaats te vinden.

4.4 Deelconclusie Natuurnetwerk Nederland

Tijdens de werkzaamheden is geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, zolang er niet binnen de grenzen van het NNN gewerkt wordt.

5 Conclusie

5.1 Gebiedsbescherming

Effecten als gevolg van stikstofdepositie kunnen niet worden uitgesloten voor de Natura 2000-gebieden. Andere negatieve effecten kunnen op voorhand worden uitgesloten. Om eventuele effecten van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden te bepalen moeten AERIUS-berekeningen gedaan worden. Indien daaruit komt dat effecten nog steeds niet uit te sluiten zijn, zijn vervolgstappen noodzakelijk zoals het opstellen van een Passende beoordeling en het aanvragen van een vergunning Omgevingswet. Indien de effecten op basis van de berekeningen uitgesloten kunnen worden zijn vervolgstappen niet nodig.

5.2 Soortbescherming

Als gevolg van de werkzaamheden treden er mogelijk effecten op, op diverse beschermde soorten grondgebonden zoogdieren, vogels, amfibieën en vissen. De voorgenomen werkzaamheden leiden bij aanwezigheid tot overtredingen van verbodsbepalingen van de Omgevingswet. Een deel van deze overtredingen is te voorkomen door mitigerende maatregelen zoals weergegeven in paragraaf 3.2.5.1. Daar waar mitigerende maatregelen niet mogelijk zijn, of overtreding niet te voorkomen is door mitigerende maatregelen, dient een fysieke inspectie en/of soortgericht onderzoek uitgevoerd te worden naar de betreffende soorten/soortgroep. De vervolgstappen in het kader van soortgericht onderzoek zijn weergegeven in paragraaf 3.2.5.3 en in het kader van fysieke inspectie is weergegeven in paragraaf 3.2.5.2. In Tabel 9 is een samenvatting van de vervolgstappen per locatie weergegeven.

Indien uit het soortgericht onderzoek naar voren komen dat bepaalde soorten aanwezig zijn, is het aanvragen van een omgevingsvergunning noodzakelijk. Voor het kunnen verkrijgen van een omgevingsvergunning moet met de volgende zaken rekening gehouden worden:

- Er moet onderbouwd zijn waarom er geen reële alternatieven zijn met minder negatieve effecten op de beschermde soorten.
- De ontwikkeling moet een in de wet genoemd belang dienen.
- De werkzaamheden mogen geen afbreuk doen aan het streven naar een gunstige staat van instandhouding (habitatrichtlijnsoorten en nationaal beschermde soorten) of leiden tot een verslechtering van de staat van instandhouding (vogelrichtlijnsoorten).

Een vergunningsaanvraag duurt 13 weken. Deze termijn kan door het bevoegd gezag (Provincie Groningen) eenmalig verlengd worden met 7 weken.

Tabel 9: Overzicht vervolgstappen per soort.

Soort(groep)	Vervolg	Waar?
Broedvogels	Mitigatie	Hele projectgebied
Vleermuizen	Mitigatie	Hele projectgebied
Haas	Soortgericht onderzoek	Hele projectgebied
Hermelijn	Soortgericht onderzoek	Oever waarin wordt gegraven
Poelkikker	Soortgericht onderzoek	Sloot waarin wordt gegraven
Grote modderkruiper	Soortgericht onderzoek	Sloot waarin wordt gegraven

5.3 Natuurnetwerk Nederland

Tijdens de werkzaamheden is geen sprake van negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN, zolang er niet binnen de grenzen van het NNN gewerkt wordt.

6 Literatuurlijst

- Arcadis. (2022a). *Quickscan Natuurwetgeving: Waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracédeel Eemshaven-Delfzijl en Schoonebeek-Emmen*.
- Arcadis. (2023b). *Quickscan natuurwetgeving: Waterstofnetwerk Noord-Nederland, tracédeel Elim-Ommen*.
- Arcadis. (2023c). *Quickscan natuurwetgeving: Waterstofnetwerk Noord-Nederland, Afsluiterschema locaties*.
- Arcadis. (2023d). *Quickscan Natuurwetgeving: Waterstofnetwerk Noord-Nederland, Additionele afsluiterschema's | Oost-Groningen*.
- BIJ12. (2024). *Kennisdocument Kleine marterachtigen*.
- NDFD. (2023). *Uitvoerportaal*. Opgehaald van Nationale Databank Flora en Fauna: https://ndff-ecogrid.nl/uitvoerportaal/login.zul?login_error=timeout
- Ravon. (2023). Opgehaald van Ravon: https://www.ravon.nl/Doe-mee/kom-in-actie?gclid=CjwKCAiA8YyuBhBSEiwA5R3-E_NHh0Mma6SUC0lwwV2M3ihvAseu6RaNkKSYdfgY5f8dYLk_G2SepxoCBP0QAvD_BwE
- Verpsreidingsatlas. (2023). Opgehaald van Verpsreidingsatlas: <https://www.verpsreidingsatlas.nl/8496029>
- Vlinderstichting. (2023). Opgehaald van Vlinderstichting: <https://www.vlinderstichting.nl/>
- Vogelbescherming. (2024). *Veelgestelde vragen wet- en regelgeving*. Opgehaald van Vogelbescherming: <https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/juridische-bescherming/veelgestelde-vragen-vogels-en-de-wet#vraag286>
- Zoogdiervereniging. (2024). *Haas*. Opgehaald van Zoogdiervereniging: <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/haas>

Bijlage A Wettelijk kader Omgevingswet

Inleiding

In de Nota Ruimte is in het verleden op landelijk niveau het Natuurnetwerk Nederland (destijds de Ecologische Hoofdstructuur genoemd) vastgelegd. De Nota Ruimte en Realisatieparagraaf Nationaal Ruimtelijk Beleid zijn in 2012 vervangen door het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro) en Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte (SVIR). Het NNN bestaat uit verbindingzones en beschermde reservaten en Natura 2000-gebieden. Het doel van het NNN is het vergroten en verbinden van natuurgebieden. Door deze verbindingen vindt uitwisseling plaats van planten en dieren tussen gebieden. Het NNN is begrensd en planologisch vastgelegd. Het beschermingsregime is onder de Wet ruimtelijke ordening vastgelegd in het Barro en werkt via provinciale verordeningen door in gemeentelijke bestemmingsplannen. Met ingang van 1 oktober 2012 is het NNN juridisch geborgd in titel 2.10 van het Barro. In de Provinciale Omgevingsverordening Drenthe (hierna: POV) geeft de provincie gehoor aan de verplichtingen die op rijksniveau zijn gesteld.

Beschermingsregime

Een ruimtelijk plan dat betrekking heeft op gronden aangeduid als NNN voorziet niet in een wijziging van bestemmingen en regels, indien die omzetting naar de natuurfunctie onomkeerbaar belemmeren en de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNN aantasten (art. 3.34, eerste lid sub b verordening).

Nee, tenzij

Een ruimtelijk plan kan voorzien in nieuwe activiteiten dan wel wijziging van bestaande activiteiten wanneer er sprake is van;

- a. groot maatschappelijk belang,
- b. er geen reële andere mogelijkheden zijn, en
- c. de negatieve effecten waar mogelijk worden beperkt en de overblijvende effecten worden gecompenseerd.

Tot "groot maatschappelijk belang" wordt volgens de toelichting van de verordening in ieder geval de veiligheid, de drinkwatervoorziening, de plaatsing van installaties voor de winning, opslag of transport van aardgas of de plaatsing van installaties voor de opwekking van elektriciteit met behulp van windenergie gerekend.

Compensatie

De compensatie mag niet leiden tot verlies van oppervlakte, samenhang en kwaliteit van de wezenlijke waarden en kenmerken. De voorwaarden voor compensatie zijn:

- compensatie in het NNN wanneer deze gronden beleidsmatig niet zijn aangeduid als natuur, inclusief nieuwe natuur;
- compensatie aansluitend aan of, als dat niet mogelijk is, nabij het NNN;
- compensatie door realisering van kwalitatief gelijkwaardige waarden of fysieke compensatie op afstand van het gebied, wanneer fysieke compensatie aansluitend of nabij het gebied niet mogelijk is;
- op financiële wijze, wanneer fysieke en kwalitatieve compensatie niet mogelijk is (zie 'Spelregels EHS' voor de exacte getallen).

Aanvullend vereist het beleidsstuk "spelregels EHS" dat het tijdstip van het besluit over de ingreep ook het tijdstip is waarop besloten wordt over de aard, wijze, en het tijdstip van mitigatie en compensatie.

Volgens de toelichting van de verordening zijn de Spelregels EHS van toepassing verklaard.

In aanvulling van bovenstaande compensatie kan het ruimtelijk plan hier alleen in voorzien indien in het ruimtelijk plan wordt opgenomen op welke wijze schade aan het NNN zoveel mogelijk wordt voorkomen en de eventuele resterende schade wordt gecompenseerd. Daarbij moet in het ruimtelijk plan beschreven worden hoe het plan ervoor zorgt dat de compensatie niet leidt tot verlies van areaal, samenhang en kwaliteit van de wezenlijke waarden en kenmerken en de wijze waarop die compensatie duurzaam verzekerd is (art. 3.35, eerste en tweede lid verordening).

Saldobenadering

Een ruimtelijk plan kan toch een activiteit of een combinatie van activiteiten mogelijk maken. Dit is mogelijk wanneer uit een gebiedsvisie blijkt dat de activiteit of combinatie van activiteiten mede tot doel heeft de kwaliteit of kwantiteit van het Natuurnetwerk Nederland per saldo te verbeteren. Dit is mogelijk wanneer (art. 3.35, derde lid verordening):

- a. de kwaliteit van het NNN verbetert, waarbij de oppervlakte niet zal afnemen;
- b. het areaal van het NNN wordt vergroot, ter compensatie van het gebied dat door de ontwikkeling verloren gaat, indien daarmee een beter functionerend NNN ontstaat, en;

- c. in dat ruimtelijk plan verantwoord wordt waaruit de aard, wijze en het tijdstip van realisatie van de kwaliteits- of kwantiteitswinst bestaat.

Volgens de toelichting van de verordening zijn de Spelregels EHS van toepassing verklaard.

Herbegrenzing

GS kunnen de begrenzing van de NNN-gebieden wijzigen, wanneer deze een verbetering van de samenhang of planologische inpassing van het NNN met zich meebrengt, ten behoeve van een kleinschalige ontwikkeling of wanneer er sprake is van het 'Nee, tenzij' principe. Wanneer GS overgaat tot herbegrenzing moeten de wezenlijke kenmerken en waarden worden behouden en de oppervlakte van het NNN ten minste gelijk blijven.

Colofon

WATERSTOFNETWERK NOORD-NEDERLAND | QUICKSCAN NATUURWETGEVING
SCHEEMDA - OUDE-STATENZIJL | NIEUW AAN TE LEGGEN LEIDING

KLANT

N.V. Nederlandse Gasunie

AUTEUR

[REDACTED]

PROJECTNUMMER

30133275

ONZE REFERENTIE

0.1

DATUM

4 maart 2024

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

[REDACTED]

Ecoloog

VRIJGEGEVEN DOOR

[REDACTED]

Teamleider Natuur & Biodiversiteit Noord-Oost

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 63
9400 AB Assen
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life

Volg ons op

[Arcadis](#)

[arcadis.nl](#)

[ArcadisNetherlands](#)